

ספר

בוצינא קדישא

יכלול בתוכו ד' קונטרסים בעניני ל"ג לעומר

זה יצא ראשונה, קונטרס "מעלות וסגולות היום"
ועל ידו השני, מעלות היום מתוך ספר "והוכיח אברהם"
למהר"א פלאגי זצוק"ל
ויבא השלישי, קונטרס "כבוד מלכים" למהר"ש העליר
עם ביאור "חקור דבר"
ואת רביע, ספר "הילולא רבא" מליוורנו חידושים ורמזים
בשבחי מעלת התנא רשב"י
וחימש את האר"ש, קונטרס "נס על הגבעה" למהר"ש
שאלל
כל אלה חוברו ונאספו יחד
על ידי הצעיר יוסף חיים בלאאמו"ר מרדכי אוהב ציון
שליט"א

שנת: תהא שנת פדותינו ברחמים לפ"ק
פעיה"ק ירושלים ת"ו

כל הזכויות שמורות למחבר הי"ו
להארות והערות שיתקבלו בברכה

כתובת המחבר
רחוב שמואל הנביא 79

טל': 5826242 - 02

נר ה' נשמת אדם

הלימוד בספר זה מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה
של מו"ר עט"ר שר התורה והיראה, בקי בכל חדרי תורה
עמודא דצלותהון דישראל הקדוש והטהור
רבינו בעל הדרך אמונה ושאר חיבורים נפלאים
כמוהר"ר שמריהו יוסף חיים קניבסקי זצוקל"ה
בן כמוהר"ר גאון ישראל וקדשו
רבי יעקב ישראל זצוקל"ה
בעל הקהילות יעקב
אשר נסתלק מעימנו ביום פורים דמוקפין האי שתא
זכותו תעמוד לנו וכל ישראל אכי"ר

נדבת תלמידו איש חי רב פעלים לתורה ותעודה
מח"ס שדה צופים על הבבלי והירושלמי
ועו"ס רבים ונכבדים
כמהור"ר שמואל דוד הכהן פרידמאן שליט"א
זכות מרן תגן בעדו שיבורך בכל הברכות האמורות
בתורה ויזכה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו
אכי"ר

הלימוד בספר זה יהיה

לעילוי נשמת

זה דודי

הר"ר משה סעדיאן זצ"ל

נתייסר מילדותו ביסורים קשים ומרים

הגה רבות בתורת אדמו"ר מהרי"ט מסטמאר זצוק"ל

תלמיד נאמן למרן ר' יעקב מוצפי זצוק"ל

הרבה לעודד נפשות נדכאים ולחזקם

ברוחניות ובגשמיות

והכל בהצנע לכת ובטהרה לשם שמים

בחצי ימיו יעזבנו כבן ששים שנה

ביום כ"ח כסליו תש"ע נר ד' דחנוכה

מתים יחיה אל ברוב חסדו

ברוך עדי עד שם תהלתו

כבד את אביך ואת אמך

**חבור זה מוקדש מוקטר באהבה
ויקר**

לזכות הורי היקרים והאהובים

אדוני אבי רבי מרדכי שליט"א

ואמי מורתי מרת מרים תליט"א

**מקור הברכות בעל הגמולות יתברך יברכם
בכל הברכות האמורות בתורה ברוחניות
וגשמיות וכל טוב סלה כל הימים אושר עושר
ברכה והצלחה אורך ימים ושנות חיים בטוב
ובנעימים מתוך בריאות איתנה ורפואה
שלימה ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם
ושובע שמחות תמיד לעבודתו יתברך עוד
ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו אמן ואמן**

הלימוד בספר זה

להצלחת

ידידי רב פעלים לתורה ולתעודה

ר' חגולי בן ויקטוריה הי"ו

סמדר בת שושנה

גילי בת סמדר

שפרה בת סמדר

ימלא השי"ת כל משאלות לבם לטובה ולברכה

להצלחת ידידי היקר מוקיר ורחים רבנן

יוסף בן מינו

יזכה לזיווג הגון במהרה משורש נשמתו בזכות

הרשב"י הק' אמן

מכתב ברכה מאת מרן מופת הדור שר התורה והיראה
מורינו ורבינו עטרת ראשינו גאון עוזינו ותפארתינו
כש"ת הגאון כמהר"ר
רבי יעקב חיים סופר שליט"א
ראש ישיבת "כף החיים"

מכתב ברכה

בס"ד. ר"ח אייר תשע"ג לפ"ק. ירושלם ת"ו.
מעתלת ידידנו היקר והחביב, שקדן וחשקן בתורה, חריף ובקי
משנתו קב ונקי, צנא מלא ספרא וכו', הרה"ג רבי יוסף חיים אהב
ציון שליט"א, בא כעת במהדורא תנינא לספרו "בוצינא קדישא",
על עניני ל"ג בעומר והילולא דהתנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי
זיע"א, עם הוספות ותוספות מרובות, והוא בגדר "פנים חדשות"
באו לכאן, ואין ספק שהמעייין בספרו הנחמד ימצא טוב טעם,
ולפעלא טבא אמינא יישר וכה לחי.

ומעתלת הרב המחבר שליט"א עוד צירף לחיבורו הנ"ל, את
הקונטרס הנודע "כבוד מלכים", מהגאון המובהק רבי שמואל
העליר זצ"ל, ראב"ד דעיר הקדש צפת ת"ו, אשר מאשר ומקיים
מנהגן של ישראל מקדמת דנא להדליק דברים יקרים בהילולא
דרבי שמעון בר יוחאי, ושקיל וטרי טובא בדברי קדשו מאשר
מצאה ידו, כאשר עין המעיין תראנה מישרים.
ולפי בקשת מעכ"ת הרב המחבר שליט"א, הנני מצרף בזה

חמישה מאמרים השייכים לחיבורו בעניני בוצינא קדישא התנא רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, תפילתי ותקוותי שימצאו הדברים חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם כיר"א.

ואחתום בברכה נאמנה מקרב לב, למעלת החביב הרב המחבר שליט"א, ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלה, ויזכה עוד להגדיל תורה ולהאדירה, וימצאו דבריו חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ישוטטו רבים ותרבה הדעת, ויעשו דבריו פרי לטובה, מתוך נחת שלום ושלוה ושמחת הלב, בריאות איתנה, וכל טוב סלה לעבודתו יתברך אמן.

בידידות ובברכה"ת

הדוש"ת באה"ר

יעקב חיים סופר

א. בענין את פני האדון ה' - דא רבי שמעון בר יוחאי

שמות (ל"ד כ"ד): "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלהי ישראל", ועיין תרגומים ומפרשים ז"ל.

ורבותינו ז"ל בספר הזהר הקדוש ח"ב (דל"ח ע"א) אמרו: "מאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רבי שמעון בר יוחאי, דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין, וכתוב יראה כל זכורך את פני האדון ה', מאן פני האדון ה' דא רבי שמעון בר יוחאי".

וכבר ידוע שעל דברי ספר הזהר הקדוש הללו, הרעיש הגאון יעב"ץ ז"ל בספרו מטפחת ספרים, ולכן הגיה בדברי הזהר שצריך לומר [את] פני האדון ה' דא רבי שמעון בר יוחאי, ומתיבת את

נפיק, והכוונה על דרך שדרשו בפסחים (כ"ב ב') את ה' אלהיך תירא את לרבות תלמידי חכמים, והביא דבריו בקצרה הגאון חיד"א ז"ל בהגהותיו ניצוצי אורות לזהר שם, ועיין מה שכתב בזה בספר מידות רשב"י (דל"ב ע"א ודקנ"ז ע"א) עש"ב.

ובהגהות ניצוצי זהר (שם אות ג') האריך בזה והראה לנו בקיאותו וכה כתב: "הגאון יעב"ץ הגיה מאן את פני האדון ה', שאת לרבות תלמידי חכמים, אולם עיין לקמן (קכ"ד ע"ב) לזמנין תתאין אקרין בשמא דעילאין האדון ה' וכו', ושם (צ' א') מאן דזכי באורייתא זכי בשמא קדישא, ובמסכת בבא בתרא (ע"ה ב') שלשה נקראו על שמו של הקב"ה, ואלו הן צדיקים, משיח, וכו', ובירושלמי ביכורים (פ"ג ה"ג) ובמדרש שמואל (פ"ז ס"ו) נקטו וה' בהיכל קדשו דא רבי יצחק בן אלעזר בכנישתא מרודתא דקסרין, ועיין לקמן בזהר (נ' א' וקס"ג א'), וזהר ח"ג (ע"ט ב'), ועיין רבינו בחיי שמות (ל"ג ז') על הפסוק והיה כל מבקש ה', היה הכתוב ראוי לומר כל מבקש משה, אלא מכאן שנקרא משה בשם המיוחד [ועיין ירושלמי עירובין פ"ה ה"א], וכן מצינו שנקרא יעקב בשם אל, שנאמר ויקרא לו אל אלהי ישראל וכו', וכן מצינו בשם הצדיק שנקרא בשם המיוחד, הוא שכתוב ותלך לדרוש את ה' וכתב ויאמר לה ה' וכו', וטעם הדבר כי הדבק בדבר נקרא על שם הדבר שנדבק בו וכו', ועיין זהר ח"א (צ"ט ב') בסתרי תורה צדיק אדון וכו' עכ"ל, וקצת קדמו אב"ד טבריה ת"ו, הגאון המובהק רבי יעקב חי זריהן ז"ל בספרו שופריה דיעקב (פרשת משפטים דמ"ח ע"ב) שהשיב על טענת הגאון יעב"ץ ז"ל עש"ב, ועיין בספר מנחת שי ירמיה (כ"ג ו'), ובספר בגדי כהונה (דף רס"ז ודף רס"ח)

ואכמ"ל.

ובעניוטי תמה אני על עצמי, שרבותינו הגאון יעב"ץ ז"ל והגאון חיד"א ז"ל לא הזכירו תלמוד ערוך, דגברא רבה נקרא ומכונה בתואר ה', והוא במסכת מועד קטן (ט"ז א'): "אמר רבא מנלן דמשדרין שליחא דבי דינא ומזמנינן ליה לדינא, דכתיב וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים בני אליאב, ומנלן דמזמנינן לדינא, דכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך, לקמי גברא רבה - דכתיב לפני ה', את ופלניא דכתיב אתה והם ואהרן", וגם בהגהות ניצוצי זהר הנ"ל עם שהאריך בזה כנ"ל, לא ציין לההיא דמועד קטן דאייתנא בס"ד. [ומצאתי בספר חרדים (פרק ס"ו אות מ"ב) שכתב: "הצדיקים נקראים פני השכינה, יען אור השכינה מאירה על פניהם" וכו' ע"ש, ועיין בספר אור החמה על ספר הזהר הנ"ל (דל"ח ע"א) ודוק].

ובהיותי בזה ראיתי לגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל בספרו נפש כל חי (מערכת ק' אות ב') שכתב: "ראיתי מי שכתב שאין לקרוא קדוש כי אם לקב"ה דוקא, ולא לשום בן אדם אפילו רב צדיק וחסיד עכת"ד, ולא צדק בזה, כי הן אמת כי קרא כתיב אין קדוש כה', אבל זה לא בא לאפוקי שאין קדושה באדם, אלא שאין קדוש כה', כי כמו קדושתו יתברך אינו יכול להיות בבשר ודם, אבל פחות ממנו יכול להיות וכו', ואתה תחזה דכל הארבע ועשרים, תורה נביאים וכתובים, מלאים בהרבה כתובים המדברים בקדושים אשר בארץ המה, וגם בתפילה אנחנו אומרים בברכת אתה קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה וכו', וגם בתלמוד אמרו ישראל קדושים, וכן ציוה לנו הקב"ה בתורתו קדושים תהיו

כי קדוש אני ה' אלהיכם, ואמרו רז"ל במדרש ויקרא רבה (פכ"ד ס"ט) קדושים תהיו, יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם וכו', ופוק חזי בשו"ת של הראשונים ז"ל שכותבים זה לזה ואתה קדוש ע"ש עכת"ד ע"ש.

ובמדומה שהיה לו להזכיר לכל המובא לעיל דגברא רבה נקרא בשם ה' וכו"ל, ובפרט שמצאתי לו ז"ל שבספרו תוכחת חיים פרשת ויקהל (דף רכ"ו) הביא דברי מדרש שיר השירים רבה (פ"ב סי"ח) כל מבקש משה אין כתיב כאן אלא כל מבקש ה' וכו' וכו"ל, ועיין עוד מדרש תנחומא הקדום (פרשת כי תשא סט"ו), ומדרש תנחומא הרגיל (פרשת כי תשא סכ"ז), ומדרש תהלים (פכ"ה ס"ו) ודוק.

וההיא דהביא ראייה הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל מנוסח תפילת העמידה "וקדושים" יהללך סלה, לכאורה אינה ראייה לפי אותם מפרשים דקאי על המלאכים דאיכרו קדושים, עיין בדברי רבי דוד אבודרהם ז"ל ועוד, ויש להאריך.

ב. בענין תפילות רבי שמעון בר יוחאי במערה

שבת (ט' ב') תנן: "לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנוחה עד שיתפלל, ולא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדון, ואם התחילו אין מפסיקין. מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה".

ופירש רש"י ז"ל: "ואם התחילו, אחת מכל אלו אין מפסיקין אלא יגמור ואחר כך מתפלל, ובגמרא מפרש בדאיכא שהות לגמור קודם שיעבור הזמן: מפסיקין לקריאת שמע, דאיתא מדאורייתא:

ואין מפסיקין לתפילה, ובגמרא פריך הא תנא ליה רישא".
ובתלמוד שם (י"א א') איתא: "ואם התחילו אין מפסיקין, מפסיקין לקריאת שמע, הא תנא ליה רישא אין מפסיקין, סיפא אתאן לדברי תורה, דתניא חברים שהיו עוסקים בתורה מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה. אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחביריו שתורתן אומנותן אבל כגון אנו מפסיקין לקריאת שמע ולתפילה", ועיין פירוש רש"י ז"ל.

וכתב רבינו המאירי ז"ל שם (ט' ב'): "וזה שאמרו מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה, פירוש הדברים במי שעוסק בדברי תורה שמפסיק לקריאת שמע שהוא מן התורה, רצונו לומר פסוק ראשון, ואין מפסיק לתפילה שאינה אלא מדברי סופרים וכו', ומכל מקום יתבאר בגמרא שלא אמרו שלא להפסיק מדברי תורה לתפילה אלא למי שתורתו אומנותו, אבל מי שאין תורתו אומנותו לאו כל הימנו להפסיק דברי תורה לעסקיו ושלא להפסיק לתפילה" ע"ש.

שיבת (ל"ג ב') אמרו שכאשר יצאה הגזירה מלפני מלכות רומי רשעה על התנא רבי שמעון בר יוחאי שיהרג, ברח הוא ובנו רבי אלעזר והתחבאו במערה, "והוו משלחי מנייהו (פושטים בגדיהם), והוו יתבי עד צואריהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלווי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו", ופירש רש"י ז"ל: "יתבי בחלא בחול, שהיו פושטין בגדיהם שלא יבלו ומכסין ערוותן בחול", ע"ש.

ולכאורה קשיא טובא, דמאי האי דקאמר תלמודא בעידן צלווי לבשו, מיכסו ומצלו, והרי רבי יוחנן לימדנו דכגון רבי שמעון בר

יוחאי וחביריו פוסקים לקריאת שמע, ואינם פוסקים לתפילה וכדלעיל, ואכן כבר הקשו כן רבותינו בעלי התוספות ז"ל שם (י"א א' ד"ה כגון), ותירצו דמאי דקאמר תלמודא דמכסי ומצלו היינו **קריאת שמע** ע"ש, ועיין לרבינו הב"ח ז"ל או"ח (סימן ל"ח), ולא ידעתי מדוע לא הזכיר לדברי התוספות הללו וצ"ע.

וגם אותו רב קדמון ז"ל בחידושים המיוחסים לר"ן לשבת שם הקשה כקושיית בעלי התוספות ז"ל ותירץ: "ויש לומר דהתם בקריאת שמע איירי, והא דנקט מצלו לאו דוקא" ע"ש. [וכבר נודע שחידושים אלו המיוחסים לר"ן אינם מהר"ן וכדכתיבנא בס"ד בחיבורי ברית יעקב (דף מ"ז ודף קצ"ה), ובארוכה בחיבורי מנוחת שלום ח"ה (סימן נ') עיין שם].

ותירין זה דחוק הוא, חדא מצד הלשון, וכדכתב בספר יד דוד לשבת שם (מהדורה בתרא שם, דק"ג ע"א): "**דודאי** פשטא דלישנא לא משמע הכי", וגם רבינו הצ"ח ברכות (כ"א ב') כתב על דברי התוספות: "**ולכאורה** יפלא איך קורא קריאת שמע מצלי" ע"ש, וכן ראיתי שהעיר בספר ישועות יעקב (סימן ק"ו אות ד') ע"ש.

ואכן כבר נפתח דבר זה בדברי רבותינו הראשונים ז"ל, ורבותינו בעלי התוספות ז"ל בברכות (ט"ו א') להדיא אינם סוברים שכשהתלמוד נוקט לשון "מצלי", כוונתו ל"קריאת שמע", וכמו שציין הגרע"א ז"ל בגליון הש"ס (שם), וזו לשון תלמידי רבינו יונה ז"ל בברכות (שם ד"ח סע"א): "**לשון** צלוחא יותר משמע תפילה מקריאת שמע, ומה טעם להוציא התיבה ממשמעה, ולפרש צלוחא דרוצה לומר קריאת שמע ולא תפילה", וכן הוא בתוספות

הרא"ש ז"ל (שם), ועיין בזה בגליוני הש"ס לברכות (שם), ולגרי"פ פרלא ז"ל בביאורו לספר המצוות של רב סעדיה גאון ז"ל ח"א (עשה ב' דנ"ו ע"ג), ושו"ת רב"ז שאפראן ח"ג (סימן נ"ב אות ב'), ובחיבורי ויחי יעקב (סימן י"ג דף ל"ז) ונתבאר במקומו בס"ד.

ובענייני לי עוד קשה על תירוץ רבותינו התוספות ז"ל והמיוחס לר"ן ז"ל, שהרי תלמוד ערוך בידינו בברכות (כ"ד סע"ב) שאם היתה טליתו חגורה לו על מתניו ומכסתו ממותניו ולמטה אף על פי שממותניו ולמעלה הוא ערום, קורא קריאת שמע, אבל אסור לו להתפלל עד שיכסה לבו, ופירש רש"י ז"ל: "לתפילה צריך הוא להראות את עצמו כעומד לפני המלך ולעמוד באימה, אבל קריאת שמע אינו מדבר לפני המלך" ע"ש.

ולפי זה תינח אם אכן רבי שמעון בר יוחאי היה **מתפלל**, וכפשט לשון התלמוד, אזי מובן מדוע יצא מן החול ולבש בגדיו, שאכן כן הדין בתפילה וכנ"ל, אבל לפי פירוש רבותינו בעלי התוספות ז"ל שמיירי **בקריאת שמע**, מדוע הוזקק רבי שמעון לצאת מן החול וללבוש בגדיו, והלא מותר היה לו לקרוא קריאת שמע בעודו בתוך החול, וכשם שמותר היה לו ללמוד תורה בכהאי גוונא.

וכי תימא ולדידך מי ניחא, והלא בתלמוד מבואר שם שהיו רבי שמעון ובנו רבי אלעזר מכוסים בחול עד **צוארן**, ובכהאי גוונא מותר לו גם להתפלל וכמתבאר בההיא דברכות דלעיל, הא לא מכרעא, דאפילו הכי אינו מן הנכון להתפלל, וכמו שכתב מהרש"א ז"ל בשבת שם: "בעידן צלויי לביש ומכסי, לאו משום שלא יהא לבו רואה את הערוה, דהא מכסו בחול הוו וכדפירש רש"י ז"ל, אלא משום הכון לקראת אלהיך ישראל כדאמרינן לעיל

פרק קמא (י' א') "עכ"ל, ולפי זה יוצא לנו "דצלוויי" דקאמר תלמודא היינו כפשטו תפילה ודוק. [ולא ידעתי מדוע מהרש"א ז"ל לא הזכיר לדברי התוספות ז"ל].

ואם היתה רשות נתונה, הייתי אומר בס"ד לתרץ באופן אחר, דהנה מבואר לעיל דטעמא דרבי שמעון בן יוחי וחביריו פוסקים לקריאת שמע ולא לתפילה, משום דתפילה דרבנן, וקריאת שמע דאורייתא, וכמו שכתב הרב המאירי ז"ל, וידועה מחלוקתן של רבותינו הראשונים ז"ל אם תפילה מן התורה או דרבנן, ועיין בספר המצוות להרמב"ם ז"ל (עשה ה') ובדברי הרמב"ן ז"ל שם.

והרמב"ן ז"ל עם שהאריך לחלוק על הרמב"ם ז"ל והוכיח שתפילה דרבנן, מכל מקום הודה שם שתפילה בעת צרה דאורייתא, ועיין קנאת סופרים (שם ד"ה ואני), וזו לשון הרב החינוך ז"ל (סוף מצות תפילה, מצוה תל"ג): "ונוהגת מצות תפילה בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות, והעובר על זה ועמד יום ולילה בלא תפילה כלל בטל עשה זה לדעת הרמב"ם ז"ל, ומי שיצר לו ולא קרא אל השי"ת לחושיעו בטל עשה זה לדעת הרמב"ן ז"ל" וכו', וכן כתב הסמ"ק ז"ל (מצוה י"א): "יש תפילה שהיא מן התורה דכתיב ובקשתם משם את אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", ועיין שם בהגהות רבינו פרץ ז"ל, והובא במגן אברהם (סימן ק"ו אות ב') ע"ש. [ומה שיש לעמוד בדברי בעל החינוך ז"ל בהבנתו בדברי הרמב"ן ז"ל, ביארנו בס"ד במקום אחר, ועיין לרשב"ן ז"ל בספרו זהר הרקיע (מצוה י"ב די"ד ע"ג), ובספר מעין החכמה (דק"ד ע"ב דפוס רדליים, דקנ"ה ע"א דפוס לבוב), ולגאון רבי חיים הכהן מטריפולי ז"ל בספרו היקר מצות המלך

(מצוה י"ט די"ג ע"א) ואכמ"ל].

והשתא דאתינן להכי, שאף למאן דאמר תפילה מדרבנן, מכל מקום תפילה בעת צרה היא דאורייתא, ואפילו היא צרה לפרט, ואינה צרה כללית על הציבור כרעב ומגפה ומלחמה רח"ל, וכמשנ"ת, אם כן אתי שפיר בפשיטות מדוע רבי שמעון ובנו התפללו במערה, שהרי אז היו בעת צרה, שיצאה עליהם גזירה להריגה והיו נחבאים במערה, ואין לך עת צרה גדולה מזו, וממילא חיוב התפילה שלהם אז היה דאורייתא לכולי עלמא וכנ"ל, ולפיכך התפללו, ואתי שפיר קושיית רבותינו בעלי התוספות ז"ל, ודוק.

ואם תאמר אי הכי אמאי קאמר תלמודא: "**בעידן צלותא** הוו מצלו", ומשמע דהוא מחיוב תפילה "התדירי" הנוהג יום יום, ולא מהלכות תפילה בעת צרה.

הא לא קשיא מכמה טעמי תריצי, ובס"ד ננקוט חדא מנהון, דהא אמרו במסכת ברכות (ז' סע"ב): "אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן מאי טעמא לא אתי מר לבי כנישתא, אמר ליה לא יכילנא, אמר ליה ולימא ליה מר לשלוחא דציבורא בעידנא דמצלי ציבורא ליתי ולודעיה למר, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון, אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין" ע"ש.

וכזאת דעת רצון היא בשעה שהציבור מתפללין, אמרו רבי שמעון ובנו רבי אלעזר בספר הזהר בהרבה מקומות, כאשר ציינו בספר מידות רשב"י (מאמר י"א ד"ד ע"א), ובספר שערי זהר ברכות (שם ד"ח ע"א) עש"ב.

ומבואר להדיא שאף כשמתפלל ביחיד ולא עם הציבור, מכל מקום יתפלל **בעידן הציבור מצלי** דאכתי איכא בזה מעליותא דציבור, וכן כתב להדיא המהרש"א ז"ל בברכות שם, וכן פסקו מרן ז"ל ורמ"א ז"ל בשלחן ערוך או"ח (סימן צ' סעיף ט'): "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור, ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת יכוין להתפלל בשעה שהציבור מתפללים, הגהה והוא הדין בני אדם הדרים בישובים ואין להם מנין, מכל מקום יתפללו שחרית וערבית בזמן שהציבור מתפללים" עכ"ל.

ולפי זה היינו טעמא דעבדו הכי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו, דסוף סוף אז היו חייבים להתפלל מן התורה, דהלא עת צרה היתה להם, וכנ"ל, ולהתפלל עם הציבור לא היה ביכולתם ובאפשרותם, אבל להתפלל **בזמן ובעידן** שהציבור מתפללים יכלו רבי שמעון ורבי אלעזר בנו לקיים, והיינו דקאמר תלמודא **דבעידן** צלוחא הוו מצלו ודוק.

ומה ימתקו הדברים כאשר נשים לב ונתבונן ונראה שבעל השמועה אשר לימדנו שיתפלל אדם **בעת** שהציבור מתפללים אף שאינו עם הציבור, אינו אלא **רבי שמעון בר יוחאי עצמו**, ואזיל רבי שמעון לטעמיה ועביד כסברתיה ודוק.

דברים (ד' ז'): "וכי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו, כה' אלהינו בכל קראנו אליו".

ובתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל תרגם: "ה' יתיב על כורסיה רב

ושמע צלותנא בכל עידן דאנן מצליין קמיה", וכן בתרגום ירושלמי שם תרגם: "ה' אלהנא בכל שעה די אנן קריין ליה הוא עני יתן" ע"ש.

ולעומת זאת בתרגום אונקלוס שם כה תרגם: "אלהא קריב לה לקבלא צלותיה בעידן עקתיה, כה' אלהנא בכל עדן דאנחנא מצלין קדמוהי" ע"ש.

הרי לנו מבואר שתרגום המיוחס ליונתן ותרגום ירושלמי לא הוכירו שום תנאי בתפילה, אלא תפילה בכל עידן ובכל שעה נשמעת, ואילו אונקלוס תרגם והזכיר בעידן עקתיה, כלומר עת צרה, ויש להבין במה נחלקו.

ואפשר לומר בס"ד דתרגום המיוחס ליונתן ותרגום ירושלמי סבירא להו שתפילה מן התורה, ולפיכך לא שאני לן בין עידן עקתיה לכל עידן ועידן, ואילו אונקלוס הגר סבירא ליה כשיטת הרמב"ן ז"ל דרק תפילה בעת צרה היא דאורייתא, ולכן הוסיף ותרגם ב"עידן עקתיה", דוק ועיין כי לא לא באתי אלא לעורר לב המעיין.

והנה גרגיר זה היה כתוב אצלי זה רבות בשנים בקונטרס תפילה, ושם הארכנו בדברים יקרים במחלוקתם של אבות העולם הרמב"ם והרמב"ן ז"ל בענין חיוב תפילה, ואפס דברינו בזה זכיתי ונדפס בקובץ התורני "אוצרות ירושלים" שנת תשל"ח (גליון ר"כ), השי"ת יעזרני להוציאו לאורה בקרוב לתועלת שוחרי תורה ותושיה אמן.

ועזרני האל ב"ה והאידנא ראיתי בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שמות (י"ח כ') על הפסוק והודעת להם את הדרך ילכו בה

שכה תרגם: "ותודע להון ית צלותא דיצלון בבית כנשתהון", ואזיל יונתן לטעמיה דחויב תפילה מן התורה, ואיצתמיד ביאור דילן ונתאמתו דברינו תלי"ת.

ומצאתי לגאון מהר"צ חיות ז"ל בספר כתביו ח"ב (אמרי בינה סימן ד' דף תתקט"ז רע"ב) שעמד על דברי המיוחס ליונתן הללו דהלא תפילה מדרבנן וכו' ע"ש, אבל לא זכר לדברי המיוחס ליונתן בספר דברים שהבאתי, ולדברינו אתי שפיר דהמיוחס ליונתן לטעמיה אזיל דסבירא ליה תפילה מן התורה, וכאן קאי על עיקר החיוב להתפלל אף דנוסח התפילה מדרבנן ודוק היטב.

וייש לנו להוסיף בה דברים בס"ד, שהרי הגאון המובהק בעל אמרי בינה ז"ל בהגהותיו לספר טורי אבן (ראש השנה) העלה דמאן דסבירא ליה מצוות צריכות כוונה סובר תפילה דרבנן, ואיפכא איפכא, עיין שם, והביא דבריו הגאון רבי שלמה שטנצל ז"ל בספרו היקר קהלת שלמה (ד"ס ע"ד) עיין שם.

והנה התנא רבי אליעזר בן הורקנוס סובר מצוות צריכות כוונה, עיין לרמב"ן ז"ל בספר המלחמות ראש השנה (פ"ג לדף כ"ח), וכאשר כתב הגאון רבי מאיר שפירא ז"ל בהגהותיו לספר מלא הרועים שבסוף ספרו מרגניתא דרבי מאיר עיין שם, ולפי זה סבירא ליה לרבי אליעזר תפילה דרבנן ע"ש.

ובמסכת מגילה (ג' א') אמרו שאונקלוס הגר תרגם תרגומו לפי סברת רבי אליעזר בן הורקנוס ע"ש, ועיין בזה בחיבורי מנוחת שלום ח"ג (סימן י"ט, וסימן ל"ג), ויש לומר דסובר אונקלוס כרבו רבי אליעזר דתפילה דרבנן, ורק בעת צרה התפילה מן התורה, וכסברת הרמב"ן ז"ל, ולכן הוסיף אונקלוס וכתב "בעידן עקתיה"

ודוק היטב, זה הנלע"ד בס"ד.

ועוד עיין בדברינו הנדפסים בס"ד בקובץ התורני היקר "הבאר" (מרחשון תשס"ב), שהארכנו בענין חיוב תפילה ובענין תפילה בעת צרה, עיין שם וצרף לכאן, ונתבאר היטב בחיבורי עטרת משה (כת"י) יעזרני ויזכני השי"ת להוציא בקרוב עם כל חידו"ת אמן.

ג. בענין מלאכים לימדו תורה לרבי שמעון בר יוחאי במערה שבת (ל"ג ב'): "אזלו [רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר] טשו במערתא, איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא, הוו משלחי מנייהו והוו יתבי עד צוארייהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו, איתבו תריסר שני במערתא, אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזירתיה" ע"ש.

וראיתי בספר מגיד מישרים (פרשת תולדות דכ"א ע"א) שהמלאך הדובר בו במרן הבית יוסף זצ"ל כה אמר לו: "וכל מחשבותיך יהיו תדיר בדברי תורה, ולא תפסוק אפילו רגע אחד וכו', ומאי דיסתפק לך - מלאכין דטאסין בארבע גדיפין, ילפי לכוון, דוגמת מאי דהוו מולפי לרבי שמעון בר יוחאי במערה".

ולכאורה הוא דבר חידוש, ונעלם ממני מקור הדברים בדברות חז"ל שהיו מלאכים מלמדים תורה את רבי שמעון בר יוחאי במערה, ואפשר דכוונתו לאלהיו הנביא שהוא טאס עלמא בארבע טיסות כאמרם בברכות (ד' ב'), והוא אכן היה עם רבי שמעון בר

יוחאי שבא אליו להודיעו שבטלה הגזרה וכנ"ל, אבל לישנא דתלמודא דאליהו עמד בפתח המערה ולא נכנס למערה ללמודו תורה וצ"ע. [ובעלמא מצינו הרבה שאליהו היה עם רבי שמעון בר יוחאי ועסקו בתורה ועיין תקוני זהר (סוף תקון ו') ע"ש].

ונראה שכוונתו למה שאמרו בראש ספר תיקוני זהר (ד"א ע"א): "רבי שמעון אזל ליה וערק למדברא דלוד, ואתגניז בחד מערתא הוא ורבי אלעזר בריה, אתרחיש ניסא נפק להון חד חרוב וחד מעיינא דמיא, אכלו מההוא חרוב, ושתו מההוא מיא, והוה אליהו זכור לטוב אתי להון בכל יומא תרי זימני ואוליף לון, ולא ידע אינש בהו כו', ודא איתקרי תקוני הזהר, דאינון שבעין אנפין לאורייתא, דפריש רבי שמעון בר יוחאי במלת בראשית מסתרי אורייתא.

קום רבי שמעון אפתח מילין קמי שכינתא, פתח ואמר והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגומר, והמשכילים אלין רבי שמעון וחבריא, יזהירו כד אתכנשו למעבד האי חבורא, רשותא אתיהיב להון, ולאליהו עמהון, ולכל נשמתין דמתיבתאן, לנחתא ביניהון, ולכל מלאכיא באיתכסיא ובאורח שכל", ורבינו הגדול הגר"א ז"ל בביאורו המופלא שם כתב: "באיתכסיא ובאורח שכל, רוצה לומר שלא ראו אותם בחוש, אלא בהשגתם" עכ"ל. ולזה נתכוין המגיד למרן הבית יוסף דוק ועיין.

ד. בענין רבי שמעון בר יוחאי יצא מהמערה בל"ג בעומר

כתב בספר ערוך השלחן או"ח (סימן תצ"ג סוף אות ז'): "ל"ג בעומר, רגילים לקרותו הילולא דרבי שמעון בר יוחאי, ובארץ ישראל מרבין בתפילה ובהדלקת נרות על קברו הקדוש, ואומרים

שנסתלק ביום זה, וגם יצא מן המערה ביום הזה" עכ"ל.
ובענייני נעלם ממני מקור הדברים שרבי שמעון בר יוחאי יצא מן המערה בל"ג בעומר, והיודע ילמדני.
גם מה שכתב הרב ערוך השלחן בפשיטות, שרבי שמעון בר יוחאי נסתלק לחיי העולם הבא בל"ג בעומר, אינו פשוט כלל, והיותר נראה שאינו כן.

ובספר פרי עין חיים (שכ"ב פ"ז דק"ח ע"ב) שכתוב שם: "וטעם שמות רבי שמעון בר יוחאי בל"ג בעומר" ע"ש, יש השמטת אות אחת, וצריך לומר יום "שמחת" רבי שמעון בר יוחאי, ועיין מה שהארכתי בזה במאמרי בקובץ התורני "אוצרות ירושלים", שנת תשל"ו (גליון קצ"ד), ועכשיו צולם בחיבורי כנסת חיים (דף צ"ט אות ר'), ונתבאר היטב במקומו בס"ד.

ה. בענין בל תשחית

תמיד (כ"ז סע"ב): "איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר, וכל משמר שאינו עומד ואומר לו איש הר הבית שלום עליך, ניכר שהוא ישן חובטו במקלו, ורשות היה לו לשרוף את כסותו, והם אומרים מה קול בעזרה, קול בן לוי לוקה, ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרתו".

וכתוב בפירוש רבינו הרא"ש ז"ל שם: "ורשות היה לו לשרוף כסותו, ואין כאן משום בל תשחית דהפקר בית דין הפקר".
ועל דברות רבינו הרא"ש ז"ל הללו, הרבה דיות נשתפכו והרבה קולמוסין נשתברו, דמאי האי דקאמר דהפקר בית דין הפקר,

והיכן מצינו דהפקר בית דין מהני בכהאי גוונא, לממונא מצינו דמהני אבל לא לאיסורא, ומה מועיל בזה הפקר בית דין הפקר, אטו המשחית דבר הפקר, או דבר שלו, אינו עובר משום בל תשחית וכו', ועיין מה שכתב בזה בשו"ת דבר אברהם ח"א (סימן ט"ז אות כ"ד בהגהה), וכתב דאולי טעות סופר יש בדברי הרא"ש ז"ל וצריך לומר ואין כאן משום לא תגזול וכו', ע"ש.

ובכבר קדמוהו גדולי האחרונים ע"ה, עיין לגאון מהרי"ש נתנון ז"ל בספרו שו"ת שואל ומשיב מהדורה רביעאה (ח"א סימן כ"ח די"ט ע"ד וד"כ ע"ג), ועוד שם מהדורה קמא (ח"א ס"ס רכ"ח), ובספרו דברי שאול יו"ד (סימן ש"מ), ולגאון מהר"י אסאד ז"ל בשו"ת יהודה יעלה יו"ד (סימן קס"ד) עיין שם נפלאות תורתו, ועיין שו"ת בית דוד לייטר (סימן י', וסימן ר"א) ועוד הרבה.

ואם היתה לנו רשות, הייתי אומר דטעות קלה באות אחת נפלה בדברי רבינו הרא"ש ז"ל, ובמקום דהפקר בית דין הפקר, צריך לומר ו הפקר בית דין הפקר.

ובס"ד ביאור הדברים כך הוא, דהנה בזה שאיש הר הבית שורף כסותו של אותו שישן, לכאורה עושה שני איסורים, חדא **דאיסורא** היינו בל תשחית, ואידך **דממונא**, דמזיק ממון הזולת ויש בו משום גזל וכיו"ב, וכמו שהאריך רבינו הגדול מופת הדור זצ"ל בספר קהלות יעקב בבא קמא (סימן א') ע"ש.

ועל דא אמר רבינו הרא"ש ז"ל דליתא, דאחר שרשות היה לו לשרוף כסותו - אין כאן משום בל תשחית, ומשום מזיק ממון הזולת וגזולו, נמי ליתא דהפקר בית דין הפקר ותו לא הוי ממונו דהזולת ודוק.

ולפי דרכינו אין ללמוד מדברי הרא"ש ז"ל דליכא בל תשחית בהפקר, עיין בדברי רבותינו האחרונים דלעיל, דלעולם יש לומר דאיכא ואיכא, והא דשרי כאן לשרוף כסותו לאו משום דהוי הפקר ובכהאי גוונא שרי, דגם בהפקר יש איסור בל תשחית, אלא הפקר בית דין אהני להפקיע ממון הזולת, והא דליכא משום בל תשחית היינו משום דרשות יש לו ומיקרי צורך להזהיר ולזרז אנשי המשמר, וכל כי האי דיש צורך תו לא הוי בל תשחית דוק ועיין. ורשמתי הדברים למזכרת האידנא שנת תשמ"ו, בלומדי מסכת תמיד עם בני בכורי יקירי כמור אברהם אליעזר הי"ו.

והנני להוסיף כאן עוד דברים שנתחדשו לי אחר כך בס"ד בענין זה של בל תשחית בהפקר.

דברים (ב' ל"ד): "ונלכוד את כל עריו בעת ההיא ונחרם את כל עיר מתים והנשים והטף לא השארנו שריד, רק הבהמה בזזנו לנו ושלל הערים אשר לכדנו".

וכתב רש"י ז"ל: "בביזת סיחון נאמר רק הבהמה בזזנו לנו, לשון ביזה שהיתה חביבה עליהם ובוזזים איש לו, וכשבאו לביזת עוג כבר היו שבעים ומלאים והיתה בזויה בעיניהם, מקרעים כסות ומשליכים, מקרעים בהמה ומשליכים, לפי שלא היו מבקשים אלא כלי כסף וכלי זהב, לכך נאמר בזזנו לנו לשון בזיון, כך נדרש בספרי", ונמצאים הדברים בספרי (פרשת בלק פסקא קל"א), והובא גם בבעל הטורים דברים (שם ז').

ונתעוררתי בס"ד דלכאורה קשה, אחר שאיסור בל תשחית גם בשאר דברים לרוב הפוסקים הוא מן התורה וכמו שכתב בשו"ת אמרי יושר ח"א (סימן ק"ג), ועיין בזה בארוכה בחיבורי יחי יוסף

(סימן ט"ו דר"ה ע"א), אם כן מי התיר לבני ישראל לעשות כן לקרוע כסות סתם ולהשליך, ולקרוע בהמה סתם ולהשליכם, והיא שאלה נכונה.

וחושבני דצריך לומר כיון שהיו הדברים האלה הפקר גמור, לכן היה מותר להם לעשות כן ודוק.

ואם כנים אנחנו בזה, אזי יש לפשוט מה שנסתפק הגאון נודע ביהודה ז"ל בספר תשובותיו (מהדורה תנינא יורה דעה סימן י') אם יש איסור בל תשחית בהפקר ע"ש, ועיין לו שם (סימן י"ג, וי"ד, וי"ג), ולדברינו האמורים מתבאר דמותר, ומכאן ראייה בס"ד שבהפקר אין בל תשחית, דוק ועיין.

ובאמת גדולי גאוני בתראי ז"ל האריכו טובא בפתגמא דנא אם יש בל תשחית בהפקר, ועיין לגאון רבי יהודה אסאד ז"ל בשו"ת יהודה יעלה יורה דעה (סימן קס"ד) שחשף זרוע קדשו והראה נפלאות מתורתו בענין זה עיין שם בארוכה, ומצויין אצלי לעיין עוד בדברי הגאון מהרי"ש נתנון ז"ל בשו"ת שואל ומשיב (מהדורה רביעאה ח"א סימן כ"ח), ובספרו דברי שאול יוסף דעת יורה דעה (סימן ש"מ), ולגר"ז ז"ל בשלחנו חו"מ (הלכות שמירת נפש סעיף י"ד), ובספר חקר הלכה ח"א (ערך בל תשחית), ושו"ת אמרי יושר ח"א (סימן ק"ג), ושו"ת באר חיים מרדכי ח"א (דצ"ד ע"ב ד"ה ומה), ובארוכה בשו"ת בית דוד (סימן י', וסימן כ"ו, וסימן ר"א) ושם נסמן. ועיין לגאון היע"ר ז"ל בספר כנסת יחזקאל (חלק המערכות דס"ה ע"א) ע"ש.

עוד דע דאם נימא דבהפקר אין משום בל תשחית, אתי שפיר מה שראיתי בספר עין הרועים (ערך בל תשחית אות ט"ו דמ"ט ע"ב)

הביא קושית חכם אחד למה לי לאו מיוחד לאיסור בישול בשר בחלב, מכיון שנאסר בהנאה הרי אסור משום בל תשחית ע"ש.

ובודאי קושייתו למאן דסבירא ליה דבל תשחית בכל דבר מן התורה ולא רק באילנות, כי לסברה זו לא קשיא כלל, מיהו להאמור נמי אתי שפיר דיש לומר דמיירי בהפקר, דמשום בל תשחית ליכא, ומשום איסור בשר בחלב איכא, ועיין.

וראיתי עכשיו בארוכה בספר שדי חמד (מערכת ב' כלל י"ז) ועוד שם בשיוורי הפאה (מערכת ב' כלל מ"ז) שהאריך ובכמה פרטים זכינו לדעתו הרמה ובמקומו עמדנו על הרבה מדבריו ואכמ"ל.

ולא עיינתי כעת בספרים שציינתי לעיל אם הרגישו במה שכתבתי בס"ד, ועיין בה. כתבתי למזכרת היום יום ה' מנחם אב תשמ"ט יום הילולא של רבינו האר"י ז"ל זיע"א. ועוד הארכתי מאוד בס"ד בקונטרס בל תשחית בענינים אלו, וכאן קבעתי כמה גרגירים, השי"ת ברוב חמלתו יזכני להוציא בקרוב לאור כל חידו"ת אמן ואמן.

יִישָׁר כּוּחוֹ שֶׁל מוֹרֵינוּ וּרְבִינוּ שְׁעִטְרֵנוּ בְּעִיטּוֹר סוֹפְרִים וּבַדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ
הַנִּפְלְאִים, יְהִי רְצוֹן שִׁיזִכָּה עוֹד לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאֲדִירָהּ וּלְהַעֲמִיד
תַּלְמִידִים חֲרֵבָה מִתּוֹךְ בְּרִיאוֹת אֵיתָנָה וְנִהוּרָא מַעֲלִיא אוֹרֶךְ יָמִים
וּשְׁנוֹת חַיִּים בְּטוֹב וּבִנְעִימִים וְיִזְכָּה לְרִאוֹת נַחַת דְּקְדוּשָׁה מִכָּל יוֹצֵאֵי
חֲלָצִיו אַכִּי"ר תַּלְמִידוֹ הַמֵּתֵאבֵּק בַּעֲפֻרוֹת קִדְּשׁוֹ
יוֹסֵף חַיִּים אוֹהֵב צִיּוֹן

יִישָׁר כּוּחוֹ שֶׁל מוֹרֵינוּ וּרְבִינוּ שְׁעִטְרֵנוּ בְּעִיטּוֹר סוֹפְרִים וּבַדְּבָרֵי תוֹרָתוֹ

מכתב ברכה מאת הרב הנאון בנש"ק רבי שלמה בוסו שליט"א

HARAV SHLOMO BUSSU
JERUSALEM

הרב שלמה בוסו
ירושלים הוצב"א

כסדר יש' ד' י"א באייר תר"ע שמואל למ"ט חנוכה

מכתב ברכה

חזיתי איש מהיר במלאכתו הלז הוא ידיד נפשי וחביבי הרב הנאון
מע"מ רבי יוסף חיים אהב לזון שליט"א אשר עדיין לא יבש הדיו
על ספרו החשוב על ימי הפורים - וכבר הגוף ירו הוריה והביא לנו מן
החדש בולת נקיים בספר הציפוי "בואל קדישא" בעניניו ל"ג בעומר
ההלכה ובאגדה - וכבר התבשרנו בחיבוריו הקודמים המסוללים מפני
ומילתי אשורה בספרו הקודם הג"ל שהדברים נפלאים ומרעננים (נפשות
מבקשי השם ולהתחזי גברא ולהתחזי קמיע.
וכל שלם הרינו לכרס שזות רשבי יעזעכ"א תעמוד לו שיתקבל
חיבורו הנפלא באהבה וברטון על שולחן תלמיד מאן תלמי רבנן די ככל
אשר ואחר ויתקד להגדיל תורה ולהאדירה מהוך גריאות ותחת כר"ג עד
ביאה גר"ל לדן במהרה בימינו אמן.

בברכה הנורא

ע"ה שלמה בוסו ס"ט

ג' מ' ה' ב' פ' ו'

ט"ו לחי' סיון תש"ט יקראל אביחא"ל סיון כ"ה סאלי יעזעכ"א

מכתב ברכה

מאת ידידי הרה"ג מעוז ומגדול חובר חיבורים מחוכם

ר' גמליאל רבינוביץ' שליט"א

מח"ס גם אני אודך ועו"ס ב"ב

נתתי שמחה בלבי כששמעתי מידידי עוז, הצמוד לקירות לבבי, הגאון הנפלא והבהיר משנות סדורה, כל רז לא אניס ליה, וכבוד ה' מלא, סוע"ה, ויראתו הטהורה קודמת, כש"ת מוהר"ר יוסף חיים אוהב ציון שליט"א שהולך להוציא לאור חיבורו היקר "בוצינא קדישא" ["בוצינא" בגימטריא כר"ת "יוסף חיים אוהב ציון נ'פלא". "קדישא", בגימטריא כר"ת "י'אריך ש'נים ד'שנים ק'דושים א'מן"] על עניני ל"ג בעומר.

וכבר פקיע שמיא בעולם התורני בחיבוריו המופלאים "עתה באתי", "מאי חנוכה" ושא"ס וקונטרסים חשובים, שהתקבלו בחיבה יתירה בבי מדרשא, ורבים נהנים לאורו הזך.

ולא נשאר אלא לברך את מעלת מהרי"ח שליט"א שקוב"ה יהא בעזרו עוד רבות בשנים להגדיל תורה ולהאדירה כשאיפת לבבו הטהור, מתוך נחת והרחבה בעושר ואושר וכט"ז, ויזכה להוציא לאור כל שאר כת"י מתוך הצלחה גדולה לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים.

ובקרב ממש נזכה שמלאה הארץ דעה את ה', ובא לציון גואל, והרמת קרן התורה ולומדיה ברוב עוז ותעצומות ביתר שאת ויתר עוז.

כעתירת המצפה לישועת ה' כהרף עין בכללות ובפרטות

הצעיר שבכהונה

גמליאל הכהן רבינוביץ'

בני ברק מח"ס "גם אני אודך"

מכתב מהגאון הנ"ל למהדורא תליתאה

לידידי היקר

הגה"צ מזכה הרבים רבינו יוסף חיים אוהב ציון שליט"א
לספרו הנכבד והמפואר על ל"ג בעומר
אמרתי לצרף לכם רמז שחנני השי"ת:
"מירון", ר"ת "מ'מרום י'עורר ר'חמים ו'חסדים נ'פלאים".
(קונטרס "גם אני אודך", על ל"ג בעומר)

בברכת כהנים באהבה כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך"

ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

הסכמות למהדורא תליתאה

מכתב ברכה מאת הרב הגאון המקובל מפ"ץ אור תורת
הרשב"י על כל פני תבל מהר"ר בניהו יששכר שמואלי
שליט"א

ראש ישיבת "נהר שלום" תכב"ץ

Yeshuvāt Hamekubalim "NAHAR SHALOM"
for the studies of Niglah & Nistar
in honour of the famous late
Rabbi SHALOM SHARABI o.b.m.
Founded by the late Pious
Rabbi MORDECHAI SHARABBI o.b.m.

כס"ד
ישיבת המקובלים "נהר שלום"
ללימוד הנגלה והנסתר
הקדוש ע"ש הרשב"ש זי"ע
נוסד ע"י הרה"צ המקובל האלקי
כמהר"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל

Date: ..... תאריך

א"ר הגש"ר

מכתב ברכה

שמחתי לראות את הספר הנפלא, ב'זכרון קב"ט"
ל'ידענו הנכבד והנעלה שנקב באהלה של מכה קלה
כיום יאר חזאון הגדול יראו קודמא לחכמה הרב
החפזה בלש ה' אלף כח"ע יוסף חיים אהרן ציון
א"ט שבת יספ' בענין יס' בדואר בתורה והשגחה
דבריה נפלאים וחז"ביו לא היו כבאש הנה
אפריק ואשר תיקן רש"י ימולף לארץ ע"י
דמי ע"י במק"כ כשר דברים דאוד קדם
ודעת חז"ביו להחיות עתהיהם הובדו על
תורת רש"י, שמואל נז' בפרק מקוריה הנאמרה
תורה ליסודא ע"י אהרן

המורה זכ"ל הגאון

הסכמת כבוד קדושת האדמו"ר מזוועהיל שליט"א

גדלי' משה גולדמן
בהרה"צ מוה"ר אברהם צוק"ל
מזוועהיל

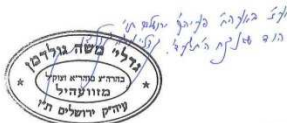
י"א אייר תשע"ד

בס"ד

מי ימלא ומי יפלא גדול קדושת עיצומו של יומא דהילולא קדישא של
התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי וסגולות ועניני היום.

וכבר הפליגו רבות אבותינו האדמו"רים לבית וזוועהיל ז"ע אודות
ההשפעות הרבות המושפעות מיומא קדישא הדין ובהשתתפותם
בעושה ובמעשה בכל הזמנים ע"י הציון הקדוש בעתירתם לכלל
ולפרט ואנן מה נענה אברתייהו.

ואשר ע"כ כאשר בא לפני מכובדי החשוב איש האשכולות וכ"י הרה"צ
ר' יוסף חיים אוהב ציון שליט"א עם ספרו הנפלא "בוצינא קדישא"
על עניני ל"ג בעומר ומנהגי היום, הנני לברכו שזכותא דרשב"י תגן
בעדו ויפוצו מעיינותיו חוצה ויזכה להמשיך להרבות פעלים לאורייתא
מתוך רוב עונג אושר ורחבת הרעת עדי נוכח במהרב לומלאה האר"ץ
דעה את ד'.

מדב"ר קדמות

אברך את ה' אשר יעצני וברוב רחמיו וחסדיו שם חלקי מיושבי בהמ"ד ולעסוק בתורתו הקדושה ולהפיץ מעינותי חוצה בס"ד, והנה נעתרתי לבקשת רבים ללקוט שושנים בעיניי ההילולא של האי תנא קדישא אור האורות רשב"י הקדוש והטהור, וראיתי להביא בזה מש"כ הגאון מהרש"ם בהקדמת תשובותיו [ח"ב] מה שאמר ביום ל"ג בעומר תרצ"ב בעת העמדת מצבה לאשתו הרבנית יענטא ע"ה זז"ל שם: ויען כי מן השמים נסבה שיהיה העמדת מצבה ביום ל"ג בעומר הילולא דרשב"י אען ואומר לבאר מ"ש בש"ס (סוכה מ"ה ע"ב) שאמר רשב"י יכולני לפטור כל העולם מן הדין ויתכן לבאר עפ"י מ"ש בסנהדרין (צ"א ע"ב) אמר ליה אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולים לפטור א"ע מן הדין כיצד גוף אומר נשמה חטאה שמיום שנטלה ממנו הרי מוטל כאבן דומם ונשמה אומרת גוף חטא שמיום שפרשתי ממנו הריני פורחת באויר כציפור, אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה וכו', והנה קיי"ל דשנים שעשו מלאכה אם זה יכול וזה יכול שניהם

פטורים ואם זה אינו יכול וזה אינו יכול שניהם חייבים ויש לומר דהוא הדין בשאר איסורים דינא הכי ועיין תשובות הרשב"א ח"א סימן כ"א וחכ"צ סימן פ"ב ושאלת יעב"ץ ח"ב סימן קל"ד ודע"ת סימן ב' ס"ק ס"ה בזה, וע"ע ברדב"ז ח"ה סימן שני אלפים פ' מש"כ בזה, ולכן גוף ונשמה דזה אינו יכול וזה אינו יכול חייבים אבל הנה בשבת (דף צ"ג) מבואר דר"ש סובר דגם בזא"י וזה אינו יכול פטורים א"כ לשיטתו גוף ונשמה פטורים מן הדין וז"ש רשב"י יכולנו לפטור כל העולם מן הדין ואף דאנן קיי"ל דלא כר"ש בזה מ"מ היום שהוא הילולא דרשב"י זכותו יגן על כל המתים להיותם פטורים מן הדין, וע"ע שם מה שהוסיף לבאר עפי"ז המשך הגמ' ואלמלא אלעזר בני עמי עיי"ש דבריו הנפלאים, ויש להוסיף בה מש"כ בספר חסידים סימן תרי"א וז"ל: וכן רשב"י שרצה לפטור את העולם מן הדין מפני שכך אמר ראיתי בני עליה והם מועטים אם שנים הם אני ובני מהם ואמר כך אני עשיתי זכויות הרבה וקבלתי צער וענוים הרבה במערה ולא בשביל עונותי הרי ענויים שלא כדין קבלתי ואותם הייתי שוקל כנגד עינוי שראוי

לבא לרשעים על עונותינם ובזה הייתי פוטרם מן הדין ביום הדין ואם יש להם זכות בזה לא יפסידו ואם זכות אין להם ג"ע אין להם אע"פ שפוטרין כי לא יתכן לתת עוה"ב למי שלא עמל בו, וע"ע ספר חסידים כת"י פארמא סימן תתרנ"ב.

והנה מצאתי בספר אורה ושמחה אות ל"ד שכתב, דהילולא דרשב"י הוא בח"י לחודש וקברו הקדוש הוא במרון ובים זה ל"ג בעומר ויתכן כפי הידוע שהיה לו לרשב"י נשמת משה ומש"ה ר"ת מט"ט ש"ר הפני"ם ומלאך מט"ט נודע עיקרו אתוון רמון ושני הטתי"ן שהם בגימטריא ח"י הוא החיות שבו ובהיות רשב"י בסוד משה נרמז קבורות במרו"ן אותיות רמון הנ"ל והסתלקותו ח"י לחודש הוא ב' פעמים ט' הנ"ל ובזה נשלם שמו מט"ט, ובהיות ברזא דאתוון אלו רמון כתב בלקוטי תורה אשר עוד שם המלאך נוריאל בתוספת א' בסוד רצוא ושוב ורצ"ו הוא גימטריא רמו"ן, ולענינו נרמז גם בזאת הסתלקותו בזה היום כי היום הכוונה של הספירה באות נ' משם חק"ב נט"ע וכתב בספר נר ישראל אשר באות נ' הזה הוא רזא של מלאך נוריאל עיי"ש, הרי כל כוונת זה היום הכל

שייך לסודו של רשב"י זיע"א עכ"ד האורה ושמחה, ובדרך
 החידוד אמרתי לפרש לפי דבריו דברי הגמ' בחגיגה (דף כ"ז
 ע"א), דאמר ר"ל אין אור של גהינם שולטת בפושעי ישראל
 קל וחומר ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי
 דינר אין האור שולטת בו פושעי ישראל שמלאין מצוות
 כרמון דכתיב כפלח הרמון רקתך אל תקרי רקתך אלא רקנין
 שבך על אחת כמה וכמה, ויש לפרש שפושעי ישראל מצוות
 כרמון, כרמון אותיות כמרו"ן, שאי נסבור דהתנא רשב"י
 שקבור במרו"ן והוא פוטר את הרשעים מן הדין וכמו שהובא
 לעיל מובן מדוע לא ישלוט אור של גהינם ודו"ק כי נחמד הוא.
 עוד יש להוסיף מש"כ מוריננו ורבינו הרה"ג ר' אברהם פלאג'י
 זצוק"ל בספרו וימהר אברהם מערכת שין אות קכ"ו שכתב
 וז"ל: האילן שהיה לרשב"י בנו ר"א במערה דהיה של חרובין
 בכל ער"ש היה נהפך לאילן של תמרים מדרש תלפיות (דף
 קס"ו ע"ב), ונראה לענ"ד לתת טעם איך שבת היתה אכילתו
 תמרים, דשבת גימטריא ז"ה תמרי"ם ובמזמור שיר ליום
 השבת כתוב צדיק כתמר יפרח, עכ"ל הגר"א פלאג'י, ומצאתי

בגליון ספרי הגה"ה מידידי הרב מיכאל שמואל רביע שליט"א מח"ס נפשי ישובב שכתב בזה"ל: ונלענ"ד בס"ד ליתן טעם שהיה העץ נהפך לתמרים עפ"י אומרים ז"ל בברכות נ"ז ע"א הרואה תמרים בחלום תמו עוונותיו, והרי רשב"י אמר יכול אני לפטור העולם מהדין וכדאיתא בסוכה מ"ה ע"ב ומשום הכי דוקא תמרים והא דהיה דוקא בשבת מכיון שבשבת הגהינם שובת, ועוד, דרשב"י הוא בחינת שבת לכן נהפכו החרובים בשבת לתמרים [ומצאתי בספר שפתי צדיק עניני ל"ג בעומר אות ה' שכתב וז"ל: מה דאיתא שלא היה להם במערה רק חרובין ומים, במה אמרו קידוש היום, אולי מפני שרשב"י מתלמידי ר"ע והוא סובר במשנה בברכות (פרק ח' משנה ו), אפילו אכל שלק והוא מזונו מברך ברכת המזון דהוא סעודות, על כן יש לומר שרשאין לקדש על חרובין כמו שמקדשין על הפת ומסתמא היה בחרובין שלהם כל הטעמים כמו במן ועל מה היו ישראל מקדשים בהיותם במדבר מסתמא על כוס מן וכווננו שיהיה בו טעם יין כי יין ממש לא היה להם רק לצורך נסכים הביאו ממקום עין גדי כמבואר בתרגום שיר השירים

עה"פ בכרמי עין גדי, וע"ע בספר האשל להגר"ש ליפשיץ (מערכת ר, אות טו), שכתב וז"ל: ואפשר לומר דאליהו זכור לטוב הביא להם פת ויין בעת שהיו צריכין, דאליהו אתי לגבייהו ב' פעמים בכל יום כמו שאמרו ז"ל בתיקונים, עכ"ל. וע"ע בשו"ת רב פעלים ח"ב (חיו"ד, סימן נ"ה), שכתב, שרשב"י היה לומד סודות עליונים בעת שלשה סעודות לצאת בהם י"ח ג' סעודות וכן בזמן חיוב אכילת מצה ולולב וכיו"ב היה לומד סודות שלהם והיה מקיים אותם ע"י מחשבתו הטובה ועלו בידו מצוות אלו כמעשה ממש כיון דאנוס הוא].

קראתי לקונטרס זה בשם בוצינא קדישא והוא עפ"י מה שנאמר ברעיא מהימנא (פרשת פנחס, דף רנ"ו ע"א), וז"ל: ואנת בוצינא קדישא נר אצבעי באמצע, דכל שית נרות נהרין מינך, ובספר אורה ושמחה אות ל"ג כתב, דזהו כמסקנת חז"ל במנחות (צ"ח ע"ב), וברמב"ם (פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ו), אשר נר המערבי הוא נר האמצעי אשר עליו אמר הכתוב אל מול פני המנורה יאירו והמשילו את ר"ש לנר והרמוז בזה שכן א"ל מו"ל פנ"י המנורה עצם מספר שמעון ב"ן

יוחא"י וכתב בילקוט (ריש בהעלותך), אשר ז' קני מנורה לעומת ז' כוכבי לכת ונמצא כי נר האמצעי נגד כוכב האמצעי שהוא החמה ולאשר נר זה רומז לרשב"י היטב קראו אותו בשם שמש כמש"כ בזה"ק שאמר לו רעיא מהימנא אנת ממלא אחרי שנאמר וזרח השמש ובא השמש, וגם ז' קני מנורה נגד ז' ימי השבוע כנודע והממוצע כנגד יום השבת אשר תלתא יומא קמי שבתא ותלתא יומא בתר שבתא וכפי הנ"ל אשר רשב"י נר האמצעי נרמז שכן שמעון ב"ר יוחא"י גימטריא שבת וגם הז' רועים הם נגד ז' קני המנורה כנודע והממוצע ביניהם הוא משה וגם הוא היה רשב"י בסודו שהיה בו נשמת משה כידוע והילולא דיליה ביום ל"ג בעמר, שגימטריא משה, וכפי הידוע שיום זה הילולא דיליה שמכוונין בתיקון הוד נחשב כאילו נגמר בו תיקונא של כל ימי הספירה של ז' שבתות כמבואר בספרים בקדושים ויהיה לעניננו נרמז כל זה בהאי קרא אל מול פני המנורה הנדרש על רשב"י שהילולא דיליה ביום זה ל"ג בעומר ובו יאירו שבעת הנרות הן

הנה שבע שבתות ונודע שם כונת יום זה גלע"ד והוא מספר
א"ל מו"ל הנדרש על רשב"י שהילולא שלו בים זה.
ונסיים בבקשת הפייט תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא
ימליץ טוב בעדינו אדונינו בר יוחאי אכ"ר.

הכותב וחותם

פעה"ק ירושלים תובב"א

מודה לשעבר וצועק על העתיד

יוסף חיים בלאאמו"ר מרדכי אוהב ציון

מדבר קדמות למהדורא תליתאה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה על אשר זיכני להוציא לאור עולם ספר זה ושאר ספריי, ובעזרתו יתברך וחסדיו אשר לא תמו נתקבלו הדברים באהבה אצל שוחרי התורה, כן יעזרנו עוד כל הימים להגות בתוה"ק להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

ומודים דרבנן היינו שבחייהו לראש בית מדרשינו ברכת אברהם אשר בפי ישרים מלא תהלות, המושלם ומופלג במעלות רמות בתורה, אהוב למעלה ביראת שמים טהורה אשר לחכמתו קודמת לתפארתה, רב גובריה וחיליה לאורייתא, בה לעי יממא ולילותא, במים עמוקים לאוקמי גירסא אליבא דהלכתא לאסוקי שמעתתא, הדור הוא ארי שבחבורה, עוקר הרים וטוחנן בסברא, מבין דבר מתוך דבר בתבונה, לבו הטוב לכל דורש ומבקש בבית המדרש פתוחה, לעמוד לימינם להמציאם מנוחה, שמו הנערץ והמהולל הולך לפניו, בסבר פנים יפות מאירים פניו, כמוהר"ר אליהו בחבוט שליט"א, יהא רעוא מן קדם אבוהן דבשמיא שיזכה עוד להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריאות גופא ונהורא נפישא יאריך ה' ימיו בנעימים ויוסיף שנים, דשנים ורעננים, להמשיך

במפעליו הכבירים וזכות התורה תגן עליו לראות נחת
דקדושה מכל יוצאי חלציו עדי נזכה בקרוב לקבל פני משיח
צדקינו ומלכינו בראשינו אמן.

ובצאתי אשא כוס ישועות לאל רוב ההודאות אדון כל
הנפלאות, ויבן לי עזר מצלעות, כי לא טוב לבדו היות, וכל עול
ומשאות, פרקה מעלי בכשרון פלאות, במעשה ידים לא
נלאות, בחכמה לחסוך כל תלאות, למען אוכל לעסוק
במדעות, לכן את כוס ברכתי לה אשגרה ותחינתי אפיל לאדיר
ונורא, שנזכה לראות צאצאינו לתפארה, עוסקים בתורה אשר
טובה היא מכל סחורה, ומדקדקים במצוותיה בקלה
כבחמורה, מתוך בריאות גופא ונהורא, עד כי יבא שילה
במהרה.

יהי רצון שזכות רשב"י תגן בעדינו, ונזכה בקרוב לחזות בשוב
ה' שיבת ציון.

הכותב והחותם פעיה"ק ירושלים תובב"א

מודה לשעבר וצועק לעתיד

יוסף חיים בלאאמו"ר מרדכי אוהב ציון

ליל יד' אייר יומא דהילולת רבי מאיר בעל הנס זיע"א

פתיחה למהדורא שניה

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו על אשר זיכני למשוך בע'ט סופ'ר ולכתוב כמה וכמה חיבורים וקונטרסים וספרים על עניני מועדים ובס"ד זכיתי ברחמיו המרובים דאתבדרן מילי בי מדרשא ונהנים הלומדים מן הדברים כפי שנאמר לי ובודאי הוא סיעתא מן שמיא.

וראיתי להביא כאן מדברי הגאון ר' אברהם ויינפעלד זצוק"ל בעל שו"ת לב אברהם הביא דבריו בנו הרה"ג ר' יחזקאל שרגא ויינפעלד שליט"א בהקדמת ספרו מוציא אסירים וזה לשונו שם: והנה אין בספרי הדל הזה משום שלימות אלא פירורים פה ושם עכ"ז חושני שיהיה בו תועלת למעיינים להעיר ולהאיר על איזה נקודות חדשות, והנה בזמנינו כשיוצאים מבתי הדפוס ספרים מספרים שונים וממלאים פני תבל בדברים בטלים אין מן הצורך להתנצל על הוצאת ספר חדש בדברי תורה וממ"נ אם ימצאו בו קצת דברים טובים הרי טוב והיה זה שכרי, ואם לאו עכ"פ רחוק הדבר להזיק למאן דהו, עכ"ל של הרב לב אברהם. וכדבריו אומר אני גם על ספרי זה וכש"כ שרוב ספרי זה מלוקט מספרים קדושים ויש בו רק

קצת אומ"ר מן החדש אקוה שאזכה להיות ממזכי הרבים והיה זה חלקי מכל עמלי.

עוד ראיתי להעתיק כאן מהקדמת הספר הנפלא תורת העבודה והתשובה לחג השבועות מהגאון ר' חזקיהו אלכסנדר סענדר יצחק ערלנגער שליט"א שכתב שם וזה לשונו: שכל קיומנו ל פני האדמה הוא בניסים וחדים רבים וכקיום כלל ישראל כן הוא קיום הפרט הן בגוף הן בממון הן בנפש ועל ג' אול רמז הכתוב אנכי מג"ן לך מ'מון ג'וף נ'פש כמ"ש"כ בספר מגלה עמוקות ואין לשער גודל החסדים והסייעתא דשמיא שזוכים לומדי התורה והוגיה בכל הדורות וכל אחד יכול לכתוב ספר שלם להכיר טובה להקב"ה אשר נתן לנו תורת חיים ואהבת חסד בהארת פנים העליונים כעין שיסדו בתפילת שים שלום, עכ"ל שם. וכדבריו אומר אני הקטן שאפשר לכתוב ספר שלם ויותר גם בדורינו דור ההסתער פנים על השגחתו הפרטית וניסיו המרובים שעושה קודשא בריך הוא עמנו ועל הכל ה' אלוקינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך, על העבר ומבקשים על העתיד שתמיד יתקדש ש"ש

בנו ובכל בית ישראל עד שנזכה לביאת גואל צדק וגילוי מלכותו יתברך עלינו ועל כל העולם.

וקובעת ברכה לעצמה עזרתי בקודש אשת חיל יראת ה' היא תתהלל הצנועה והחסודה מרת הדסה תחי' העומדת תמיד לימיני במסירות ונוטלת כל עול הבית על עצמה בכל הענינים, יה"ר מלפני השי"ת שתמיד תהיה בריאה ושלמה לחיים טובים וארוכים מאירים ושמחים בכל זכות הרשב"י תגן עלינו שנזכה יחד לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלצינו גדולים בתורה ויר"ש אכ"ר.

והנני לסיים בתפלתו של החיד"א בעת התשליך וכן לפני מנחה של יוה"כ, אנא מלך רחום וחנון המתמלא רחמים על כל אחינו בית ישראל הנפוצים בארבע כנפות הארץ ובפרט על יושבי ארץ ישראל ותרחם על כל כמך ישראל ותצילם מרעה ומרעב ומשבי ומבזה ומכל חטא, ותשלח רפואה שלימה לכל חולי עמך ישראל, והבריאים תתמיד בריאותם שלא יחלו חס ושלום, ותצילנו ותציל לכל ישראל מכל נזק ומכל צר ומשטין ומקטרג, ומרוח רעה ומדקדוקי עניות, ומכל מיני פורעניות המתרגשות לבוא בעולם, ותפקוד בזש"ק לכל חשוכי בנים,

והיושבות על המשבר מעמך ישראל תוציאם מאפילה לאורה
ויצא הולד בשעה טובה ולא יארע שום נזק לא ליולדות ולא
לילדיהן וכל ילדי עמך בית ישראל תגדלם לתורתך ולמצותיך
בחיי אביהם ואמם, שובה עלינו בהמון רחמיך בגלל אבות
שעשו רצונך בנה ביתך כבתחילה הראנו בבנינו שמחנו
בתיקונו והשב שכינתך לתוכו ומלאה הארץ דעה את ה'
אכי"ר.

כעתירת המודה לשעבר וצועק על העתיד

יוסף חיים אוהב ציון

פעה"ק ירושלים דדהבא יום ו' אייר תשע"ג

יומא דהילולא דהאמרי יוסף מספינקא זיע"א

בסייעתא דשמיא

פתיחה במילי דאגדתא

בענין יום ל"ג בעומר ויום פורים קשורים אהדדי

כתב השו"ע בסימן תכ"ח סעיף א וז"ל: לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג בעומר וסימן פל"ג והרבו בספרי החסידות לבאר הקשר בין יום פורים ליום ל"ג בעומר עיין בספרי אמרי נועם (מאמרי ל"ג בעומר אות ב' ואות ט') ובספר אורה ושמחה מהרב מבארניב זצוק"ל (אות ל"ט ובאות מ"ז ובאות מ"ח עיי"ש באריכות דבריו הנפלאים).

ונראה לי לבאר ענין זה דהנה נודע דיום הפורים היה יום קבלת התורה מאהבה כמ"ש בגמ' בשבת דף פ"ח הדר קבלוה בימי אחשורוש ופירש"י שם מאהבת הנס ונראה דגם ביום ל"ג בעומר היה בחינה של קבלת תורה דהנה איתא בגמ' ביבמות דף ס"ב ע"ב אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לר"ע מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור"י ור"ש ור"א בן שמוע והם הם העמידו תורה באותה שעה ופירש"י שמם

שנשתכחה התורה, נמצא שביום זה שר"ע שנאה לתלמידיו היה כעין קיבול התורה מחדש וכתב ג"ע החיד"א בספרו טוב עין סימן תצ"ג דין ב וז"ל: ומה שושין שמחה בל"ג בעומר אפשר דר"ע היה כלל גדול בתורה ולמדה לכ"ד אלף תלמידים ומתו ונשאר העולם שמם "ויום ל"ג התחיל לשנות לרשב"י ורבי מאיר ורבי יוסי" ויאור להם שתחזור התורה ולכך עושים שמחה וגם אמרו דהלולא דרשב"י ביום ל"ג עכ"ד הגחיד"א, וא"כ ישנו באמת קשר של קיימא בין יום ל"ג בעומר ליום הפורים, וע"ע בפר"ח סימן תצ"ג ס"ק ב' שכתב וז"ל: ואפשר שהשמחה היא על אותם תלמידים שהוסיף אח"כ ר"ע שלא מתו כאלו עכ"ל. ותוספת כתוב"ה יש להוסיף בין הקשר של יום הפורים ליום ל"ג בעומר דבזכות רשב"י קבלנו את התורה וזאת עפ"י מש"כ החיד"א בספרו כסא דוד דרוש ד' לשבת כלה דהמלאכים היו רוצים לזכות בתורה בחלק הסוד דחלק הפשט לא יאתה להם וטענתם מדין בן המצר ומשה רבינו ענה להם שלמצרים ירדתם כלומר כיון דלא שייכי בחלק הפשט הוא פסידא דמוכר ואין בן המצר זוכה דהרי ישראל שייכי בנגלה ובנסתר, ובספר בני יששכר מאמרי חודש סיון סוף

מאמר ב' פירש עפי"ז הפס' כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל דבית יעקב הם רק המון העם שאינם יכולים לקבל התורה רק בדרך הפשט ותגיד לבני ישראל דהגדה הם דברי חכמה ולבעלי מדריגה הנקראים בשם ישראל כידוע והמה יודעים לקבל התורה בדרך סוד ולכן ליכא כאן דינא דבר מצרא נמצינו למדים שע"י רשב"י שגילה רזי התורה ותעלומותיה זכינו לקבלת התורה ושפיר שייכי יום הפורים ויום ל"ג בעומר אהדדי.

ועוד הוסיפו בזה עפי"ד הזוה"ק פרשת בהר (דף קי"א ע"א) דהלומד רק הפשט של התורה אינו אלא בחינת עבד אבל מי שלומד ברזי תורה הוא בחינת בן שיש לו רשות לחפש במטמוניות של אביו והנה בחו"מ סימן קע"ה בש"ך ס"ק ל' חקר אם שייך דינא דבר מצרא כלפי בן המוכר כיון דהבן יכול לומר דזהו יותר ישר וטוב שאני מחזיק אחוזת אבותי ובפ"ת שם שהביא מהשטמ"ק במציעא (דף ק"ח ע"ב) בשם תשובת הרי"ף דבבן ליכא טענת בר מצרא וא"כ כיון שרשב"י גילה לנו רזי התורה וזכינו עי"ז למעלת בנים כמבואר בזוה"ק הנ"ל שפיר ליכא הכא דינא דבר מצרא כלפי המלכים, ולפי"ז גם

יובן הקש"ר אמי"ץ בין יום הפורים ליום ל"ג בעומר שע"י רשב"י זכינו לקבל התורה ולא היה למלאכים טענת בר מצרא ובספר שער יששכר לאדמו"ר ממונקאטש כתב (במאמר חדש אייר מאמר גל עיני) שהקשר בין פורים לל"ג בעומר הוא שרשב"י עמד במסירות נפש נגד העמלקים והסטרא אחרא דדחקין לישראל הכשרים ה' יצילנו במהרה בימינו על כן הוא יומא דהילולא דיליה ביום שחל פורים שהוא מחיית עמלק.

עוד יש לקשר בקש"ר של קיימא בין יום ל"ג בעומר לפורים עפ"י מה ששמעתי מפי הרה"ג המקובל ר' יעקב משה הלל שליט"א ראש ישיבת אהבת שלום תכב"ץ בדרשתו ליל שבת קודש פרשת אמור תשע"א שאמר מדוע יעצה זרש הרשעה לעשות עין גבוה חמישים אמה דוקא, וביאר, דבמצרים הגיעו ישראל רק למ"ט שערי טומאה וזרש הרשעה רצתה להכניס את ישראל לנ' שערי טומאה, וכן מצאתי להגחיד"א בספרו דברים אחדים שכתב, דהנה במשה נאמר ויפן כה וכה וביאר הילקוט שמושה רבינו ע"ה התבונן בכ"ה אותיות של פסוק שמע ישראל ובכ"ה אותיות של פסוק בשכמל"ו עם הכולל ובכח רמ"ח תיבות של ק"ש הרג את המצרי והנה עצת

הרשעים המן וזרש היתה לעשות עין גבוה חמישים אמה כנגד חמישים שערי טומאה כדי שבכך יוכלו לגבור על חמישים שערי קדושה ולנצח את מרדכי היהודי ומכיון שכך חששו שמא יעשה להם מרדכי כאשר עשה משה למצרי ובכח כונתו בחמישים אותיות של שמע וישראל ובשכמל"ו של ק"ש שחרית יגביר את החמישים שערי קדושה על חמישים שערי טומאה וינצח את המן כשם שניצח משה את המצרי על כן נתחכמו המן וזרש לתלות את מרדכי טעם יהיה בידו סיפק לקרוא ק"ש ולכוין בה, וע"ע להגחיד"א שם שהביא עוד כמה ביאורים מדוע רצה המן לתלות את מרדכי דוקא בשעת ק"ש כמבואר במדרש, וביאר הרב הנ"ל שליט"א שבכח התורה שלמד מרדכי עם הילדים בתורה הקדושה טמונים נ' שערי בינה ניצח מרדכי את המן ולא יכלו זרש והמן לגבור בחמישים שערי טומאה דילהון, ועוד מצאתי בקונטרס בעניני חג השבועות להגר"ח קרלנשטיין זצוק"ל (עמ' קל"ו) שהביא מהרמח"ל במאמר החכמה סוף ענין ספירת העומר שכתב וז"ל: ורצה הקב"ה להוציא את ישראל ולהכניע מ"ט שערי טומאה בהדרגה בכל יום ויום שבין א' לפסח לעצרת, ותיקון

זה מתעורר מחדש בכל שנה ע"י ספירת העומר מ"ט ימים מפסח זמן היציאה עד שבועות יום מתן תורה והוא הארת החמישים של נ' שערי בינה וקדושה על ישראל עכ"ל, ועוד הביא שם מספר מכתב מאליהו ח"ב עמ' ל"א דהתורה היא שער הנ' של שערי בינה וקדושה עכ"ל. והנה כבר כתבו הספרים הקדושים שהארת חג השבועות כבר מתחלת מיום ל"ג בעומר וא"כ אל"ו קשרי"ם שיש בין חג הפורים שנתגלו בו נ' שערי בינה ע"י מרדכי לל"ג בעומר שכבר מתחילים להתנוצץ בו נ' שערי בינה וקדושה.

ועוד חשבתי להוסיף בזה, דהנה כבר הבאנו דברי החיד"א מספרו טוב עין דהשמחה בל"ג בעומר הוא לטעם שהתחיל ר"ע לשנות תורה לתלמידים ועוד כתב הגחיד"א בספרו פתח עינים מנחות דף כ"ט ע"ב דר"ע השיג נ' שערי בינה והביא כן מהרמ"ע מפאנו וע"ע בספר אמרי נועם על חג השבועות דר"ע הוא בסוד חג השבועות ולפי הנ"ל מבואר היטב דהרי בחג השבועות נגלים נ' שערי בינה ולפי"ז דיום ל"ג בעומר הוא יום שמחה לר"ע שהשיג נ' שערי בינה יובן הקשר בין ל"ג

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

בעומר לפורים שגם בפורים נגלו נ' שערי בניה ע"י מרדכי
הצדיק והכריע את המן וזרש ודו"ק.

פתיחה במילי דאגדתא למהדו"ב

בענין רשב"י בחינת יצחק אבינו ע"ה

ראה ראיתי בספר הנפלא אור מופלא על עניני ל"ג בעומר והילולא דרשב"י מהג"ר יוסף שלמה בערמאן שליט"א מברוקלין ניו יארק (עמ' ל"ט), שכתב וזה לשונו: יש שייכות וקשר בין יצחק אבינו ע"ה לרשב"י זי"ע על פי המבואר בתשובות חת"ס או"ח שמסביר על מה שאנו אומרים בסדר התפילה דמוסף דר"ה ותראה לפניך עקידתו שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, אבל לבסוף מסיימין רק בזכות יצחק ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, וביאר בזה דאצל העקידה היה ב' בחינות האחד דאאע"ה הלך לעשות צווי הקב"ה מה ששמע מהקב"ה בעצמו שנה בחינת תורה שבכתב, והשנית, דיצחק שמע הציווי של העקידה רק מאביו אברהם והיה מאמין בדברי חז"ל וזהו בחינת תורה שבע"פ וע"כ המסירות נפש של יצחק היתה יותר גדולה מאברהם ולכן מסיימין רק בזכותו של יצחק אבינו ע"ה בר"ה.

והנה מבואר בספרים בטעם עשיית השמחה בפטירת רשב"י כיון דר"ע היה שורש תורה שבע"פ כנודע ורשב"י היה תלמידו של ר"ע והיינו שורש למודי ר"ע ול"ג בעומר שזה בחינת הוד מדת אהרון הכהן שהוא היה ג"כ שורש תורה שבע"פ כמו שנאמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו "מפיהו" וכמו שנאמר והוא יהיה לך "לפה", וכמבואר כל זה בספר פרי צדיק להכהן הגדול מאחיו ר"צ הכהן מלובלין, ולפי המבואר לעיל, גם יצחק אבינו היה בבחינת תורה שבע"פ ורשב"י ג"כ היה שורש תורה שבע"פ, עכת"ד. ואני אבא אחריו ומלאתי את דבריו, דהנה נודע דאברהם בחינת חסד יצחק בחינת גבורה יעקב בחינת תפארת, והנה גם ברשב"י זיע"א מצאנו ענין הגבורה שכאשר יצא מן המערה חזי אינשי שחורשין וזורעין ואמר, מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף, כדאיתא בשבת (ל"ג ע"ב), וזהו בחינת מדת הגבורה ועזרני השי"ת ומצאתי בס"ד, בביאור השיר בר יואי להג"ר ישעיה אשר מרגליות זצ"ל על מש"כ הפייט בר יוחאי נאזרת בגבורה שכתב וזה לשונו: והנה בעת שרשב"י ראה רשעת הרומיים וביחוד אחרי על שהרגו את רבו הקדוש

רבי עקיבא לפי שמסר עצמו על קידוש ה' לעסוק בתורה"ק
 רבים והחורבן והשמות והפרעות שעשו הרומיים הרשעים
 לישראל ברוחניות ובגשמיות לכן בעת שישב עם חבריו בכרם
 ביבנה ובא הדיבור מהמלכות ברומי "רשב"י גינה את מלכות
 הרשעה ואמר שכולה שקר", וכתב, שכן מצא בספר הגירושין
 להרמ"ק זצוק"ל וזה לשונו: שרשב"י הוא בגבורה כמ"ש
 בזוה"ק במקומות רבים ורבי אלעזר מצד החסד שכן בשמו אל
 שהוא חסד, עכ"ל. וע"ע בזוה"ק ח"ג (דף ר"ג), ובאור החמה
 שם להרמ"ק דר"ש גבור עומד בפרץ אבל לר"א וע"ע בזוה"ק
 ח"א (דף רצ"א ע"ב) שג"כ רמוז שם שרשב"י בחינת גבורה,
 עכ"ד שם. ועיי"ש מה שהאריך בזה. ומצאתי עוד בספר אור
 חדש וצמח צדיק להגאון ר' יצחק אלפיייה (עמ' קנ"ב), שכתב,
 דחרוב גימטריא גבורה כי כיון שרשב"י התנהג במדת הגבורה,
 ועיין בזה למרן הרי"ח הטוב בספרו בן יהודע שבת ל"ג מש"כ
 על ענין החרוב והמים דהחרוב הוא בחינת גבורה והמים הם
 בחינת חסדים, עיי"ש.

עוד יש לקשור באלו קשרים בין אבינו יצחק לתנא האלוקי
 רשב"י ע"ה, על פי הגמ' בשבת דף פ"ט ע"ב דאיתא התם,

לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר, אימר ליה ליעקב דהו"ל צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עלייהו, אמר ליה בניך חטאו, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה, אמר ליה ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד, כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת עלייהו פשו להו חמשין, דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ודמיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואת"ל כולם עלי הא קרבית נפשי קמך, פתחו כולם ואמרו, כי אתה אבינו א"ל יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך, עכ"ד הגמ' שם. ועיין להרי"ח הטוב שם בספרו בן יהודע מה שביאר כל דברי הגמ' בטוטו"ד כדרכו בקודש. חזינן שיצחק יפטור את עם ישראל מן הדין,

וכעין זה ממש מצינו גם אצל רשב"י בגמ' סוכה דף מ"ה ע"ב דאיתא התם, ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי ועד עתה, ואילמלי אלעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו, ושמענו פעמים רבות ממורינו ורבינו הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א את דברי ר"ח שכתב שם וז"ל: שכל הצדיקים קיבלו בעוה"ז מעין השמור להם לעוה"ב, ור"ש ובנו ויותם לא קבלו לפיכך היתה זכות גדולה משאר הצדיקים, עכ"ל. וזהו ג"כ בחינת עקידה דהרי ענין העקידה מהותו מסירות נפש להשי"ת ובזכות זה פטר יצחק את העמ"י מהדין וכן ר"ש שלא קיבל מעין השמור לו לעוה"ב והיה ביסורי המערה י"ג שנה וכמו שאמר לרפב"י אשריך שראיתני בכך, לכך יש בזכותו לפטור את כל העולם כולו מן הדין.

ואחתום בפנינה נפלאה מדברי הרה"ק החוזה מלובלין בספר אבני זכרון אות י' עה"פ וישב יצחק בגרר וזה לשונו שם: וישב לשון ישיבה, בגרר לשון גרירה, שבישיבתו של יצחק אבינו ע"ה הורו הלכה כרשב"י בגרירה, עכ"ל. וביאר בספר אור

מופלא על פי מה שהבאנו לעיל דיצחק אבינו הוא שיפטור את כל העולם כולו מהדין וזהו כוונתו של החוזה מלובלין וישב יצחק, דבישיבתו של יצחק ע"ה פסקו בגרר כמו רשב"י, היינו בגרירה דרשב"י גם אמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין דסבר בשבת (כ"ב ע"א), דדבר שאינו מתכוין פטור, ובזה"ז אנחנו בבחינת שכורת ולא מיין שבזמנינו חסר לנו מלכוין הכל בשלימות ומה שעושים עושים בחוסר כוונה, ור"ש סבר בגרירה דדבר שאינו מתכוין פטור, ולכן פטר יצחק אבינו את העולם מן הדין דבישיבתו פסקו כמו רשב"י בגרירה, עכ"ד שם. וע"ע בספר פתגמי אוריתא פיטסבורג (תשס"ד), פרשת אמור (עמ' ת"כ והלאה), מש"כ בזה.

פתיחה במילי דאגדתא למהדורא תליתאה

נאמר בתורתינו הקדושה או איש אשר יהיה בו שבר יד או שבר רגל (ויקרא כא, יט), וראיתי מביאים לרמז בזה י'היה ב'ו ש'בר ר'גל ר"ת למפרע רשב"י, ועוד רמזו או שבר יד עם הכולל גימטריא הוא רשב"י, עוד רמזו, שבר רגל גימטריא שבת ל"ג, ואמרתי בס"ד לבאר הרמזים הללו בכמה אופנים מאשר חנני היוצר וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

זה יצא ראשונה, והוא בהקדים מ"ש רבינו האריז"ל בעץ חיים (שער מג, פרק ב) דרגל נקראת השכינה עיי"ש דבריו. והנה לשון שבר הוא לשון מזון וכדאיתא (בראשית מ"ב, ב') ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים ועיי"ש עוד בפרק מ"ג פסוק ב', והנה איתא בזה"ק ברע"מ (דף רמ"ד ע"ב), דרזי התורה הם מזון השכינה עיי"ש בדברי הרמ"ק. ולפי זה יש לפרש דרשב"י שהוא מארי דרזין נתן שבר ומזון לשכינה שנקראת רגל ודו"ק.

ועל ידו השני, על פי מש"כ החת"ס בדרשותיו (דף רפ"א טו"א), דרגל גימטריא עץ החיים, והנה ידוע דרשב"י היה לו שליטה על מלאך המות כדאיתא בזה"ק ויחי (דף רי"ח ע"ב)

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

וע"ע בגוף הספר מה שביארנו דרשב"י הוא בסוד החיים וסילוק המוות ולאדמו"ר ממונקאטש בספרו שער מאמרי חודש אייר (מאמר גל עיני, אות י), ועוד יש להוסיף בזה דהמות הוא גם בסוד רגל וכמ"ש במשלי ה' רגליה יורדות מות, וע"ע מבוא שערים דרוש הנוקבא דרוש ט' ולפי זה יש לומר דרשב"י הוא בסוד שבר רגל המשבר כח המוות ואחוז בעץ החיים.

ויבא השלישי, עפ"י מש"כ בספר קהלות יעקב יאליש במערכת ר' בשם הזוה"ק פרשת בשלח (דף נ"ה ע"ב) הדיצה"ר נקרא רגל והנה נודע מש"כ בשו"ת ישועות מלכו מקוטנא (ח"ב דף ע"ו) דענין שריפת הבגדים דל"ג בעומר הוא כמו שבאדם וחוה קודם החטא היו ערומים בלי לבוש ורק לאחר החטא הלבישם השי"ת בכתנות עור, כך ברשב"י מצינו שישב במערה בלי לבוש והיה במדרגתו כמו אדה"ר קודם החטא ולזה מרמזים בשריפת הבגדים שצדיק זה לא היה צריך מלבוש, נמצא שרשב"י ביטל בחינת היצה"ר, וכמו שנאמר בדוד ולבי חלל בקרבי, וזהו שבר רגל ששיבר את היצה"ר הנקרא רגל.

ואת רבע, דרגל הוא כינוי לערוה כמו שכתב בספר ערכי הכינויים והביא ראיה לזה מהפסוק בשמואל (א' י"ט), שנאמר שם ולא עשה רגליו, וכתב בספר שפתי צדיק מפילין מאמרי ל"ג בעומר (חומש ויקרא, עמוד צ"ח), וזה לשונו: אולי רבי שמעון בן יוחאי משבט שמעון ותיקן כל מה שהיה חסרונות בשבטו כדאיתא בילקוט שופטים (רמז מ"ב) שלא היה נמצא שופט משבטו מפני חטא זמרי, וע"י תיקון רשב"י זכה למעלות קדושות כמו נביא ושופט, ושם היה מכשול על ידי אכילה ושתיה כדאיתא במד"ר שאמרו זבחו כרצונכם ? יין, מוכח שעדיין לא נאסר יינם, לכך תיקון רשב"י שלא טעם י"ג שנים אכילה ושתיה מבשר ויין רק חרובין ומים, עכ"ד. ולפי"ז יש לפרש דרשב"י שיבר את בחינת הרגל שהוא חטא העריות של זמרי בן סלוא וחשבתיו להוסיף בזה דעל פי הדברים הנ"ל יובן מש"כ האריז"ל בשעה"כ ענין ספירת העומר וז"ל: ענין מנהג ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר לקברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון "ואוכלים ושותים ושמים שם" עכ"ל הנצרך לנו. ויתכן לומר דאוכלים ושותים שם באכילה

דקדושה כדי לתקן את האכילה ושתייה שהיתה שלא בקדושה במעשה דזמרי וא"ש את"מ.

וחימש את האר'ש, עפ"י מש"כ מרן החת"ס בדרשותיו (דף ר' טו"ד) דארור המן ברוך מרדכי גימטריא שבר, וכבר נודע דביום שחל בו פורים חל ל"ג בעומר כמש"כ המפרשים רמז לזה פל"ג פורים ל"ג בעומר וע"ע במש"כ בגוף הספר בפתיחה במילי דאגדתא בביאור אל"ו קשרי"ם דישנם בין ל"ג בעומר לפורים, ועתה מצאתי בספר אור מופלא (גערמאן ברוקלין) עמ' נז' שהביא רמז לזה בפסוק כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק וי"ה בגימטריא הוד שזה המדה בל"ג בעומר מלחמה לה' בעמלק שזה פורים מחיית עמלק ונוסף גם הוא דרש"י הוא גלגול משה ומרדכי הוא גלגול משה וכמש"כ בספרי עתה באתי מהדורא רביעאה (עמ' קפ"ג) ואיתא בגמ' מגילה ט"ז דמרדכי כאשר עלה לרכוב על הסוס בעט בהמן ולפי"ז יש לומר דזהו רמ"ז הרומ"ז דשבר רגל שמרדכי שהוא נשמת משה, ורשב"י נשמת משה מרדכי שבר אותם על ידי רגלו, ועוד יש להוסיף על פי מש"כ בספרי הנ"ל (עמ' קע"ט ק"פ) דשטר המכירה שמכר המן עצמו למרדכי היה כתוב על ירכו

של מרדכי ועיי"ש מה שהארכנו להסביר ענין זה. ולפי זה אפשר לפרש גם דשבר רגל דשבירה של המן שהוא מזרעו של עמלק היה על ידי השטר שכתוב ברגלו של מרדכי.

ובא שש, מש"כ לרמוז דשבר רגל ע"ה גימטריא רשב"י נראה לבאר עפ"י מה דאיתא בזה"ק (ח"ג דף קמ"ד ע"ב וקמ"ה ע"א), דר' יהודא קרי ליה לר"ש שבת דכתיב שבת לה', קודש לה' מה שבת לה' קדש אוף ר"ש שבת לה' קודש, וראיתי מביאים דתיבות שמעון בר יוחאי בגימטריא שבתא.

ואת שבע הנהרו"ת, מש"כ דאו שבר יד ע"ה גימטריא הוא רשב"י נראה לפרש דידוע דה' אצבעות היד הם ה' גבורות והארכנו בזה במקו"א, והנה בבא ל"ג מתגלה שם אכדט"ם שבהתגלות שם זה פסקו מלמות תלמידי ר"ע כי רחמים הוא וסמך ר"ע ה' תלמידים אחרים נגד ה' אותיות אלו, ולפי"ז אפשר לפרש דזהו הרמז בזה דרשב"י שיבר היד הרמוזה בה ה' גבורות והפכן לרחמים, וא"ש את"מ.

מעלות וסגולות יום ל"ג לעומר

מפי סופרים וספרים

וליקוטים מתוך ספר יסוד

צדיק לכבוד קדושת

האדמו"ר רבי שלמה

מזוועיל זיע"א

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

מעלות וסגולות היום

איתא במסכת מכות דף י"ז ע"ב אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תליד, ואי לא לא תליד, ופרש"י, כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כר"ש, ועיי"ש בחידושי הריטב"א מש"כ בזה, ובספר שער יששכר לאדמו"ר ממונקאטש (מאמרי חודש אייר מאמר גל עיני אות ה'), כתב וז"ל: יש לרמוז בדבריו הקדושים עפ"י הנודע שרשב"י הוא נשמת משה רעיא מהימנא אלא שיבקשו שיהא בן הנולד כמרע"ה זהו לא שייך כמ"ש ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אבל כר"ש מותר לבקש שיהא בבחינתו וזהו שתבקש רחמים יהא רצו"ן (בגימטריא משה עם הכולל כמבואר באריז"ל כ"פ והוא בחינת משה), שיהא כר"ש והקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום נמצא שבו ביום ל"ג בעומר נולד ג"כ ר"ש ע"כ היום ההוא ל"ג בעומר שהוא יום לידת ר"ש יבקשו בעת לידתו יהא רצון שיהיה כר"ש כי יומא קגרים לעת רצון בה וגם היום ההוא הוא עת רצון מפני היחודים והסתלקות הצדיק

רשב"י בהאי רעוא כנודע ע"כ רמוז ג"כ יהא רצו"ן שיהא כר"ש כנזכר מלשון רש"י, ועיי"ש עוד מה שביאר לפי"ז דברי הגמרא בגיטין (דף ס"ז ע"א).

ב. בל"ג בעומר נפסק כח המיתה ונמשך כח חיים לעולם כתב אדמו"ר ממונקאטש בספרו הנ"ל (מאמרי חדש אייר מאמר גל עיני אות י) וז"ל: שמעון בן יוחאי עולה מחיה מתים, ויש לפרש דבכח רשב"י פסקו למות מתלמידי רע"ק והוא בחינת ביטול המיתה לבחינת מחיה מתים, וגם כי הנה ע"י כח העלאת הנשמות וסתרי תורה שגילה ר' שמעון ב"ן יוחאי באים לבחינת מחיה מתים העלאת הניצוצות מהשבירה שהם בחינת ישני עפר ויוכלו להחיותן ולהעלותן בבחינת מחיה מתים העלאת נשמות ישראל ג"כ הוא מענין זה, והוא רשב"י צדיק חי כמאמר רז"ל בברכות (י"ח ע"א), צדיקים במיתתן קרויין חיים, ובכח היחודים שגילה רשב"י בחכמת האמת ובחיבורו הזוה"ק שבו נזכה לגאולה ותחיית המתים במהרה בימינו וע"כ נסתלק במילת חיים כמבואר באדרא זוטא, וע"כ שפיר מובן הרמז בזה בזוה"ק פרשת ויחי (דף רי"ח ע"א) וז"ל שם: אדהכי חמא רבי אלעזר ואמר לית קופטרא דטיפסא

באתר דרבי שמעון בן יוחאי שכיח, ועיי"ש בהגהות דרך אמת ובהגהות ניצוצי אורות מש"כ בזה, שאין ממונה על העונש היינו מלאך המות שכיח באתריה דרשב"י, ולכאורה קשה היאך הזכיר שם אביו גם שלא בפניו וצ"ע להלכה ומצוה ליישב, אלא שרצה ר"א להזכיר שמו הקדוש שמעון בן יוחאי שעולה מחיה מתים, וממילא אין מקום למלאך המות באתריה שהוא נגד זה מחיה מתים היינו בחינת חיים בכל האופנים וענינים ועיי"ש עוד מש"כ בזה, ובספר אמרי נועם בעניני ל"ג בעומר אות ב' כתב, כי ימי הספירה הם מ"ח לתקן מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם והנה המדה שלשים ושלש של המ"ח דברים הוא אוהב את הצדקות עיי"ש במשנה, וכתוב וצדקה תציל ממות ע"כ פסקו תלמידי ר"ע מלמות כי חטאם היה שלא היו אוהבים זה לזה ולא גמלו חסד זה בזה "וביום הזה שבאו למדת הצדקה ולגמול חסד זה בזה אז המשיכו חיים לנו ולכל ישראל" וע"כ ל"ג בעומר הוא ספירת הוד שבהו"ד הוא בחינת רגליים תמכין דאורייתא דאז הוא תיקון אוהב את הצדקות וכנ"ל, ובספר עטרת ישועה בליקוטים אות י"ב כתב וז"ל: אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי

ושבתי בבית ה' לאורך ימים, טו"ב חס"ד עולה גימטריא יו"ם ל"ג, רומז על יום ל"ג בעומר, ותיבות חיי ושבתי בבית ה' לאורך ימים עם הכולל עולה מספר עצרת שבועות, בבי"ת הוי"ה מעולה אות מ' של התחלת הש"ס מ'אימתי וסיום של מסכת נדה בתיבת הלכו'ת והיא אות ת' וע"י כח התורה שמופיע תיכף בל"ג בעומר מבטלין אותיות מ"ת ונמשך לאורך ימים כי אורך ימים למיימינים בה, ועיי"ש בליקוטים אות י"ג שביום ל"ג בעומר מתנוצץ קדושת חג השבועות עיי"ש רמזים נפלאים. ובספר אורה ושמחה מבארניב אות א' כתב וז"ל: ונרמז שכן רב"י שמעו"ן ב"ר יוחא"י בצירוף ל"ג גימטריא יעש"ה את"ם האד"ם וח"י בה"ם.

ולפי היסוד הנ"ל דרשב"י הוא בסוד החיים וסילוק המוות יתבאר דברי המדרש בקהלת רבה פרשה י' אות י' דאיתא שם דאחד מתלמידי רשב"י שכח תלמודו והלך למערה שלרשב"י במירון והיה בוכה הרבה, נתראה לו רשב"י בחלום ואמר לו שישנה שלשה פעמים תלמודו ויחזור תלמודו אליו, עכ"ד המדרש, והנה כבר הארכתי בקונטרסי הקטן החודש אשר ישועות בו מקיפות דהשכחה מקורה מן המוות וכמש"כ

הגר"ח פלאג"י לפרש הפסוק לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתי דוד מלך ישראל חי וקיים ולכן לא שלטה בו שכחה וכל הרואה דוד נזכר בתלמודו וא"כ ה"נ כאן כיון שרשב"י הוא בסוד החיים ואין הוא באתר דמות לכן בזכותו זכר אותו תלמיד את תלמודו.

ג. השפעת פרנסה בל"ג בעומר

כתב בספר עטרת ישועה מאמרי ל"ג בעומר אות א' וז"ל: ועל כן תיכף בל"ג בעומר נמשך סוד הפרנסה כטעם הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם (פסחים ס"ח ע"ב) בסוד קמ"ח תור"ה שעולה עצרת כי כאשר רמזתיו לעיל אשר ל"ג עמ"ר עולה גש"ם רומז להפרנסה כי עיקר חיות האדם תלוי ע"י הגשם כמ"ש ונתתי גשמכם בעתם ועי"ש שרמז כל זה ברמ"ז הרומ"ז בפסוקים בשמואל (א, כ, כח), ובאות ד' שם כתב וז"ל: בל"ג בעומר הזמן להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח ע"י קריעת ים סוף כמו שאמרו רז"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף וזה הוא מנהג שלוקחין קשת ביום ל"ג בעומר כי ל"ג עמ"ר עם קש"ת עולה ב' שמות אכתריא"ל אדריריון

הרמוזין בשירת הים ומספרן ח' שמות (הראשונים) מן ע"ב שמות של "ויסע ויבא ויט" שעל ידם היה קריעת ים סוף כנודע רומז שהזמן בל"ג בעומר להמשיך פרנסה כמו בשביעי של פסח שעת קריעת ים סוף.

ד. בל"ג בעומר מתחיל התעוררות של האמונה

כתב בספר עטרת ישועה לחג שבועות אות מ"ה דשבועות הוא בחינת אמונה ולא בחינת חקירה ובל"ג בעומר מתחיל זה ונמשך עד חג השבועות שאז הוא תיקון הגמור ועל כן איתא בספר יצירה [פרק ה' משנה ו'] המליך אות ו' בהרהור וברא בו אייר בשנה, כוליא באדם, ושור בעולם, רומז אשר מן יום יום ל"ג בעומר שהוא בחודש אייר מתחיל התיקון של בחינת אמונה ועל כן ו"ו הרהו"ר כול"י"א שו"ר עולה יראת שמים כי ע"י אמונה יש יראת שמים, וע"ע שם בליקוטים לחג השבועות אות א' שכתב וז"ל: ובמעמד הנבחר (של קבלת התורה) באו לאמונת היחוד כמ"ש ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד ולאשר שעוד בל"ג בעומר זוכין לבחינת והארת קבלת התורה אמונת היחוד על כן אי"ש ל"ב עולה ל"ג עמ"ר כנ"ל כאיש אחד בלב אחד.

ה. צמיחת הגאולה היא בל"ג בעומר

בספר עטרת ישועה לחג השבועות אות ל"ז כתב וז"ל: והן נודע מה שדרשו רז"ל שלח נא ביד תשלח ביד עקיבא בן יוסף [אוצר המדרשים אלפא ביתא דר"ע], גם דרשו רז"ל הקם תקים עמו זה בן עמרם [זוה"ק ח"ב דף קט"ו], כי כח הגואלים יהיה משרש משה ומר"ע בן יוסף ולאשר רשב"י משרש משה כנודע לזאת "צמיחת הגאולה הוא מיד בל"ג בעומר" בהילולא דרשב"י והמה ברזא דתרין משיחין.

ו. חיים ורפואה נמשכים בל"ג בעומר

כתב בספר עטרת ישועה בליקוטים לחג השבועות אות כ"ג וז"ל: הרופא לשברי לב ומחשב לעצבותם שבר"י ר"ת ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי וזהו לשברי ל"ב כי הילולא דרשב"י הוא אחר ל"ב ימים מימי העומר, וזה ומחבש לעצבות"ם עולה אברה"ם יצח"ק יעק"ב שעל ידי האבות ממשיכין רפואה ועוד בל"ג בעומר נמשך חיים ורפואה כמו בחג השבועות, וכ"כ בספר הילולא דרשב"י בשם הגאון בעל לחם שלמה משמלוי כי מ'לך ר'ופא נ'אמן ו'רחמן ראשי תיבות מרו"ן, שבזכות הצדיק המונח במרון שולח השי"ת רפואה לחולי בני ישראל,

ובספר אורה ושמחה אות כ"ח כתב וז"ל: איתא בספר הלולא רבא אשר בזכותו של רשב"י נמשך רפואה ורומז שם כי תיבת ורפאתיו עולה שמעו"ן ב"ר יוחא"י, עכ"ד והוסיף שם שיום ההילולא הוא ביום ל"ג שהוא תיקון מדת הוד שבהוד, ומדת הוד נרשם בסידור על בורא רפואות, גם נודע ששם מה"ש מסוגל ג"כ לרפואה ושם זה מה"ש גימטריא ל"ג בעמר הרי גם הילולא דיליה אשר בא בזכותו דרשב"י רפואה שלימה וכן רפואת הנפש וע"ע בספר אמרי פנחס מקוריץ (פרשיות, אות רל"א), מש"כ בזה ושם בהגה"ה אות קל"ב כתב בשמו שאמר שטוב להתחיל ברפואות בל"ג בעומר.

ז. ל"ג בעומר מסוגל ליר"ש

בשפת אמת פרשת אמור [שנת תרנ"ב ד"ה במדרש] הביא בשם זקנו החידושי הרי"ם כי בל"ג בעומר אפשר לזכות ליראת ה' וביאר הדבר עפ"י הנאמר בתהילים (יט, ח) שש מדרגות, א. תורת ה' תמימה משיבת נפש, ב. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, ג. פקודי ה' ישרים משמחי לב, ד. מצות ה' ברה מאירת עינים, ה. יראת ה' טהורה עומדת לעד, ו. משפטי ה' אמת צדקו יחדיו.

והנה המידה החמישית מדת הוד היא אהרון הכהן שענינה של מידה זו היא יראת ה' טהורה ולכן אפשר שמטעם הנ"ל אהרון הכהן מסייע במדת יראת ה' טהורה ועיי"ש שביאר הראיות מדברי המדרשים שמדתו של אהרון היא היראה, ובדרשות חת"ס (דף רע"ט) כתב וז"ל: דיום ל"ג בעומר הוא יום שמחה ודביקות יותר, עכ"ל.

ח. יום ל"ג בעומר מסוגל לתשובה

כתב הגאון ר' יהונתן אייבשיץ בספרו המופלא יערות דבש [ח"ב דרוש י"א] וז"ל שם: כי כבר כתבתי ודרשתי כמה פעמים בזה כי מצינו תפילה שהקב"ה בעצמו מקבלה ולפעמים הקב"ה מקבלה ע"י מלאך והענין הוא כך אם הוא בלב הקב"ה מקבלה דקרוב ה' לנשברי לב וכל לבבות דורש ה', אבל המתפלל בלי לב אין הקב"ה מקבלה רק מלאכי השרת שאינם יודעים מה בלבו של אדם הם מקבלים וידוע כי במיתת צדיקים מלאכי השרת רוצים שימות צדיק, ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י כי מת אז והיה למעלה הילולא דהנערה באה אל המלך "וראו ל כל איש הירא וחרד לשים אל לבו ביום ההוא לשוב בתשובה כי זכות הרשב"י מסייעת

להבא ליטער ולא לבלות הזמן בעוונות הרבים בהבלי העולם אשר הוא להצדיק צער" ובספר אורה ושמחה אות כ"ח הביא רמז נחמד בזה וז"ל: שכן שמעו"ן ב"ר יוחא"י גימטריא יבי"ן וש"ב ורפ"א ל"ו, ויש להוסיף בזה מש"כ החת"ס (דף ר"פ ע"א) וז"ל: ולפע"ד כי יום ל"ג למ"ד גימ"ל במילואו גימטריא זקן שהוא רצון העליון בחינת יוהכ"פ כידוע ובספר הילולא דרשב"י אות מ"א כתב וז"ל: רבינו הרה"ק בעל שר שלום מבעלזא דיבר פעם אחת מענין גדולת יום ל"ג בעומר נענה בנו הרה"צ ר' זונדיל לאמר שהוא יודע שהוא כמו יוהכ"פ ואמר לו יפה כיונת והרה"ק ר' יהושוע מקאמינקא אמר פעם להרה"ק בעל דברי יחזקאל משינווא שיום ל"ג בעומר הוא בחינת יום כיפור כיון שביוהכ"פ העבודה הייתה צריכה להיות דוקא ע"י אהרון בחינת הוד ועיצומו של יום ג"כ בחינת הוד שבהוד ונוכל לפעול בו ישועות טובות כיוהכ"פ.

ט. ל"ג בעומר מסוגל להשיג תורה שבע"פ

כתב הכהן הגדול מאחיו ר' צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל בספרו פרי צדיק מאמרי ל"ג בעומר סוף אות א' וז"ל: ובכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כוחו להשיג קביעת

הדברי תורה שירד ביום זה בתורה שבע"פ ולכן קבעוהו למועד.

י. יום ל"ג בעומר מסוגל לפקידת עקרות

בספר טעמי המנהגים (עמוד רס"ג) מובא מכתב מאת הרה"ק ר' בן ציון הלברשטאם זצוק"ל הי"ד אדמו"ר מבאבוב אל החסיד ר' יעקב ישראל שמרלר ז"ל, וז"ל הנצרך לנו, נדרשתי מאחד מאנ"ש יחיה בענין נשגב, היות ששמע מפי אנשי ארץ הקודש שקבלה בידם סגולה לחשוכי בנים רח"ל לנדב ח"י ראטל משקה ביומא דהילולא על ציון התנא האלוקי רשב"י זי"ע ועכ"י לכן בחרתי בו לעשות שליח מצוה להזכיר לטובה את הזוג וכו' שיפקוד השי"ת אותם בזש"ק במהרה בלי שום מכשול ונזק וינדב עבורם ח"י ראטל משקה כנהוג וכאשר יעזור השי"ת ויפקדם בישועה במהרה מוכנים המה לשלם נדבת לבבם בשמחה, והוסיף שם הרהמ"ח דבסה"ק בית אהרון כתב כמו הקב"ה לכל כך רשב"י לכל עכ"ל, רוצה לומר הכוונה שכל ישראל מקטן ועד גדול יש להם שייכות להושע ביומא דהילולא בל"ג בעומר בזכותו הגדול דרשב"י ועוד הביא

רמז יפה בזה דמילות י'ושפע ש'פע ר'ב ב'כל העולמות ר"ת רשב"י ועיין בלוח דבר בעתו שנת תשס"ז יום ל"ג בעומר מש"כ בכל עניני סגולה זו של ח"י ראטל משקה, וע"ע בענין זה בספר מסע מירון עמ' רנ"ג מה שהביא משו"ת מהרי"ל מופלטישאן והוא משו"ת מהרי"ל בורנשטיין נכד התבואות שור בהקדמתו טל ירושלים.

ובספר הילולא דרשב"י כתב וז"ל: בעינינו ראינו שהרבה חשוכי בנים נדרו נדר שבהוולד להם בן יקראו הבן הנולד שמעון על שם רשב"י או שנדרו שיעשו את התגלחת הראשונה של הילד במירון ונושעו בזכות התנא רשב"י.

יא. סגולה לקבלת התפילות ולמחילת עוונות

כתב בספר שפתי צדיק (מפילץ) עניני ל"ג בעומר אות א' וז"ל: סיפרו כי מרן ז"ל מאלכסנדר היה רגיל בל"ג בעומר לברכם שיתקבלו תפילתם לרצון בשמים, ואולי כוונתו שכמו שבמוצאי יוהכ"פ רגילים העולם לברך איש לרעהו כי תמיד קשה שיתקבלו התפילות כדכתיב עוונותיכם היו מבדילים על כן כאשר יום הכיפורים מכפר תחול הברכה שיתקבלו התפילות ור' שמעון בן יוחאי אמר יכול אני לפטור את כל

העולם כולו מן הדין בפרק ד' דסוכה (מ"ה ע"ב) וכן מידי שנה ביום הילולא דיליה אומר כן בשמים ועל ידי זה מתכפרין כל ישראל ויוכלו להתקבל התפילות ולכך המנהג לשמוח בל"ג בעומר וכמו שאיתא בסוף תענית לא היו ימים טובים לישראל כיוהכ"פ וט"ו באב ומפרש בגמ' יוהכ"פ דיום מחילה וסליחה וע"ע בזה בספר אורה ושמחה אות לז'. וע"ע לידידנו הרה"ג ר' אבינועם צבי שליט"א בספרו שערי מחילה בגדרי מחילת עוונות.

י"ב. ביום זה נכנע קליפת בלעם

בספר אורה ושמחה אות ב' כתב דכ"ד אלף תלמידי רע"ק היו גלגולי כ"ד שנפלו בשמים כך מבואר במגלה עמוקות ושורש חטאם היה בעצת בלעם ומובא בתרגום יב"ע שם בפרשת בלק אשר בלעם הוא לבן בשרשו ורצה לעבור הגל שעשה עמו יעקב ומה נעים בזה מה שמצינו במאמרם ז"ל (סנהדרין ק"ו ע"ב), כי בלעם היה רק בן ל"ג שנה אשר יובן עם האמור שרצה לעבור "גל של יעקב ובהיות ביום ל"ג בעומר שהכוונה הידועה הוא בסוד גלעד הנאמר שם ונכנע בזה היום סיטרא של בלעם בן ל"ג שנים" ונתכפר מה שנפגם בעצמו בכ"ג אלף

שנתגלגלו בכ"ג אלף תלמידי ר"ע ע"כ פסקו מיתתן בזה היום ל"ג בעומר וסמך נכון בזה למנהג ישראל שיורו המורים בקשת ביום הזה כי איתא בזה"ק פרשת בלק (דף קצט) דמקרא זה דהנה רשעים ידרכון קשת נדרש על בלק ובלעם עיי"ש, ורומזים ביום זה על ביטול קליפתו כנ"ל ומורים בקשת, וכן שמעו"ן מספרו לעומת בלע"ם ב"ן בעו"ר ועיי"ש עוד באות ג' ואות ד' מש"כ בזה.

י"ג. ביום זה מתחילין לבטל קליפת יון

בספר אורה ושמחה אות י' כתב בשם המגלה עמוקות שהחשמונאים הלכו להתפלל על הר גלע"ד וכתב שם סודו של הר גלעד מסוד גלעד שעשה יעקב ויתכן שהיה כוונתו לעורר תיקונא דא שנעשה ביום ל"ג בעומר אשר נודע הכוונה ביום זה לשם גלע"ד וכן חנוכ"ה מספרו יו"ם ל"ג והנה מבואר בב"ר פרשה ס"ה דקשתך זו יון ונכון מנהגינו לירות בהקשת ביום זה כירזא דהאי יומא גרים לבטל קליפת יון וגמר ביטולו בחנוכה במזל קשת.

יד. יום הכנה לקבלת התורה

בספר קדושת לוי פרשת ויצא עה"פ ויקרא לו יעקב גלעד כתב וז"ל: הפסוק הזה מרמז על ל"ג בעומר כי ג"ל הוא אותיות ל"ג ויבואר הענין על ידי מאמר חז"ל בים סוף נדמה להם כבחור במתן תורה נדמה כזקן והמשל בזה לתינוק שמרגילין אותו ללכת לבית הספר ומרגיל אותו אביו ע"י דבר שהתינוק מתאוה לו דהיינו שאומר לו ששם בבית הספר יש דבר שהתינוק מתאוה לו ועי"ז מרגילו לילך לבית הספר וכיון שמרגילו אז לומד עמו הרבה תורה, כך הקב"ה הראה לנו בים סוף ניסים ונפלאות ולא היה עיקר הטעם של הניסים והנפלאות, הניסים והנפלאות עצמן רק הניסים והנפלאות עשה והראה לנו כדי שיש אלוה בעולם ונתאוה לו לעבדו בלבב שלם, נמצא עיקר הניסים והנפלאות היה בים סוף כדי שנקבל התורה במעמד הר סיני ונתאוה לו לעבדו ולקבל תורה "והבחינה הזאת של יציאת מצרים מאירה מל"ג בעומר מתחיל ההארה של מעמד הר סיני שהיא קבלת התורה" וכבר כתבנו שההארה של יציאת מצרים היה הכנה למתן תורה והניסים והנפלאות היה כדי שנתאוה למתן תורה על ידי הניסים, ולפי זה זהו פירוש הפסוק ויקרא לו יעקב גל עד

כלומר כיון שמגיע ג"ל שהוא מרמז על ל"ג בעומר אז מתחילים להאיר הארות קבלת התורה, מלת ע"ד הוא מלשון עד"י עדיים הורד עדיך, כלומר שעד ל"ג בעומר היה ההארה של "יציאת מצרים" ומל"ג בעומר מאיר ההארה של "קבלת התורה" שמרומז במלת ע"ד שרומז על התורה וע"ע בספר שם משמואל פרשת בחוקתי עניני ל"ג בעומר מש"כ בזה, ובספר שיח שרפי קודש (ל"ג בעומר אות ז') כתב בשם הגה"ק אדמו"ר מאלכסנדר שאמר שמ"ט ימי הספירה בגימטריא ל"ב טו"ב ועד ל"ג בעומר הוא ל"ב והלאה הוא טו"ב על כן מל"ג בעומר נכנסים להטוב ואין טוב אלא תורה והוא ההכנה הגמורה לתורה, עיי"ש, וע"ע בדרשות חת"ס (דף רפ"ב טו"א) מש"כ בזה, וע"ע באמרי נועם מאמרי ל"ג בעומר אות י' סמוך לסופו שגם כתב כן.

טו. המתקת הדינים

כתב בספר נר ישראל מרוז'ין (ח"א ל"ג בעומר), וז"ל: לפי המבואר בכתבי האריז"ל (שעה"כ ענין ספירת העומר דרוש י"א), שבכל לילה של הספירה צריך לכוון לתיבה אחת מהמזמור (תהלים ס"ז) אלוקים יחוננו ויברכו יוצא ליום ל"ג

בעומר תיבת אלוקים המורה על דין כידוע כי באמת בל"ג בעומר שורה דינים מיוחדים, אולם יש אופן להמתיקם וההמתקה נעשית על ידי האותיות שלפני אותיות א'ל'ה'י'ם כמו שנרמז בפסוק ואלה המשפטים אשר תשים לפניך, ואלה המשפטים רוצה לומר מהי העצה לאלה המשפטים כששורה ח"ו דינים על ראשיהם של ישראל אשר תשים לפניך להמתיקם עם האותיות אשר לפני תיבת א'ל'ק'י'ם והאותיות הן א' כ' ד' ט' מ' כי האות הראשונה בתיבת אלוקים היא א' וגם כאן נשאר א' כי לפני זה אין כלום, האות לפני ל' היא כ', ולפני הה' היא ד' ולפני הי' היא ט' ולפני הם' סופית היא מ' פשוטה והשם א' כ' ט' ד' מ' עולה כמספר ע"ד הנרמז בפסוק בטחו בה' עד "עד" ולזה כיוון יעקב אבינו ע"ה בקוראו למזבח גלעד דלבן הארמי קרא לו "יגר שהדותא", כי הרשע הזה רצה שיחולו דינים ועונשים ח"ו על כלל ישראל ותיבת יגר מורה על פחד ודינים מלשון מגור מסביב אבל יעקב קרא לו גלעד היינו ל"ג בעומר שבעצם שורה בו דינים ורצה יעקב שיומתקו הדינים ויהיה בו התגלות אלוקות ובה כוחות יפה עד על ידיד השם העולה כמספר ע"ד נוכל להמתיקם.

טז. דריכת הקשת סגולה לבנים

כתב בספר המדות למוהר"ן ערך בנים, דדריכת הקשת בל"ג
בעומר היא סגולה לבנים ועיין שם בהגהות הסבר לזה.

ליקוט מספר יסוד צדיק להגאון הקדוש האדמו"ר
מהר"ש מזוועהיל זצוק"ל מערכת ספירת העומר (עמוד
עג).

ל"ג בעומר

עליה למירון

בשנת תש"ה שנתו האחרונה של רבינו עלי אדמות כמה
שבועות לפני ל"ג בעומר היה מאוד חלש, ביקש מאחד מבאי
ביתו שיבקש עבורו שיזכה לנסוע לציון הרשב"י בל"ג בעומר.

הנסיעה למירון

סיפר הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל שפעם כשנסע עם רבינו
לציון הרשב"י במירון, הבחין רבינו עליו שהוא מודאג קצת,
אמר לו, כשנוסעים לרשב"י צריך להיות שמח.

היה נוסע בל"ג בעומר למירון להילולא דרשב"י על אף
התנאים הקשים של הנסיעה בימים ההם ולפעמים גם
המאורעות הקשים שפקדו את ארץ ישראל אז.

עליה לרגל

אמר שהעליה למירון בל"ג בעומר הוא בחינה של עליה לרגל.

ליל ההילולא

רבינו היה רצונו בעיקר להיות בליל ההילולא דרשב"י במירון, ובבוקר של ל"ג בעומר היה כבר יוצא בחזרה לדרכו בירושלים להספיק עוד להיות בכותל המערבי.

בגדים למדורה

פעם בהיות רבינו בל"ג בעומר, על קברו של התנא רבי שמעון בר יוחאי במירון, פשט רבנו את אפודתו מעליו והשליכה לתוך המדורה.

להזכיר על ציון הרשב"י

בשנה האחרונה לחיי רבינו כבר לא יכול היה לנסוע למירון בל"ג בעומר, למרות רצונו, מפאת מחלתו ותשישותו. אמר לאחד מנאמני ביתו רבי שמעון הלל שלזינגר זצ"ל שנסע למירון באותה שנה, שיזכירם על הציון, שאלו רבי שמעון הלל, מה לומר, אמר לו, שהזוועהילר רבי זקוק לרפואה.

הוצאות מירון

הוצאות הנסיעה לרשב"י נכללות בהוצאות שבת ויו"ט שאינן תחת קצבה.¹

ציון הרשב"י

אמר במירון להרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל שאפילו יסגרו עיניו במטפחת ויכניסו אותו כך לציון הרשב"י ירגיש שרבי שמעון טמון כאן.

הנהגתו במירון

דרכו בקודש היה לנסוע בכל ל"ג בעומר למירון, והיה מגיע שם ביום והיה נשכב שם בחצר הרשב"י על הספסל של החאלאקע'ס בערך כחצי שעה, ונכנס לציון הקדוש ושהה שם כמה רגעים ויצא.

תגלחת ל"ג בעומר

---

¹ והוסיף לי הרה"ג רבי ניסים אוהיון שליט"א מעיה"ק טבריא דכיון דרשב"י הוא בחינת שבת, אם כן ודאי ההוצאות דרשב"י הם בכלל הוצאות דשבת.

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

אחד שנולד בתשרי והוריו באו לשאול את רבינו מתי לעשות לו החאלקה, אם ל"ג בעומר שלפניו או ל"ג בעומר שלאחריו, והורה לעשות ל"ג בעומר שלפניו.

רצון רשב"י

מרן מוהרג"מ זי"ע היה פעם בשבת ל"ג בעומר במירון, בליל שבת קודש שהה במערה, והיו שם אנשים ששכבו לישון, והנה הגיעו שמה אנשים והתחילו להתפלל בקול רם, ביקשו מהם אלו ששכבו שם שינמיכו את קולם כי הם מפריעים להם את מנוחתם, ענו להם כי אצל רבי שמעון לא באים לישון... ניגש אליהם מרן זי"ע ואמר להם, מאיפה אתם יודעים מה רבי שמעון רוצה, כשגמר דבריו אליהם נכבו לפתע כל המנורות במערה ויהי לפלא.

שבת במירון

פעם שהה רבינו בשבת סמוך לל"ג בעומר במירון ולא יצא מהמערה כל יום השבת.

מרן מוהר"מ זי"ע אמר פעם: דעם שבת אין מירון האט שוין דע זיידע אויסגעטראטין פאר אונז (השבת במירון כבר סלל בשבילנו הסבא).

בענין שם אמו של רשב"י

בספר נחלת אבות עמ"ס אבות פ"ג להגאון ר' יוסף משאש (ח"ג דרוש קמ"ו), הביא מספר מעשיות כת"י דרוש ארוך איך נולד רשב"י ושם כתב דשם אמו של רשב"י היה שרה, והנה איתא בירושלמי פרק ט"ו דשבת הלכה ג' בזה"ל: א"ר חייא בר בא רשב"י כד הוה חמי לאימיה משתעיא סגין הוה אמר לה אימא שבתא היא, ופירש הקרבן העדה, כאשר היה רואה אמו מדברת הרבה בשבת אמר לה אימי שבת היום, וכן הוא במדרש ויקרא רבה (פרק לד אות ט"ו), וכן הוא במדרש תנחומא (סימן ב) אמנם בזה"ק פרשת בראשית (דף ל"ב ע"א) איתא בזה"ל: רבי שמעון כד חמי לאמיה דהות משתעיא הוה אמר לה אמא שתוקי שבת הוא ואסיר ובספר פרדס צבי בהגהותיו לירושלמי שבת הביא שבספר לקוטי חיים פרשת בראשית היער בזה מהגמ' בסנהדרין פ"א דאיתא התם הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר לו אבא מקרא כתוב בתורה כך, וכתב דאפשר שנשתבש הלשון בזה וכתב הפרדס צבי דאפשר דהיה כתוב הוה אמר לה שבת הוא ואסור ושתקי הכוונה

מעצמה ולא שרשב"י אמר לה שתוקי, ומהר"א הכהן בספר יוקח נא על שו"ע או"ח סימן שז ס"ק ב הקשה גם על דברי המד"ר דנפסק בשו"ע יו"ד סימן ר"מ סעיף י"א דאם ראה לאביו שעבר על דברי תורה לא יאמר לו עברת על דברי תורה אלא יאמר לו אבא כתוב בתורה כך וכך כאילו שואל ממנו, ואיך מוחה רשב"י באימיה כדברים האלה.

והנה בספר פרי צדיק להגר"צ הכהן מלובלין פרשת בשלח אות י"א הביא דברי הזוה"ק הנ"ל וכתב שעל ידי השתיקה בשבת זוכין לשבת ענג עדן נהר גן, ונהר יוצא מעדן ולהתגלות עתיקא זוכין ע"י שתיקה ולפי דבריו אפשר לפרש שאימיה דרשב"י היתה מדברת בדברים המותרים ורק רמז לה רשב"י שבשתיקה אפשר להשיג יותר ולא אמר לה את זה בדרך תוכחה ודו"ק.

ואסיים בפנינה יקרה אשר הביא לנו אומ"ר מן החדש הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א בספר תרנן לשוני (סימן ב עמוד יד), מספר פירושים ופסקים מרבינו אביגדור הצרפתי מרבנן בעלי התוספות שכתב בפרשת בשלח (פסק ס"ב דף ל"ד) וז"ל: כי שבת היום לה' מכאן פסק מה הקב"ה שבת ממאמר

דבריו כך אתם אר"ח בדוחק התירו שאילת שלום בשבת,
אר"ח בר אבא רשב"י כד חמי אימיה מישתעי סגי, אמר
לאמיה אמא שבת היום, והוי שתקא, פירוש כשאמו היתה
מדברת בקול גדול אז אמר לה אמי שבת היום והיתה נמנעת
מלצעוק בשביל השבת, וחמי היה שמה, עכ"ל. וכתב הרב
שליט"א דלמדנו מדברי ר' אביגדור דשם אמו של התנא
האלוקי רשב"י היה חמי והוא חידוש נפלא.

בשאלת המפרשים

היאך אכלו מהחרובין והרי לא עברו עדיין שנות ערלה בשו"ת גבעת הלבונה להגאון ר' נפתלי הירץ בומבאך בסופו כתב קונטרס בשם "נס על הגבעה" כולו סובב הולך על עניני מעשה ניסים שבתנ"ך ובש"ס ושם הביא באות ז' שהקשה המהרי"ד מבעלזא היאך אכלו רשב"י ובנו תיכף מאותו אילן חרוב בעת שנברא להם הרי קודם ג' שנים הוי ערלה דאסור באכילה.

תירוץ א

עפ"י דברי הזוה"ק בפרשת קדושים (דף פ"ז) דמה שצריכין להמתין באילן ג' שנות ערלה הוא משום דהאילן צריך תיקון זה וקודם שעברו עליו ג' שנים לא נתקן עדיין שיהיה ראוי לאכול ממנו עיין בזוה"ק שם באורך והוי כמו ענין מעשר שהוא ג"כ תיקון לתבואה וא"כ לפי"ד הרד"ק במלכים ב (ד, ז), שדבר שבא ע"י נס אינו צריך עישור דאין דבר רע יורד מן השמים א"כ גם הכא דהאי חרובא נתהווה ע"י נס ודאי דלא היה מחוייב בערלה וע"ע בספר כחו דרשב"י דף ז ע"א שתירץ כע"ז.

תירוץ ב

כתב בשם אריה שם לתרץ דשם היה פיקוח נפש שהיה ירא לצאת לחוץ מאימת המלכות כנזכר שם בגמ' ואם לא היה אוכל ממה שנברא לו שם במערה ע"י נס היה מת ברעב וא"כ הוי פקו"נ ממש, ולצורך פקו"נ הותרו אפילו איסורים חמורים ומכל שכן הא דאין נהנין ממעשה ניסים.

תירוץ ג

תירץ בגבעת הלבונה שם בשם ר' משה מבאיאן דכיון דאותו אילן לא נטעו אדם רק נתהווה בדרך נס א"כ לא הוי בגדר "ונטעתם" דכתיב גבי ערלה ופטור מערלה, ועי"ש מה שפלפל בתירוץ.

תירוץ ד

בספר כחו דרשב"י דף ו' ע"ב כתב לתרץ עפ"י המשנה בערלה (פרק א משנה ב) והעולה מאליו חייב בערלה ובירושלמי בערלה (פרק א, הלכה א), איתא ר' יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק גפן שעלה במקום חורשין היינו יערות פטורה מן הערלה וכמו"כ פסק הרמב"ם בפרק י מהלכות מע"ש הלכה ו' דהעולה במקום שאינו ישוב פטור מן הערלה ומפורש איתא

בזהר חדש פרשת כי תבא דערקו "למדברא" דלוד וא"כ לא שייך שם כלל איסור ערלה.

תירוץ ה

בספר כחו דרשב"י (דף סא ע"ב) הביא מכמה רבנים לתרץ בזה"ל: וגם יכולים לומר בפשיטות כי כאשר רואים אילן של חרובים מותר לאכול מבלי לחשוש כלל על ערלה כי חרובין בתוך ג' שנים לא נמצא כלל ורשב"י לא החזיק טיבותא לנפשיה שנעשה לו נס רק נתגלה לו אילן ישן של שבעים שנה וגם אם נעשה לו נס הלא הנס הביא אילן של שבעים שנה שכבר עברו עליו בחינת ערלה.

תירוץ ו'

בספר כרם אפרים (שטיגליץ) מאמר ט' כתב ליישב בזה"ל: ויש ליישב עפ"י המבואר בספר יראים סימן קפ"ד דהא דקיי"ל אילן העולה מאליו ליחיד חייב בערלה משום שנראה כנטעוהו ויש בו משום מראית העין ורבי שמעון לשיטתו דלא חייש למראית העין כדאיתא בחולין (מ"א ע"ב) בפירש"י ותוס' שם הלכך לא חש ביה משום ערלה והבן עכ"ל.

תירוץ ז

בספר דף על הדף עמ"ס שבת דף ל"ג כתב לתרץ דחרובין אינם מאכל אדם כלל כמובא בחז"ל מדוע נקרא שמם חרובים לפי שהם קשים כחרבות לגופו של אדם וכיפ שכתב הרמב"ם בפרק א' מהלכות תרו"מ הלכה ט' וכידוע כל שאינו ראוי לאכילה אין בו איסור ערלה כמבואר במסכת ערלה פרק א'.

תירוץ ח

בקובץ בית אהרון וישראל שנה י"ז גליון ד' תירץ הכותב דבגמ' לא כתוב דאיברי אילנא דחרובא אלא דאיברא חרובא ואפ"ל שהקב"ה הביא להם פירות חרובים בלי שום עץ. ועוד עיין לידידנו הגאון רבי שמואל דוד פרידמאן שליט"א בספרו שדה צופים עמ"ס שבת (דף לג:), מה שהאריך בזה מפי ספרים וסופרים.

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

תדפיס מתוך ספר

"והוכיח אברהם"

לגאב"ד אומיר המהוללה

הגאון רבי אברהם פלאג'י זצוק"ל

פרק יז'

ל"ג בעומר - שבחי הלולא דרשב"י

בוצינא קדישא ❖ ל"ג בעומר

פרק יז

ל"ג בעומר - שבחי הלולא דרשב"י

יום הגדול והנורא הוא יומא דהילולא דרשב"י זיע"א ובכל תפוצות ישראל עושים בליל וביום י"ח באייר כל כנסיה שהיא לשם שמים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ויש ביניהם העושים בבתיהם, וקובעים לימוד בתורתו של רשב"י. ויש מקומות שקוראים הזוהר הקדוש כולו והזוהר החדש או התיקונים, או לפחות האדרות ואיזה מאמרי הזוהר, אחוז בזה וגם בזה, כאשר סידרם בספר אורחות צדיקים שהדפיס הרב מהרח"ש פֶּרְנֵנְדֶס, והביאו גם כן בספר קמח סולת דף קכ"ב ע"ד, כל אחד ממקומו, וקצתם כבר נדפסו פעם ושתיים על ידי זכאי מרן מלכא עט"ר החסיד הפרד"ס נר"ו ומר אביו נ"ע הנקרא שבחי רשב"י, ועוד כת שלישית בספר הלולא רבא [למרן הרי"ח]. ועושים הלימוד בכנופיא בהתלהבות גדולה ומדליקין נרות כמו בליל כיפור. מה טוב חלקם ומה נעים גורלם, שזכות לו לאדם ללמוד לעילוי נשמת הצדיק האלוהי רשב"י זיע"א. על אחת כמה וכמה טובה ומכופלת זה הזוכה להמצא בעיר צפת ת"ו בהילולא הנעשית על קברו של הצדיק.

וכפי מה שאמרו רבותינו "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", כך יוכל להאמר על ההילולא של רשב"י, שמי שלא ראה, לא ראה מאורות מימיו. וצריך לומר בפה מלא על כך גם כן: אשריך ישראל מי כמוך!, שיש הבאים ברגליהם מקצווי ארץ וזוכים להמצא בהילולא של רשב"י, ויוצאים לדרך כשארין מעות בידם להוצאות הדרך והוא עניין של פליאה גדולה, ובדרך המליצה יכולים אנו לומר שעל כך רמזה הגמרא בברכות דף ט' שנאמר שם: כדאי הוא רבי שמעון בן יוחאי לסמוך עליו בשעת הדחק. רוצה לומר, ראוי הוא רשב"י שיסמוך בן אדם על זכותו אפילו נתון הוא בדוחק ואין בידיו מעות להוצאה, וידאג הוא לו ממקום שאינו צופה, לפי שרשב"י קרוי מלומד בניסים, כמו שאמרה הגמרא במעילה דף טו"ב ע"ב. וגם אם אין בידיו אמצעים השי"ת יסייע בעדו בזכות רשב"י.

וכתב בספר אורחות צדיקים לגורי האר"י זיע"א, שרבנו האר"י הקדוש בהיותו שנה אחת בל"ג בעומר בהילולא במירון, בכלל כל הבאים שמה באותה שנה היה גם כן הרב ר' אברהם הלוי ז"ל, ולפי שהיה מנהגו לומר כל יום בעמידה בברכת תשכון

בתוך ירושלים את הנוסח של נחם אלוהינו, ואמר אותו יום גם כן כמנהגו, בסיימו העמידה, אמר לו רבנו האר"י הקדוש לרב ר' אברהם הלוי ז"ל, שראה בהקיץ את רשב"י באותה שעה, שניצב על קברו, ואמר לו: אמור לאיש הזה, ר' אברהם: מדוע אמר נחם ביום שמחתנו? ולפי שעשה כן, יהיה בנחמה בקרוב. ולא עבר חודש מאז, ונפטר בנו של ר' אברהם הלוי וקיבל תנחומים כדברי רשב"י. והודיעהו זאת למען יודע כי יש שורש למנהג לא לעשות הספד ותענית ואף לא לומר תחנונים ונפילת אפיים בל"ג בעומר, עד כאן לשונו. ודעו כי היות היום יום שמחה של רשב"י, לא רק בעבור זה שחלה פטירתו באותו יום, אלא גם כן בשל הטעם שר' עקיבא, אחר שנפטרו כ"ד אלף מתלמידיו, סמך ביום זה את ר' שמעון בן יוחאי, שיהא מרביץ תורה בישראל, ויוצא שארעה הפטירה באותו יום עצמו כפי שכתב בספר קמח סולת דף קכ"ב.

וזאת מצאנו בזוהר הקדוש, שמושה רבע"ה אמר לו לרשב"י כי הוא הינו ממלא מקומו, בפסוק האומר וזרח השמש ובא השמש [קהלת א' ה']. וכשם שלמושה רבע"ה היתה ידיעה של כל התורה כולה, כן היתה גם לרשב"י, דכל רז לא אניס ליה.

ורמזו לכך המפרשים בתחילת התורה בתיבת בראשית, שהיא נוטריקון רשב"י א"ת, רוצה לומר, שיבוא לעולם רשב"י שיהא בידו לדעת כל התורה כולה מאלף ועד תיו. עוד חידוש על כך מוצאים אנו, כי אליהו הנביא זכור לטוב, לא קראו לרשב"י בשמו בפניו, משום שהיה עליו דין תלמיד, ואסור לקרוא לרבו בשמו, לפי מה שכתב הטעם הזה בספר בן יוחאי דף ו' ע"ד. מכאן אתה למד: אם כזהו התלמיד, רבו, איזו מעלה היתה לו!

ובזאת בא בדקדוק הלשון מדרש רבא, סדר וזאת הברכה, שאומר: ומה אלישע תלמידו של אליהו, תלמידו של משה. שעל כך יש לשאול מיד: איפה דורו של אליהו ואיפה דורו של משה רבנו? בשלמא, אלישע תלמידו של אליהו עולה יפה, שהרי כתוב בספר מלכים כי כן הוא. אבל אליהו לא ראה את משה רבע"ה, ובאמרנו כי רשב"י לימד תורה לאליהו הנביא, ורשב"י היה גלגול של משה רבע"ה, מתיישב הדבר שאומר: אליהו תלמידו של משה. אפילו אם תאמר כי פינחס איננו אליהו, משה ורשב"י בחינה אחת הם, שהיה ממלא מקומו. ולכך רמזו בפסוק האומר: עלית למרום שבית שבי [תהלים

ס"ח י"ט] – ששב"י הוא נוטריקון ש'מעון ב'ן י'וחאי, שזכה רשב"י למעלתו ומדרגתו של משה רבע"ה בקבלת התורה. והרב זקני כמוה"ר יעקב פאלאג'י ז"ל רמז למעין זה בפסוק האומר: ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן [תהלים צ"א א'], והוא שמצא הקדמה אחת בספרי המקובלים מיסוד הזוהר הקדוש, כי דמות דיוקנו של רשב"י חקוקה בכסא הכבוד, ועל כן אומר הזוהר הקדוש: את פני האדון – דא רשב"י. ועיין בספר בן יוחאי דף ע"ג ע"א. וכבר ידוע כי סתרי תורה לא נגלו כראוי אלא לרשב"י. על כן בא הרמז: ישב בסתר עליון, שנוטריקון יש"ב הוא ש'מעון ב'ן י'וחאי, שהוא ידע בסתר עליון מה שלא השיג אדם אחר. וכן נאמר: בצל שדי יתלונן, שזכה כי דמות דיוקנו תחקק בכסא הכבוד, את פני האדון ה' זת"ד. ובספר הלולא רבה הביא הרמז הזה של: עלית למרום שבית שב"י, והוסיף לומר שם כי ראשי תיבות ל'קחת מ'תנות ב'אדם הוא למ"ב – גימטריא: הלולא, להיותו רומז כי ביום [בשבוע] שבו נופל שבעה באדר נופל גם ל"ג בעומר, להראות שהיו השנים בחינה אחת. אלו דבריו. וכן הביא בשה"ג [=שם הגדולים לחיד"א] חלק ב' מערכה י' אות קי"ט.

ולעניות דעתי נוכל לומר דרך צחות ומליצה שאומרו "לקחת מתנות באדם" הוא על דרך "ויקחו לי תרומה" [שמות כ"ה ב'], שבסיבת רשב"י עושים מתנות לאביונים ולתלמידי חכמים באותו לילה, וביום הזה של ל"ג בעומר, בארבע פינות העולם, ובפרט בצפת ת"ו, שמרבים בנדבה עד אין מספר. נמצא שמגלגלין זכות על ידי זכאי, ר' שמעון בן יוחאי זיע"א, להחיות לב נדכאים בהילולא שלו. ומעין זה אמרתי אני בעניותי דרך רמז, במה שאומר מאמר הזוהר: בדרא בתראה יתפרנסון בהאי חיבורא. ובלשון התיקונים דף כ"ג סימן ע"ב וזה לשונו: וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא בדרא בתראה בסוף יומיא ע"כ. וא"ש את"מ [=ואם שגיתי אתי תלון משוגתי], וידעתי ביני שהכוונה העיקרית והאמיתית היא בעבור החומרות והדינים המחודשים וחוכמת הקבלה, שהיא פרנסת הנשמה לעולם הבא, וכוונה היא אסמכתא ורמז בדרך לבוש מלבד הפנימיות, והוא שבראותנו דוחק הפרנסה של תלמידי חכמים בכל מקום, שאין להם מאיפה לקיים עצמם, וכביכול לא השבית גואל, שנמצאים בעלי בתים שכאשר יש להם יארצייט [=יום פטירה] לאב זקן או לאם

זקנה קוראים אליהם תלמיד חכם שיקרא בתיקונים ובאידרות ואיזה מאמרי זוהר, ומשלמים להם שכר לימודם, וכן על זה הדרך מי שמת לו מת, בתוך שבעה ימי אבלות, ובפרט בליל שבעה, או בליל החודש, ובגמר השנה. ויש גם מי שעושה דרך קבע בשנה כולה בלילה שבו היתה הפטירה. והמהדרים מן המהדרים עושים גם כן קריאת הזוהר והתיקונים בכנופיה של תלמידי חכמים בעשרת ימי תשובה ובל"ג בעומר, ולפעמים, כאשר יש להם חנוכת הבית, ומשלמים שכר טוב בעמלם. וגם כאשר עושים זיארה על קרוביהם, לוקחים עימם תלמידי חכמים בעבור שילמדו האידרות. ויש כמה תלמידי חכמים שאין להם שום הכנסה אחרת לבד מאלה הלימודים בזוהר הקדוש ובזוהר חדש ואידרות, וממה שמקבלים קונים לחם לפי הטף. נמצא כי בדור הזה נמצאת פרנסה ממש לתלמידי חכמים בתורתו של רשב"י, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. וכן יש גם כן בעלי בתים היודעים בעצמם שהם מחוסרי ידיעה לקרוא בתורתו הקדושה של רשב"י ויש בהם חשק, אף על פי שאינם יודעים מה שמוציאים מפיהם, שאין הם אומרים אפילו תיבה אחת כהלכתה, כפי ההכרח, ומביאים

בביתם תלמיד חכם, וקוראים עימו תיבה בתיבה בזוהר הקדוש וזוהר חדש ובתיקונים ובאידרות, ובעבורם הוא טובה גדולה, ששגיאות מי יבין. ואף כי לימוד הזוהר הקדוש מגן אפילו אם אינו יודע מה שמוציא מפיו, על כל פנים, מה טוב ומה נעים כשקורא עם תלמיד חכם בעבור שילמד כפי יכולתו, ומשלם לתלמיד חכם שכר שבוע, וזוכה בכך לעשות תורה וגמילות חסדים, שתים כהלכתן, בבת אחת, והאומר שזה העוסק בתורה ובגמילות חסדים גדולה מעלתו וזוכה לנחלת שני שבטים, הוא ר' שמעון בן יוחאי, כפי מה שאמרה הגמרא בקמא דף טו"ב ע"ב: אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור [ישעיהו ל"ב כ']. ופירושו הוא, כי זריעה הינה הצדקה, בהתאם למה שאומר הפסוק: וזרע יצחק [בראשית כ"ו י"ב]. ודרשו רבותינו ז"ל: אין זרע אלא צדקה. ואין מים אלא תורה, שנאמר: הוי כל צמא לכו למים [ישעיהו נ"ה א']. עתה עולה מכך, שבתורתו של רשב"י זיע"א, כשקוראים בה, מתקיים דבר זה עצמו, דהיינו תורה וגמילות חסדים, שניהם כאחד טובים. שהיא מימרתו של רשב"י ומדוקדק אודות רשב"י הפסוק האומר: ותגזר אומר ויקם לך [איוב כ"ב כ"ח].

שהפסוק הזה, אומר הזוהר הקדוש, התקיים ברשב"י, שכל שהיה מוציא מפיו רשב"י היו מסכימים עימו מן השמים. ולפי דרכנו, יכולים אנו לומר שמה שגזר אומר, שיהא אדם עוסק בתורה ובגמילות חסדים, מתקיים בו עצמו בלומדו בתורתו התמימה זכה וברה, ועל כן אומר: ויקם לך. עוד נראה לעניות דעתי לתת טעם לכך שבאה להם הפרנסה לתלמידי חכמים על ידי לימוד תורתו של רשב"י, והוא שבבראשית רבה פרק ל"ה אמר ר' חזקיה בשם ר' ירמיה שאמר רשב"י: אם ביקש אברהם אבינו ע"ה להיות מקרב כל הדורות מזמנו ועד זמני להכניסם תחת כנפי השכינה, אני אהיה מקרב כל הדורות מזמני ועד זמן מלך המשיח להכניסם תחת כנפי השכינה, וכאשר היה מבקש לפרנס עניים היה אומר: בקעה בקעה, התמלאי בדינרים, והיתה מתמלאת. ובמדרש רבה סדר פקודי מביא מעשה שתלמיד אחד של רשב"י יצא לחוץ לארץ ונעשה עשיר. התלמידים האחרים, היתה בהם קנאה בו וביקשו לצאת חוצה לארץ לראות היתעשרו גם הם. וכאשר נודע מכך לרשב"י, לקחם לבקעה אחת ונשא תפילה ואמר: בקעה בקעה, התמלאי בדינרים.

החלו לצאת דינרים לרוב לעיני התלמידים. אמר להם רשב"י: מעות הן שביקשתם? לכו משכו לכם כאוות נפשכם, אבל דעו לכם, שכל הנוטל עתה, שיהא ידוע לו, כי לקח חלקו בעולם הבא, שמתן שכרה של תורה הוא לעולם הבא, כמו שאומר הפסוק: ותשחק ליום אחרון [משלי, ל"א כ"ה]. עד כאן.

נמצא שמידתו של רשב"י היתה לפרנס עניים, לא כל שכן תלמידי חכמים, שאין בידם מעות או משא ומתן של מסחר, אלא עוסקים בלימוד תדיר ולא פסיק. וכפי שאמרה הגמרא בברכות דף ל"ח ובשבת דף ל"ג. ונביאהו בעזרת השם להלן. ועם זאת, כדי שלא יגוועו תלמידי חכמים חס וחלילה ברעב, לפי סברתו, יצא שבתורתו תמצא להם מעט פרנסה ושייעשה רצונו גם כן, שכפי שהיה מפרנס עניים בחיים חייתו, אף כי אחרי מותו צדקתו עומדת לעד, שיתפרנסו בסיבתו עניי עמלי תורה.

ומצווה להודיע לרבותי, כי מי שאין ביכולתו לקרוא לתלמיד חכם שילמדהו לקרוא זוהר ישן וחדש ותיקונים ואינו יודע לקרוא כראוי, אל ימנע עצמו בשל כך מללמוד לפי כוחו, לפי שהלימוד הקדוש הזה הינו נורא ונשגב מאוד, שאפילו שאינו

מבין כלל מה שמוציא מפיו, עומדת לו זכות גדולה ושכרו ישולם, ומביא לו תועלת עצומה להיות מקדש נשמתו, כמו שכתב הרב חיים אזולאי [=החיד"א] בספר שם הגדולים ובספרו ועד לחכמים. ועוד חידוש גדול מזה כתב בספרו דבש לפי, והוא, שאדם אחד אמרו לו בחלום בחזיון לילה "בהמה", ולא ידע פתרון הדבר, והלך אצל חכם שיאמר לו פתרון החלום, אמר לו החכם: שמא היה בביתך ספר זוהר הקדוש ומכרתו? ענה לו בעל החלום: כך היה, שמכרתי את ספר הזוהר הקדוש שהיה בביתי. אמר לו החכם: פתרונו הוא הפסוק האומר ב'ערתי ה'קודש מ'ן ה'בית - ראשי תיבות "בהמה". מכאן תראה קדושת הזוהר הקדוש דלא מבעיא הלימוד בו, אפילו החזקתו בבית תביא ברכה וקדושה בתוך ביתו.

ושמעתי מתלמיד חכם אחד, שראה בעיניו, בזמן מגיפה גדולה בשנת התקע"ד, לא תקום פעמיים צרה, איך אחיו שהיה חולה במגיפה, נוטה למות וקרוב לגוסס, עורך מלחמה גדולה בשטן, באומרו אלי: הסתלק מפה, שאני משלים בכל שנה קריאת הזוהר הקדוש, לא תוכל לשלוט בי. ויהי לנס

ופלא כי מאותה שעה התהפך גורלו ונתרפא מחוליו ויחי עוד לנצח. ואני ידעתי את האיש ואת שיחו, שאינו יודע אפילו להוציא התיבות מפיו כהלכתן, דברים ככתבם, ועל כל זאת, היה לימודו בזוהר הקדוש כתרים בפני הפורענות ולמגן וצינה להציל את נפשו ממוות לחיים.

ונראה לעניות דעתי לתת טעם לדבר, איך לימוד הזוהר הינו סגולה להציל ממוות נפשו, והוא, שבמדרש רבה סדר נח מנו מעלות רשב"י, ובכללן מה שאמר רשב"י שהעולם אינו מתקיים בפחות משלושים צדיקים כאברהם אבינו ע"ה ואם הם עשרה או חמישה או שניים, אני ובני ואם אחד, אני הוא. וכן אתה מוצא לשון זה בגמרא ובזוהר, ולפי שבן האדם קרוי עולם קטן, הלומד בתורתו מתקיים בזכותו, ואם העולם כולו מתקיים בשביל רשב"י לבדו, הרי בטחון טוב הוא לאדם שילמד בתורתו של רשב"י, שיהא בעבורו מגן, כדי שיהיה מתקיים ויהיה חי וקיים לעד. וכדי לספר גדולתו של רשב"י ומעלותיו, לא יכילון מגילות, וקצת מהם נאמר בקיצור:
א. שאליהו הנביא זכור לטוב נשלח מן השמים בשליחות אצל רשב"י כמו שבאו מלאכים אצל אבות העולם.

- ב. שהמית והחיה כמו משה רבנו ואליהו ואלישע.
- ג. שפעמים הרבה היתה מידת הדין גוברת ומאיימת להחריב העולם והיה רשב"י יוצא ואומר: כל עוד בר יוחאי בעולם לא אתן אנוכי לעשות כן, ומאשר אמר לא היתה חזרה.
- ד. כפי שכרת השי"ת ברית עם אברהם אבינו ע"ה בבין הבתרים, כן כרת השי"ת ברית עם רשב"י בצאתו מן המערה.
- ו. את אשר עשה משה רבנות בעדת קורח, שפערה האדמה פיה, אותו דבר עצמו עשה רשב"י.
- ז. שהיתה בו רוח הקודש.
- ח. שכל מי שלא האמין בו לקה ונענש, כפי שנענשו אלה שלא האמינו במשה רבנו ע"ה.
- ט. שהיה פוקד עקרות, שעמדו להתגרש מבעליהן לפי שלא ילדו, והתפלל בעדן וילדו.
- י. שהרעיש העולם אחר מותו.
- יא. שעשה אותות ומופתים בשמים ובארץ כמו משה רבנו ע"ה.
- יב. שאחרי מותו דיבר עם אנשים חיים.

יג. שמלאכי השרת מתאווים היו לבוא ולשמוע תורתו הקדושה.

יד. שהיה רואה בחלום את אשר עתיד לקרות כיוסף הצדיק ע"ה.

טז. שבעלי התלמוד העידו כי ערכו של רשב"י גדול מזה של אנשי כנסת הגדולה.

טז. שכל בר ישראל יש לו חיוב להפסיק לקריאת שמע ולתפילה ורק רשב"י לבדו לא היה מפסיק לתפילה ולקריאת שמע.

יז. שהיה עייל בלא בר באספקלריא המאירה כמושה רבנו ע"ה, כמו שתמצאו כתוב בספר בן יוחאי שער ג'. (ועיין סוכה מ"ה ע"ב).

וכהנה וכהנה כמה מעלות טובות ומעשים נוראים המצא תמצא בזוהר הקדוש ובמדרשים, דרבו מלספר, וההולכים לזיארה על קברו של צדיק יעידון יגידון את אשר רואים בעיניהם בבחינת עלית על כולנה, למען יהיו מאמינים בגדולתו עמי הארצות, והוא שנכנסים במערתו אנשים ונשים, בחורים

וגם בתולות, ואין שטן ואין פגע רע, לפי שאין יצר הרע שולט במקומו, כמו שכתב בהקדמת ספר הלולא רבה. ואפשר לעניות דעתי לתת טעם מדוע זכה מקומו של רשב"י שכל כך הרבה אנשים נכנסים שמה ואין צד של הרהור עבירה כלל, והוא בפרשנו כוונת המאמר בשבת דף ל"ג ע"ב האומר בענין זה: בצאת רשב"י ורבי אלעזר בנו מן המערה ראו אנשים עוסקים בחריש וזריעה, אמרו האב והבן: אלה זונחים חיי עולם, שהם התורה, ושוקעים בחיי שעה, שהם ענייני העולם הזה. וכל מקום שהיו נותנים עיניהם בו היה עולה באש. יצאה בת קול ואמרה: להחריב את העולם יצאתם מן המערה? חיזרו שנית אל המערה. פנו וחזרו ושהו שם עוד שנה אחת. יצאה בת קול שייצאו. יום שיצאו בו היה ערב שבת בין השמשות. ראו לזקן אחד שהוא נושא בידו שתי אגודות הדסים. אמרו לו: אלה למה לך? ענה להם: בשביל כבוד השבת. אמרו לו: ודי לך באחת. ענה הזקן: אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור. אמר לו רשב"י לר' אלעזר בנו: ראה כמה חביבות המצוות על ישראל, ונחה דעתם בזה ולא נתנו עוד עיניהם להזיק. עד כאן. ודבר זה רמוז בפסוק האומר: רשפיה

רשפי אש שלהבתיה [שיה"ש ח' ו'] שראשי התיבות שלו: ר'שפי א'ש ש'להבתיה הם: ר'בי א'לעזר ש'מעון, שהיו שורפים כל מקום שנתנו בו עיניהם (ועיין בספר הלולא רבה). ויש לשאול במאמר הזה, היאך בשל לקיחת הדסים לשבת נמצאו מתפייסים, וכי לא ראו דבר טוב אחר בישראל, מקיום מצוות דאורייתא ומרבנן וגדרים וסייגים, אלא דבר זה בלבד? ועוד, שרשב"י ורבי אלעזר בנו חיכו ללמוד דבר זה, עד אשר השמיעם אותו זקן. אלא שנוכל ליישב במה שכתב הרב חיים יוסף דוד אזולאי בספר דבש לפי, מערכת למ"ד, דהדס רמז לעיניים ומגן מפני יצר הרע, דאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות, ובספרו חומת אנך רמז כי הד"ס בגימטריא חיים עם הכולל, ובספרו מדבר קדמות מערכת שי"ן כתב משם מר זקנו הרב חסד לאברהם דכל אחד מישראל באה לו תוספת נשמה יתרה לפחות, ונדרשים שלושה הדסים כשרים שיהיו כיסא לשלושה מלאכים הבאים ללוות את הנשמה היתרה, ונשארים עם הנשמה היתרה כל השבת. ולנשמה יש שמחה על כך, ובשעת ההבדלה באומרו ברכה על ההדס הולכת לה הנשמה היתרה עם המלאכים, ובלכתה מברכת

הנשמה היתרה את בעל הבית. ואם אין מצויים שלושה הדסים, הולכים להם המלאכים ועוזבים את הנשמה לבדה, ונותרת עצובה מאוד, ובשעת ההבדלה, כשהולכת הנשמה, במקום לתת לו ברכות לבעל הבית, מטילה בו קללות והולכת לה. עד כאן לשונו. והקורא הקדמה זו צריך שיזהר כל ערב שבת לבל יתראש בעניין זה ויתן דעתו לבלי שכוח לקנות הדס המביא לביתו טובה וברכה וחיים, כמו שאמרנו (ועיין בתיקונים דף קמ"ג ע"ב ובספר מדרש תלפיות דף קי"ט ע"א). ובספר הקדוש ראשית חכמה, שער הקדושה, האריך במצוות שמור את יום השבת, שצריכה שמירה בשלושה סוגים: במחשבה, דיבור ומעשה. יע"ש. וכבר ידוע כי מצוות זכור את יום השבת לקדשו, שנמצאת בעבור כל יום האזהרה בכלל עשר זכירות, היא בעבור תוספת נשמה יתרה, כפי שנמצא אצל גורי האר"י זיע"א.

אמור מעתה כי זוהי כוונת המאמר, והוא, שרשב"י ורבי אלעזר בנו כבר ידעו כי נדרשת אגודת הדסים אחת, שהיא שלושה הדסים הבאים באגודה אחת, בעבור כיסא לשלושת המלאכים, כמו שאמרנו לעיל. ועל כן בראותם ביד הזקן שתי

אגודות הדסים, דהיינו שתי אגודות בנות שלושה הדסים כל אחת, אמרו: "תסגי לך בחד", רוצה לומר, באגודה אחת, לפי שנועדת לשלושה מלאכים, די לו באגודה של שלושה ענפים. הזקן הלה היה זקן שקנה חכמה והבין כוונתם, ועל כך אמר להם: "חד כנגד זכור", דהיינו עבור תוספת הנשמה לכבוד שלושה מלאכים, "וחד כנגד שמור", שבעניין שמירת שבת מצאנו שנדרשים תלתא: מחשבה, דיבור ומעשה. כפי מה שתיקנו בנוסח של לשם יחוד קודם הקידוש. וכנגד שלושה אלו נדרשים עוד שלושה [הדסים], ועל כן לקחתי שתי אגודות בנות שלושה [הדסים כל אחת]. בשומעם כה את דברי הזקן, אמר לו רשב"י לרבי אלעזר בנו: ראה כמה חביבות המצוות על ישראל. רוצה לומר, שאף על פי שדי היה לו בשלושה הדסים, אם בעבור כיסא לשלושת המלאכים ואם בשל הכוונה שבהם עצמם בעבור מצוות שמור גם כן, עם כל זאת, עשאו בשתים ולא עשה מצוות חבילות חבילות. מכאן אתה למד כמה חביבות המצוות על ישראל, שעושים בעבור כל דבר כוונה נפרדת בפרטות, ואינם סומכין לעשותן באחת בעבור שתים, והראו בכך החשק שיש להם במצוות. ובה נחה

דעתם, שלא לעשות עוד פעולה בכוח עיניהם כלל, אפילו פעם אחת, ואפילו בדברים הראויים לעשות ומן השמים לא הטרידום לפי שאינו בעבור חרישה וזריעה וכיוצא, ואף לא בתמידות. על כן לא נתנו עיניהם עוד בשום פרט, אפילו פעם ביובל, והיא מילתא בטעמא, כפי מה שאמרו המפרשים בכוונת המאמר: כל מקום שנתנו חכמים עיניהם, או מיתה או עוני. וכן: נתן עיניו בו ועשאו גל של עצמות, שעשה זאת רשב"י כדאיתא בשבת דף ל"ד ע"א. שפירושו הוא שעם פגם הראות של עיניהם ניתן להם העונש. שהרואה אין לו פגם הראות כלל, ובנראה יימצא ובזה נענשים. ומן הטעם הזה נגלה ובא השטן מלא עיניים מן העיניים הרעות של בן האדם. וזהו שאמרו: אין יצא הרע שולט אלא במה שעניו רואות, שהתיבה "במה" כוונתה: בעיניים שרואה בן האדם את מה שאינו טוב, ובכוח זה בא השטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המוות, יורד ומשטין, עולה ומקטרג ונוטל הנשמה. ובדרשותי הארכתי בהקדמה זו בס"ד. עתה, רשב"י ורבי אלעזר בנו ששהו כל כך הרבה שנים במערה ולא ראו דברים מן העולם הזה לגמרי, בכל מקום שהיו נותנים עיניהם, היו מבעירים

אותו. כשראו חיבוב מצוות הדם שהיא תיקון העינים, ובגימטריא "חיים", לא יכלו לעשות כל נזק בעיניהם, יען שסגולת ההדס היתה מתקנת אצלם העינים ובמקום מיתה באו להם החיים והבריאות הטובה, דהדס בגימטריא "חיים" כדבר האמור. ולפי שאמרו חכמים: גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, על כן זהו הטעם שבמקומו של רשב"י אין שולט יצר הרע, אפילו שיש ערבוביה של אנשים ונשים, זקנים עם נערים, לפי שהזמן שהיה במערה גרם שענינו לא ראו מענייני העולם הזה כלל, ועל כך שהיה מקדש ענינו ביתר שאת בתוספת קדושה, היינו דאהניה ליה שבמקומו לא יהיה שולט מלא העינים לתת יצרא דעבירה בעינו של מי שנמצא שם במחיצתו, ונתקיים בו: כי לא יגורך רע.

הנה כי כן והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך לקחת מוסר השכל כי בלילה אחד מבורך באופן זה, אלה הנמצאים חוץ למקומו שבצפת, [ראוי] שיהיו בקדושה ובטהרה ולא בהוללות וסכלות ושתית הרבה יין ושכר עד בואם לידי קלות ראש חס וחלילה. שאם ביקש רשב"י ע"ה לזכות את ישראל שבמקום ההילולא שלו לא ישלוט יצר

הרע, היאך יתכן שבמקומות אחרים שבהם מזכירים זכותו בהגיע יום פטירת הצדיק, יהיה מתגבר יצר הרע חלילה? ולזה יש משל אודות מלך או שר שהיתה לו חגיגה וביקש לכבד ולהזמין כל העם הנמצאים ביום חתונתו וביום שמחת ליבו, ובריבוי עם לא ייבצר כי ימצאו פחותי ערך, המה הדיוטות, שישבו במשתה שלא בפניו והעזו להשתכר בחושבם: אין הוא רואה [מעשינו] ויצאו מחוץ לסדר הנהוג ושברו בקבוקים מוזהבים וגביעי בדולח וצלחות חרסינה בסובאם יין לבלי חוק ובהשתוללם. בהוודע הדבר לבעל הסעודה, מה רב הכעס שנמלא עליהם, שהכתימו כל הרהיטים שהציב שם, כרים וכסתות, ושברו כל כך הרבה כלים טובים, ואמר לעצמו: איך נואלתי לקרוא לאנשים רעים וחטאים כאלה לסעודתי. כך אומר גם רשב"י: מי קראכם להילולא שלי שעושים אתם מחוץ למרכז. בי אינכם פוגמים כלל, אלא בנשמותיכם, בכתמים ובהיזקים שאתם נותנים בהן, ועל כל זאת, מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי? [ישעיהו א' י"ב] והנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתה [ישעיהו כ"ב כ"ג]. טוב יותר העדר חגיגת לילה זו שעושים

אתם. והרי זה דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ומצא במשקהו יתושים בתוך הכוס. מה אומלל העבד הלה ממה שישפוג, אפילו שהיה הדבר באונס, לא כל שכן אם עושה כמעשה האופים של פרעה, שהוא בחינת פושע. הוא הדין עצמו בכל דבר שבקדושה, כאשר נכנס בתוכו נדנוד של עבירה, שהוא גרוע ממצווה הבאה בעבירה שיש בידינו בעלמא. ובעל המימרא הזו הינו רשב"י, כפי הנמצא בגמרא של סוכה דף כ"ט. הסימן הוא הדרש על הפסוק האומר: אני ה' שונא גזל בעולה כיע"ש. ואין ספק כי העונש גדול יהיה מאוד, לפי שיש בכך לתת טומאה חס וחלילה במקום הקודש ולא תהא כזאת בישראל.

והירא את דבר ה' יזהר לקיים וגילו ברעדה (תהלים ב' י"א) כל היום וכל הלילה ולבלי דבר שיחת חולין ללא צורך. ואם רואה שבאו אנשים שאינם מכירים בערך ובמעלה של הילולת הלילה הקדוש הזה והולכים לעשות חוץ מן השורה, הראוי והטוב הוא כי ילך משם - "ועשית בריחים" [שמות כ"ו כ"ו], למלא "אל תלך בדרך אתם מנע רגליך מנתיבותם" [משלי א' ט"ו] ואשריו לו. וברור לי בלי ספק כי בלילה זה של ל"ג בעומר

רבה האזהרה יותר לעשות הכל בקדושה ובטהרה, כפי שכתב רבנו האר"י זיע"א, שבכל סוג של מצווה שעושה האדם או לימוד תורה, צריך שיאמר: לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על דעת רשב"י הקדוש ועל דעת ר' אלעזר בנו הקדוש ועל דעת יותם בן עוזיהו הקדוש. ורמז לכך הרב רבי יצחק לומברוזו ז"ל במה שאומר הפסוק: אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד [תהלים קי"ב ד'] ש"איש" הוא נוטריקון א'לעזר י'ותם ש'מעון. שיתכוון לדעתם של אלו האדונים להראות כי "במצותיו חפץ מאד".

לזאת, כארי יקום בליל הלולא דרשב"י. שקוראים אנו בתורתו הקדושה בקדושה ובטהרה, שאם יוצא לכוונה אחרת קרוי גונב דעת המקום ודעת קדושים, אלה שלושת האדונים, שאומרים אנו על דעתם בעת שאומרים: לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. והיאך יתכן לעשות כן בלימודו ועילויו, שבוודאי יהיה עונשו כפלי כפליים, רחמנא לצלן. מהאי דעתא ונראה ודאי הטעם שתיקנו לומר בתוך "לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה" לדעת רשב"י ורבי אלעזר בנו ויותם בן עוזיהו ולא לצדיקים וחסידים אחרים שהיו בעולם. אפשר

להוציא זאת ממה שאמרה הגמרא בסוכה דף מ"ה ע"ב שאמר רשב"י: אני יכול לפטור העולם כולו מן הדין בשל זכותי מן היום שנולדתי בו ועד עתה. ואם יהיה אלעזר בני עמי נעשהו להיות סובלים כל עונותיהם של ישראל מיום שנברא העולם ועד עתה. אם יצטרף יותם בן עוזיהו עמנו, פוטרים אנו בזכותינו מיום שנברא העולם ועד סופו. נמצא שרשב"י נבחר כך יחד עם ר' אלעזר ויותם בן עוזיהו ע"ה להיות סובלים כל עונות של כל הדורות. על כן, בכל מצווה או לימוד תורה, כדי שלא יהיה קטרוג שטן, המבקש לעשותו עוון, כי אעיקרא לפיכך תיקנו נוסח זה של "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה", כדי שלא תהיה שליטה לחיצונים ראוי והגון לומר "לדעת רשב"י ולדעת רבי אלעזר בנו ולדעת יותם בן עוזיהו הקדושים". שבשל הצירוף שאנו עושים, אנו רומזים למקטרג שאם חס וחלילה יש לך שליטה, הם יהיו פוטרים אותנו מהדין, ובכך לא תהא מרוויח דבר להיות יורד ומשטין. לפי שמקבלים אנו סמך גדול מהם, לא יניחו לך להיות עולה ומקטרג, ואם מקטרוג העונות כולם יש להם יכולת להצילנו, לא כל שכן וקל וחומר בעת לימוד תורה ועשיית מצוות. ואם

שלושת אלה האדונים ממרקים העוונות, אין צורך לומר שייסיעו בידינו שתהיה לנו כוונה ראויה בתורה ובמצוות. זכותם יגן עלינו תמיד אמן.

עוד זאת אדרש לבית ישראל, שנראה לי כי מן הראוי לתלמיד חכם ללמוד ביום ל"ג בעומר מעט בספרי, דסתם ספרי רשב"י, כדאיתא בסנהדרין דף פ"ו וכשם שלומד זוהר ישן וזוהר חדש ותיקונים לעילוי נשמת הצדיק, מה טוב ומה נעים שיהיה קובע עתים ביום הזה בספרי גם כן, יען כי היא אורייתא שלו. והוא דבר נדיר, שרוב העולם קוראים בסתרי תורה שעוברים עליהם אפילו בלי להבין, כמו שאמרנו, ותלמיד חכם קורא ד' אמות של הלכה בתורתו של רשב"י ויוכל להיות מחדש בטובו באיזה דבר מן הדברים ויוציא נפלאות מתורתו. יהי רצון שזכותו של רבי שמעון בן יוחאי וחבריו הקדושים תהיה מגן עלינו ועל כל עדת בני ישראל להיות כולנו שקטים ושאננים בעית"ש אמן.

מדבר קדמו"ת לקונטרס חקור דבר פולמוס שריפת הבגדים על קבר רשב"י

הנה בנוסף לעם מנהג הדלקת המדורות לכבודו של רשב"י ישנו עוד מנהג מקובל ישן יושן שנהגו להדליק ולהרבות הכבוד והשמחה על ידי השכלת בגדים חשובים ומטפחות יקרות לתוך המדורה שמדליקים לכבוד הרשב"י, וכן מבואר שנהג האור החיים הקדוש זיע"א כנדפס בספר ארץ החיים ובסוף קונטרס כבוד מלכים, וע"ע בספר מירון להגאון ר' מנחם מנדל ראבין עמ' רס"א מה שהעיד שמכרו את ההדלקה וזכה בה איש עשיר מעכו במחיר 500 זהובים ופשט העשיר את המטפחת העדינה והיקרה שצינף לראשו והדליק בה את השמן, וכל אחת רואה חובה לעצמה לזרוק לתוך הלהבה שמלה, מטפחת, או סינר, וע"ע בספר תולדות יהודי קאליש (עמ' 325), אמנם לעומת זאת רבו המערערים בזה ראש וראשון הגאון החת"ס בתשובותיו חיו"ד (סימן רל"ג), ובדרשותיו ח"ב (עמ' ש"צ), ובתורת משה פרשת אמור (עמ' נ"ט), ובשו"ת שואל ומשיב חמישאה הנקרא יוסף דעת (סימן ל"ט),

קרא תגר בארוכה על שריפת הבגדים, עיי"ש. וע"ע
 שד"ח אסיפת דינים מערכת ארץ ישראל אות ו' (עמ'
 ע'), וכן בשו"ת חקרי לב מהדו"ת סימן י"א עמ' נ"ד
 חקר מנהג זה, אמנם בקונטרס הנ"ל, הוכיח הגאון ר'
 שמואל העליר ראב"ד עיה"ק צפת ת"ו להצדיק המנהג
 מכמה סוגיות בתלמוד, וכ"כ מרן הרי"ח הטוב בשו"ת
 תורה לשמה סימן ת' (וסימנך ת' שרוף), שאין לערער
 על המנהג, וכן הגאון ר' אברהם אשכנזי זצ"ל ראשון
 לציון בעיה"ק ירושלים תובב"א האריך בהסכמה
 לקונטרס הנ"ל [וראה תולדותיו ותהילותיו של הגאון
 מהר"א אשכנזי בשו"ת מעשה אברהם הוצאת אהבת
 שלום] וע"ע לגה"ר משה תאומים אבד"ק
 האראדענקרא בשו"ת אוריין תליתאי סימן נ"ב שחיזק
 דברי הגר"ש העליר עיי"ש בארוכה, וקרא על דבריו
 שפתיים ישק משיב דברים נכוחים, וע"ע בשו"ת שם
 אריה או"ח סימן י"ד מש"כ על דברי החת"ס והביא
 דבריו השד"ח במערכת הנ"ל, וכתב, שדבריו נעמו
 ומתוקים מדבש אפריון נמטייה כי נפק דק ואשכח
 טעם לשבח בזה. וע"ע להגאון ר' ישראל יהושע

מקוטנא בספרו ישועות מלכו בסוה"ס בליקוט תורה
(עמ' 152) ד"ה מנהג ארץ ישראל מה שכתב טעם
לשבח בשריפת הבגדים ובעטי"ו של נח"ץ אינני יכול
להאריך בזה עוד, ואקוה שיתקבלו הדברים שכתבתי
בקונטרס חקור דבר לפני קהל לומדי התורה ויהיה
חלקי ממזכי הרבים, אכ"ר.

קבו

בוצינא קדישא ❖ כבוד מלכים

קונטרס

כבוד מלכים

והוא פסק דין בענין ששורפים בגדים יקרים בהלולא
דרשב"י אשר העלה על שולחן מלכים כבוד הרב הגאון
מוהר"ר שמואל העליר זצ"ל
ראב"ד בעה"ק צפת ת"ו

נדפס

פעה"ק ירושלם תובב"א
שנת תרל"ד לפ"ק
בדפוס הר"ר משה יואל בהר"ם ז"ל
ופעם ב' ע"י נכד המחבר בירושלם תרע"ד
וכעת יוצא במהדורא חדשה ומתוקנת
פעה"ק ירושלים שנת תשע"ג לפ"ק

קונטרס
כבוד מלכים

והוא פס"ר בענין ששארפים בנדים יקרים בהלולא
דרשב"י זיע"א אשר העלה על שולחן מלכים כבוד
הרב הגאון מוה"ר שמואל העליר הי"ו
רב"ר בעה"ק צפה ת"ו

גרפס
מעה"ק יהושע שלם
הוכב"א

בדפוס הר"ר יוגל מפא ביה"ס ז"ל

שנת תרל"ד לפ"ק

ספר "כבוד מלכים" להצדקת ההדלקה
שער של קונטרס כבוד מלכים דפוס ראשון

הנה הרב כבוד מלכים כתב בהקדמתו שאינו מסכים להוציא
הקונטרס הנ"ל, בלי רשות באי כוחו, ובהשגחה פרטית מצאתי
אחד מבאי כוחו הלא הוא הרב רבי מרדכי דב הכהן קפלן
שליט"א רבה של העיר העתיקה בצפת ת"ו בנו של הגאון רבי
שמחה הכהן קפלן זצוק"ל שהיה הרב הראשי ואב"ד צפת"ו
והגליל והיה דור חמישי לשושלת הרבנות למשפחות העלר
זילברמן, ויישר כוחו על הסכמתו, יה"ר שיזכה להגדיל תורה
ולתאדירה.

ב"ה

הקדמה

במה אכף ובמה אקדם לאלקי קדם אשר הביאני עד הלום להוציא לאור קונטרס **כבוד מלכים** מאא"ז הגאון הצדיק הקדוש וכו' כקש"ת מוהר"ר **שמואל העליר זצ"ל** הראב"ד בעה"ק **צפת** ת"ו, כי טוב שיפוצו בישראל אמרותיו אמרות טהורות ואמתיים יקרים ונפלאים, גם אל ה' אתחנן כאשר עזרני למצוא ספרו זה אשר היה ביד אחרים, כן יעזרני למצוא ולהשיג יתר כתבי יד קדשו חידושים על שיטות הש"ס ושו"ת על ד' חלקי ש"ע אשר נגנבו ונאבדו באורך הזמן למען אוכל ליכות את הרבים ולהאיר עיני ישראל במאור תורתו.*

וכבר יצאו מוניטין שלו בעולם בהני קונטרסין הנקובים בשמם "שברי לוחות" "דברי משפט" "דרך נשר" "טהרת הקדש" "שער הפרישה", הן הן חלק אחד ממאה מרובי תורתו אשר השאיר אחריו בכתובים, וחבל על דאבדן.

נאם הצעיר שלום העליר

נכד המחבר זצ"ל

---

* ובנתיים נדפס ספרו של רבינו שו"ת שם משמואל (ירושלים תשל"ט).

הסכמת

הרב הגאון המפורסם ראשון לציון מוהר"ר

אברהם אשכנזי זצ"ל

אנכי הרואה האי פסקא דדינא ונקראה בשם **כבוד מלכים** דשדר לן מר שמואל גאון דינא רבה ויקירא והראה עוצם בקיאותו חריפותו אשרי יולדתו אשר יצא לישע לקיים מנהגן של ישראל הבאים להשתטח על קבר התנא האלקי **רשב"י** זיע"א ובליל הלולא שורפין על קברו בגדי יקרי הערך משי ורקמה והיה מי שגמגם בדבר משום ליתא דבל תשחית. איברא שהמגמגם הראשון היה גאון עוזינו מוה"ר מופת הדור והדרו בעל חקרי לב ז"ל ונדפסו דבריו במהדורא בתרא חיו"ד סי' יא סוף הפסק קרא ערער ברתת וזיע ע"ש, ואני מאז בראותי דבריו הייתי אומר הנח להם לישראל שאפילו יסוד המנהג היה ממה שלא ראינו שום נביא ושום תנא ואמורא דקרי ליה יום המיתה יום הלולא ואדרבא בכולם ראוי להתאבל ביום גדליהו בן אחיקם, אבל לגבי רשב"י ראוי לעשות הלולא ביום הסתלקותו מן העולם שכך הוא בעצמו נתרצה בזה, וטעמו ידוע הקורא באדרות שבו ביום נתקנו העולמות ואין לך שמחה גדולה כזאת דעיקר תפלותינו ולימודינו ע"ז באנו לתקן הניצוצי שנפלו ולהביא המוחין ממקום עליון הגם שאיני כדאי בדברים העומדים ברומו של עולם ואיני מאנשיה, מ"מ המקום גורם כי רשב"י זלה"ה גילה עמיקתא ומסתרתא ובלי ספק שבכל שנה ושנה בו ביום הלולא עושה

רושם למעלה כיום הסתלקותו כנודע מגם פורים, וטרם עשות ההדלקה יושבים החכמים ה' עליהם יחיו ולומדים הזוה"ק והאדרות ובתוך זה נטפלים בהדלקה לעילוי נשמות ואין ספק שביה בליליא בקוראם את האדרות ורואין כיצד נתקנו העולמות ושהארת אותה הלילה היא גבוה למעלה ראוי ליקרא בכל שנה ושנה יום הילולא ומרוב השמחה וקרא כתיב וגילו ברעדה האי זה דומה למה שאיתא בפרק אין עומדין דל"א מר בריה דרבינא עביד הלולא לבריה חזינהו לרבנן דקבדחי טובא אייתי כסא דמוקרא בת ד' מאה זוזי ותבר קמייהו ואעציבו ע"ש. וה"נ דכוותיה זו היא מליצתי מאז, וזה לא יגהה מזור על מה שחדשים מקרוב שמעתי שעושין על קבר התנא רמבעה"נ זיע"א. האמנם הן עתה ראיתי מראות אלקים כהדין פסקא אשר כוננו ידי הדר"ג שיחיה שלא הניח פינה וזוית מלא וגדוש אין ספק בהצטרפם יחד יצא הדבר בהיתר על מתכונתו וקרינן עליה דמר המקרא אהבת צדק ותשנא רשע [דרשו ז"ל] אהבת לצדק בריותי ושנאת מלחייבם על כן משחך אלקים לעולם ועד וחפצי ורצוני היה להשתשע בדבריו הנעימים אך חלישתי גברה מאד באלו הימים ומ"מ בעיקר הדין דבריו א"צ חיזוק מאיש כמוני כי דבריו חזקים כראי מוצק ומשום עשה דכבוד תורה באתי על החתום פה עה"ק ירושלם ת"ו המעתיר לצור עוזי ומעוזי

הק' אברהם אשכנזי ס"ט

בוצינא קדישא ❖ כבוד מלכים

קלג

תעודת הרבנים הגאונים המפורסמים מעה"ק ירושלים

תובב"א

בעזה"י

בן בקדש חזינו קונטרס כבוד מלכים שחיבר
(לכבוד הלולא דרשב"י זיע"א) כבוד הרב הגאון
הקדוש המפורסם וכו' מוהר"ר שמואל העליר
זצל"ה ראב"ד מקודש בעה"ק צפת ת"ו, ויצא
לאור שנת תרל"ד, וכעת התעורר מע"כ נכדו
האברך המופלג בתו"ר מוה"ר שלום העליר נ"י
להדפיסו מחדש, ובכן ליבנו לחוקקי ישראל
המתנדבים בעם, לקוח את ספר הקדוש הנז' מאת
נכדו הנז' במחיר אשר יושת עליו, הביאו ברכה אל
תוך בתיכם, וברכתם גם את האברך הנז' אשר אין
לו כל עסק מעסקי העולם רק תורתו אומנתו וענייו
ומחסורו נורא הוא, להיות למשען לו בכל אשר
תמצא ידכם במצות תמכין דאורייתא וזכות
המצוה תגן עליכם להושע בכל משאלות לבכם
הולך ואור כאשר קותה נפשכים ונפשות בד"צ
דפעה"ק ירושלים ת"ו המדברים לכבוד המצוה
והרה"ג המחבר זללה"ה חותמים בברכה ט"ז אייר
התרע"ד,

בעזה"י

חיבוריו של הרב הגאון המפורסם
וכו' מו"ה שמואל העליר זצל"ה
ראב"ד בעיה"ק צפת תובב"א,
אינו צריך להסכמה כי מלאה כל
ארץ הקדושה מכבודו, רק באנו
בעתירה להיות מסייע שיש בו
ממש למען יוכל להוציא
מחשבתו לפועל ובודאי זכותא
דהגאון מוהר"ש העללער ז"ל
יעמוד לכל מסייע, ובאה"ח
הבד"ץ דפה עה"ק ת"ו, ג' בהר
תרעד"ל

נאם משה נחום וואללענשטיין

נאם ארי' ליב בהרא"ד ז"ל

נאם צבי פסח במוהרי"ל פראנק

נאם ליפמאן דוד במהר"י ז"ל

נאם מאיר איזראעל ד"ץ פה עיה"ק

ב"ה כבוד מלכים חקור דבר, יום טו"ב אלול תרל"ג
ראיתי ונתון אל לבי, על אשר זה קרוב הגיענו מכתב מת"ח אחד
 מעיה"ק ירושלם ת"ו קורא תגר וערעור על שנהגו בהילולא רבה
 בל"ג לעומר במירון ת"ו לשרוף בגדים יקרים מאוד לאמר כי
 הלא איכא משום בל תשחית, ומ"ש שורפים על המלכים הלא
 אינם אלא כלי תשמישם וביום המיתה, ובאתי להשיב תשובה
 משום כבוד מלכים מאן מלכי כבוד אדונינו הרשב"י ור"א בנו
 זיע"א:

בראשונה ראוי לחקור בעיקר ענין הלאו דבל תשחית, וז"ל
 הרמב"ם (בפ"ו מה' מלכים ה"ח וה"ט), אין קוצצין אילני מאכל
 וכל הקוצץ לוקה וכו' ולא במצור בלבד כו', אבל קוצצין כו', לא
 אסרה תורה אלא דרך השחתה. כל אילן סרק כו' עובר בלא
 תשחית ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם, ועיין בכסף
 משנה שם, ועי' בהמגיה אשר במל"מ שהקשה על הכ"מ מאי
 ראייה דמייתי מהאי דקרא מאני למילף מנייהו דשלא בשעת
 מצוה איכא בל תשחית, הא הנהו אינו אלא דרבנן, ותירץ בדוחק,
 ע"ש.^(*) הנה החליט דהשאר דברים הוא דרבנן ממש, ולזה

◆ חקור דבר ◆

^(*) וזה לשון המל"מ שם ראיתי לאחד מגדולי האחרונים שהקשה
 על דברי הכ"מ, דמאי ראייה מייתי מההוא דקרא מאניה ומההוא
 שהיו שורפים כסאות למילף מינייהו דשלא בשעת מצור איכא בל

הקשה על הכ"מ שם. ולע"ד נראה לפי מאי דרכו של הרמב"ם בס' המצות בשורש ט' דכל היכא שהכתוב כולל ענינים רבים ומפורש במקרא ענין א' אינו לוקה אלא על אותו שהוא מפורש והשאר דמשתמע מהמקרא הוי "דאורייתא" ממש אלא דאינו לוקה עליו משום דהוי לאו שבכללות, ועיין במגיד משנה בפ"א מה' איסורי ביאה דין כ"ב בענין לאו דמחזיר גרושתו. וכן נמי בלאו דלא תשחית הכל הוי "דאורייתא" אלא מאי דמפורש להדיא לוקה ועל השאר מכות מרדות.^(א) ושפיר מביא הכ"מ

◆ חקור דבר ◆

תשחית דההיא ע"כ בל תשחית דרבנן הוא דגזרו בכל דבר אפילו שאינו אילן שהרי רבינו עצמו כתב לקמן הלכה י' ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים עובר בב"ת ואינו לוקה אלא מדבריהם א"כ הרב דקא מהדר למילף אילנות שלא במצור אין ראייתו ראייה כלל ותירץ בדוחק דכונת הרב לומר דאילו לא היה אסור מן התורה אלא אילנות ובמצור לא היו אוסרים חכמים שאר דברים שאינן אילנות ושלא במצור דהו"ל כעין גזירה לגזירה ודו"ק מהר"ר יחיאל בסאן מכ"י (סימן ק"א עש"ב) כן מצאתי עכ"ד המל"מ.

^(א) מש"כ לתרץ דהרמב"ם לשיטתו דאינו לוקה אלא על דבר שהוא מפורש בתורה והשאר דמשתמע מהמקרא הוי דאורייתא ממש אלא דאינו לוקה עליו משום דהוי לאו שבכללות, כעין זה כתב המנ"ח מצוה תקכ"ט ס"ק ב' והחת"ס בשו"ת חו"מ סימן כ"ז,

ראיה דעל הכל איכא איסור בל תשחית "מדאורייתא" אמנם לא הראה לנו מקום במאי דפסק הרמב"ם דגם שלא במצור לוקה מה"ת מאין לנו דהא במקרא אינו מפורש אלא אילני מצור, ואם אינו אילני מצור להוי כשאר דברים דאינו לוקה אלא מכת מרדות.

^(א) **אמנם** הדבר מפורש במס' מכות (דכ"ג ע"א) מתקיף לה רבינא ולחשוב נמי הקוצץ אילנות טובות ואזהרתיה מהכא כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות, והביאו התוס' בפ' החובל (בב"ק דף צא

◆ חקור דבר ◆

ובקובץ תשובות סימן ל', ובכתובות מהדו"ב דף ל"ב ע"א ד"ה דאין, וכ"כ בערוך השלחן העתיד בהלכות מלכים סימן ע"ה, וכמו שהביא כל זה ידידי הגר"י שטסמן שליט"א בספרו עץ השדה סימן א' ס"ק ג'.

^(א) **מש"כ** מנין דגם שלא במצור לוקה מהתורה, עיין בכס"מ דהערה מקורו מב"ק (דף צ"א ע"ב), ומקידושין (דף ל"ב ע"א), ובספר קרית ספר כתב, דהא דמוזכר בקרא בשעת מצור לא דיבר הכתוב אלא בהווה ובשו"ת מהר"א גוטמאכר יו"ד סימן ל"ד כתב דלכן צייתה התורה בשעת מלחמה כיון שהתורה התירה כמה דברים בשעת מלחמה כדאמרינן בעירובין (דף י"ז ע"ב), הו"א דגם איסור בל תשחית הותר להכי קאמר דגם בשעת מלחמה אסור ומה שהביא הרב ראיה ממס' מכות דף כ"ג כ"כ גם האו"ש כאן וע"ע בשו"ת מהר"י בסאן סימן ק"א.

ע"ב) ראייה מכאן דהקוצץ נטיעות חייב מלקות, וכן ראיתי בס' מגילת ספר (לאוין סי' רכט) וא"כ תו הוי כמפורש בתורה לאו יתירה על שלא במצור ואותו לא תכרות משום הכי לוקה. אבל שאר דברים אינו לוקה משום לאו שבכללות כנוצר אמנם הוי דאורייתא וכן איתא בס' החינוך (סי' תקנט) ובס' המצות (סי' נז) כתב לוקה, ע"ש. וכוונתו מכת מרדות, אמנם הכל דאורייתא [אמר אברהם ס"ט וכן הסכים בספר לשון ערומים בלשונות הרמז"ל די"ט וכן בס' לחם שלמה בולה ז"ל בדרוש שבסוף הספר].

אמנם בכל זאת בנ"ד אין שום חשש פקפוק איסור אלא אדרבה מצוה הוא דאיכא דהרי אנו רואים בכל דיני בל תשחית המוזכר בש"ס ופוסקים יוצא כלל דלא אסרה תורה אלא בעושה דרך השחתה ואין לו שום טעם והנאה אלא גוף ההשחתה, וכמ"ש הרמב"ם שם גם באילן מאכל שהוא דאורייתא ולוקין. אבל קוצצים אותו אם הוא מזיק כו' לא אסרה תורה אלא דרך השחתה, ושם בכ"מ מביא מקור הדין מהאי דשבת (דף קה ע"ב) הקורע בגדים בחמתו כו'.

אמנם רבותינו נתנו גבול וקצבה וגדר בדבר כהאי דמס' ע"ז דף (יא ע"א) שורפים על המלכים ונשיאים ואונקלוס הגר שרף בשבעים מנה צורי וזה חיוב דילפינן מקרא ובמשרפות המלכים שם ושאר כל אדם הקרע הוא טפח וגם בשעת חימום.

אמנם לרבנן אמרו במס' מ"ק (דף כד ע"א) דשמואל קרע עליה דרב תריסר מאני, ור' יוחנן קרע על ר' חנינא תליסר איצטלי מילתא ^(ד) וזה משלהם ולא כלי תשמישם, וגם לא הוי בשעת מיתה אלא משום כבוד התורה דאמרי שם, שאני רבנן דכיון דכל שעתא מידכרי שמעתייהו כשעת חימום דמי כי היו דרים רחוקים זה מזה, וכאשר יבוא עוד לפנינו בעזה"י וגם באור זרוע בהל' אבל כתב שלא שרף בפעם אחת, אלא במשך זמן בכל פעם שלבש קרע, ובתוספות במס' ע"ז (דף יא ע"א ד"ה עוקרין כתבו) וז"ל, בשלמא כל תשחית ליכא דלכבודו של מלך עושים

◆ חקור דבר ◆

^(ד) מה שהביא מדברי הגמ' במ"ק דף כ"ד דרבי יונן קרע י"ג איצטלי מילתא כששמע שרבי חנינא נפטר כתב בהגהות מהרש"ם שם שציין לבעה"ט ריש פרשת תרומה וכתב דבזה תבין מספר י"ג וכונתו למש"כ שם על הפסוק שמן למאור וכתב בעה"ט למאר חסר דלאו לאור הוא צריך וי"ג דברים נמנו כאן וכן יש י"ג מיני מלבושים ביחזקאל ואנעלך תחש וגו' ואעדך עדי וגו' וכשחטאו ישראל בעגל אבדו י"ג מלבושים כדכתיב ויתנצלו בני את עדיים ובזכות אלו י"ג מינים (של הנדבה) חזרו להם י"ג, ובהגהות יעב"ץ שם כתב דאין בית מיחוש לקרועי הבגדים אפילו שאינו לבוש בהם דלא עדיף מכל תשחית דגופא שהרי ר"ע היה מכה בבשרו עד שדמו שותת (סנהדרין ס"ח ע"א), ושורפין על המלכים (ע"ז י"א), ות"ח גדול מהם.

כן אין כאן השחתה אלא הוי כמו תכריכין על המת שעושים של מאה מנה, עכ"ל. ולכאורה קשה דברי התוס' מ"ש דבשלמא בל תשחית ליכא דלכבודו כו' הא זה פשיטא וחוב ג"כ דהא ילפינן מקרא ובמשרפות המלכים, אבל נראה פשוט דברי התוס' וכוונתם דלא תימא כיון דהתורה התירה לאו דלא תשחית משום כבוד המלך, א"כ ממילא גם צער בעלי חיים הותר כי מאי שנא זה מזה ותו לא קשה קושית התוס', ולזאת הקדימו וכתבו כי לעולם לא נדחה הלאו דבל תשחית כלל כיון דאין עושים דרך השחתה לא אסרה תורה כלל ואינו בכלל לאו דבל תשחית, ולזה שפיר הקשו מהאי דצער בעלי חיים, ולזה דקדקו שאין כאן השחתה כלל וכו', וכמ"ש הרמב"ם הנז' דלא אסרה תורה אלא דרך השחתה, ומהתימא על בעל לחם סתרים שהקשה על התוס' מאי אולמי לאו דצער בע"ח מלאו דבל תשחית, ובמחילת כת"ר לא דק דהא כבר התוס' בעצמו תיקן קושייתו כדאמרינן דאין כאן לאו כלל.

וכמו כן קשיא לי טובא על מ"ש בס' ארעא דרבנן אלגאזי (סי' שלו) דמקשה על דברי התוס' אלו מהאי דפרק מי שמתו (דף יט ע"ב) דמשני שם בטומאה דרבנן ומשום כבוד מלכים לא גזרו בהו רבנן, ולפי דעת התוס' אפילו בטומאה דאורייתא הוי מצי לשנויי שהתירו משום כבוד מלכים, יע"ש. נראה ממנו כאן שהבין בדברי התוס' דכבוד מלכים דוחה לאו דבל תשחית, ובאמת זה אינו ולא כיון התוס' לזה וכמ"ש [אמר אברהם ס"ט

נראין דבריו בפשט דבריהם, מיהו עיין תוס' מציעא (דף לב ע"ב ד"ה מדברי), דכתבו בהדיא כמו בל תשחית דנדחה מפני כבודם, ע"ש.^(ה) ואין לומר דלא באו דבריהם רק על שריפת הנשיא דהוזכר בברייתא ובקרא לא כתיב אלא מלך דלפי הנראה מהתם נפקא דקאי על צדקיהו וברמיהו כ"א קרי ליה נשיא וה"ט הברייתא, ועין מס' שמחות פ"ח].

◆ חקור דבר ◆

^(ה) מה שהעיר הגאון ר' אברהם אשכנזי מדברי התוס' במציעא דף ל"ב ע"ב ד"ה מדברי, עיין נוב"ת יו"ד סימן י' ובספר דברי שאול יוסף דעת יו"ד סימן שמ"ח וע"ע בספר ילקוט המאירי (איזרעאל) ע"ז שם. ובספר מימיני מיכאל ע"ז שם. העיר דבפסקי תוס' שם כתבו דאיסור צער בעלי חיים אינו אלא כשמצער בלי ריוח, אמנם בתוס' כתבו דאתי כבוד רבים ודחי צעב"ח משמע דאי לאו כבוד רבים לא דחי ויש איסור אע"פ שיש צורך, ותירץ, דאולי יש לומר דכבוד לא מיקרי צורך דאין בו אלא הנאה רוחני, אי נמי, דצורך מצוה לא מיקרי צורך האדם, וע"ע בספר אור צבי ע"ז שם. מה שהאריך בזה, וע"ע להגהיד"א בספרו פני דוד פרשת שמות אות ז' מש"כ לבאר דברי הכתובים עפ"י דברי התוס', ובמה שהקשה הגר"א אשכנזי זצוק"ל נשיא למלך עיין בספר אור עולם להגר"מ בלומענפעלד זצ"ל עמ' מ' ואילך מה שהאריך בזה, ולאחי ידידי הגר"א בספרו זכר עשה (עמ' רפ"א בהגה"ה).

אמנם בדיבור התוספות השני ד"ה עיקור כתבו ואי משום כל תשחית וכו', י"ל דהא לכאורה נראה סותר לדבריו הנז' בדבור הקודם, והיה נ"ל לתרץ כיון דאפשר לקיים כבוד המלך לעקור במקום שאינו עושה טריפה תו הוי ליה באיסור כל תשחית ובריטב"א לע"ז שכתב דבעיקור שיש בו טריפה דאסור גבי מלך משום כל תשחית דכשהתירו כל תשחית משום כבוד המלך היינו דוקא בעיקור תשמישי המלך דהיינו מיטתו וכלי תשמישו וסוס שרכב עליו, אבל לקרון דהוי תשמיש דתשמיש לא התירו, עכ"ל. ובזה גם כן מיושב דברי התוס'.

ועוד ראה ממאי דאיתא בירושלמי (סוף פ"ב דמציעא) ר' יוחנן הוי סליק מטבריא לציפורי חמא חד בר נש מתמן א"ל מה קלא במדינתא א"ל חד רבן דמיך וכל עמא פריין (פי' רצין) מטפלא ביה ידע ר' יוחנן דהוא ר' חנינא שלח ואייתי מאנין טבין דשבת (פי' בגדים שלו של שבת) ובזעין, ולא כן תנו כל קרע שאינו של בהלה אינו קרע, פירוש ואמאי המתין ר"י עד שהביאו לו מעירו בגדים של שבת הלא עבר שעת החימום ואינו קרע, ומשני ר' יוחנן בעא מעבד דרבה ומוקרייתה פירוש ר"י רצה לעשות דבר גדול לכבודו ולקרו ומסיק שם שלא היה רבו מובהק אלא למקרא והגדה, הרי שלא עשה משום חיוב קרע כי לא יצא בזה כיון שלא היה בשעת חימום אלא משום כבוד ויקר לבד שלח

לטבריא להביא בגדי שבת ולקורעם ומה איכא בין שריפה לקריעה.⁽¹⁾

ובקידושין (דף לב ע"א בתוס' ד"ה רב יהודה בסוף הדיבור כתבו וז"ל): אע"ג דאמרין בסמוך כדי שיטול ארנקי ויטיל לים כו' התם מיירי בענין שיש לאב קורת רוח בכך כגון שזרקו לים למירמי אימתא אאינשי ביתיה דאי אלו הכי ובחנם משליך הרי עובר הוא על בל תשחית ורשע הוא, עכ"ל. הרי דאפילו בפסידא מרובה כהאי דמטיל ארנקי לים אם מכוין לאיזה דבר ולא להשחתה מותר, ויש לדקדק בדברי התוס' אלו דהא בשבת (דף קה ע"ב) לא חשב שם גבי למירמי אימתא אלא דברים קלים ר"י

◆ חקור דבר ◆

⁽¹⁾ מה שהביא דברי הירושלמי דר' יוחנן קרע בגדי שבת היה נראה לפרש בס"ד כיון דת"ח בחינת שבת כמבואר בזה"ק (ח"ג דף קע"ה ע"ב), ת"ח דדמיין לשבתות, ע"ש. והוזכר זה עוד הרבה בספרי הקבלה, אם כן לפי זה לכן קרע דוקא בגדי שבת, וע"ע בספר שלחן גבוה יו"ד סימן ש"מ אות ד' מה שלמד לדינא מדברי הירושלמי, וע"ע בספר עלי תמר על הירושלמי שם מה שהאריך בזה, ובמ"ש מו"ר פאה"ד מרן הגרע"י שליט"א בחזו"ע אבילות חלק א (עמ' רנב), ולידידנו ואהובינו הגאון הגדול נזר הענוה רבי אברהם דיין שליט"א בשו"ת חמדת אברהם ח"ד (סימן ז), ועתה מצאתי מש"כ בזה במשך חכמה פרשת אחרי (עמ' ק"צ), והובא במשך חכמה מועדים (בעריכת הגר"י קופרמן שליט"א) עמ' רכ"ז.

שליף מצבייטא, רב אחא בר יעקב תבר מאני תבירי, ר' אבא תבר נכתומא, ומנ"ל להתוס' לומר דאפילו במטיל ארנקי לים מותר.⁽¹⁾ מיהו י"ל דגם בזה נתנו גבול דכל דאפשר לעשות למירמי אימתא באופן שלא יהיה פסידא מרובה עדיף טפי, ומספר והולך מה שעשה כל אחד לפי ענינו ומאני תבירא בני ביתו לא ידעו אבל בודאי ימצא מציאות דלא יהיה אימתא אלא להשלכת ארנקי כדברי התוס' הנז', אלא דזה קשיא ודאי מאי

◆ חקור דבר ◆

⁽¹⁾ הנה מה שהביא מסוגיא דשבת ק"ה ע"ב עיין במהרש"א שם ובחינוך סוף מצוה תקכ"ט ובסמ"ק סימן קע"ה שכתבו דלמירמא אימתא אאינשי ביתיה היינו דוקא בדבר שלא שייך בל תשחית, וביאר דבריהם בספר מגדים חדשים שבת שם דבודאי בעובדי דמיייתי התם היה בל תשחית רק שהיה בדבר מועט, ועוד הביא המגדים חדשים שם מספר סביב ליראיו על ספר יראים סימן רצ"ז דכתב דהך עובדא דראב"י דתבר מאני תבירי פליג אשאר אמוראי דמשאר עובדי דאמוראי מתבאר דמותר להשחית אף דבר שלם וראב"י ס"ל דלא שרי כי אם כלים שבורים, וכתב שם דכן יש לבאר בדעת הסמ"ג וע"ע בשו"ע הרב הלכות שמירת הגוף והנפש ובל תשחית סעיף י"ד ובשד"ח פאת השדה מערכת ב' סימן מ"ז ובתעופות ראם על ספר יראים (סימן שפ"ב אות ג'), ולהגאון ר' ישעיה פיק זצ"ל בספרו חידושי הש"ס עמ"ס קידושין דף ל"ב וכמו שהובא כל זה לציון בספר מגדים חדשים שבת שם.

דמקשי הכא והא קעבר משום בל תשחית, הא אפילו במטיל ארנקי דביה קיימינן ליכא בל תשחית מכל שכן בזה, ומאי מתרין דעביד ליה בפומבייני היינו דליכא פסידא הא אפילו בדאיכא פסידא מרובה מותר, ואפשר לתרין דכל הני התרים הוא הכל באופן דאיכא מצוה או משום כבוד המלך ונשיא ות"ח, וגם למימרי אימתא אאינשי ביתא היינו נמי שיקבלו דבריו במילי דשמיא או הנאות הגוף, אבל היכא שלא בא אלא לנסות בנו אם יכעוס והיה צריך מקודם למחול אולי יכעוס בנו ויעבור על לפני עור כו' כגון זה, ודאי עובר על בל תשחית אי לאו דעביד ליה באופן דליכא השחתה.

ובזה ניהא לי נמי מאי דאמרו בשבת (דף קמ ע"ב)^(נ) אמר רב חסדא האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיטי,

◆ חקור דבר ◆

^(נ) מה שהביא מדברי הגמ' שבת דף ק"מ דלמסקנה בל תשחית דגופא עדיף, עיין בספר מגדים חדשים שם דהביא שהמאירי הביא דברי רב חסדא ורב פפא והקשה דהרי למסקנה לא קי"ל הכי וכתב שמצא בספר דקדוקי סופרים שהביא נוסחת ש"ס כת"י דליתא שם האי סיומא ולא מלתא היא וכתב שם שכן נראה דלא היה כתוב לפני המאירי, וע"ע שם במגדים חדשים מה שהביא מספר יחסי תנאים ואמוראים לר"י ב"ר קלונימוס (ערך חילפא עמ' שי"ג), ולהג"ר ירוחם פישל פערלא בביאוריו לספר המצוות לרס"ג ח"ב (דף מ"ג ע"ב).

עובר משום בל תשחית, וכן רב פפא אמר שם כן לענין שיכרא וחמרא, והדר אמר ולא היא בל תשחית דגופא עדיף, דקשה טובא מאי ס"ד לומר בזה בל תשחית שאינו מכוין לשום השחתה אלא להנאות גופו, ולפי מאי דאמרינן דכל היתר בל תשחית הוא במקום מצוה אפשר לומר דפליגי תנאי בתענית (דף יא ע"א) ובשאר דוכתי אם היושב בתענית נקרא קדוש או חוטא ואפילו לא ציער עצמו אלא מן היין, ור"פ ור"ח ס"ל דנקרא קדוש המסגף עצמו ועכ"פ ליכא מצוה ועובר משום בל תשחית ומסקנא דגמרא אליבא דמ"ד דנקרא חוטא, ולזה בל תשחית דגופא עדיף.

ומצינו עוד גם בבל תשחית דאילן מאכל שהוא דאורייתא ולוקה, מלבד שכתב הרמב"ם (שם בהלכות מלכים פ"ו), כתב ה"ט (ביו"ד סי' קטז) דנצרך למקומו מותר לעקרו וכן עשה מעשה, והיינו משום דאינו מתכוון להשחתה אלא להרחבת חצירו.^(ט) וראיתי בשו"ת בית יעקב (סי' מב) חולק על זה ויצא

◆ חקור דבר ◆

^(ט) בענין מה שהביא משם תשובות בית יעקב דמש"כ באהע"ז סימן ה' דבמקום רפואה מותר צעב"ח דוקא צעב"ח מותר אבל בל תשחית איכא, הנה הרב אור היר"ח זצ"ל בספרו חקרי לב מהדו"ת חיו"ד סימן יא' הביא דברי הרב בית יעקב וכתב וז"ל: אלא דרואה אני שכל דברי הרב בזה הם דברי תימה ואשיב על אחרון ראשון

◆ חקור דבר ◆

שכתב, דממ"ש מור"ם דבדבר רפואה אין בו משום צעב"ח משמע דאיכא משום בל תשחית איני יודע מהיכן משמע כן אימא משום בל תשחית נמי שרי, ועוד קשה, דאי אסור משום בל תשחית מאי נפקא מינה בהיתר דמשום צעב"ח, ואי איירי בענין דשייך ביה צער בע"ח שייך בל תשחית, וא"כ קשה היכי מצי יליף מיניה דמשום צער בע"ח ליכא ומשום בל תשחית איכא באופן שאין מובן לדבריו, ודחה ראייתו גם מדברי התוס' בע"ז וגם מה שהביא מפ"ק דחולין מפרדות רבי תמיהני עליו דלמה שהבין בהך סוגיא היא גופא תיקשי שזה הפך ממה שאיתא בשבת דף קכ"ט גבי הקיז דם ונצטנן שעשו לו מדורה ואמרו דלרבה צלחו ליה שרשיפא ואמר ליה אביי קעבר משום בל תשחית, אמר ליה, בל תשחית דגופא עדיף, דתיקשי דהא תנן בפ"ב דב"ב דקובץ ונותן דמים וגם שם בדף כ"ז דאילן שבאים עופות ומזיקות לגפנים אמר ר"י לרבה בב"ח, זיל קוץ וגם בב"ק דף צ"ב באילן שהיה מזיק לגפנים אמר ליה זיל עקרינהו כ"ש שפרידות אלו דממיתות את הבריות איך יתכן לאסור משום בל תשחית וקושטא קאי דאין ראייה מההיא דפרידות מידי שנעלם ממנו מ"ש בתשובות ופסקים סימן ק"ה שאחר שהכריח דשרי למרוט נוצות אווזים חיים וכן לחתוך לשון דעוף כדי שידבר ואזנים וזנב הכלב כדי ליפותו דלית ביה משום צער בע"ח כיון דעושה לצורכו ולתשמישו דלא נבראו הבריות אלא כדי להשתמש בהם האדם ואל תשיבני ממה דאיתא בפ"ק דחולין בעובדא דר' פנחס בן יאיר שאמר עקרנא להו איכא צעב"ח

לדון בדבר חדש דמ"ש בשלחן ערוך (אה"ע סי' ה) דבמקום רפואה מותר צעב"ח, דוקא צעב"ח מותר אבל בל תשחית איכא, יעו"ש. אבל באמת כל דבריו תמוהים ויען שאינו נוגע לענינו כ"כ אכתוב בקצרה ור"ל תימה לפי דבריו מאי נ"מ בזה דמותר לרפואה משום צער ב"ח כיון דאסור משום בל תשחית, וגם מה שמביא ראיה מתוס' בע"ז (דף יא ע"א), הבאתיו לעיל שכתבו ואי משום בל תשחית וכו', האיך אפשר לומר דגם משום כבוד המלך איכא בל תשחית וברייטא מפורשת שורפים על המלכים. וגם בתוס' דלעיל מנייה הלא מפורש דליכא בכבוד המלך בל תשחית וצעב"ח גדול מבל תשחית, ואי משום דדברי התוספות

◆ חקור דבר ◆

דהתם לא קעביד לתשמישו וליפותו אלא כדי שלא יזיקו וההיא היזקא לא שכיח כ"כ דרבינו הקדוש לא היה מניח בביתו מזיקין כמ"ש בפ"ק דב"ק מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו שנאמר לא תשים דמים בביתך אלא דרפב"י מתוך רוב חסידותו היה מקפיד נמצא דאם היה שכיח נזק בפרידות דרבי הוי שרי למעקרינהו או למיקטלינהו לא משום צעב"ח ולא משום בל תשחית ותו לא משמע מידי ראיית הרב לאסור מהן דפרדות ועיי"ש עוד בחקרי לב מה שהאריך בזה, וע"ע לידידי ר' יצחק אליהו שטסמן שליט"א בספרו נפש כל חי סימן ז' סעי' ב' (ובהערות אות ו'), וכן בספרו עץ השדה סימן ט' אות ו' (ובהערות אות י"ד), מש"כ בדברי הבית יעקב באורך.

סותרים הלא כבר הבאתי דברי הריטב"א וגם מה שנלע"ד ומיושב שפיר, וגם מה שמביא ראיה מחולין מהפרידות דרבי, אישתמיט דברי תה"ד בפסקים (סי' קה) דרבי פנחס בן יאיר משום חסידות וחומרא יתירה הוא דאמר הכי ואין להאריך, ודברי הט"ז עיקר להלכה, וכן בספר פאר הדור להרמב"ם (סי' סב), כתב לענין לעקור אילן וז"ל: צריך לעקרו וכו' ומה גם כדי לפנות המקום ולזה יכול לעקרו, והתורה לא אסרה כי אם בעקירה בלי שום צורך דאז הוי משחית ולזה צותה התורה לא תשחית את עצה, עכ"ל, דו"ק בקיצור דברי קדשו כי כולל הרבה ממה שכתבנו. [אמר אברהם ס"ט ע' בתשובת בשמים ראש

◆ חקור דבר ◆

⁽¹⁾ **מש"כ** הגר"א אשכנזי בנידון קציצת אילן לצורך מקומו עיין ברא"ש פרק החובל סוף סימן ט"ו וברבינו ירוחם נתיב ל"ב ח"ד ובט"ז יו"ד סו"ס קט"ז ובשו"ע הגר"ז הלכות שמירת גוף ונפש ובל תשחית סעי' ט"ו ובתשובות בשמים ראש סימן של"ד ובבית יצחק יו"ד ח"א סימן קמ"ב ולהגחיד"א בטוב עין סימן ט' [ויש לעיין מכאן אם תשובות בשמים ראש הוא להרא"ש שהרי הרא"ש סתם להתיר ולא כתב על ידי גוי ובבשמים ראש כתב דוקא על ידי גוי ואכמ"ל בפולמוס זה] ובתשובות בית יעקב סימן ק"מ ובחת"ס יו"ד סימן קמב' ובשבות יעקב ח"א סימן קנ"ט ובחיים שאל סימן כ"ב, ובברכת יוסף למהר"י לנדא יו"ד סימן ל"ד, ולמהרש"ק בטוטו"ד

בוצינא קדישא ❖ כבוד מלכים קמט

ז"ל (סי' שלד) באילן מאכל בביתו שרוצה במקומו יותר פנוי אי מותר לעוקרו על ידי גוי, ומסיק דעיקר איסורו דוקא דרך השחתה ואפשר דצריך למקומו לא מיקרי דרך השחתה ואין להחמיר על ידי גוי כלל, ע"ש. וכל מה שהקשה על הרב בית יעקב הדר"ג שיחיה כבר קדמו גאון עוזנו החק"ל ז"ל מהדורא בתרא חי"ד (סימן י"א) ע"ש].

עוד מצינו בר"פ אין עומדין (ברכות דף לא ע"א)^(א) מר בריה דרבינא עביד הלולא לבריה חזינהו לרבנן דהוי קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא בת ד' מאה זוז ותבר קמיהו ואעציבו, רב אשי עביד הלולא וכו', ובתוס' שם כתבו מכאן נהגו לשבר זכוכית בנשואין וכן הוא בשלחן ערוך (אה"ע סי' סה) ובשלחן ערוך אורח חיים (סי' תקס) ולכאורה קשה טובא, איך יעבור על בל תשחית לשבר כלי יקר כזה, והיה לו להזכירם ענין המיתה וכמו שעשה רב המנונא זוטא בהלולא דיליה, וראיתי בס' סמיכת

◆ חקור דבר ◆

מהדו"ג ח"ב סימן ח' ובשד"ח ח"א עמ' 143, ובדעת הרמב"ם בזה עיין בבית יצחק הנ"ל, ובשו"ת משיב דבר ח"ב סימן נו' ובשו"ת באר משה ח"ה סימן קנ"ג ובתשובות הרמב"ם פאר הדור סימן נ"ד.
^(א) מה שהביא ראיה מדברי הגמ' בברכות ל"א עיין להגאון המופלא מרישא ר' אהרן לעוין בספרו ברכת אהרן מאמר רס"ב אות ג' וד' מש"כ מדוע אין בזה בל תשחית ובשו"ת מעשה אברהם (אהע"ז, סימן ה'), שכתב שצריך כלי יפה ולא כלי שבור, עיי"ש.

חכמים דמקשה עוד, וכי זה הוא דרך ארץ דבעה"ב יעציב את העם שלא יאכלו ולא ישתו, אדרבה דרך בעה"ב לשמח את המסובין ולבקש מהם שישמחו בשמחתו שמחה שלימה, ומתרץ, כי לא רצה להזכיר להם דבר עצבון בסעודה אלא עבד דבר דמשתמע תרתי, כי זהו הוא ששיבר כלי יקר כזה הוא הדרך השמחה להראות להם כי כסף אין נחשב מרוב השמחה ויאכלו וישתו וישמחו וממילא יש בה גם עצבון והרגישו ואעציבו, ע"ש ודפ"ח. ודבריו ישים ע"פ בכל עצב יהי מותר, ונראה דעל פסוק וגילו ברעדה שייך פירושו טפי דבמקום שמחה גדולה כזה צריך לחבר גם רעדה, ע"ש. וכן בספר שאילת יעב"ץ (ח"א סי' עו) מביא ראיה ממש' תמיד (דף כט ע"א) ממאי דאיתא שם כל העצים כשרים למערכה חוץ משל גפן וזית וכו',^(ב) דכל דבר שהוא משום מצוה ליכא בל תשחית אפילו אם היה אפשר לעשות המצוה באופן אחר וזה נאמר אפילו בעצי מאכל שהוא מהתורה, וכן ראיתי בשו"ת מהרשד"ם (יו"ד סי' נו"ן) שקיים

◆ חקור דבר ◆

^(ב) מה שהביא ממסכת תמיד דף כ"ט ע"א דכל העצים כשרים למערכה חוץ משל גפן ושל זית, עיי' להגאון המופלא ר' ראובן מרגליות בספרו שערי זהר עמ"ס תמיד שם מש"כ בזה, ולהגחיד"א בספרו פתח עינים שם, וזכורני שגם הגאון היח"ס כתב בזה.

הכלל הזה דלא אסרה תורה אלא באינו מתכוין אלא לגוף השחתה.

עוד מצינו לענין נחירת בהמה טהורה^(א) שכתב הט"ז (יו"ד סי' קיז, ס"ק ד), דמותר אם יש לו הנאה מזה שאינו מתקלקל העור תו אין בו משום בל תשחית, ע"ש. וראיתי בב"ח (או"ח סי' תקנא), שכתב, ומי שיש לו תיישים שזמנם הגיע לשחוט ולמכור העורות מר"ח ואילך ורוצה ליתן לקצב גוי לנחרן, נראה כיון דישראל אסור לנחרן וכדתניא עיקור שיש בו טריפה אסור ושאין בה טריפה מותר, ופירש"י בע"ז (דף יא ע"א) עיקור שיש בו טריפה שהבהמה נטרפת בהם אסור לעשותו אע"פ שאין סופו ליהנות ממנו אסור לגרום טריפות לבהמה בידים, עכ"ל. וכל שאסור לישראל עצמו אסור לומר לגוי לעשותו וכ"ש הכא דסופו ליהנות מהן, ואע"פ שהתוס' הקשו על פירש"י והתירו לגרום להם טריפות, יש לנו לתפוס כפירש"י לחומרא, עכ"ל

◆ חקור דבר ◆

^(א) מה שהביא מדין נחירה הוא בט"ז סימן קי"ז ס"ק ד' ועיין גליון מהרש"א שם ובדרישה סימן כ"ח ס"ק ו' ובשו"ת עבודת הגרשוני ח"א סימן י"ג ומשאת בנימין סימן כ"ה ובשבות יעקב ח"ג סימן ע"א ובפנים מאירות ח"א סימן ע"ה ובשו"מ רביעאה ח"א סימן כ"ח ובמלוא הרועים שבת ע"ה ובספר האשכול ח"ג הלכות שחיטת חולין סימן י' (עמ' 22), ובדברי הב"ח עיין דרכי תשובה (סימן כ"ח, ס"ק קל"ג) ובש"ך סימן קי"ז ס"ק ח'.

הב"ח. ולא זכיתי להבין דבריו במה שהחליט לאסור נחירה וגמרא חולין (דף כז ע"ב) השוחט וצריך לדם נוחר או מעקר וגם מה שמביא דרש"י אוסר במס' ע"ז הנז' אינו ראייה כלל, דמ"ש רש"י אע"פ שאין סופו ליהנות ממנו איכא משום איסור לעשות סחורה בדבר איסור, אבל לענין בל תשחית אדרבה באין סופו ליהנות איכא משום בל תשחית, אבל בסופו ליהנות ליכא איסור בל תשחית דתו אין בו השחתה, והא דאסור עיקור במקום שעושה טריפה במלכים ס"ל לרש"י כיון דאפשר לקיים כבוד המלכים בעיקור בלא טריפות א"כ אין כאן כבוד כלל ולא מצוה ואסור משום בל תשחית, א"נ על פי דברי הריטב"א שהבאתי לעיל משא"כ בנידון הב"ח כיון שמרויח בעור ליכא בל תשחית כלל, ועיין בתבואות שור (סי' כג) ויש לדקדק בדבריו ואין להאריך, ועיין שו"ת עבודת הגרשוני (סימן עז),^(ט) וגם מאי דאמרינן בב"ק (דף קטו ע"ב) מים המגולים לא ישקה לבהמתו וכתבו שם תוס' דמשום בל תשחית הוי, היינו נמי משום דאין לו שום הנאה ולא משום מצוה פשיטא דעובר משום בל תשחית,

◆ חקור דבר ◆

^(ט) מה שכתב דגם לרש"י לא ישקה מים מגולים לבהמתו משום בל תשחית עיין בב"ח יו"ד סימן קט"ז שלא כ"כ אמנם בב"י סימן קט"ז משמע דגם רש"י מודה דאיכא בל תשחית וכ"כ בתשובות יהודא יעלה סימן קס"ד.

ואפשר נמי לומר דרש"י דנקט משום סכנה היינו משום דהברייטא בסכנה מיירי דחמיר טפי דאיכא תרתא.

והנה גם זאת ראינו כמה החמירו רז"ל בענין ביזוי ואיבוד אוכלים אין זורקים את הפת ואין סומכים בו הקערה כו' כמבואר בשולחן ערוך (סי' קעא) וביותר בא"ח (ס"ס ק"ע) דבשותה מכוס, אסור ביין לשפוך מעט וליתן לחבירו משום בל תשחית, ולפי הגמ' שלפנינו במס' תמיד (דף כג ע"ב) משמע שאינו מועיל קינוח אלא שטיפה, הרי שגם דבר מועט כזה חשוב באוכלים ועובר על בל תשחית, וגם פרורי פת אפילו פחות מכזית קשה לעניות אם מאבדם כמבואר באו"ח (סי' קפ) וברייטא במס' שבת (דף קמז ע"ב) דאסור לגרום להקיא משום הפסד אוכלים אם לא לרפואה, וגם מאכל אדם אסור ליתן לבהמה משום בזיון אוכלים, כדאיתא בתענית (דף כ ע"ב) ורש"י שם פירש משום שהוא כפוי בטובת הבורא. ונראה כי גבי אוכלים ודאי הוי דאורייתא כדאיתא בספרי שם, ר' ישמעאל אומר חס המקום על פירות האילן ק"ו מאילן ומה אילן שעושין פירות הזהירך הכתוב עליו פירות עצמם על אחת כמה וכמה, עכ"ל. מכל מקום כתב הרמב"ם שפיר בפ"ו מהל' מלכים שאינו חייב מלקות משום דאין עונשין מן הדין.

בכ"ז מצינו בכמה מקומות בגמרא שהקילו בהפסד וביזוי אוכלים אם אינו מכוין להשחתה לבד והרי אמרו בברכות (דף נ ע"ב) מומשיכין יין מן הצינורת לפני חתן וכלה, והגם כי בש"ע

(א"ח סי' קעא) פסק כרש"י שצריך לקבלו בכלי, המעיין בב"י ובב"ח שם יראה דהרשב"א ור' יונה והראב"ד ס"ל דמותר אפילו שלא לקבל בכלי והולך לאיבוד, ולא פליגי אלא בטעמא דמלתא דרש"י ס"ל דאין זה אלא לסימן טוב ודי בהמשכה ולקבלו בכלי והראב"ד והרשב"א והר"י ס"ל דמשום שמחה עושים זה ובמקום שמחה כ"ע מודים דמותר גם לאבדם, וגם הב"י יודה בזה להב"ח דמסיים, דלדין דאין זה עיקר השמחה אסור באזיל לאיבוד, עכ"ל. משמע להדיא דבמקום שמחה מותר,^(ט) והא דממשיכין יין בצינורות לא בלבד בחתן וכלה איתמר אלא בתוספתא (דפ"ח דשבת) איתא מעשה ביהודה והלל בניו של ר"ג הזקן שנכנסו לכבול, והמשיכו אנשי העיר לפניהם בצינורות יין ושמן, עכ"ל. ומקרא מלא דבר הכתוב כיבס ביין לבושו, וגבי הנאות הגוף מצינו במס' ב"ק (דף קטו ע"ב) אמר שמואל משום ר"ח שותין מלוג בסלע ומזלפין מלוג בשתים, היינו שמזלפין ע"ג קרקע יין חשוב, ומביאו המג"א (סי' קעא סק"א) אפילו שלא

◆ חקור דבר ◆

^(ט) מה שכתב דמותר להמשיך יין אע"פ שהולך לאיבוד כן הוא שיטת הריטב"א והמאירי בברכות שם. וכן הוא בפירוש הרשב"ץ שם. אמנם דעת השו"ע שם דבעינן שיקבלנו בכלי ועיין להגאון ר' דוד יוסף שליט"א בספרו הלכה ברורה (ח"ט עמ' נ"ז), בבירור הלכה אות י"ב, ובחסדי דוד פארדו על תוספתא שבת פרק ח' ד"ה ממשיכין.

לרפואה אלא הנאות הגוף, ואמר במס' עירובין (דף סה ע"ב) כל שאין יין נשפך בתוך הבית כמים אין בו סימן ברכה, ומביאו הרמ"א (או"ח סי' רצו) לענין הבדלה לשפוך מעט על הארץ ובט"ז שם מחמיר, וכן ראיתי בספר באר שבע (בסה"ס סי' ח) (ובשיטתו) עמ"ס תמיד (שם דף כט) ומהתימא שלא הזכיר שמה דברי הרמ"א הנז', ומה שמביא ראיה מההיא דממשיכין יין שצריך לקבלו, הרי כבר אמרנו דלא פליגי דמשום שמחה מותר לאבדם, והראיה שמביא ממס' תמיד שאסור לשטוף ביין אינו ראיה כלל, דהתם השופך אין לו שום הנאה ולא שום שמחה אלא השחתה, וגם מהתימא על הבאר שבע שמביא ראיה לאסור מהרשב"א ור"י שכתבו דעיקר שמחת החתן וכלה הוא, בהמשכת היין ואפילו הכי בעינן לקבל בכלי, ע"ש. ובאמת הרואה דבריהם אינם מזכירים כלל לקבל בכלי אדרבה משמע מדבריהם, דביין כיון דעיקר שמחה בכך מותר לאבדם, מה שאין כן בקליות ואגוזים דאין עיקר שמחה באיבודם לכן אסור לאבדם, וגם הב"ח (בסוף סימן קע"א) כתב, דהרשב"א ור"י כהראב"ד ס"ל דמותר לאבדם דלא עדיף משמן ערב קודם ברכה שמותר לאבדם, ע"ש. וגם בגוף הענין כבר מובא בספרים בשם האר"י זיע"א, לשפוך מכוס ההבדלה על הארץ וכן

נוהגים, ^(טז) וגם בכוס של ברכת אירוסין איתא לשפוך ממנו מעט על הארץ. ^(טז)

תו איתא במס' חולין (דף פח ע"ב) ^(יח) היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות, היה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות כו' שורף

◆ חקור דבר ◆

^(טז) בענין שפיכה מכוס ההבדלה, עיין ברמ"א סימן קצ"ו סעי' א' ובט"ז שם ס"ק א' ובמטה משה סימן תק"ד ובכנה"ג סימן רצ"ט הובאו דבריו במג"א ס"ק ב' ובמחזיק ברכה ס"ק ב', ויפ"ל ס"ק ז' ובכנה"ח סופר ס"ק י"א, ובמנחת שבת סימן צ"ו ס"ק י"ט, וע"ע להגאון ר' ב"צ מוצפי שליט"א בשו"ת מבשרת ציון סימן ל"ז מש"כ בזה בטוטו"ד.

^(טז) ומה שכתב ששופכין מכוס אירוסין על הארץ, כ"כ הראבי"ה סימן קלז' וע"ע בנחלת שבעה סו"ס יב' מחודשים אות ה' מש"כ בטעם הדבר, אמנם הראב"ן באהע"ז ברכות סימן קעז' כתב, דיש בשפיכת הכוס לאיבוד ביזוי לכוס של ברכה, וע"ע בשו"ת מהר"ם מינץ סימן ק"ט ובמקנה בחידושיו לאהע"ז קונט"א סימן ס"ב סעי' ג'.

^(יח) מה שהביא מהגמ' בחולין דף פ"ח ע"ב דהיה מהלך במדבר ואין לו עפר לכסות שורף טליתו ומכסה וכן נפסק בשו"ע סימן כ"ח סעי' כ"א וכן רשאי לשחוק דינר זהב ולכסות, והנה נחלקו בזה מה הדין אם אין העוף שווה יותר מהפסד הבגד והזהב דעת המרדכי

טליתו ומכסה, וכן פסק בש"ע (יו"ד סי' כח סעי' כא) וכתבו הפוסקים הטעם, ולא הוי מקלקל אלא מתקן ומקיים מצותו וגדולה וכל חפצ'ך לא ישוו בה עיין כנה"ג שם. והנה הנ"י מביא תשובת הגאונים וכן הוא בס' אור זרוע אשר זכינו לאורו וז"ל: אי איכא גברא דחביב עליו טליתו מעוף או חיותא, א"נ דלא שוי דינר זהב האי עוף או חיותא היכי ליעבד ממצוי דמא בבגדא כו', והב"י כתב ע"ז דבר תימא הוא דא"כ עדיף הו"ל למתני האי תקנתא מלמתני שורף טליתו דאיכא משום בל תשחית, ע"ש. והד"מ מתרץ שם דברי הגאונים ובש"ך (שם ס"ק יט) מביאו, ולכאורה אינו מובן כלל דברי הד"מ במ"ש דהא הגאונים לא

◆ חקור דבר ◆

בחולין (סימן תרנ"ד), דכל ההיתר הוא דוקא כשהעוף שוה יותר מהפסד הבגד והזהב אך אם אין העוף שוה כך יש בזה משום בל תשחית, והובא ברמ"א יו"ד סימן כ"ח סעי' כ"א, ובאופן זה תקנו לו שימצה הדם בבגד או בסנדל וכי מטי לדוכתא דאיכא עפר ימצה הדם ויכסה בלא ברכה והאיל וא"א בענין אחר, וע"ע בדרכ"מ שם אות ט' ובש"ך שם ס"ק כ"ט, אמנם בשו"ע הגר"ז הלכות שמירת גו"נ ובל תשחית סעי' ט"ו כתב, דבכל אופן רשאי לשחוק דינר זהב ולשרוף טלית לצורך מצות כיסוי הדם, ועוד עיין בפר"ח יו"ד שם ס"ק ל"ה ובתבואות שור שם ס"ק ל"ו, וע"ע לידידי הרה"ג אי"ש שטינמן שליט"א בספרו מצות איש (עמ' צ"ב), ובעמוד רל"ב הערה קע"ב מש"כ בענין זה, ודו"ק.

כתבו אלא אם לא שויא ההוא עופא זה הדינר זהב דאז ודאי איכא בל תשחית כו', כדאיתא בפרק החובל גבי אילן מאכל שדמיו יקרים לבנין מותר לקצצו וכו', עכ"ל. דקשה טובא מה דמיינ האי להך דהחובל, דהתם כיון ששוה לבנין יותר הרי אדרבה מרויח בקציצה זו וליכא בל תשחית, משא"כ אם אינו שוה לבנין יותר הרי מפסיד ואיכא בל תשחית, משא"כ הכא כי תאזה נפשו לאכול בשר במדבר, ואם הוא עשיר ואינו חושש על דינר זהב או שריפת טלית עבור הנאת אכילה מאי בל תשחית איכא, ולזאת נראה דבאמת כוונת הגאונים כך הוא, דלא שווי הדינר האי עופא אין רצונו לומר דמי העוף, אלא שאינו להוט כ"כ אחר אכילת הבשר בכדי שיפסיד עליו דינר זהב, ואם לא נתיר לו האי תקנתא של הגאונים לא ישחוט כלל והוי דומיא דרישא דשורף טליתו כתבו לישנא דחביב ליה טליתו מעוף, ולהכי ניחא דלא כתבו א"נ דלא שוה טלית האי עוף ולמה נקט דינר, אלא הכל ענין אחד וגם לישנא דד"מ שסיים אבל אי האי עופא עדיף טפי ולא כתב שוה יותר, אלא הכוונה כמ"ש, ובהכי שפיר הוי דומיא דהחובל דהכל תלוי בכונה אם יש לו איזה הנאה בהשחתה מותר. אחר כתבי זאת ראיתי בדרישה שם ונראה שכיון למה שכתבתי אלא שחיסור לשון יש שם ע"ש ודו"ק.

ועוד איתא במס' ע"ז* בראשונה היתה הוצאות המת קשה לקרוביו יותר ממייתתו עד שהיו קרוביו מניחים אותו ובורחים עד שבא ר"ג ונהג קלות ראש בעצמו ויצא בכלי פשתן ונהוג העם אחריו בכלי פשתן,^(ט) ופירש"י, קשה לקרוביו בתכריכים טובים, וקשה האיך לא אסרו חכמים עליהם מתחילה משום בל תשחית, וגם לשון קלות ראש דנקט הגמרא משמע דכל שהוא כבוד המת אדרבא מצוה אפילו בתכריכים של מאה מנה וכמ"ש

◆ חקור דבר ◆

* צריך לומר מועד קטן (כז:), ובכתובות (ח:).

^(ט) מה שכתב בענין תכריכי המת, כן נפסק בשו"ע יו"ד סימן שנ"ב סעי' א' וזה לשונו: ומיהו נראה דהכל לפי מה שהוא אדם דאם הוא משופע בעושר אין איסור להלבישו בפשתן חשוב, ובספר היקר דברי סופרים על הלכות אבילות שם בעמק דבר (ס"ק י"ב), כתב דר' יוחנן קרי למאני מכבדותי, אם כן מה שהוא כבוד למת ודאי מותר [וצ"ע אם במת שייך לו מר מאני מכבדותי], ובפרט לפי מש"כ המקובלים שמלבישין הנשמה בבגדי חופש כמו שמלבישין לגוף, ובספר מעבר יבוק כתב אפילו ירקבו התכריכים לעולם הנפש תתלבש ברוחניותם, ויש בג"א שמצוים איזה דברים בעניני תכריכיו ומצוה לקיים דברי המת אם אפשר ואינו נגד הדין, וע"ע בספר עץ השדה סימן ט"ו סעי' א'.

התוס' בע"ז (דף יא ע"א ד"ה עוקרין) בהדיא, אלא מפני תקנת המת שהיו קרוביו בורחים נהג ר"ג קלות ראש בעצמו.

ועל פי גמרא זו נתיישב לי מה דהוי קשיא לי טובא מהאי דע"ז (דף יא ע"א), דאיתא התם, ומעשה שמת ר"ג ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי,⁽²⁾ ומשמע שזה ששרף אינו מושל

◆ חקור דבר ◆

⁽²⁾ מש"כ שאונקלוס שרף בגדי ר"ג שהיו שוים שבעים מנה צורי, כ"כ לפרש בפירוש רבינו יהודא עניו עמ"ס מו"ק דף כ"ג וזה לשונו שם: ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי מתשמישיו שהיה משתמש ר"ג בחייו שהיה שוה ע' מנה במטבע צורי שהוא מטבע גדול, ומה שהביא ממסכת שמחות פ"ח כונות להלכה ז' שם דאיתא שם שורפין שריפה למלכים ואין שורפין שריפה לנשיאים וכשמת ר"ג הזקן שרף אונקלוס הגר יותר משמונים מנה אמרו לו מה ראית אמר להם כתיב בשלום תמות ובמשרפות אבותיך וגו', ואין ר"ג יפה יותר ממאה מלכים שאין בהם צורך והבין הרב דהוא פלוגתא בין ת"ק לדעה השניה ועיי"ש בבנין יהושוע ששינה הגירסא וכתב דצריך לגרוס כשם ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים וכ"כ בנחלת יעקב שם ובשמחת יהודה שם, ועוד עיין להגר"ד פארדו בספרו חסדי דוד על תוספתא שבת פרק ח' ד"ה שורפין על המלכים, ועיין למורינו ורבינו הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א בספרו ברית יעקב סימן א' ס"ק י"א מש"כ בדברי המסכת שמחות, ובספר עלי תמר על הירושלמי מסכת תענית פ"ד

אונקלוס הגר אלא כלי תשמישו של ר"ג מהאי דמקשה והאמרת מה הן שורפים וכו', ומתרץ, ששרף בגדים בשבעים מנה צורי והיינו ע"כ כלי תשמישו של ר"ג, לפי זה קשה טובא מאי ענין להזכיר כאן אונקלוס הגר כיון דקיי"ל שורפין על הנשיאים יהיה השורף מי שיהיה, ועפ"י גמרא הנז' י"ל מאחר שר"ג בעצמו נהג קלות ראש שלא להרבות בתכריכים היו מסתפקים אולי קפיד גם בזה על השריפה של הנשיאים ומשום בל תשחית נגעו בה, ואונקלוס הגר הוא שהכריע מה שצוה על התכריכים, הוא משום תקנות העולם שהיו מניחים המת ובורחים, אבל ענין השריפה של הנשיאים כדקאי קאי, שוב ראיתי במס' שמחות (פ"ח) פלוגתא בזה ומתיישב ג"כ, ע"ש.

וגם מצינו שגם על דקדוקי מצות מותר לאבד ואינו עובר משום בל תשחית, כדאיתא בספר חסידים (סימן תתע"ט) שמוותר להסיר יריעה מספר תורה אפילו אין בה טעות ולגנוזה בכדי להחליף ביריעה יפה ממנו, ואין בו משום בל תשחית, ע"ש.^(כא)

◆ הקור דבר ◆

ה"ב (עמ' שס"א), וע"ע בשו"ת יד אליהו תשובה מ"ג, ובספר שושנת העמקים (שי"ל לע"נ הרבנית שושנה זילברשטיין ע"ה בת הגרי"ש אלישיב זצ"ל) קונטרס ורפא ירפא (שאלה לא) מה שלמדו מדברי המסכת שמחות ודו"ק.

וכן מצינו (באו"ח סי' טו) דפסק שם הט"ז והלבוש, דמותר להסיר הציצית מהבגד ולעשות אחרים יפים. והגם שהרב פרמ"ג שם כתב דדעת הט"ז דדוקא להתיר ולא לחותכם ולהשליכם. אבל אינו מוכרח כי סירכא דלישנא דש"ס נקיט מתירין ציצית ובלבוש, ובכנה"ג כתב שם להדיא דמותר לחתכן לאיבוד, וכן משמע להדיא מדברי הרמב"ם (בפ"א מזה' ציצית) שכתב שם מתיר הראשון או חותכם, וכן בברכ"י שם.^(כב) ואמרו רז"ל בר"ה (דף יח ע"ב) צום השביעי זה ג' בתשרי וכו' ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו, והיינו נמי כשם שעושים זכר לחורבן בכל שנה ושנה כך לסילוקן של צדיקים הוא בכל שנה כעין צום גדליה, ובס' בינה לעיתים חוקר

◆ חקור דבר ◆

^(כא) מה שהביא מדברי הספר חסידים עיין חכם צבי סימן מ"ה, ונטע שעשועים סימן נה', ובית שלמה יו"ד סימן קמ"ו ובשו"ת מנחת אלעזר כתב, דכל זה דוקא אם לא נתפרה היריעה אבל אם תפרה אין להוציאה, דלא כהגרש"ק בספרו שו"ת סת"ם שנות חיים (הלכות ס"ת סימן נ"ד דף נ"ד ע"ב), וע"ע בתשובות חסד לאברהם תנינא סימן ל"ז וח"ב סימן ל"ו וכמו שהביא כל זה הגאון הנפלא ר' ראובן מרגליות בהגותיו מקור חסד שם.

^(כב) מש"כ בענין התרת ציצית, עיין להגאון ר' דוד יוסף שליט"א בספרו הבהיר הלכה ברורה סימן ט"ו סעי' י', ובשער הציון שם ס"ק י"ז מש"כ בזה בארוכה.

מפני מה אנו מעלים זכרון חורבן ביהמ"ק כל שנה, ומה בצע להזכיר מה שכבר היה, והעלה שם כי זה העצב והזכירה הוא עצם הנחמה כי נודע טבע הנטבע באדם להשכיח מן הלב הדברים שכבר נעשו, אך לא יהיה כן אלא בדברים שאין תקוה להשיב כעין המת הנשכח מהלב, אך אם נאבד אדם חי זה אינו נשכח, וכן הוא בענין תוקף הזכרון שאנו עושים בכל שנה הוא מוכיח כי לא לנצח ישכחנו ויבא יום גאולה, וכמו כן נמי ענין סילוקן של צדיקים מה שמצטערים הוא לאות על הנחמה כי נשוב ליהנות מאורם וזכותם ישפיע עלינו ברכה וכל טוב, ואיתא בסה"ק על מה שאמרו כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בנחמתה הכונה הוא, כי באותו יום עצמו לפי ערך עומק התפעלותו על גלות השכינה, כן לעומת זה יתרחב לבו ויאיר ויזדכך מוחו לעבודת ד' ותורתו בשמחה וזה הוא זוכה בנחמתה, ^(כ) ודבר זה אמת וצדיקים ילכו בם, וכמו זה בענין סילוקן של צדיקים, בפרט בהאי דנ"ד אשר אנו מחכים יום יום

◆ חקור דבר ◆

^(כ) מה שהביא מהסה"ק הפירוש על מאמר רז"ל כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה, כן פירש הרב קדושת לוי על התורה (עניני מגילת איכה), וע"ע בחת"ס בחידושי לתענית (דף ל' ע"ב), מש"כ בזה, ובספר שפתי חיים להגר"ח פרידלנדר זצוק"ל מועדים ח"ג (עמ' ש"ו ש"ז).

כי בזכותו נזכה לגאולה כדאיתא בתיקונים ובחבורא דא יפקון מגלותא, לזאת כל מה שבן אדם מבטש גרמיה ומתמרמר בלבו כל אחד לפי מדתו, לערך זה שוב ישוב באור החוזר ויאיר בלבו קדושת התורה לשמוח שמחה של מצוה באמת, וזה שאומר עת ספוד ועת רקוד שניהם שייכים להדדי, ואפשר דמהאי טעמא מר בריה דרבינא תבר כסא דמוקרא בת ד' מאה זוזי בהילולא דבריה היינו כדי שיהיה אח"ז שמחה שלימה.

והן עתה בנ"ד ידענו וראינו יש אשר יחמו לבבם ברשפי אש שלהבת יה וחיל יאחזון, בזכור האדם קדושת אלקי האדון הזה מובטחים אנו כי בחיבורא דא יפקון מגלותא, והאיך כלל כנסת ישראל יורדים פלאים ובכל שנה נתוסף נפילה בעו"ה ונפלה ולא תוסיף, ובהתבונן כל אחד על נגעי עצמו האיך חושך ואפילה כסתנו וכבהמות נחשבנו, הלא גם לבבו ובשרו ישרוף אולי יכול לכלול לנגוע בקצה קדושת האדון אלקי הזה המתעורר ומתגלה ביום הזה, וכמו שאמר כל שעתה כשעת חימום דמי. וכן איתא בתוס' מ"ק (דף כד ע"א ד"ה וכל קרע), דבכל שעה שיוכל להתחמם אפילו לזמן מרובה אחר מיתה קרוי שפיר בשעת חימום, כמו שאמר ברבנן משום דמדכרי שמעתייהו ה"ה נמי בכל עת שיוכל להתחמם עליו, עכ"ל. הרי דלאו דוקא בשעת מיתתו ואפילו לזמן מרובה, ופשיטא דמותר לשרוף משום כבודו וזיל לאידך גיסא משום שמחה וכמו שנקרא הלולא, וכמו שהעיד האר"י זיע"א על מהר"א גלאנטי זיע"א שנענש, על

שאמר נחם בל"ג לעומר שאמר לו הרשב"י כי ביטל שמחתו בזה, ^(כד) בודאי מותר לשרוף ק"ו מהילולא דחתן וכלה שהתירו ביזוי אוכלים דחמירא וכמ"ש לעיל מכ"ש בגדים, כי י"א דאינו אלא דרבנן וכו' וכאשר כתבנו ליה כי מר בריה דרבינא תבר בד' מאה זוזי כסא דמוקרא וכתבנו בשם ספר סמיכת חכמים דמשום שמחה עשה זאת.

ומ"ש כי שריפה על המלכים לא היה אלא כלי תשמישן, הלא כבר כתבנו והוכחנו שמותר לאבד בגדים אחרים לכבוד ת"ח אלא גם במלכים נראה כי גם אחרים שרפו, ^(כה) כי הלא שיטת

◆ חקור דבר ◆

^(כד) בענין מה שנענש מהר"א הלוי ברוכים על שאמר נחם בל"ג בעומר, עיין בספר יד אהרן למהר"א אלפאנדארי ח"א טור (סימן תצג), מש"כ לבאר בזה, וע"ע בספר האר"י וגוריו הוצאת אהבת שלום (עמוד רי"ח ורי"ט).

^(כה) מה שנקט רבינו בפשטות דהא דשורפין על המלכים הוא היתר גם לאחרים לשרוף, הנה מסתימת לשונות הפוסקים משמע דוקא בגדיו וכליו של מת ועיין במאירי בזה, וברמב"ם סוף הלכות אבל ובשו"ע יו"ד סימן שמ"ח, ובעיקר הענין אם שורפין על המלכים הוא רשות או חובה עיין בט"ז או"ח סימן שי"א ס"ק ד' שכתב, שהוא חובה, ועי"ש במג"א ס"ק ט"ז, ובמחצה"ש שם, ובפרמ"ג שם, וע"ע בספרי הקטן יומא דעצרתא (עמ' קפ"ז ואילך), מש"כ בזה, ועוד עיין בב"ח יו"ד סימן שמ"ח אות ב' ובמטה יהודה עייאש שם,

הרמב"ם (בפ"ט מה' עכו"ם הלכה ה') אשר יום גנוסיא של מלכים, הוא סוף הרישא דמתניתין ויום הלידה ויום המיתה עד סוף המשנה לא מיירי ממלך, ולשון הרמב"ם שהיו שורפים כלים ובפירוש המשנה שורפים קטורת ואינו מזכיר כלל כלי תשמישם אלא בהל' אבל (פי"ד) ובהל' מלכים, ופשוט שהרמב"ם לא היה גורס במשנה תיבת, אבל וכן הוא הגירסא בהרי"ף ורא"ש ולפי שיטתו קשה מאי מקשה הגמרא ע"ז די"א מכלל דרבנן סברי חוקה הוא והתניא שורפים על המלכים, מאי מקשה מהדיוט למלכים שאין שורפם אלא כלי תשמישם לכבודם, אלא נראה ברור דפשיטא ליה להגמרא דהתירו שריפה על המלכים ונשיאים בכל גוונא אלא כלי תשמישם הוא חיוב לכבודם וה"ה שאר כל אדם שרוצה לכבדם משלו מותר לשרוף כלים, והא דמקשה על מאי דשרף אונקלוס והאמרת מה הן שורפים וכו', היינו משום דאונקלוס שלא ברצונם שרף ובזה כלי תשמישם דוקא, ולזה מקשה והא כתיב ובחוקותיהם, ומתרץ שגם עכו"ם אין עושים אלא לחשיבותם, וגם לפי מה שהאריך בריטב"א שם, במ"ש מיתה שיש בה שריפה חשיבא להו וז"ל:

◆ חקור דבר ◆

ובשו"ת מעט דבש ח"א סימן י"ג, ובספר גבורת יצחק סורטצקין עה"ת סו"פ וילך, וע"ע בשו"ת מהרי"ץ דושינסקיא חלק ב סימן ס"ט (עמ' נ"א), שביאר בטוטו"ד מדוע אין איסור בל תשחית בהא דשורפין על המלכים.

היינו דכ"ע לאו חוקה הוא כלל וזמנין דהוי מלך מקובל ולא עבדי ליה שריפה דלא מצד שהוא מקובל עבדי ליה אלא למי שהיה חשוב ואהוב להם ורוצין לעשות לו כבוד וכו', עכ"ל. והוא קאי בשיטת רש"י וראב"ד דיום המיתה מיירי במלך, ואם נימא דאין שורפים אלא כלי תשמישם ע"כ בניו הוא דשרף להו ומאי ראיא דהוא אהוב וחבוב בעיני העם לומר דעבדי איד לע"ז עבור זה, אלא ודאי אמת שבניו שורפים כלי תשמישו וכל העם אחריו באהבתם למלך שורפים בגדיהם, והאי דנקט רש"י במשנה כלי תשמישו חדא מגייהו נקט ושוגרת לישנא דגמרא נקט וק"ל.

עוד נראה דהאי דאמרו במשנה מיתה שיש בה שריפה וכו', היינו בכל שנה ביום המיתה היו עושים שריפה, דהא לשיטת רש"י ודעימיה דהאי יום המיתה אדלעיל קאי שהוא איד קבוע, ע"כ. להאי דאיתיה בכל שתא ושתא קחשיב להו, וכן פסק בש"ך (יו"ד סי' קמח סק"ד), וכן כתב רש"י במשנה בכל שנה ושנה כל ימי בניו, ואין סברא לומר דאם היו יום המיתה ממש שריפה יזכרו כל ימי הבן, ופשטא דלישנא דמתניתין משמע הכי דנקט שיש בה שריפה ולא נקט שהיה בה שריפה, וכיון דביום המיתה שרפו כל כלי תשמישו מאין מצאו לשרוף עוד, וע"כ שאר בגדים וגם שאר אנשים שרפו וכונו', וזה סברא ישרה ואמת, והשתא דמסיק בגמרא דלאו חוקה הוא אלא חשיבותא, פשיטא וכ"ש

לעשות כן לכבוד התורה ביום המיתה וכבר נודע בכל הש"ס דכבוד ת"ח גדול ממלך.^(כ)

ועוד ראייה ברורה מהא שאמרו במס' תמיד (דף כח ע"א) ניכר שהוא ישן חובטו במקלו,^(כ) ורשות היה לו לשרוף את כסותו

◆ חקור דבר ◆

^(כ) מה שכתב דכבר נודע בכל הש"ס דכבוד ת"ח גדול ממלך, עיין תוס' זבחים דף ט"ז ע"א ד"ה מיושב, ובספר דבר המלך (קרויזר) על הרמב"ם הלכות עדות פרק א (עמ' ט"ו), וע"ע ברמב"ם הלכות ת"ת פרק ג' הלכה ב' ובספר דבר משה הוריות אות ר"כ מש"כ בזה.

^(כ) מה שהביא ראייה ממדות ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו, הנה הרא"ש כתב שם שהוא משום הפקר ב"ד הפקר והאחרונים כתבו לתמוה על הרא"ש בתרתי חדא מדוע הנצרך לטעם דהפקר ב"ד הפקר הא השחתה זו היא לצורך ותיקון ומ"ש מהא דשרי להשליך כלים למימרא אימתא על אנשי ביתו, ושנית מה מועיל דהוי הפקר וכי בדבר הפקר אין משום בל תשחית, ועיין דבר אברהם (ח"א סימן ט"ז אות צד בהגה"ה), ובמילואים בסוף ח"ב (עמ' 176), וע"ע בכלי חמדה דברים (כ, יט), ובשו"ת אמרי יושר ח"א סימן ק"ג, ובשו"ת יהודא יעלה אסאד ח"ב סימן ק"ב, ובשו"ת שו"מ קמא ח"א סימן רכ"ח ורביעאה ח"א סימן כ"ח, ובשו"ת תורה לשמה להגאון הרי"ח זצוק"ל (סימן ר"ו), כתב לפרש, דכיון דאיסור השחתה בשאר דברים אינו דאורייתא אלא דרבנן, לכן אמרינן בזה אין שבות במקדש, ומותרת השחתת שאר

בוצינא קדישא ❖ כבוד מלכים קסט

והם אומרים מה קול בעזרה, קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים שישן לו על משמרתו, ראב"י אומר מעשה וכו' ושרפו את כסותו, וכן הוא ברמב"ם (בפ"ח מהל' בית הבחירה ה"י), הרי שהיה באונס כדאמר התם אונס שינה וכבר הכו אותו עד שהקול

◆ חקור דבר ◆

דברים במקדש ומותרת השחתת שאר דברים במקדש, והעיר בספר עץ השדה (עמ' קכ"ח), דנראה דס"ל להתורה לשמה דגם הר הבית הוא בכלל כלל זה דאין שבות במקדש וכ"כ השעה"מ פרק א מהלכות עבודת יוהכ"פ ה"ד, אמנם במרכבת המשנה פרק כ"ג מהלכות שבת ה"ד מבואר דלא נאמר כלל זה לענין הר הבית, ולענין בל תשחית בהפקר, עוד עיין בספר דבר תורה אברהם פרשת וירא (עמוד קס"ד וקס"ה), ובשו"ת מענה אליהו להגאון האדר"ת (עמ' ר"מ), וע"ע בספר אמרי יושר להגר"מ גריינמן שליט"א טהרות בליקוטים (סימן ל"ד אות י"ד), ובספר כוכבי יצחק שטרנהל (ח"ב קונט"א לח"א עמ' רכ"ד), ובספר נחלת אליהו דושניצר עמ"ס מנחות (עמ' ש"ג), וע"ע למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו דרך חכמה הלכות בית הבחירה פרק ח' הלכה י', ובציוני דרך חכמה אות נ"ד ובבאה"ל שם, וע"ע למו"ר הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א בספרו תורת יעקב סימן קנ"ט מש"כ בזה, ובהסכמתו לספר ישא איש לידידי הרה"ג ר' אהרון שליו שליט"א, ולידידי הנ"ל בספרו ישא איש מש"כ בזה בארוכה [וכאן המקום להודות לו על עזרתו לי בהגהת הספר, יה"ר שיזכה לזיווג הגון במהרה ולהגדיל תורה ולהאדירה].

נשמע, והוסיפו עוד לשרוף בגדיו לצערו ולא חששו על כל תשחית אי משום לצערו יותר או משום כבוד המקדש.

ק"ו בנ"ד לכבוד התנא אלקי הרשב"י זיע"א העומד לנו במקום קודש הקדשים כדאיתא בזוהר הקדוש, מאן פני האדון ה' דא רשב"י, (כח) על אחת כמה וכמה, וכל ת"ח המבין ויודע ומכיר

◆ חקור דבר ◆

(כח) מש"כ רבינו דברי הזוה"ק מאן פני האדון ה' דא רשב"י מקור דברי הזוה"ק המה בפרשת בא (דף ל"ח ע"א) והרב הדיו נשפך על מאמר זה, ונביא כאן בקצ"ר אמ"ץ כמה ספרים שנדברו בזה בהגהות ניצוצי אורות מהגחיד"א שם אות ד' כתב וזה לשונו: מאן את פני האדון ה' כצ"ל, והכונה ע"ד שדרשו רז"ל בפסוק את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח הרב יעב"ץ ז"ל, והגר"ר מרגליות הביא מהזוה"ק לקמן (דף קכ"ד ע"ב) דלזמנין תנאין אברון בשמא דעלאין ובזהר יתרו (דף צ' ע"א) מאן דזכי באורייתא זכי בשמא קדישא ובגמ' ב"ב ע"ה ע"ב שלשה נקראו על שמו של הקב"ה, וע"ע ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג וה' בהיכל קדשו דא ריב"א ועוד האריך להביא מדברי הזוה"ק דהצדיקים נמשלו לשכינה ועע"ש מה שהביא מדברי רבינו בחיי בפרשת כי תשא, עכ"ד הגר"ר מרגליות. וע"ע בזה להגאון ר' אברהם פלאג'י זצוק"ל בספרו אברהם אנכי פרשת בא (דף ל"ח ע"א), ובפרשת כי תשא (דף ק ע"א), ובספרו פדה את אברהם ח"א דרוש ו' לשבת הלבשה, ובספר עלי תמר על הירושלמי ביכורים (פר' ג הלכה ג'), מה שכתב לבאר

גודל קדושת המקום והיום בהלולא בל"ג לעומר, ידע כי השנים כאחד טובים ומצומדים כאשר אל אחותה, כי א"א בעולם להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתיות השופע ביום הזה, אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה כמו שאמר בזה"ק גופא, דלא סליק נהורא דנשמתיה מבטשין יתיה, ולפי ערך הביטול והאין וביטול המסך המבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובזה נאמרה וגילו ברעדה א"א לבוא הגילה אלא מתוך רעדה שקדמו ואם לאו השמחה אינו אלא הוללות, ואם יש חשש על הבגדים הלא יחוש גם על השמן הרב שנשרף שהוא יותר חמור מבגדים, שגם למערכה למזבח לא היו כורתים עצי זית שלא ימעטו השמן בא"י, כדאיתא במס' תמיד וכנז'

◆ חקור דבר ◆

בזה, ובקובץ התורני וילקט יוסף שוורץ חלק ה סימן ק"ח, ובספר כלי חמדה על מועדי השנה (עמ' ע"ו), ולהגרי"מ מורגנשטרן בספרו ים החכמה (תשס"ח), ברכות דף מ"ג, ואחי ידידי הג"ר אברהם יקותיאל שליט"א הביא רמז מן התורה לענין זה ממש"כ בפרשת חיי שרה (פרק כ"ג פסוק ו') שמענו אדני שר' שמעון היה בחינת אדון, ועוד אמר לפרש, על פי מה דאיתא בסוכה (דף מ"ה ע"ב) דרשב"י אמר יכולני לפטור את כולם העולם כולו מן הדין וזהו בחינת אדון שיכול לפטור ברצונו אפילו את חייב כך כוחו של רשב"י לפטור את כל העולם כולו מן הדין, עכ"ד, ודפח"ח.

לעיל, אלא ודאי כל מה שעושים לכבודו שכתו הרבה מאוד וחוששני מעונש מי שמערער ע"ז.

ומעיד אני באמת כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וספרו להם, כי הרב הקדוש ר' חיים בן עטר זיע"א היה פעם אחת בהלולא פה עיה"ק צפת ת"ו, וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש, ירד מהחמור והיה עולה על ידיו ועל רגליו וכל הדרך היה גועה כבהמה וצועק, היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה, ובעת הלולא היה שמח שמחה גדולה והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זיע"א, ^(כט) וגם הזקנים מהספרדים

◆ חקור דבר ◆

^(כט) **מה** שהביא הרב עדות על מרן האור החיים הקדוש ששרף בגדים, כן הוא בספר ארץ החיים (וינא תרצ"ג) וזה לשונו שם: ופעם אחת שלחה גבירה אחת מקוסטנטינא בד אחד ארוג עם כסף שוה מאה פיישאש והדליקה אותו לכבוד הרשב"י ע"ה, וכל אחד לפי כוחו "והרב הדליק כמה בגדים".

והנני לכתוב עוד מה ששמעתי מכ"ק האדמו"ר מזוועהיל הג"ר גדליה משה גולדמן שליט"א בשם סבו הרה"ק ר' שלמה מזוועהיל זיע"א שאמר דבהלולא דרשב"י יש בחינת ג' רגלים דהנה נהגו לשחוט כבשים בהלולא דרשב"י וזהו בחינת הקרבנות שהיו מביאים כבשים לקרבן פסח, וכן נהגו לעשות אהלים מחוץ למערה

פה ידעו ושמעו זה. וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל ויחוש לגאלנו במהרה בימינו, אכי"ר.

הק' שמואל העליר

◆ חקור דבר ◆

והוא בחינת סוכות, והשמחה הרבה ששמחים היא שמחת התורה שגילה רשב"י ביום זה סודות התורה כידוע וזהו בחינת שבועות, עכ"ד. וע"ע בספר יסוד צדיק (עמ' ע"ו), שהובא בשם הרה"ק הנ"ל, שאמר שהעליה למירון בל"ג בעומר הוא בחינה של עליה לרגל, ולהנ"ל לפי דברי הזוה"ק הדברים כפתור ופרח, ועוד אמר לי כ"ק האדמו"ר הנ"ל, בשם סבו ר' מרדכי זצוק"ל דר"ת הרשב"י הוא יושפע שפע רב בכל העולמות.

ספר הלולא רבא

אשר ילמדו בו בית ישראל בחשק ובאהבה • בלי
לעומד אשר יספרו לו בחבה • כל כי עשרה קובעים
ישיבה • פותחין וקורין בתורתו של רבי העדיות • הוא
החג הקדוש שר הצבא • יחד כולם ישאו קולם
בשכחא רבא • כולם שרים למיכה • כבוד ובמחשבה •
ישישו בשמחה נשגבה • זה חיום מקורש קדושה רבא •
כזכותו חבנה אהליבה • נתחזר העשרה החסידים • והנה
הטאל בא • בירושלים קדמא רבא • והיה ח' לפסח
בקרבת • תלה כבוד כארצו ארץ טוכה ורחבת • חסן
אזא • כן יהי רצון :

Handwritten signature and flourish

פה ליוורנו

סגן כרכות המנוחה

בדפוס חדש של החכם
אליהו בן אמתג וחברו היו

טרופים ומוכרי ספרים

"הילולא רבא" ועל שער חתימת ידו
של רבי שמואל העליר מצפת

ספר

הלולא רבא

זאת היתה לי חלקי ונחלקתי יעקב חבל נחלתו נחלת שדי
ממרומים חלקי ה' אמרה נפשי הדרך את
ה' אשר יעלני לחזור ולהדפיס זאת החורה פעם שנייה כי בעת אינו
בנמצא ואשנים מחני לקרבה אל המלאכה לזכות את הרבים להוליא אור
חורה עם תוספת מרובה ברמו סיר ושכחה בשבח המניע להתנא האלהי
רשב"י ויע"א קרייתו זו הילולא למוד ליל התקדש הלולא רבא כמנהגן
של ישראל משנת חסידים לילה כיום יחיד אור המאיר כוכבים מאירים
דרך כוכב מיעקב וזכות של אדונינו התנא האלהי רשב"י ע"ה ליהודים
תהיה חורה ימלא שחוק פינו ולשיננו דנה מלמית ישועה בוא יבא ברנה
וגסו יגון ואנחה אכי"ר :

זאת אשיב אל לבי ויהמר יעקב קושטא קאי גם אנכי ידעתי
בנפשי דכחיש חילאי ואס בפעם הזאת לא מלאה
ידי לעשית כהשר בלבבי קוה קייתי כי יהיה בעזרי אלהי אבי ובטחתי
בחסדו עילם ועד כי עוד חזון למועד ירחיב ה' את גבולי ואחמיד
להיפס ספרים אחרים להחפסק במלאכת שמים על מנת אחת אפים כי
כל יסעי וכל חפני לזכות את הרבים ולא ליטול עטרה ולא לעשות
סחורה ובזכות זה יהי לי לסתרה ולגנה ליהודים היתה חורה ושמחה
כן יהי רצון אמן כ"ד הציר וציר ואני פה הגפה תולעת **יעקב**
בל"א יוסף אנהורי ז"ל :

פה **ליורנו** יע"א

שנת **ו'תר"א** אותו כי טוב הוא לפ"ק

בדפוס חדש

של האחים הנכבדים משה וישראל פאלאנ"י
ושלמה בילפורטי הי"ו

Con Approvazione.

נוסח תפלה לל"ג לעומר בקצירת הא"ומר

ליקבה"ו

בדו"ר ודו"ד ע"ד רשב"י הקדוש וע"ד ר"א בני הקדוש וע"ד יוחס בן עזריהו
הקדוש וע"ד רבינו הארי הקדוש אשר אנחנו סומכים עליהם בכל מכל ובטח
כל ישראל הנה אנחנו מוכנים ומזומנים לעסוק בזוה"ק בהלולא רבה דרשב"י
זיע"א :

יהי

רצון מלפניך ה' או"א שיהא למודינו זה נחת רוח ורצון טובני סנה לאקמא שכינתו
מעפרא היא העולה בזביונה ובקומתה תגלה ותראה מלכות פנים בפנים ויחדיו יהיו
תמים ורב ברכות לראש לדיק וכסם שביוס שיכאז הדברים מפי רשב"י ביומא דהלולא ועשו
פעולתן והיו למאורות ברקיע השמים עד רוס המעלות כן יהיה תמיד כה וכה ילליחן כאשר
בהנה בהם שזירוף זכות עבדיך אשר ע"י גלית סודות תורתך הקדושה והתמימה וליקתם
ותורתם ותמימותם יעמוד לנו ולבנינו עד עולם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל
דברי תלמוד תורתך גל עיני ואביטה נפלאות מתורהך ולעשות המצות לשם פועלן לשמך
ולזכרך בתאות נפש לתקן שרטי נד"ן ואכריד ניכולי הקדושה אשר נחפזו ע"י חיל בלע ויקאנו
וגו' המה יעלו בהר הקדש פנימה ותהי מלכות שלימה ואנחנו קמנו ונתעודד כי שחה לעפר
נפשנו מפני גוים ומפני זדים מכין ועונשין מן התורה קומה עזרתה לנו ונקומה ונעלה בית
אל אשר עין בעין נראה בנות ציון במלך שלמה לעבוד עבודת הקדש תמה ותמלא הארץ רוח
דעת ויראת ה' ונזכה ונחיה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו כי ה' יתן חכמה מפיו דעת
ותבונה ככתוב וכל בניך למודי ה' יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי וגו' ויהי נועם וגו' :

רבין עולמין אנת הוא מנלה עמיקתא ומסתרתא וגלי רויא ימי דעוא קדמך לאסכרא
מלין בפומאי לקיימא כי מקרא סכתוב ואנכי אהיה עם פיך והוריתך את אשר תדבר
דלא גיעול בכסופא קדמך ואזכה לרזין עלאין מפומא דריש מתיבתא עילאה הנס"ו :

יאמר ויהי נועם עד כוגנהו ואח"ך יכוון דעתו לכל מה שיוצא בשפתיו כדי שיתעורר נשמת
רשב"י ע"ה עליו ויקבל הארה ממנו ויתכפר לו עונו לפי שהל"יקים חביבין במיתתם
יותר מבחייהם וכ"ש רשב"י ע"ה שהיה מנן לעולם אשכ"ך אני מזהירך שלא תוליך הדברים מן
השפה ולחזן וזכותו תהיה עם כל ישראל אחינו ועמנו ויבוא משחינו ככ"א :

ספר הלולא רבא

אתחיל

לכתוב שבחי רשב"י כי הוא נילון מרע"ה וכן כוזהר חדש במדרש רות כ"ף
 ח"י ע"ב וז"ל ומנא חדא הוה דבר בלוד אתא רשב"י למתא א"ל לרש"בי מה
 נעבד קס ועבר במתא וחמא בני נסא שכיבון אמר כל האי במתא ואנא הכא גוזרנא דליבטיל
 שמעו ברת קלא דהות אמרת פוקו מהכא דהא רשב"י דקב"ה גוזר והוא מבטל הוה תמן ר'
 חגינא אתא וא"ל לרבי מאיר ח"ר שבחה דיליה מהן יכול למיקס ביה מי לאו במשה עכ"ל :
שבחי רשב"י איתא בוו"ה ק"ל רשב"י אול וערק למדברא דלוד ואגניו תמן
 בחד מערתא הוא ורבי אלעזר בריה אחרמיס לון ניסא ונפק להו
 חד חרובא וחד מעיינא דמייא הכלי מההוא חרוב ושתאן מליבון מין הוה אליהו ז"ל אתי
 לון בכל יומא תרי זמני ואוליף לון ולא ידע איניש בהו יומא חד הוה חכמיא בני מדרשא
 עאלין והמרין קללות שבחורת כהנים אית בהו הבטחות וחביבו דקב"ה לישראל דכתיב וזכרתי
 את בריתי יעקוב וכתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם קללות שבמשה תורה לית
 בהו הבטחות ולית בהו נחמה כלל דכתיב בקללות קדמאי ולא הוה ידעי קס רבי יהודה בר
 הלעאי ואמר חצל על גריעות בר יוחאי ולית מאן דידע מניה ואלו ידעי לית רסו לנלאה ליה ר'
 יוסי בר יהודה קס יומא חד בצפרא חמא איבון עופין דאיבון טאסין ושפיניא חדא חולת
 בתרייהו קס על רגליו ואמר שפיניא שפיניא מהימנא דיומי טופנא דיוקנא דעמא קדישא לך
 יהות ולך גאה ועבד לי שליחותא חדא לבר יוחאי באתר דאיהו תמן אסתחרא הוה
 שפיניא וגטלת בפומא וחולת לגביה ושויתא ליה בכנפא אסתכל בההוא כתרא וככה הוה
 ורבי אלעזר בריה אמר בכינא על פרישותנא מן חברייה ובכינא על מילין אלין דלא אתגליין
 להו מה יעבדון דרי בתראי אי יסגחון בהאי אדהכי אתא אליהו ז"ל וחמי דאיבון בכין אמר
 לון בשליחותא אחרא הוינא ושדרני קב"ה לשככא דמעיון אי רבי אי רבי לא הוה אלטריך
 השחא לנלאה לגדיקייא מלין אלין אבל כד אוליף קב"ה בקללו' קדמאין אית ל"ב קראי וכלהו
 לקביל שביי דאורייתא בקללות בתראי אית כ"ב תנאי לקביל פרשין אחרנין דאורייתא בגלות
 קדמאה דבית ראשון עברו ישראל איבון שביין חתימין דסתריה ואתגלי חובייהו והתגלי קינא
 דילהון וניחמתא והבטחותא דילהון בגלות בתראה דבית שני עברו ג"ן פרשיית אורחין
 דהיתגליין ואחתים חובייהו ואחתים קציייהו ולא כתיב בהו הבטחות וגחמות אדהכי עבר
 רוחא והבריו לון וסליק אליהו גו נלנלא דנורא ואשתאר רבי שמעון וככה ואדמך אפתחא
 דמערתא אדהכי אתא אליהו ז"ל א"ל קום רבי שמעון אתער משנתך זכא חולקך דקב"ה
 בעי ביקרך כל כך הבטחות וגחמות בהי קללות כחבי פוק וחוי מלכא דרחים לבריה אע"ג
 דלטייה ואלקייה רחמי דמעיו עליה כד אחוי רונא תקפי בדיון רחמנותא עליה כך קב"ה
 אע"ג דלייט מלוי דרחימו הוה מה דלא הוה באיבון קדמאין דכולהו הוה דינא תקיפא באלין
 אית דינא ורחמי כאבא דרחים על בריה ורגועא דמלקיותא וסימן נקיט בידיה עבד גהימו
 סניא וקלין רבדין ומלקיותא קליין ברחמי קשר מכל איבון דכתיב גם כל חולי וכל מכה
 יעלם ה' אלהיך עד השמדך הכא איבון הבטחות דאבא על בריה ברחימו סני יעלם לא כתיב
 אלא יעלם יכבס לון ויבטל לון כנוקבא בדוכתאה דלא יפקון לבר ויהון כבוסין ומכוסין
 בנוקבייהו עד השמיד מללא יהי לעלם ולעלמי עלמיה דהא אחוי קב"ה דלא יסיני ית ישראל
 לעלם ולעלמי עלמין וזוכר ניהון יהי קיים תדירא דכתיב בן יעמוד זרעכם ושמכם וכתי' חי אני
 לעלם

ספר הלולא רבא

לילה הזה ונדדנו שילה מעינינו תאיר עינינו בחורחך ובסודות תורחך הקדושה גל
עני ואביטה נפלאות מתורחך ותשפיע עלינו ועל נפשותינו שפע קדושה מאין יבא
עזרי **חכמה** ו**בינה** ו**חסד** ה' מעולם ועד עולם על יריאיו לאקמא לשכינת ה'
כגבור על אויביו יתגבר כי **תפארת** עוזמו אתה וגם **נצח** ישראל לא יסקר ואת למח דוד מהרה תלמית **הוד** והדר תשוה
עליו למרבה המהרה ולשלוש אין קץ ותגלה מלכותך עלינו והיה ה' למלך על
כל הארץ וגו' וכל הגשמה תהלל יה והיה כל פריו קודש הלולים לה' ואמר ביום ההוא הגה
להינו זה קוינו לו נגילה וגשמחה בישועתו יראו עינינו וישמח לבנו בב"א :
מעשה בחסיד אחד שהענה על אורך הגלות וא"ל בחלום היאך תבוא הגולה
שהעולם אינו משנחין בעניית האמן על השליח לבור במחזיר שכינתו לציון
יהכף ומיד אומרים מודים ולא יענו האמן וג"כ לא יענו האמן על השליח לבור בליל שבת
בשאימר הפורס סוכת שלום עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עיר קדשך ואין עונן האמן
וגורמים לשליח לבור שמועה ברכה לבטלה וזה גורם אורך הגלות עד כאן דברי החסיד
מה שראה בחלומו והוא בספרי רז"ל ודוק :

חידושים ורמזים שבחי התנא האלהי

רשב"י זיע"א

זה החידושים שמלאתי בתובים ומפוארים והם בכתיבת יד ועמדותי אני הכותב וטרחתי
וקבלתי אותם אחד אל אחד והעמקתי אותם לזכות את הרבים והיה בח' מר חשון יוס' ג'
ט"ו בו בהא שתי שנת תר"ז :

בס"ד אחיל לכתוב חידושים ורמזים בדעתו מהומות נבקעו ושחקים ירעפו טל וגו'
כי **רבי שמעון** בסוד הדעת גם בדעת הנעלם עולה בני רבי שמעון
בר יוחאי ע"ה זהו בדעתו מהומות נבקעו והוא מוכן ע"פ הוזה"ק כי
ביומו דרבי שמעון וגו' בחר להסתלק ר"ש כתיב ויסכרו מעיינות תהום וגו' זהו שאמר
בדעתו ר"ל כל זמן שר"ש קיים מהומות נבקעו מעיינות החכמה ושחקים ירעפו טל ושחקים
עם ב' כוללים בני שמעון ירעפו טל אור חורה שמה מים מבורך וכוללים מתוך בדרך בדרך
גי' זה ר"ש כי רבי שמעון ע"ה הוא באר ומעין גודע שהכל שותין ממנו כמבואר בזה"ק
כי בימי ר"ש אף ינוקי דבי רב מבינים לחכמה עילאה וז"ש הח"ך יפולו מעיינותיך חולה
ברחובות פלגי מים ר"ל כי אף ינוקי דבי רב שהולכים בשוקים וברחובות והינם יושבים
בישיבה אעפ"כ יפולו וגו' גם יפולו מעיינותיך חולה ברחובות פלגי מים בני' זהו תורת רבי
שמעון בר יוחאי בדקדוק גם חולה ברחובות פלגי מים בני' זהו ר"ש בר יוחאי :

בוצינא קדישא שמעון וזהו כוונת הפסוק בהללים בהומרו סוד מרע
ועשה טוב בקט שלום ורופאו והוא כי הרשב"י
ויע"ה בזה"ק הוכיח את בני האדם לסור ולעשות טוב וכמ"ס בכ"מ בזה"ק הגי' בני' נשא
הטימן לבא ועיינין לית למחוי ולמנדע וגו' והוא אומרו כור מרע ועשה טוב ואומר בקט
בטורי

כפר הלולא רבא

נוטרי' בוצינא קדישא שמעון ואומר שלום כי שמו של הקב"ה נקרא שלום כשמו כשם רבו
סנקרא הויה וכו' שלום ואמר ורדפהו ירצה הלך בדרך מוסר ואז אס הלכת בדרך מוסרי
אז עיני ה' אל לדיקים ואזניו אל שועתם והקרא כשם לדיק והקב"ה ישמע לך ויקבל תפלתך ודוק :
כי הוא אמר ויהי הוא לזה ויעמוד בני' ע"ה והכולל זה שמעון בן יוחאי כי ר"ס
נזר והקב"ה מקיים הקב"ה נזר ור"ס מצטל ועליה אמר הכתוב לדיק
מושל ירהת הלהים הרחמן יוכנו לעשות רצונו הכי"ר :

רבי שמעון הוא רמזו בפסוק באומרו הנבי עשיתי הרץ ואדם עליה בראתי
ותיבות ואדם עליה בראתי בני' זו רבי שמעון בר יוחאי ע"ה לרמז
הוא שבזכותו נברא העולם כמו שאמרו בראשית ברא הלהים את השמים ואת הארץ וכמו
רמזו בפסוק נעשה אדם בללמנו ולכן נרמז בתיבות ואדם עליה בראתי והבן :

שמעון הוא רמזו בפסוק באומרו מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון
ותיבות מים חיים במלוי בני' ע"ה זה שמעון בר יוחאי ע"ה וזהו מעין
גנים שתורתו של רש"ב כמעין המתנבר בתורה באר מים חיים וכמ"ס תו רח חכם מקור מים
חיים ותיבה באר נוטרי' רבי הלעזר נריה ונזלים מנן לבנון יר"ל מן לבן שנתגלו לו חמשים
שערי בינה ולב בתיבות חכמה והבן :

שמעון הוא רמזו בפ' באומרו דודי ירד לגנו לערוגת הכנס לרעות בגנים וללקיט
שושנים כי תיבת לרעות ע"ה והכולל בני' שמעון בר יוחאי כי קב"ה
מסתעסע בתורת רש"ב בנילוי הסודות כמו שמסתעסע בגן וקב"ה חדי ביה ושעשועים לו
וכמ"ס על התורה ואיהי אללו שעשועים יום יום :

שמעון בר יוחאי הוא רמזו בפ' כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאחיס
לנוטרים את פרו ותיבות את פרו ע"ה בני' שמעון
בר יוחאי :

שמעון הוא רמזו בפ' באומרו השבעתי אתכם בנות ירושלם אם המלאו את דודי
מה תגידו לו שעולת ההבה אני ותיבות הגידו לו ע"ה בני' שמעון וע"ה
עסק רש"ב בנילוי הסודות מרכא אחי מן החולי ומי יחד אחי עם בעלי כנודע מוה"ק :

שמעון הוא רמזו בפ' באומרו וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר ותיבות וירד ה'
על הר סיני אל בני' שמעון בר יוחאי לרמז מ"ס בזה"ק ו"ל ואנת ביוקנא
דמאריך וגו' וקלין והכלין דפומך איהו סיני וגו' ואלמלא לא נישגה תורה בסיני אמר
קדושא בריך הוא דדי ליה לעולם בתורת רש"ב כי עכ"ל ויש רמז ולו שמעון בקול ה' שמעון
בקול ה' ר"ת ש"ב :

רבי שמעון בן יוחאי הוא רמזו בפ' באומרו שימני כחותם על לבך כחותם
על זרועך ותיבות לבך כחותם על זרועך בני' זו ר'
שמעון בן יוחאי ע"ה וכמ"ס בזה"ק באידרא נפשי בך מתרפקה בך החידא בך להטא ולכן
נרמז בכאן וגם כי עזה כמות ההבה כי תיבת כמות גימ' שמעון וגו' :

שבת והוא רמזו על רש"ב שבת וכמ"ס בסיף אידרא זוטא ע"ס ו"ל והיינו רזא על
כן בריך ה' את יום השבת ויקדשהו כד השתכח כולא בחד גופא ממס והכי הוא
אוף הכא כד דבר אתחבר בנזק' כולא חד גופא הוא ועלמין כולהו בחידו וכו' וכולהו מגופא שלים
מתברכן והיינו רזא על כן בריך ה' את יום השבת דא השתכח כולא בחד גופא שלים דא מטרוניתא
השתכרת במלכא גופא חד עכ"ל ורמזו בתיבות על כן בריך ה' את ר"ת בני' גוף אחד וגם
רש"ב ירצה בכח עסק תורתו היה מעורר בזווג העליון במי החול כמו משבתות וי"ט בכל
קומת הפרטופים כמבאר בזה"ק ב"פ אחרי מות דף כ"ט יע"ס וזה ירעזו בפ' באומרו מה
תעירו ומה תעוררו את האהבה ותיבות ומה תעוררו בני' זה ר"ס בר יוחאי כי רש"ב
הוא

ספר הלולא רבא

היה מעורר את האהבה ביסוד הקדוש ומודווג עם נוקבא והטפה יורדת מן הדעת כדוע
 ל"ח וגם" כי היה כסוד הדעת העליון כמ"ס בריש אידרא רבה ו"ל אכן בחכמות יע"ס וגם
 רמזו ב"פ על כן נר"ה את יום השבת ס"ת בני' ר"ש בר יוחאי ולכן נקרא שבת כדוע :
ועוד נראה טעם אחר דלמה רש"י נקרא שבת והוא ע"פ מ"ס בזהר הקדוש
 ו"ל בר את"הבית תורה לישראל בעשר המיון כל אמירא ואמירא

עביר קלא התפרש לשבעין קלין והיו כולו נהרין וגלפין לעיניו דישראל כולו והיו חמאן
 עיינין בעיינין וזו יקרא דיליה הדא הוא דכתיב וכל העם רואים את הקולות רואים ודאי
 יהוא קלא הוה אתרי ביה בכל חד וחד מישראל ואומר תקבלני עליך בכך וכך פקודי
 אוריתא ואמרו הין הדר ליה על רישיה ומתגלגל עליה והוה אתרי ביה ואמר תקבלי
 עליך בכך וכך עונשין דפאוריתא והוה אמר הין לבתר הדר ההוא קלא וגסיק ליה
 בפומיה הדא הוא דכתיב יסקני מנשיקות פיהו עד צאן לשונו ולפי חשבון זה שכל
 קול התפרש לע' קלין הכל הם ת"ס קולות כי תחלה אמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור
 אחד למה שאי אפשר לאדם לומר בן ואח"כ אנכי ולא יהיה לך כדוע ס"ה הם תש"ב
 קולות שהם אותיות שבת ובוה פירשו רז"ל כולי עלמא מודים בשבת נתנה תורה ואיתא
 בזו"הק ובתקונים וי"ל פומך היה סני והכלין דנפקין מפומך עליהו אתמר וכל העם
 רואים את הקולות נמלא רש"י שקול כפי הנבירה ומה הטעם נקרא שבת בגלוי הסודות
 ובאלו תורתו נתנה בתש"ב קולות וזה רמז בפסוק ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל
 וגו' כי תורה שם בישראל ר"ת תש"ב כי כל קול וקול הדר על רשיהו דישראל ולכן
 חיבת הקולות בני ישראל כי כל קול וקול דהדר על רשיהו וגסיק להו בפומיהו ו"ל
 יסקני מנשיקות פיהו וזה רמז מנשיקות לירופס כזה ק'ס'מ'ת'צ'ו' נוטריקון קולות של מתן
 תורה נשקו ישראל ובדכוש וזה שרמו המלך דוד ע"ה באומרו במזמור המיוסד על מתן
 תורה אמר בו מלכי לבאות ידון ונות בית החלק שלל ור"ת בית תחלק שלל הם
 אותיות תש"ב והם אותיות שבת וס"ת של בית תחלק שלל קלת יר"ל שנתחלקו כל
 החשב קולות לישראל ונשקוס בפומיהו וגם בפסוק אלס תשכבון בין שפתים ר"ת תש"ב
 שנשקוהו על שפתותיהם של ישראל וזה ירמז בפסוק וידבו הלהים את כל הדברים האלה
 לאמר ותיבות את כל הדברים בני' הם תש"ב לרמז על עשר המיון לתש"ב קלין ועם
 אנכי ולא יהיה לך כולם באמרו מפי הנבירה וזה האומר עלית למרום שבית שני כי חיבת
 שבית הם אותיות תש"ב וזה שרמו בפסוק בתורתנו הקדושה באומרו לור ילך תשי ותשכח
 וגו' כי יו"ד של תשי וצירא שעברו עליהם והתיסו בה שמליה של מעלה וזה רמז בפסוק
 בתיבות אדני שמעה בקולי תהינה אונך קשבות לקול וגו' ותיבות שמעה בקולי תהינה
 ר"ת תש"ב הם החשב קולות פי' אדם יעסוק בתורה הנתנה בתש"ב קולות אז הקב"ה
 ישמע את הפלתו ו"ס בזו"הק והיו חמאן עיינין בעיינין וזו יקרא דיליה הה"ד וכל
 העם רואים את הקולות וגו' ותיבות רואים את הקולות בני' רואים פני שכינה וע"ה
 הם פניתי והוא רחום יכבד עון הכי"ר :

רבי שמעון

הוא רמז בזה הפסוקים והוא ע"פ מ"ס בזה"ק ו"ל מה שהיה כבר
 היה שמו כי מן יומא דברא קב"ה עלמא רש"י אודמן קמיה ואשתכח
 עמיה הקב"ה קרי ליה בשמיה זכאה חולקיה עכ"ל וזה רמז בפסוק בראשית באומרו
 וירא אלהים את האור כי טוב ותיבות וירא אלהים את בני' ע"ה הויה ר"ש כי רש"י נקרא
 הויה כמ"ס בזה"ק בכל מקום גם וירא אלהים את האור בני' ע"ה ר"ש בר יוחאי יר"ל שראה
 הקב"ה את תורת רש"י כי טוב ואין טוב אלא תורה וגם בפ' ברא אלהים את בני' זה ר"ש
 גם רמז גם באומרו ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים ותיבת עשית בני' זה ר"ש בן יוחאי
 נמלא שאמרנו לעיל כי מיומא דברא קב"ה עלמא ר"ס אודמן עמיה וגו' ובזכותו נבראו שמים
 והיחום

וקיומם כנודע גם כפ' מה שהיה כבר נקרא שמו ונודע אשר הוא אדם ולא יוכל וגו' שהיה כבר נקרא שמו ונודע אשר הוא אדם ולא יוכל ס"ת גי' שמעון בן יוחאי גם תיבות שמו נודע עה"ת בני' זה שמעון והבן :

רבי שמעון והוא רמו' בפ' באומרו נעשה אדם כללמנו כדמותינו אדם כללמנו כדמותינו בני' זה הוא ר"ס בן יוחאי וכמס"ל :

שמעון הוא רמו' בפ' באומרו ישראל אשר כך אתפאר ותיבות כך אתפאר בני' שמעון בר יוחאי :

שמעון בן יוחאי הוא רמו' בפ' ויברך אלהים את יום השביעי ותיבות אלהים את יום עה"ה בני' שמעון בן יוחאי גם תיבת השביעי במלוי כזה ה"י סי"ן צי"ת יו"ד עי"ן יו"ד הנעלם שמעון בן יוחאי עכ"כ שהוא נקרא שבת פמס"ל :

רבי שמעון בר יוחאי הוא רמו' בפ' באומרו ותמונת ה' יציט בני' רבי שמעון בר יוחאי פי הוא מויהרא דמרע"ה כזה"ק :

רבי שמעון בן יוחאי הוא רמו' בפ' באומרו ויברך אלהים את יום השביעי ותיבות ברך אלהים את יום בני' ר"ס בן יוחאי כי

שמעון בן יוחאי הוא רמו' בפ' באומרו דרשו ה' ועונו בקשו פניו תמיד והוא ע"פ מ"ס הרב הקדוש חסד לאברהם ולה"ה כי רבי אבא היה מזייר לורת רשב"י לנגדו תמיד וכו' היה משיג השנה גדולה בתורה עכ"ל והוא אומרו דרשו ה' ועונו כי רשב"י נקרא הויה ואמר ועונו ואין עוה הלא תורה בידוע ותיבות בקשו פניו ע"ה בני' שמעון בן יוחאי וזהו בקשו פניו תמיד שתלידו לורת פניו לנגדיכם או ירמוז על יום הלולא דליה שתלכו למערות לבקשו את פניו גם ר"ס נקרא הויה בידוע ואמר זכרו נפלהותו אשר עשה יר"ל שבימיו בטל כמה גזירות בידוע מזה"ק אשר עשה כי תיבת עשה נוטריקין שמעון עמוד העולם גם רמו' כ"פ הראני את מראיך ותיבות הראני את בני' רבי שמעון לרמוז על רבי אבא שהיה מזייר לורת רשב"י לנגדו תמיד :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו בראשית עכ"כ בני' רבי שמעון בר יוחאי :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

רבי שמעון בן יוחאי והוא רמו' בפ' באומרו יערב עליו סיחי אנכי אשמח בה' ותיבות יערב עליו במלוי בני' עריבה עליו ה' תורה של רבי שמעון בן יוחאי וכמ"ס כזה"ק ו"ל בשעתא דרשב"י פתח פומיה באורייתא עלאין ותמלין ליימי לקליה עכ"ל כי הקב"ה עריבה עליו תורת רשב"י בשירים ותשפחות של דוד המלך ע"ה :

ספר הלולא רבא

שמעון

הוא רמז בפ' באומרו ויהי כשומעכם את הקול מתוך החשך ותיבת מתוך בני שמעון גם כי תיבות ויהי כשומעכם את הקול ג' זה קול רבי שמעון בר יוחאי ירמוז כשאתם שומעים את הקול מפי הגבורה כמו כן כשאתם שומעים תורה מפי רשב"י וכמ"ל כי דור רשב"י הוא בחינת דור המדבר לרמז להם לישראל שאתם עתידין לשמוע סודות התורה מפי רשב"י ואמר את הקול מתוך החשך יר"ל שהיציא מדושי התורה וסודותיה בחשך של מערה שיסב סס וגילה סודות ואמר את הקול כי אחין וגמין ריבוי הן והבא מה בא לרבות לרבות קולו של רשב"י ולכן נרמוז הכא והבן :

שמעון בר יוחאי

והוא ע"פ מ"ש בזה"ק וז"ל כל מאן דיתעסק באורייתא דיוקניה חקיק לעילא קמי קב"ה וקב"ה משתעשע ביה כדון בתיב כי קולך ערב ומרזיך נאום והשתא חקק קב"ה דיוקניה דרשב"י לעילא וקליה לעילא לעילא סלקא ואתעטר בכתרה קדישא עכ"ל כב"ג ולי נראה דמזה הטעם שאמרו רז"ל דלית יעקב הנינו ע"ה חקוקה בכסא הכבוד לפי שהיה עוסק בתורה יומם ולילה י"ד שנים וטמן עצמו בבית סם ועבר ולא טעם טעם שינה והיה עוסק בתורה יומם ולילה וכמ"ה ויעקב איש חם יושב האלים וכמ"ה רשי ז"ל יושב האלים אהלו של סם ועבר עכ"ל ולכן האלים ג' הכסא יר"ל כי ישיבת האלים שהיה עוסק בתורה היא גרמא לו שזוהו חקיקה בכסא הכבוד וכן רשב"י דיוקניה חקיק לעילא לעילא כנ"ז וזה רמזו בתיבת ישב נוטריקון שמעון בן יוחאי וזהו כוונת הפסוק באומרו הראני את מרזיך השמעני את קולך כי מכת שאתה עוסק בתורה אני מתאזה לראותיך ונ"ה לקליך וזה רמזו בתיבות הראני את בני רבי שמעון :

שמעון

הוא רמז בפ' יהי שלום בחילך וגו' ר"ת שב"י נוטריקון שמעון בר יוחאי והוא כמ"ה בזה"ק וז"ל שבה מלאך להחריב עלמא וגו' א"ל רשב"י זיל הימא ליה לקב"ה הא בר יוחאי שכיח בעלמא דכתיב וידיק יסוד עולם עכ"ל כי רשב"י היה עושה שלום בפמליא של מעלה ובשל מטה ובתיב אז יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי שני שלומים נזכרו בפ' לרמזו שרשב"י היה שלומים למעלה ולמטה כנ"ז ע"כ :

רבי שמעון בר יוחאי

הוא רמז בפ' באומרו ובדעת חדרים ומלאין כל הון יקר ונעים ותיבת בדעת במלוי הנעלם שבה בני שמעון בר יוחאי עם הכולל והיא רשב"י בסוד הדעת כמ"ה בריש הידרה רבה וז"ל הון בתיבותא ברחימותא גם תיבת ימלאו כל הון יקר נעים ג' רבי שמעון ואמר ימלאו כי במלוי של תיבת בדעת הנעלם שבה רמזו רשב"י וחורחו הם בסודות שהם נעלמים והדעת ג"כ הוא נעלם וגם הוא בן חכמה ובינה :

שמעון בר יוחאי

הוא רמז באומרו יושב בסתר עליון כלל שדי יתלונן רח' ישב ותיבת ישב נוטריקון שמעון בר יוחאי והוא עוסק בתורת הסוד שהם בסתר עליון בסודו של עליון וגם תיבת יתלונן בני ע"ה וגם כולל האותיות שמעון בר יוחאי :

שמעון בר יוחאי

והוא ע"פ מ"ה בזה"ק הקדוש וז"ל תניא אמר רבי יוסי זמנא חדא הוה עלמא דריכא למטרא אתו לקמיה דר"ש רבי חייה ורבי חזקיה ושאר חברייה פתח ואמר שבת אחים גם יחד מאי שבת אחים גם יחד כר"ה ופניהם איש אל אחיו בשעתא דהין חד בחד משניחין אנפין באנפין כתיב הנה מה טוב ומה נעים וגו' תיבו בה"י יומא הסתכלגא דההדר כולא למארי אנפין באנפין עכ"ל ויש לרמז כי תיבת שבת ע"ה בני שמעון בר יוחאי כי בכח עסק תורתו היה גורם ביוג עליון בחול במו בשבתות וי"ט בכל קומת הפרצוף ישראל ורחל וזה רמזו בתיבות שבת אחים גם יחד ג' זהו זוג ישראל ורחל עם הכלל ותיבת שבת שבת כתיב עכ"ל ואם שנה והוא רמז יספר עין הכי"ר :

רבי שמעון בר יוחאי

הוא רמז בפסוק וכל בניך למודי ה' ורב שלום
בניך ע"ה בני רבי שמעון בר יוחאי כי רשב"י
וחביריו שלמא לעילאין ותתאין :

שמעון בן יוחאי

והכוונה כי אמרו בזה"ק ובתיקונים וז"ל רשב"י פומך יהיו
סיני והכלין דנפקין מפומך עליהו אתמר וכל העם ראים
את הקולות וגו' עכ"ל ואפשר לרמז בתיבות את הקולות בני הכלים היוצאים מפי שמעון
בן יוחאי :

רשב"י

צירופה כזה שיצ"ר נוט' שלא יסלוט בו רימה וכמ"ס בזה"ק רבי חייא וכו'
עפרא עפרא לא תתנאה דהא רשב"י לא אתכלי עכ"ל וזש"ה אף בסרי ישכון
לבטח כי הותיות בסרי הם הותיות רשב"י :

שמעון

אמרו באידרא זוטא בסופה זה מרעיש הארץ וגו' וז"ל דתיבות מרעיש הארץ
בני ר' שמעון בר יוחאי עה"כ וגם אומרו שם ואתה לך לקץ ותנח ותעזר לגורלך
לקץ הימין כי תיבות לקץ ותנח בני זה ר"ס :

שמעון בן יוחאי

והכוונה כי אמרו בזה"ק פתח ר"י ואמר כי הוא חייך
ואורך ימך מאן דזכי באורייתא ולא אתפרש מינה וזכה
לתרין חייך ומאן דמתפרש מן ר"ס כאלו אתפרש מן כולא עכ"ל וז"ל דתיבות ולדבקה בו
כי הוא חייך ואורך ימך בני שמעון בן יוחאי :

שמעון בר יוחאי

וחביריו והכוונה היא כמ"ס באידרא רבא וז"ל אכן בתיבות
תליא מילתא דכתיב וההבית את ה' הלהיך וכתיב כי מאהבת
ה' אתכם וגו' עכ"ל ואפשר לרמז בתיבות מאהבת ה' אתכם בני שמעון בר יוחאי וחביריו גם
תיבת שמעון במלוי כזה שין מס עין ויו נון הנעלם באותיות שמעון בני רל"ב שהם ארבע
שמות ע"ב פ"ג מ"ה ב"ן כי ע"י עסק תורתו בסוד היה גורם יתוד ארבע שמות גם שמעון
במלוי הזה בני קדוש מרחם והבן :

שמעון

והוא כמ"ס בזה"ק והשתא חקק קב"ה דיוקניה דרשב"י לעילא לעילא עליה
כתיב ויהמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר עכ"ל ויש לרמז בתיבות
עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר ס"ת בני שמעון :

שמעון בן יוחאי

והוא כמ"ס בזה"ק וז"ל בוצינא קדישא ר"ס דסליק ליה לעילא
לעילא בגין כך כל מלוי באתגליא ולא באתכסיא דאתמר פה
אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות עכ"ל ויש לרמז בתיבות פה אדבר בו ומראה ע"ה
בני שמעון בן יוחאי :

שמעון

אמרו בזה"ק פני האדון דא ר"ס עכ"ל ויש לרמז את פני האדון ה' ס"ת
ע"ה בני שמעון :

שמעון

והוא כמ"ס בזה"ק וז"ל אמר רבי חזקיה ה"ד ויאכל מן הרוח אשר עליו וכו'
עכ"ל ויש לרמז בתיבות מן הרוח אשר עליו ע"ה בני רבי שמעון בר יוחאי
גם בתיבות עליו ויתן על שבעים חים הזקנים ס"ת בני שמעון :

שמעון בר יוחאי

והוא כמ"ס שם אשריך ארץ שמלכך בן חוריס מהו מלכך
זא רש"י מארי דאורייתא מארי דחכמתא כד הוה רבי
אבא וחביריו חמאן לר"ס הוה רש"י ואמרי אחרי ה' ילכו בארציה ישאג ויש לרמז בתיבות
שמלכך במלוי בני נלך אחרי שמעון בן יוחאי ודוק :

רבי אלעזר

והוא כמ"ס שם וז"ל אסני סבחה דרש"י כי בתרין עלמין דזכה לבנין
קדישין ולנושין קדישין עליהו אתקרי כי הם זרע בך ה' עכ"ל ויש לרמז
הם זרע בך בני רבי אלעזר :

ספר הלולא רבא

רבי שמעון בן יוחאי

והוא כמ"ס שס וז"ל בפ' משפטים באידרא רבה בה' תתהלל נפשי דא נשמתי ביה אחיד' ביה להטא עכ"ל ויש לרמוז בתיבות בה' תתהלל נפשי ע"ה בני' נפש ר"ס ב"י דבקה בהגס דבקה בו נפשי אחריו דתיבות דבקה נפשי עם שני תיבות בני' שמעון בן יוחאי כי רש"י שורש אחד עם דוד המלך עליו השלום כנודע :

רבי שמעון

והוא כמ"ס שס והביאו הרב הקדש חסד לאברהם זלה"ה וז"ל שרבי אבא צורת רשב"י היתה מלויית לפניו ועי"ז היה משיג השגה גדולה וזהו והיו עיניך רואות את מוריד עכ"ל ויש לרמוז את מוריד ע"ה בני' רבי שמעון וגם כי רשב"י נקרא הויה כנודע ויש לרמוז משה"פ שויתי ה' לנגדי תמיד ותיבות לנגדי תמיד עם שני תיבות בני' שמעון בן יוחאי :

רבי שמעון בר יוחאי

והוא כמ"ס שס וז"ל בוצינא קדישא רשב"י לעילא בגין דא כל מלוי בהתנלייא אחאמרו ולא אחכסיין עליה כתיב פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות עכ"ל ויש לרמוז בתיבות אדבר בו מראה ולא בחידות בני' זו רבי שמעון בר יוחאי :

שמעון בר יוחאי

והוא כמ"ס שס והשתא חקק קב"ה דיוקניה דר"ש לעילא וקליה לעילא לעילא סלקא ומתזטרא בכתרא קדישא עד דקב"ה מתעטר ביה בכולהו עלמין ומשתבח ביה עליה כתיב ויאמר לי עבדי ישראל אשר כך התפאר ויש לרמוז כך התפאר בני' שמעון בר יוחאי :

שמעון

והוא כמ"ס שס וז"ל כד אתא רבי חייה סח ליה עובדא תוהו וזהו ור"ש אריה ורבי אלעזר אריה עליהו אתמר אריה שאג מי לא יירא הוא גוזר וקב"ה מקיים קב"ה גוזר והוא מבטל עכ"ל והפסד לרמוז שאג מי נוטריקון ה' גוזר שמעון איהו מבטל גם זה רמוז שמעון איהו גוזר ה' מקיים :

שמעון

והוא כמ"ס שס זכאה חולקך רשב"י דקב"ה גוזר לעילא ואת מבטל לתא עלך אתמר רזון יריאיו יעשה ויש לרמוז המלוי של תיבת יריאיו כזה יוד ריש אלף יוד ויו הנעלם גי' שמעון :

שמעון

והוא כי במרע"ה אמר הכתוב בכל ביתי נאמן הוא ולכן תיבות נאמן בית בני' שכי" כי רשב"י גילוף מרע"ה ועוד יש בתיבת ביתי נאמן עם התיבות בני' זה שמעון בן יוחאי והכן :

הלולא

והוא רמוז בפסוק לרעות בגנים וללקיט שושנים ר"ת לבוש וכמ"ס בתורת רבינו הארי זלה"ה וז"ל כי כאשר הקב"ה ירד בעולם הזה ללקוט נשמות

הנדיקים בעת פטירתם הנה הם נעשים בסוד לבוש ובתוכו מתלבש הקב"ה בסוד ויתעבר ה' בי למענכם וז"ס שאמר אח"ך אני לדודי ודודי לי הרועה ר"ת הלולא ותיבות אני לדודי ודודי לי הרועה בני' שמעון לרמוז כי ביום הלולא דרשב"י נשמתו נעשית לבוש להי"ת וזה רמוז בתיבות ויתעבר ה' בני' זה שמעון בר יוחאי וגם תיבות בי למענכם ולשמע ר"ת הם אותיות לבוש כי ע"י נעשה יחוד למעלה בדודים וריעים ע"י עליית נשמתו בסוד מ"ן כידוע וע"י נתרבו החסדים ולכן הלולא גי' ע"ב וס"ת אני לדודי ודודי לי ר' יודין דסס ע"ב :

שמעון

הוא רמוז בפ' יפה את רעיתי כתרצה ר"ת אריך וס"ת של הפסוק בתיבות יפה את רעיתי כתרצה נאזה כירושלים ס"ת בני' שמעון שרשב"י רמוז בכתר כנודע :

הלולא

הוא רמוז בפ' לא יוכלו לבכות את האהבה ונהרות לא וכו' ור"ת לבכות את האהבה ונהרות לא הם אותיות הלולא כמ"ס בזה"ק וז"ל יומא דא תאיב רבי שמעון למחמי ליה עכ"ל ולכן נרמוז בפ' אותיות הלולא :

שמעון

הוא רמז בפ' כסיוס באומרו אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה ותיבות יתן איש עה"א בני' זה רפי שמעון בן יוחאי גם תיבות הון ביתו גי' זה שמעון עם הכולל לרמז רשכ"י שברח במערה ועזב את כל הון ביתו באהבה נגד אהבת הטי"ת ולעסוק בתורה ומגלה סתרים ורויה וסודותיה ונעמותיה :

שמעון

הוא רמז בפ' להנחיל אהבי י"ש בני' שמעון :

רבי שמעון

הוא בפ' אשכל הכפר דודי לי ותיבות אשכל הכפר דודי בני' רבי שמעון שהוא אשכל איש שהכל בו והוא מנין על עונם של ישראל ומכפר עליהם ע"י עסק תורתו בסודות שהם מנין מן הקליפות ומן אומות העולם כמ"ס משם הרב הקדוש חסד לאברהם ולה"ה :

רבי שמעון

הוא בפ' בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לכו וביום שמחת בני' ביום הלולא דרבי שמעון ירצה כי ביום הלולא דליה מתעטרת אימא עלאה זש"ה בעטרה שעטרה לו אמו ר"ל שעי' מתעטר המלך העליון באימא עלאה :

שמעון

הוא רמז בפ' ואת קולו שמענו מתוך האש ונו' כי אותיות שמענו הם אותיות שמעון וגם תיבת מתוך גי' שמעון ובמ"ס בזהר הקדוש ח"ל פומך איזו סיני ועליה אתמר וכל העם ראים :

שמעון

הוא רמז בפ' וידבר אלהים את כל הדברים ונו' בני' זה שמעון בר יוחאי והוא כמ"ס בזהר הקדוש וזה לשונו דאלמלא לא נתנה תורה בסיני דדי ליה בתורת רשכ"י :

שמעון בן יוחאי

הוא רמז בפ' חפרים מקשיבים לקולך הפשיעני דתיבות מקשיבים לקולך בני' קול שמעון בן יוחאי והוא כי בשעתא דרשכ"י פתח פומיה באוריתא עלאין ותתאין לייחין לקליה ולכן נרמז רשכ"י בזה הפ' והכן :

רבי שמעון בר יוחאי

הוא רמז בפ' באומרו כי מזיון תלא תורה ודבר ה' מירושלם ותיבות כי מזיון תלא בני' מרבי שמעון שהוא סגילה סודות התורה וגם תיבות כי מזיון תלא תורה ודבר ה' מירושלם ר"ת בני' רבי שמעון בר יוחאי :

רבי שמעון בן יוחאי

הוא רמז בפ' באומרו היום הזה דאינו כי ידבר אלהים את האדם וחי ותיבות ידבר אלהים את האדם וחי בני' זה רבי שמעון בן יוחאי כי רשכ"י שומע הדבור מפי הנבורה וחי כמ"ס בזה"ק ח"ל מאן דאמר שמעון ולא אמר רבי שמעון ט"מ בודאי דא קב"ה עכ"ל וזהו אומרו היום הזה דאינו כי ידבר אלהים את האדם דא רשכ"י סוף סוף יכלה הזמן ושגחי רשכ"י לא יכלה עכ"ל זיע"א :

רבי שמעון בר יוחאי

והכוונה כי רשכ"י נקרא שבת ובמ"ס באדרא מה שבת לה' קדש אף רשכ"י שבת לה' קדש ע"כ והנה אומר הפסוק ויברך אלהים את יום השביעי ותיבות אלהים את יום השביעי בני' זה הוא רבי שמעון בר יוחאי :

שמעון בר יוחאי

בני' אלהים ברא אותו וכמ"ס בזה"ק ח"ל כי מן יומא דבר' קב"ה עלמ' הוה אזדמן קמי' קב"ה ואשתכח עמיה וקארי ליה בשמיה כי משסת ימי בראשית אזדמן רשכ"י ועליו באמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וכמ"ס רז"ל בתיבת נעשה נוטריקון הוא נמלך עם נשמת שמעון :

ספר הלולא רבא

בן יוחאי

יר"ל שרשב"י היה ברוח שפתיו ימית רשע וכמ"ס במסכת שבת ספגא אחד התלוצץ על דבר פטרה המקום שגזש לקצרות מקדש נאבע רשב"י כי מן השמים שמע שסבריא עתידה להיטטר וכמ"ס על ספגא זה שלא האמין את דבריו מיד נעשה גל עצמות ע"כ וכמה העניש רשב"י ולכן בתיבות ברוח שפתיו ימית רשע הם ר"ת רשב"י שרשב"י ברוח שפתיו ימית רשע :

שמעון בר יוחאי

בני' גסת כי צמרע"ה נאמר ויראו בני ישראל כי קרן עור פני משה וייראו מגשת אליו ורשב"י כי בעת שמגלה רזין היו פניו מאירים כוהר הרקיע והחברים יראים לגשת אליו כי גליץ מרע"ה ורשב"י גלה דמשה לא ידע כי קרן עור פניו ואגא ידענא ע"כ ולכן שמעון בן יוחאי בני' גסת :

שמעון בר יוחאי

לרמוז כי מרע"ה לא נכנס לארץ אבל רשב"י נלוו נכנס לארץ וגקבר שם ולכן אמר הפסוק בפטירת מרע"ה הרחיץ בציניך ושמא לא תעבור כי תיבות לא תעבור בני' שב"י אחא לא תעבור אבל רשב"י שאז גליץ הר"י יעבור ומה הטעם בפטירת מרע"ה אלו מתענים וישראל התאבלו בפטירתו שגטצרו על שלא נכנס לארץ ולכן בפטירת רשב"י אלו עושים משתה ושמחה שמחים בשמחת מרע"ה שגטצרו נכנס לארץ ושמחים גם בשמחת רשב"י והגה כתיב באבל מרע"ה ויתמו ימי כפי אבל משה כי רשב"י גליץ מרע"ה ולכן תיבות ויתמו ימי כפי בני' שב"י ותיבת אבל בני' ל"ג כי כל"ג לעומר יתמו ימי כפי אבל משה וזהו טעם שרשב"י נלוו ואלו שמחים בשמחתם :

שמעון בן יוחאי

בני' מאורסה עב"כ וכמ"ס תורה לוח לנו משה מורסה קהלת יעקב כי מפתח של התורה כמס"ל על פי המעשה וגם כמ"ס צו"ה ק ו"ל אמר רבי אבא אלמלא לא התמסר וסתרון דיליה בטורא דסיני אלא דהמר קב"ה קא בר יוחאי אוריתא וסתרון דיליה די לעלמא עכ"ל שיאמר על תורתו מאורסה קהלת יעקב :

רבי שמעון בר יוחאי

בני' וירא אלהים את האור וכמס"ס בפרשת פראשית וירא אלהים את האור כי טוב יר"ל שראה הקב"ה אור תורתו של רשב"י והתורה נקראת אור וכמס"ס נר מציה ואור תורה וכמס"ס צוה"ק ו"ל כי מן וומא דברא קב"ה עלמא הוה אודמן קמיה קב"ה ואשתכח עמיה וקרי ליה בשמיה כי משת ימי בראשית אודמן רשב"י אור תורתו מה שצטיד לגלות :

שמעון בר יוחאי

ר"ת שב"י נוטריקון ירא שמים בתכלית פי רשב"י היה ירא שמים בתכלית :

רבי שמעון בר יוחאי

והוא רמוז צפ' ואתם הדבקים בק' אלהיכם חיים כולכם היום כי תיבות אתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם בני' רבי שמעון בר יוחאי וכמ"ס צוה"ק ו"ל פתח רבי יקודא ואמר כי הוא חייך ואורך ימך מאן דזכי באורייתא ולא התפרש מינה וכי לתרין חייך חד בעלמא דין וחד בעלמא דאתי דכתיב חייך תרי וכל מאן דאתפרש מינה כמאן דאתפרש מן חיי ומאן דאתפרש מן ר"ש כאלו התפרש מכולא עכ"ל נמא מאן דאתדבק ברשב"י כאלו התדבק באורייתא קדישא וגורם לאדם חיים בעלמא דין וחיים בעלמא דאתי ויש רמוז צפ' כי הוא חייך ואורך ימך כי תיבת ואורך במלוי כזה ויו אלף ויו ריש כף בני' רבי שמעון בן יוחאי בידקדוק :

שמעון

כי שמעון נוטריקון מעין נוביע ויין על שמריו וכמ"ס צוה"ק ו"ל אתו רבי יקודא ורבי חזקיה ונשקו ידוי אמר רבי יקודא היינו דאמרי אינשי חמרא ודרדיא נביעא דבירא בקטירא בקיורא אתעטר והוא ירמוז רבי שמעון בן יוחאי ויצ"א שהוא כשכלו שאן ושקיט כיון השקיט על שמריו ושהוא כמעין נוביע מוסיף והולך באלו שתי מעלות הוא שור ומעוטר :

א"ה רבי שמעון בר יוחאי והוא רמז בפ' אנו לדודי ודודי לי כי תיבת ודודי במלוי כזה ואו דלת ואו דלת יוד גי' ורבי שמעון בר יוחאי והוא ע"פ מ"ס בזה"ק כי רשב"י ע"ה על ידי תורתו היה מוחד הדודים למעלה :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמז בפ' משכני אחריו נרופה כי תיבת אחריו המלוי סלה גי' רבי שמעון בר יוחאי והוא ע"פ מ"ס בזה"ק כי רבי אבא ואבריה חמאן לר"ס הוו רהטין אבתריה ואמרי אחרי ה' ילכו באריה יסאג וזהו אחריו נרופה נס יסאג במלוי ע"ה גי' זה שמעון בן יוחאי :

רבי שמעון בר יוחאי והוא רמז בפ' על כן ברח ה' את יוסף וסבת ויקדשהו ותיבות כן ברח המלוי סלהס גי' זהו רבי שמעון בר יוחאי והוא ע"פ מ"ס בזה"ק מה שבת לה' קדש חוף רשב"י קדש לה' נס תיבת קדש הנעלם סלה ע"ה גי' זה הוא שמעון בן יוחאי :

רבי שמעון והוא רמז במלת בראשית פי תיבת בראשית גי' זהו וזה רבי שמעון והוא ע"פ מ"ס בשביל התורה שנקראת ראשית שנאמר ה' קנני ראשית דרכו ורשב"י היה מגלי רזי התורה ובשכילו נברא העולם :

פיוט להרב המופלא

שמעון הוא רמז בפ' וה' קאמירך היום להיות לו לעם סגולה כי תיבות האמירך היום להיות לו ס"ת גי' שמעון והוא ע"פ מ"ס בזה"ק ע"פ כי קולך ערב ומרחך גאון והסתא חקק קב"ה דיוקניה דרשב"י לעילא לעילא וקליה לעילא סלקא ואחטטר בכחרא קדישא עליה כתיב ויאמר לו עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר וזה ירמז בפסוק למהלה ולסס ולתפאר ולהיותך ס"ת ע"ה גי' שמעון כי הקב"ה מתפאר ברשב"י ע"ה כי בו בחר ה' להיות לו :

שמעון הוא בפ' את ה' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו כי תיבות לך לאלהים וללכת בדרכיו ס"ת גי' שמעון כי רשב"י ע"ה אחד וא' חקטר במלכא קדישא כ"ס בזה"ק ח"ל דא נסמתי בי אחידא ביה להטא :

רבי שמעון בן יוחאי רמז בפ' הסביעי שבת שבחון קדש לה' ס"ת גי' רבי שמעון בן יוחאי נס הסביעי המילוי עכ"כ גי' שמעון בן יוחאי הוא ע"פ הוזה"ק ח"ל ואנת הוא ר"ס סביעאה דסימא דב"ה ונדרך הללים את יוסף הסביעי ונו' מהי מתעטר ומתקדש יתיר מכולא ותלת עדונן דמסתבין בסביעאה זמינן חכרייא אליון דרקייא לאתעדנא בעינך לעלמא דאתי וכתיב וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מאן קדוש ה' דא רש"י דאקרי מכובד בעלמא דין ופזלת א' דהתי :

שמעון בן יוחאי הוא רמז בפ' ויהי האדם לנפש חיה ע"ה גי' זה שמעון בן יוחאי כי רשב"י נאמר עליו נעשה אדם כללמנו בדמותנו הנאמר על אד"ר נס נעשה אדם כללמנו ע"ה גי' זה ר' שמעון ע"ס הכולל :

רבי שמעון הוא רמז בפ' כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים ס"ת גי' רבי שמעון כי רשב"י נק' שבת לה' :

רבי שמעון בן יוחאי הוא רמז בפ' כי לדיק ה' לדקות אהב ישר יחזו פנימו אהב ישר יחזו ר"ת רבי שמעון בן יוחאי

המעורר את יחוד וזוג חסדים וגבורות כי ה' נאמר על רשב"י כדאיתא בזה"ק ע"ס :

ספר הלולא רבא

פיוט להרב המופלא ח"ק המקובל האלהי מוהר"ר פראג' שוואט ז"ל

בר יוחאי	בזינא קדישא נהיר לך בנהורא דנפישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	אית לך מרגליתא טבא היא כלה מטרוניתא די מינה אהינתא מתניתא כל לילא על פומך רחישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	נהירתא בנהורא טב איהו שושבינא יקרא בן מלכא ושכינתיה דנהירא לך בהאי זוגא קדישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	ידית אולפן בתרי אפיית דברבי חוטרי חד קביל חד הוו נהירו נו ביחא די הסתא כתישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	פוס קודשא צריך הוא לך נשיק נשיקין סניאו וכגון דא מקמיה גליאו לך רוי אורייתא בלחישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	רשיעין גמירא בשמאלך תדחינן לנהורא ושכיבין דלחיטין תדירא לרדקי האי סטרא די בישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	נו ביתא ומינא האי דרגא דדרועא ימינא די פרישא על תוקפא דדינא לך סליק אברהם ברישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	ינקא דאימא פילאס חירותא דעלמא מחמרא טבא לך טעימא די מנטר נו ענני פרישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	חכים וסוכלתן בתלתין ובתריין שכיבין די מריקין לך משחא בעידנא דעסיקין בתפלין די רישא :	בר יוחאי
בר יוחאי	זוי רישא דכולא דסתמי וסתירו לעילא לית לן לאסתכלא ביה בגין הוא ברישא סניא :	בר יוחאי
בר יוחאי	קום סדר כלותא קמי אל יפרוק מגלותא לן וליה יתיב ים שכינתיה די השתא נו עפרא רביעא :	בר יוחאי

בר יוחאי נמשחת אשריך שמן ששון מחבריך :

בר יוחאי	שמן משחת קדש נמשחת ממדת הקדש נשאת לין נור הקדש חכום על ראשך פארך :	בר יוחאי	(מלכות)
בר יוחאי	מושב טוב ישבת יום נפת יום אשר ברחת במערת צודים פעמרת שם קנית הזדך והדרך :	בר יוחאי	(יסוד)
בר יוחאי	עני שפים עומדים למורי ה' הם לומדים אור מופלא אור היקוד הם יזקדים הלא המה יורך מוריך :	בר יוחאי	(הוד נצח)
בר יוחאי	ולשדה תפוחים פלית ללקוט בו מרקחים סוד תורה כליזים ופרחים צעשה אדם באמר בעבורך :	בר יוחאי	(תפארת)
בר יוחאי	באזרת בגבורה ובמלחמה אש דת השערה וחרב הולאת מתערה שלפת נגד כודריך :	בר יוחאי	(גבורה)

(חסד) בר יוחאי
(בינה) בר יוחאי
(חכמה) בר יוחאי
(כתר) בר יוחאי
בר יוחאי
אשרי יולדתך אשרי העם הם לומדיך ואשרי העומדים על סודך לנפש
חסן תומיך ואוריך. בר יוחאי נמסרת אשריך שמן טעון מנכריך ;
: בר יוחאי :

אל מסתתר צפרייר הביון הסכל הנכל רעיון עלת העלית מוכהר נכהר עליו
במרת יתנו לך ה' ;
בראשית תורתך הקדומה רשומה חכמתך הסתומה מאין חמלא והיא נעלמה ראשית
חכמה יראת ה' ;
רחובת הנגר נחלי מים עמוקים וידלס אים תבונת חולאומיה חמשים שערי בינה
המוגים כוכר ה'
האל הגדול עיני כל נגדך רב חסד גדול על השמים חסדך אלפי אברהם זכור לעבדך
חסדי ה' לזכיר תהלות ה' ;
מרום נאדר בכח וגבורה מופלא אורה מאין תמורה פחד יחזק משפטינו האירה חמה
גבור לעולם ה'
מי אל כמות עושה גדולות אבור יעקב נורא תהלות תפארת וסדאל שומע תפלות
פי שומע אל אצוניים ה' ;
יה זכות יגן עלינו נח ישראל מלכותינו נאלנו ומצור גלות דלינו והעלינו
לנח על מלאכת בית ה' ;
מימין ומשמאל יביקת הנביאים נח וקוד מהם נמלאים יבין וכונו מי בשם נקראים וכל
בניך למודי ה' ;
יסוד צדיק בשבעה נעלם אות ברית היא לעולם מעין הכרכה לדין יסוד עולם
לדין חמה יהוהוהו ;
נא הקם מלכות דוד ושלמה כעטרה שטרה לו אמו בנסת ישראל
כלה קרואה בנעימו עטרת תפארת ביד ה' ;
חזק מיחד באחד עשר פטירות ומפריר אלוק לא יראה מאורות ספיר גורתם יחד
מאירות תקרב רגתי לפניך ה' ;

בקשה נאה ע"ד הסוד שנוהגים בארץ ישראל לאומרה בעת עלות
השחר והשם הגדול ברוך הוא בראשה
ידיד נפש אב הרחמן מסוך עבדך אל רבונך ירוך עבדך כמו חיל יסתחזה מול
הדרך כי יערב לו ידידותך מנופת לוף וכל טעם ;
הדור נאה ויו העולם נפשי חולת אהבתך חנא אל נא רפא נא לה בהראות לה
נועם ויוך אז תתחוק ותתרפא והיתה לה שמחת עולם ;

קונטרס

נס על הגבעה

בעניני מעשי נסים

מאת הגאון רבי יוסף שאלל זצ"ל

[לעת עתה בעטיו של נח"ץ הדפסנוהו בלא הערות, ובלא

נדר ובלא קבלה מקוים אנו להדפיסו עם הערות והוספות

[בעזה"י]

בס"ד

קונטרס נס על הגבעה

אמר הצעיר יוסף בן אחותו של מורי דודי עט"ר הגאון המובהק בעל המחבר שליט"א יען אנכי הייתי המשתדל בהדפסת ספרו הנוכחי נס על הגבעה ועל ידי נגמר בעזה"י. וגם כמה שנים זכיתי לחסות בצל אהלו אהל תורה והרבה למדתי מפיו הן בהלכה הן באגדה תלי"ת, בהורמותא דיליה אני מדפיס פה בסוף ספרו קונטרס אחד מחידושיי אשר חנני ה' למען יהיה למוזכרת, וכאשר הספר נמוגר כעת בימי חנוכה, בחרתי להדפיס מענינא דיומא קונטרס אשר הכינותי בענין השמן דנס חנוכה בשבת (כא:), ואקוה כי בעזה"י ימצאו בו המעיינים הרבה דברים חדשים בפלפול ואגדה יחדיו משולבות, וקראתי שם הקונטרס נס על הגבעה מפני שמדובר בו בענין נס חנוכה ומעשה נסים, והוא נספח על הגבעה ספר גבעת הלבונה, והשי"ת יעזור לי שאזכה ללמוד וללמד מתוך הרחבת הדעת ויארץ ימי מו"ר דודי הגאון המחבר שליט"א על מי מנוחות ושובע שמחות ואשתעשע באור תורתו לאורך ימים אכי"ר.

הכו"ח בימי חנוכה תרצ"ט לפ"ק

יוסף שאלל

בן לאאמו"ר החסיד המופלג בתו"י מו"ה שרגא פייביל שליט"א
מק' יאברוב

נין ונכד לרבינו בעל תבואות שור זי"ע

ראיתי ונתון אל לבי לעיין במה שראיתי בספרי האחרונים
שלשה קושיות בענין השמן דנס חנוכה בשבת (כא:), ועד
השלשה אני בא לתרץ כל הקושיות בחדא מחתא בעזה"י,
ובדרך אגב יתבארו הרבה דברים חדשים בענין דאין נהנין
ממעשי נסים בש"ס תענית (כד:), ובזה החלי:

קושיא א. בספר החיים להגאון מהרש"ק מבראדי (סי' תר"י)
הקשה לפי דברי הבית יוסף שם בהלכות חנוכה דחלקו השמן
לח' חלקים ובכל לילה אחר שנדלק ניתוסף שמן על ידי נס,
דהאיך היה אותו שמן הניתוסף כשר לחנוכה הרי בכל עניני
קרבנות וגבוה בעינן שיהיה ממשקה ישראל, מן המותר
לישראל כמבואר במנחות (ו.), וכמו כן בשמן של מנורה בעינן
שיהיה מן המותר לישראל [דמנורה דין מזבח יש לה לכמה
דברים ועיין באבני נזר או"ח ח"ב סימן תק"ב], ואם כן להמבואר
בתענית (כד:), דאסור ליהנות ממעשי נסים והרי אותו השמן
שניתוסף היה מעשי נסים ואסור ליהנות ממנו ואם כן לא הוי

ממשקה ישראל מן המותר לישראל עכ"ק [ומה שתירץ שם על פי דברי הטורי זהב בריש סימן תרע שכתב דבנס דחנוכה היה הדבר בגדר ברכה לא בגדר נס לגמרי יש מאין והיינו שנשתייר קצת מהשמן הנדלק ואחר כך ניתוסף ואם כן קמא קמא שניתוסף בטל בשמן הנשאר עכ"ד. מ"מ עדיין קשה מפשטות דברי הבית יוסף שנראה מדבריו שנדלק כל השמן ואחר כך ניתוסף לגמרי בדרך נס יש מאין דלא כהט"ז, וכן ראיתי בספר שפת אמת בליקוטים החדשים שהקשה באמת על דברי הט"ז שכתב דהיה רק בגדר ברכה והקשה דהרי כאן היה נס לגמרי יש מאין וכנראה מפשטות דברי הבית יוסף ועל כל פנים עדיין קשה לפי דברי הבית יוסף].

קושיא ב. בספר כלי חמדה בפרשת וישב הקשה הרי השמן של מנורה צריך להיות משל ציבור מתרומת הלשכה שיהיה לכל ישראל חלק בו וכיון שאותו שמן הניתוסף בא על ידי נס מן השמים לא היה השמן של ישראל רק של גבוה והאיך יצאו בזה, עכ"ק. ועי' שבועות (יד.), דדבר של ציבור צריכין הציבור לחסר ממונם ע"ז עיי"ש. [ולכאורה היה אפשר לומר על פי דברי התוספות בתענית (דף ח:) שכתבו דדבר הנתהווה על ידי ברכה בדרך נס הוי הפקר ואין לשום אחד רשות בו ואם כן כיון דהוי

הפקר יש לומר דזכו הציבור בהשמן מן ההפקר על ידי חצר ההקדש. אך ז"א לא מבעיא לשיטת הרשב"ם והתוספות בש"ס בבא בתרא (ע"ט.), דאין יד וחצר להקדש אלא אפילו לשיטת הרמב"ן שם דסבירא ליה דיש חצר להקדש הוא רק לענין שלא יכול אחר לזכות בו אבל אין יכולין לקנות על ידו ואם כן לא זכו הציבור בהשמן, ואף בלא זה נלע"ד דאין ביכולת לקנות דבר הנתהוה על ידי נס לענין שיהיה נקרא שלו דהרי כיון דאסור ליהנות ממעשי ניסים אם כן הוי איסור הנאה ולכמה שיטות איסור הנאה לא מיקרי שלו ועיין בר"ן נדרים (פרק ה), והדברים ארוכים, ואם כן כיון שלא מיקרי שלהם לא היו יוצאים בהשמן הזה מצות הדלקה].

קושיא ג. שמעתי מקשים משמיה דגברא רבה הגה"ק בעל אבני נזר זצ"ל דהרי בעינן למנורה רק שמן זית דוקא ואם כן הכא שניתוסף השמן משמים על ידי נס אף דשמן הוי אך שמן זית לא הוי דאין הויתן מזית רק על ידי נס והאיך היה אותו השמן כשר למנורה עכ"ק. [ועי' מנחות (דף סט.), דאיבעיא לן חיטים שירדו בעבים אי הוי ממושבותיכם ופירשו בתוספות שם דהיינו שירדו על ידי נס עיי"ש ובהגהות מצפה איתן שם].

א. ונלענ"ד ליישב הכל בעז"ה. ומקודם אפלפל קצת בקושיא הראשונה דהרי השמן לא היה ממשקה ישראל מצד דהיה מעשי נסים ולכאורה יש לתרץ דכיון דהא דאין נהנין ממעשי נסים הוא רק מדרבנן ומהתורה אין שום איסור בדבר כמו שכתב בספר החיים הנ"ל [ולקמן נדבר בזה אי"ה] ואם כן יש לומר כיון שהתורה הקפידה שלא יקריבו לגבוה דבר האסור לישראל ומהתורה דבר זה מותר לישראל שפיר הוי ממשקה ישראל. ורק בדבר האסור מהתורה אז לא הוי ממשקה ישראל. אך אחר העיון זה אינו חדא לפי דברי הפני יהושע בשבת שם שתירץ לקושיא הנודעת דאמאי היו צריכין להנס הרי טומאה דחוויה בציבור, ותירץ, דעיקר הנס עשה השי"ת להראות חיבתן של ישראל שיוכלו לעשות המצוה בהכשר גמור לא על ידי דחוויה עכ"ד עיי"ש. ואם כן אף דמהתורה שפיר הוי ממשקה ישראל כיון שמהתורה אין דבר זה אסור לישראל מכל מקום בהכשר גמור לא הוי דהרי על כל פנים מדרבנן אין ראוי ליהנות ממה נפשך ואין זה מיקרי הכשר גמור כמובן ועיקר הנס היה שיעשו בהכשר גמור זהו חדא. ועוד דגוף דבר זה שאני אומר דדבר האסור רק מדרבנן ומהתורה מותר הוי בכלל ממשקה ישראל לא ברירא לי עדיין ובאמת יש להסתפק בזה דיש לומר

להיפך גם כן כיון דעיקר קפידת התורה היה שלא יקריבו לגבוה דבר האסור לישראל, אם כן אף אם אסור רק מדרבנן גם כן לא הוי בכלל ממשקה ישראל דמאי נפקא מינה לנו אם איסורו מדרבנן או מהתורה הרי מכל מקום הדבר אסור לישראל והתורה אמרה שדבר האסור לישראל אסור להקריב לגבוה, ועיין במלא הרועים אות א' שהאריך לבאר אי איסור דרבנן מיקרי אינו ראוי מהתורה לענין כמה פרטים בש"ס ע"ש באריכות. ובאמת יש להסתפק כמו כן לענין פרט זה דממשקה ישראל אי דבר האסור לישראל רק מדרבנן אי מיקרי אינו ראוי אף מהתורה ולא הוי ממשקה ישראל, ולעניות דעתי דאף אם נאמר כאותן שיטות דאיסור דרבנן מיקרי ראוי מהתורה מכל מקום בנידון דידן כולי עלמא מודים דאף מהתורה לא הוי בכלל ממשקה ישראל אף דאיסור דאין נהנין ממעשה ניסים הוא רק דרבנן, דהנה גוף הספק הזה אם דבר האסור רק מדרבנן הוי ממשקה ישראל או לא תלוי לדעתי בזה, דבגוף הדבר דממשקה ישראל יש להסתפק אם עיקר כונת התורה היה רק באיסור חפצא כגון נבילה וטריפה אז כיון שהחפץ בעצם איסור ומתועב לא יקרב לגבוה אבל היכא דלא הוי איסור חפצא רק גברא כגון למשל אם כל ישראל יאסרו על עצמם בשבועה שלא יאכלו

בהמה זו דשבועה הוי רק איסור גברא ואין הבהמה בעצם אסורה רק האדם אסור בה כהאי גוונא שפיר יהיה ממשקה ישראל כיון שאין החפץ בעצם מתועב, או יש לומר דאין נפקא מינה אם הוא איסור חפצא או איסור גברא, דכיון דמכל מקום הדבר אסור לישראל באיזה אופן שהוא לא הוי בכלל ממשקה ישראל והוא גם כן ספק הראוי לעורר עליו והנה אם נאמר דעיקר קפידת תורה הקדושה גבי ממשקה ישראל היה רק היכא דהוי איסור חפצא, ואם כן באיסורי דרבנן דכבר ידוע סברת התשב"ץ דכל איסורי דרבנן המה רק איסורי גברא ולא חפצא דלא היה כח לחכמים להטיל איסור חדש על חפץ שהיה עד היום היתר, ורק יכלו להטיל איסור על האדם שלא יאכל דבר זה והדברים קילורין לעין שפיר הוי ממשקה ישראל דהא הוי רק איסור גברא ואין על החפץ בעצם שום איסור, אכן אם נאמר כהך צד דאין נפקא מינה גבי ממשקה ישראל בין איסורי חפצא לאיסורי גברא ואם רק אסור באיזה אופן שהוא לא הוי ממשקה ישראל, שפיר אף דבר האסור רק מדרבנן דהוי רק איסור גברא גם כן אסור לגבוה מטעם דלא הוי ממשקה ישראל.

ובירור הדברים כתב אלי מו"ר דודי הגאון המובהק שליט"א בעמה"ס גבעת הלבונה [והוא ל"ו נדפס"ה בפנים בספרו בסימן

ל"ט] לפשוט הספיקות הנ"ל מסוגיא מפורשת בפסחים (מח). גבי ואי אמרת מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר וכו' והוכיח מזה שם דמוקצה דרבנן עיי"ש בסוגיא ולכאורה יפלא אי מוקצה הוי איסור שאינו מגופו מאי נפקא מינה אם הוא דאורייתא או דרבנן הרי על כל פנים אינו מגופו אך גוף דברי הש"ס שם שאמר יצא מוקצה שאין איסורו מגופו צריך ביאור דמדוע בעינן דוקא שיהא איסורו מגופו, אך נראה דהטעם הוא דבאמת האיסור דממשקה ישראל הוא רק היכא שהחפצא אסור בעצם, אז כיון דמתועב הוא אסור להקריבו לגבוה אבל היכא שאין האיסור על החפצא רק הוי איסור גברא אינו פסול מטעם ממשקה ישראל ואם כן משום הכי אמרינן יצא מוקצה שאין איסורו מגופו, פירוש ולא הוי איסור חפצא ואינו אסור מצד ממשקה ישראל, אמנם כל זה אי נאמר מוקצה דרבנן אכן אם נאמר מוקצה דאורייתא ואיסורי תורה המה כולם איסורי חפצא ואף איסור התלוי בזמן כמו מוקצה מכל מקום כל המשך הזמן שאסור האיסור על החפץ ואם כן שפיר קאמר הש"ס ואי אמרת מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מאי לי איסור ד"א דכיון דהוא איסור דאורייתא אם כן הוי תמיד חפצא אף באיסור ד"א שתלוי בזמן, ורק באיסורי דרבנן נפקא מינה לנו

אם איסורו מגופו או לא, דפשר דבר כך הוא דהתשב"ץ כתב לחלק בין איסורי דאורייתא לדרבנן, דאיסורי דרבנן המה איסורי גברא ואיסורי דאורייתא המה איסורי חפצא. ושאר אחרונים כתבו לחלק בין איסור התלוי בזמן ובין איסור האסור לעולם, דבאיסור האסור לעולם הוי א"ח ובאיסור התלוי בזמן הוי איסור גברא. ויש לעשות פשרה בזה ולומר דאיסורי דאורייתא המה תמיד איסורי חפצא אף באיסור התלוי בזמן מכל מקום כל המושך הזמן שאסור האיסור על החפצא, ובאיסורי דרבנן החילוק כמו שחילקו האחרונים דבאיסור האסור לעולם הוי איסור חפצא, ובאיסור התלוי בזמן הוי רק איסור גברא, ושפיר אי מוקצה דרבנן נפקא מינה לנו אי איסורו מגופו או מחמת דבר אחר, אבל אי מוקצה דאורייתא אין נפקא מינה לנו דתמיד הוי איסור חפצא ומבוארים בטוב טעם דברי הש"ס, וראיה גדולה דעיקר קפידת התורה גבי איסור דממשקה ישראל הוא רק היכא דהוי איסור חפצא, וגם נמצא לפי זה דאיסור דרבנן האסור לעולם ואינו תלוי בזמן דהוי איסור חפצא, אסור שפיר מטעם ממשקה ישראל להקריבו לגבוה ורק איסור דרבנן שתלוי בזמן דהוי רק איסור גברא אינו אסור מטעם

ממשקה ישראל ונפשטו ספיקותיי הנ"ל, עכ"ד מורי דודי שליט"א, ודפח"ח.

ואם כן לפי זה בנידון דידן באיסור דאין נהנין ממעשי נסים אף דאסור רק מדרבנן מכל מקום כיון שאסור לעולם והוי איסור חפצא שפיר לא הוי ממשקה ישראל מהתורה אף להסוברים במקום אחר דאיסור דרבנן מיקרי ראוי מהתורה, יש לומר דזה רק באיסור התלוי בזמן דאז כיון שהוא איסור גברא ואין על החפץ שום איסור בעצם אף אחרי שחכמים אסרוהו ומהתורה לגמרי מותר שפיר מיקרי ראוי אבל בנידון דידן מודו דמיקרי אינו ראוי אף מהתורה, ועוד יותר יש לומר אף אם לא נאמר כחילוק הנ"ל של מורי דודי הגאון שיחיה רק כדברי התשב"ץ גופא דכל איסורי דרבנן המה איסורי גברא באין חילוק בין איסור התלוי בזמן או לעולם, משום דלא היה להם כח להטיל איסור על חפץ שהיה עד היום היתר וכמש"ל. מכל מקום הכא בנידון דידן שפיר הוי איסור חפצא דהרי עיקר סברת התשב"ץ דלא יכלו חכמים להטיל איסור חדש על חפץ שהיה עד היום מותר, וזה רק בכל דברים טבעיים הנמצאים בעולם והיה עד היום היתר לא היה להם כח להטיל עליהם איסור, אבל בדבר הנתהווה על ידי נס שעד כעת לא היה להדבר מציאות בעולם

כלל שיהיה עליו חלות היתר בשום פעם ורק תיכף בבואו לעולם אסרוהו חכמים בכהאי גוונא שפיר יכלו לאסור אף גוף החפץ כיון שלא היה החפץ הזה עדיין היתר וזה סברא נחמדה [אך בגוף הדבר אי הא דאין נהנין ממעשי ניסים הוא איסור חפצא או גברא נברר לקמן אי"ה] ולפי זה שוב תתעורר עלינו קושית הגאון מהרש"ק דהאיך יצאו בשמן הניתוסף הרי לא הוי ממשקה ישראל ואען ואומר ליישב הקושיא בכמה אנפי בעזה"י ועי"ז יתיישבו גם שאר הקושיות המוצגות בפתח דברינו.

ב. דהנה ראיתי להחתם סופר בחאו"ח (סימן קצז) כתב בענין הנס דאלישע דאיתא ויעמוד השמן שעי"ז נעשה השמן ביוקר ומזה העשירה, וכתב דזה כלל דלמעט בניסא עדיף ואין השי"ת משנה סדרי בראשית בחנם במקום שאין צורך, וגם שם בנס דאלישע לא היה נס לגמרי יש מאין רק שהשי"ת המשיך השמן מזיתי ארץ ישראל לשם ועי"ז נעשה השמן ביוקר ומזה העשירה עיי"ש בדבריו. וכמו כן יש לומר בגידון דידן בנס דחנוכה דאין הפירוש שנתהוה וניתוסף שמן ממש יש מאין רק דנמשך השמן מזיתי ארץ ישראל להמנורה. ואם כן יש לומר דהא דאיתא בתענית (כד:) דאסור ליהנות ממעשי נסים זה רק היכא שגוף הויית הדבר היה על ידי נס אז הוא בכלל מעשי נסים דאסור

ליהנות מהם. אבל היכא שאין גוף הויות הדבר על ידי נס רק דנמשך ממקום למקום אל ידי נס כגון נידון דידן בכהאי גוונא לא שייך האיסור דאין נהנין ממעשי נסים כיון שאין גוף הוית הדבר על ידי נס, ואם כן שפיר הוי ממשקה ישראל דבכהאי גוונא מותר ליהנות וזה נכון. ולפי זה ממילא מיושב גם כן קושית הגה"ק מסאכטשוב הנ"ל דלא הוי שמן זית דכיון שלא נברא שמן יש מאין רק דנמשך מזיתי ארץ ישראל אם כן הוי באמת שמן זית והבן.

אך גוף דבר זה שחדשתי דהיכא דאין עצם הוית הדבר על ידי נס רק דנמשך על ידי נס ממקום למקום אינו אסור מצד מעשה נסים, לא ברירא לי עדיין והדבר תלוי בספק עצום כאשר אבאר. נסתפקתי אי האיסור דאין נהנין ממעשה נסים הוא איסור חפצא מצד מעלת וגדולת הדבר יען שהוא דבר היורד מן השמים הוי דבר גבוה וזך כדמיון הקדש וכבר ביאר באבני נזר (או"ח סימן לז), דאיסור חפצא הינו היכא שפוגמים את החפץ במקום שהחפץ גבוה מהאדם ואין האדם ראוי ליהנות מהחפץ כמו הקדש, ואיסור גברא היינו היכא שהאדם פוגם את עצמו בהחפץ כמו באכילת נבילות וכיוצא. והסביר בזה דברי הריטב"א בשבועות שכתב דכל איסור תורה המה איסורי גברא

ותמוה דאיך אנו יכולין לומר על איסור נבילה וטריפה דהוא רק איסור גברא הלא החפץ בעצם חתיכת איסור. אך הפירוש איסור גברא שהפגם מגיע להגברא ואיסור חפצא הפירוש שהפגם מגיע להחפצא עכ"ד המתוקים עיי"ש. ואם כן כמו כן בנידון דידן יש לומר שהוא איסור חפצא מפאת שדבר הניסיי יורד מן השמים הוי דבר רוחני וגבוה מאתנו, ועל ידי שנהנה מאותו הדבר נפגום אותו ובקדושתו ומעלתו וכמ"ש. או דבאמת אין על גוף חפץ הניסיי שום איסור בעצם ואין מונח עליו שום קדושה וחשיבות כלל, רק דהאיסור דאין נהנין ממעשה נסים הוא עלינו שאין אנו מצדינו ראויים ליהנות ממעשה נסים ועל ידי שנהנה יגיע הפגם לנו [לא להחפץ] מטעם שהיה לנו הנאה מדבר שאין אנו ראויים לזה, והוי איסור גברא. והסברת הענין הוא על פי מה שראיתי לגאון ישראל וקודשו בעל חידושי הרי"ם זצ"ל בספרו ספר הזכות בפרשת בשלח עה"פ הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ודייק בתיבת לכם מיותר ופירש דהשי"ת בא להתיר להם האיסור דמעשה נסים דהרי המן היה מעשה נסים, וזה לכם שיהיה מותר לכם [ודבריו מתאימים עם דברי החיד"א זצ"ל בספרו מדבר קדמות בפרשת בשלח שהקשה דהאיך היו ישראל מותרין ליהנות

מהמן הרי אין נהנין ממעשה נסים, ותירץ, דכיון דהיה על פי הדיבור שהשי"ת ציוה להם לאכול היו מותרין עכ"ד. ולקמן נפלפל בדבריו אי"ה] ומסיים שם בטעמא דמילתא דאסור ליהנות ממעשה נסים על פי דברי הש"ס בברכות (לה). דרמינן קראי אהדדי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתוב והארץ נתן לבני אדם, ומשנינן, כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. דאחר ברכה הארץ נתן לבני אדם שיוכלו ליהנות ממנה. ואם כן כל זה רק בדברים ארציים וטבעיים שהמה בכלל והארץ נתן לבני אדם עליהם יש ההיתר דלאחר ברכה שפיר מותרין ליהנות מהם, אבל מעשי נסים דהמה דברים הבאים מן השמים דאינם בכלל והארץ נתן לבני אדם, אין עליהם היתר דלאחר ברכה ושפיר עומדים באיסורם כמו קודם ברכה עכדה"ק.

ונלע"ד להטעים דבריו הקדושים על פי דברי היד רמ"ה בסנהדרין (נט:): על מה דאמרינן שם דאדם הראשון לא הותר לו לאכול בשר ותמהו התוספות שם דהרי לא מצינו שנצטוו רק על אבר מן החי, וכתב ביד רמ"ה דהא דאמרינן לא הותר לו בשר אין הפירוש שנצטוו על זה בפירוש דזה באמת אינו, רק משום שכל דברים הנמצאים בעולם היו אסורין לו ליהנות מהם עד שהשי"ת נתן לו רשות ליהנות כעבד זה שאין לו רשות

ליהנות משל רבו עד שנותן לו רשות, ואם כן גם בשר קודם שהשי"ת נתן לו רשות לאכול לא הותר לו בלי נטילת רשות וזה הפירוש לא הותר לו עכ"ד, והמה נפלאים. ולפי דבריו יש לומר דזה ענין הברכות שאנו מברכים על כל דבר מאכל והנאה דהמה כנטילת רשות מהאדון יתברך ליהנות מאותו הדבר ואחר הברכה כבר יש לנו רשות ליהנות מהם כמד"א והארץ נתן לבני אדם, ואם כן במעשי נסים שהמה אינם בכלל דוהארץ נתן לבני אדם, על כן באמת אסור ליהנות מהם דהוי בלי נטילת רשות וכמו אדם הראשון שלא הותר לו לאכול בשר בלי נטילת רשות, רק במן דהשי"ת צוה להם לאכול ונתן להם רשות בפירוש ליהנות שפיר היה כשאר דברים הטבעיים שיש לנו הרשות ליהנות וזה נכון בסברא. ולפי זה שפיר יובן מה שרצינו לומר דיכול להיות דהאיסור דאין נהנין ממעשי נסים אינו על החפץ כלל רק עלינו שאין אנו ראויים ליהנות בלי נטילת רשות ממנו יתברך וכשנהנה יגיע הפגם לנו על ידי מה שהיה לנו הנאה מחפציו יתברך בלי רשותו זה שורש הספק.

והנה אם נאמר כצד הראשון דאיסור דמעשה נסים הוא יען שמונח על גוף החפץ קדושה וחשיבות כמו חפץ הקדש והוי איסור חפצא, אז היינו דוקא היכא דגוף הויית הדבר היה על ידי

נס ממש יש מאין שפיר יש לאסרו מצד קדושת וחשיבות החפץ כיון שהוא בעצם דבר נסיי שבא מן השמים, אבל היכא דלא נתהווה גוף החפץ על ידי נס יש מאין רק דנמשך ממקום למקום אצלינו על ידי נס כמו שכתוב בחתם סופר בנס דאלישע כנ"ל בכחאי גוונא שפיר מותר ליהנות, דהכא אי אפשר לומר שיש על החפץ קדושה וחשיבות דהרי החפץ אינו כלל דבר נסיי בעצם רק דנמשך על ידי נס וכמובן, אכן אם נאמר כצד השני דאין איסור דמעשה נסים על גוף החפץ כלל רק עיקר האיסור עלינו מצד שאין אנו ראויים ליהנות מדברים שנמצאו לנו על ידי נס אם כן שפיר אף היכא שאין עצם הוית הדבר על ידי נס יש מאין רק שנמשך לנו בדרך נס גם כן אסור ליהנות מזה, דכיון דאין האיסור מפאת החפץ גופא, מה נפקא מינה לנו אם גוף החפץ נתהווה על ידי נס או דנמצא לנו ממקום למקום בדרך נס, בין כך ובין כך בא הדבר לידינו בדרך נס ואין אנו ראויים ליהנות מזה, וכל זה ישר בסברא למי שמעמיק בהבנה הראויה.

ג. ולברר כל זה אציע מקודם עוד ספק אחד חדש שנסתפקתי בענין הלז אשר לדעתי תלוי גם כן בהנ"ל, והוא, אי יועיל לגבי איסור זה דאין נהנין ממעשה נסים הולכת הנאה לים המלח ערך שיווי של הדבר ניסיי באופן ששוב אין מרויחין כלל מהמעשה

נסים כעין דסבירא ליה לר"א בעבודה זרה (דף מט.), ופסחים (דף כז.), לענין הנאה בעבודה זרה דמהני הולכת הנאה, והתוספות ביבמות (פא.) וזבחים (עב.), כתבו דרבינו שמואל פירש שם בעבודה זרה דאף לענין שאר איסורין מועיל הולכת הנאה, ואם כן יש לומר דגם בגידון דידן באיסור דמעשה נסים מועיל שפיר שיולך הנאה ואז יהיה מותר לו ליהנות, ותלוי גם כן בהנ"ל דאם נאמר דאיסור דמעשה נסים הוא איסור חפצא היינו שגוף החפץ אסור מצד קדושתו וחשיבותו, אז בודאי דלא יועיל הולכת הנאה להתירו דבכי בשביל שיולך הנאה יתהפך החפץ להיתר ויאבד מעלתו וחשיבותו, וכן כתבו באמת התוספות בזבחים (עב.) ויבמות (פא.) הנ"ל, לענין הולכת הנאה בעבודה זרה גופא, דמהני רק היכא שאינו נהנה מגוף העבודה זרה רק בסיבתה כגון על ידי מכירה וכהאי גוונא אבל היכא שנהנה מגוף העבודה זרה אינו מועיל הולכת הנאה עיי"ש בדבריהם. וכונתם גם כן כמו כן דבשלמא היכא שאין נהנה מגוף העבודה זרה ממש רק שיש לו הנאה בסיבתה על זה שפיר מועיל הולכת הנאה דכיון שמולך הנאה שוב אין מרויח כלל בעבודה זרה, אבל אם נהנה מגוף העבודה זרה ממש אינו מועיל הולכת הנאה דכי בשביל שמולך הנאה תתהפך גוף העבודה

זרה להיתר בודאי דאי אפשר לומר כן וזה ברור. אכן אם נאמר כצד הב' דהאיסור דמעשה נסים אינו על גוף החפץ כלל ואין עליו שום איסור בעצם רק האיסור עלינו שאנחנו לא נרויח ונהנה מהמעשה נסים שפיר יש לומר דיועיל הולכת הנאה דכיון שמוליכין הנאה שוב אין מרויחים כלל מהמעשה נסים ועל החפץ בעצם אין שום איסור, ובכהאי גונא יהיה מותר ליהנות ממעשה נסים.

ונפן עצמינו להביט במקור מחצבת האיסור דאין נהנין ממעשה נסים ומתוכו יתבארו כל הספיקות בעזה"י, והנה מקור הדבר הוא בש"ס תענית (דף כד.), גבי בתו של אליעזר איש בירתא בעת שנעשה לו הנס שקנה חיטים בעד זוז ונתמלא מזה אוצר גדול על ידי נס, אמר לה העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל, ופירש"י על זה, משום דמעשה נסים הוא ואסור להנות ממעשה נסים כדאמר לעיל (דף כ:), ואם עושין לו נס נכין לו מזכיותיו, עכ"ל. אנו רואים בפירוש מדברי רש"י אלו דטעמא דמילתא דאין נהנין ממעשה נסים הוא משום דמנכין לו מזכיותיו, דהרי כתב ואסור ליהנות ממעשה נסים כמבואר לעיל (דף כ:), ושם אין מבואר כלל דאסור ליהנות אלא דאם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו וכמו

שסיים רש"י בכאן ומאי ראייה מייתי מלעיל (דף כ), אלא ודאי דפשיטא ליה לרש"י ז"ל דדא ודא אחת היא דבשביל דמנכין לו מזכיותיו על ידי כן באמת אסור ליהנות, וזה ברור בכונתו, ונשמע מדבריו דזה שורש האיסור דמעשה נסים אבל לא מצד החפץ לומר שיש עליו קדושה וחשיבות, רק האיסור עלינו שלא ינכו לנו מזכיותינו, אך זה גופא צריך הבנה וכבר נשאלתי על זה מתלמיד חכם אחד דמה איפכת לנו אם ינכו לנו מזכיותינו והכי איסור יש בדבר שלא נניח לנכות מהזכיות שעל ידי זה יהיה אסור לנו ליהנות ממעשה נסים, ונלענ"ד להסביר הדבר דהנה זה פשוט דהא דאיתא דמנכין מזכיותיו הפירוש משכרו המוכן לו בעלמא דאתי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא [כדאיתא בקידושין (דף לט:), ועיין בשבת (דף קכו.), ובתוספות שם ד"ה אוכל וברש"ל ומהרש"א שם. והדברים ארוכים], ועיין שבת (דף קמ:), גבי ואי אשקיין כסא אחרינא הואי מסתפינא דילמא מנכי לי מזכותא דעלמא דאתי וברש"י שם, וכן בגדרים (דף נ.), גבי דלי ציפתא וכו' אלא לא ניחא לי דאיתנהני בהדין עלמא, ובתענית (דף כה.), גבי רבי חנינא בן דוסא שהראו לו בחלום שנמעט חלקו בעולם הבא, מכל זה נראה בפירוש דעיקר הא דמנכין מזכיותיו היינו משכרו המוכן לו לעולם הבא, ואם כן לפי

מה דמבואר בבית יוסף יורה דעה (סימן רמו) בשם הרי"ו והובא גם כן ברמ"א (סימן הנ"ל), דשכר מצוה שכבר עשאה אינו יכול למכור וטעמא דמלתא מדוע באמת אינו יכול למכור ביאר מרן דודי מאור הגולה בעל אהל יהושע זצ"ל בספרו הנחמד אהל יהושע (חלק ב סימן קיד) על פי מה שכתב בית יוסף שם עוד בשם מהרי"ו דעל כל פנים המוכר אבד שכרו, והכוונה משום דשכר הצפון לעולם הבא עין לא ראתה אלקים זולתך, וכשזה מוכרו בעד בצע כסף מראה בעצמו שאין שוה לו השכר ומזלזל בו ועל ידי זה אבד באמת שכרו וכיון שבעת שמוכרו אבד שכרו אם כן שוב אין לו מה למכור ולכך באמת לא מהני המכירה עכ"ד מר דודי זצ"ל. וכמו כן אני אומר בנידון דידן כיון דמנכין לו מזכויותיו בעלמא דאתי בשביל הנס שעשו לו, ואם יהנה מהמעשה נסים הוי כאילו מוכר שכרו וזכותו בעולם הבא בעד המעשי נסים שהוא נהנה מהם, ויראה בעצמו שמזלזל בשכר טוב הצפון ולכך אסור ליהנות ממעשה נסים דא הוא ברירא דהך מילתא לענ"ד.

ומכל זה נראה דעיקר האיסור דאין נהנין ממעשה נסים הוא עלינו שאם נהנה נפגום עצמינו שנהיה מראים בנפשינו שאנו מזלזלים בשכר הצפון, ומיקרי איסור גברא כמו שכתבתי לעיל

בשם האבני נזר [ועוד יותר דלא נצטרך לבוא למה שכתבנו
 לעיל שהוא מצד שאין אנו ראויים ליהנות אלא אפילו אדם גדול
 שראוי שיעשו לו ניסים אך כיון דאפילו הכי מנכין לו מזכיותיו
 כמו שכתב הישועות יעקב (באורח חיים סימן ריח) עיי"ש
 בדבריו אסור ליהנות ממעשה נסים והטעם כנ"ל כיון דשכר
 מצוה בהאי עלמא ליכא ואם כן אי אפשר לומר שעושין לו הנס
 בשביל שכר מצוותיו בהאי עלמא רק דמנכין מזכיותיו בעלמא
 דאתי ועל ידי זה אסור ליהנות דלא יראה בעצמו שמזלזל בשכר
 הצפון], אבל לא נמצא שום רמז שיהיה איסור חפצא שיונח על
 גוף חפץ הניסי קדושה וחשיבות, ועוד ראה ברורה דהוי רק
 איסור גברא ולא על גוף החפץ מדברי הש"ס הנ"ל בעצמו
 דאמר לה ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל, חזינן דכאחד
 מעניי ישראל התיר לה ליהנות, והטעם ביאר בספר יד דוד
 בתענית שם כיון דרבי אליעזר קנה חטים בעד זוז והשאר
 ניתוסף על ידי נס כנזכר שם ומה שקנה לא היה מעשה נסים,
 ואם כן על כל פנים היה מותר לה ליהנות כאחד מעניי ישראל
 בעד הזוז דלא הוי מעשה נסים עכ"ד, עיי"ש. וזה ייתכן רק אם
 נאמר כמו שביררתי דאין מונח על חפץ הניסי שום איסור
 בעצם רק האיסור עלינו שלא נרויח ונהנה ממעשה נסים, ואם כן

כיון שבין החטים האלו שנתהוו על ידי נס היה בעד זוז חטים דלא הוי מעשה נסים שפיר היה מותר לה ליהנות כנגד אותו הזוז דהרי בזה אינה מרויחה כלל מהמעשה נסים, אכן אם נאמר דחפץ הנסיי אסור בעצם, אם כן החטים שנתוספו על ידי הנס היה הרוב כנזכר שם בגמרא, והאיך היתה מותרת ליהנות מהחטים בעד זוז הרי הכל מעורב ביחד והכל הוי חתיכה דאיסורא כיון דמעשה נסים החפץ גופא אסור, אלא ודאי כנ"ל דאין על החפץ גופא שום איסור וזה ראייה ברורה בעזה"י.

ומצאתי עוד לרבינו הגדול השאגת אריה בספרו גבורות ארי בתענית (דף כה.), כתב דבר חדש דהא דאסור ליהנות ממעשה נסים הוא רק למי שנעשה הנס בשבילו ובזכותו אבל אחרים שלא נעשה בזכותם ובשבילם מותרין ליהנות עיי"ש. וזה דבר חדש [ולקמן נפלפל בדבריו בעזה"י], ומוכח גם כן מדעתו ז"ל דאין האיסור על גוף החפץ, דאי היה האיסור על גוף חפץ הניסיי בעצם האיך יותר לאחרים כיון שהוא חתיכה דאיסורא מפאת חשיבותו ומעלתו וכנ"ל, אלא ודאי דאין שום איסור על החפץ רק עלינו ולכך לאחרים שלא נעשה בזכותם שפיר אין עליהם האיסור וזה ברור.

ד. ומאחר עלות כל זה דעיקר האיסור עלינו ולא על החפץ אם כן נמצא ממילא לפי זה דאף היכא שאין עצם הויית הדבר על ידי נס יש מאין רק דנמשך ממקום למקום על ידי נס [כמו שכתבתי לעיל בשם החת"ס בנס דאלישע] גם כן אסור ליהנות מזה והוא בכלל מעשה נסים על פי מה שכתבתי לעיל (אות ב') דזה תלוי בזה ואם כן נסתרה דרכי במה שכתבתי ביישוב הקושיא של הגאון מהרש"ק על פי דברי החתם סופר לעיל (אות ב') כמובן. [אך יש לומר דכעת שבררנו דאיסור דמעשה נסים הוי רק איסור גברא ולא חפצא הרי מיושבת קושית הגאון מהרש"ק בפשטות לפי מה שכתבתי לעיל (אות א') דבאיסור גברא לא שייך לאסור משום דלא הוי ממשקה ישראל ורק באיסור חפצא כדמוכח מש"ס פסחים (מח.) ואם כן שפיר הוי ממשקה ישראל, והבן], ולכן אפתח אנא פתחא לנפשאי ליישב הקושיא בדרך פלפול חדש בעזה"י ובדרך הזה יתיישבו עוד איזה קושיות בענין דאין נהנין ממעשה נסים, הנה ראיתי לדו"ז קדוש ישראל היעב"ץ בהגהותיו לש"ס בקידושין (דף מ.), הקשה בדברי הש"ס שם גבי רב כהנא הוי מזבין דיקולי תבעתיה ההיא מטרוניתא וכו' אתי אליהו וכו' יהיב לי שיפא דדינרי, והקשה דהאך קיבל רב כהנא הדינרים מאליהו הרי אין נהנין

ממעשה נסים עכ"ק. עוד ראיתי בספר תפארת ישראל על משניות במסכת מדות (פרק ג, משנה ח), שהקשה במה דאיתא בש"ס יומא (דף טל:), בשעה שבנה שלמה את בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירות וכו' ומהן היה פרנסה לכהונה, והקשה הא"ך היו מותרין הכהנים להתפרנס מפירות האלו הרי היה מעשה נסים ואסור ליהנות ממעשה נסים. [וראה זה מצאתי במדרש רבה שיר השירים על הפסוק עמודיו עשה כסף הובא שם גם כן מימרא זו שבש"ס יומא רק במקום דאיתא ביומא ומהן היה פרנסה לכהונה איתא שם במדרש רבה ומהן היו מצניעין לבדק הבית ועל המדרש לא קשה כלל קושיא הנ"ל דלצורך בדק הבית אין קפידא במה דהוה מעשה נסים כמובן], ואמינא ליישב כל הקושיות על פי מה שראיתי דבר חדש מאוד לרבינו החתם סופר זצ"ל בספרו תורת משה על התורה בפרשת פנחס שכתב שם לחדש דאף דאמרינן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא מכל מקום כהנים שאני דהם איתא להו שכר אף בהאי עלמא, עיי"ש טוב טעמו ומתק דבריו. ולפי מה שביארנו לעיל דעיקר הטעם דאסור ליהנות ממעשה נסים משום דמנכין לו מזכיותיו בעלמא דאתי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ועל ידי שנהנה מהמעשה נסים מראה

בעצמו כמזלזל בשכר טוב הצפון, ואם כן כל זה רק כל ישראל דלית להו שכר מצוה בהאי עלמא והא דמנכין מזכיותיהם על כרחך הכונה מזכיותיהם שיש להם מוכן לעולם הבא אסור להם ליהנות וכנ"ל. אכן כהנים על פי דברי החתם סופר דאית להו שכר אף בהאי עלמא, שוב אין מנכין להם מזכיותיהם בעלמא דאתי, דהרי להם נותנין שכרם בעד זכותם אף בעולם הזה ואין צריך לנכות להם כמובן, שפיר יהיו מותרים ליהנות ממעשי נסים דלא שייך גביהו טעמא דמנכין מזכיותיו וזה דבר חדש ונכון בעזה"י. ולפי זה מיושב בפשוט קושית התפארת ישראל הנ"ל בש"ס יומא דאיך היו מותרין הכהנים ליהנות מהפירות של זהב הרי היה מעשה נסים, דכהנים שאני דהם שפיר מותרין ליהנות ממעשה נסים, והבן.

ובזה יתיישב גם קושית דו"ז היעב"ץ בש"ס קידושין (מ.) הנ"ל, גבי רב כהנא שקיבל הדינרים מאליהו דהאיך קיבל הרי היה מעשה נסים, דהנה התוספות בקידושין (דף ח.), כתבו דתרי רב כהנא הוו ואחד היה כהן, עיי"ש. וכן כתבו בחולין (דף קלב.), ועיין פסחים (קיג.) דרב אמר לרב כהנא פשוט נבילתא ואל תצטרך לבריות ואל תאמר כהנא אנא וכו' והפשט הפשוט, כהנא אנא כהן אני [אף דהתוספות בפסחים (מט:), פירשו כהנא

אנא, לא שהיה כהן אלא כך היה שמו, זה לפי שיטתם שם דלא היה תרי רב כהנא רק אחד ולא היה כהן הוכרחו לפרש כהנא אנא כך היה שמו כמובן, אבל לפי שיטתם בקידושין (ח.) וחולין (קלב.) דתרי רב כהנא הוו ואחד היה כהן שפיר יש לפרש שם בפסחים (קיג.) כהנא אנא כהן אני ומיירי שם מהר"כ שהיה כהן וז"ב]. ונלענ"ד לומר דזה הרב כהנא שהוזכר בקידושין (מ.) הנ"ל הוא באמת אותו הר"כ דפסחים (קיג.), שרב אמר לו שם שיפשוט אפילו נבילה בכדי שלא יצטרך לבריות, והכא בקידושין מצינו שקיים באמת מאמר רב כדאיתא שהיה מזבין דיקולי [ופירש"י, סלים שנשים נותנות שם פלכיהן], ועסק במסחר עם נשים שהוא לגביה כעין הפשטת נבילה וכדחזינן באמת מהנסיון שאירע לו על ידי זה עם המטרוניתא, והכל כדי שלא יצטרך לבריות וכדאמר ליה לאליהו מי גרם לי לאו עניותא, עיי"ש. ואחר שביארנו דזה הר"כ היה כהן שפיר נחא מה שקיבל הדינרים מאליהו אף דהיה מעשי נסים, דכיון דהיה כהן היה מותר לו לקבלם דכהנים מותרין ליהנות ממעשי נסים וכנ"ל, ומיושב קושית דו"ז היעב"ץ, וזה נחמד.

[וחוץ לדרכינו יש ליישב קושית דו"ז היעב"ץ הנ"ל בדרך קרוב לאמת על פי מה דאיתא שם בקידושין באותו עמוד תנינא כל

הבא דבר ערוה לידו וניצול הימנו עושין לו נס, ופשוט דבכהאי גוונא אין מנכין לו מזכיותיו דהרי זה שכרו המיוחד בשביל שניצול מהדבר ערוה שיעשו לו נס והוי כמו שאמרו בכהנים דבשביל דאית להו שכר אף בהאי עלמא לא שייד גבייהו טעמא דמנכין וכל שכן הכא דיש לו שכר מיוחד שיעשו לו נס, וזה ברור, ואם כן רב כהנא גם כן שבא לידו דבר ערוה עם המטרוניתא וניצול הימנו כנזכר שם בגמרא היה שכרו שיעשו לו נס, ובאמת היה כן ועשו לו תיכף הנס שאליהו בא ויהיב ליה שיפא דדינרי ולכך שפיר היה מותר לו לקבלם משום דלא שייד בזה הא דמנכין מזכיותיו כיון דבא בשכרו בשביל שניצול מהערוה ולא היה שם כלל איסור דמעשי נסים והבן].

ומעתה נתנה ראש ונשובה לקושיא הראשונה בשמן דנס חנוכה, דהנה שיטת התוספות בזבחים (פח. ד"ה מן המדומע) דרק דבר האסור לכל ישראל כולם לא הוי בכלל ממשקה ישראל, אבל דבר שאינו אסור לכל ישראל כגון תרומה דלכהנים מותרת הוי שפיר ממשקה ישראל ודבריהם נודעים וכעין סברא זו כתב המהרש"א בחולין (ז.). לענין מליקה והענין ארוך בספרי האחרונים ולפי זה נמצא דמעשי נסים אף דאסור ליהנות מהם מכל מקום כיון דאינם אסורים לכל ישראל דהא כהנים מותרים

ליהנות ממעשי נסים וכנ"ל על פי דברי החתם סופר, המה שפיר בכלל ממשקה ישראל, ונמצא דשפיר יצאו ישראל בשמן הניתוסף, מצות הדלקה אף דהיה מעשה נסים ואסורים בהנאה, מכל מקום הוי ממשקה ישראל משום דאינם אסורים לכל ישראל דלכהנים מותרים והבן, ומיושבים כל הקושיות בדרך חדש וחרیف בעזה"י.

ה. **ובאופן** אחר נלענ"ד ליישב הקושיא הנ"ל דהרי כבר ביארתי לעיל (אות ג') דאם נאמר דאין איסור דמעשה נסים על גוף החפץ רק עלינו שלא נהנה ונרויח מהם, יועיל לגבי האיסור דמעשה נסים הולכת הנאסרת הדבר נסים לים המלח כיון דבכהאי גוונא שוב לא נרויח כלל בהמעשה נסים נהיה מותרים ליהנות מהם ומעתה לפי מה שהעלינו באות הנ"ל, דאין האיסור דמעשה נסים על גוף החפץ רק עלינו, ואם כן נמצא לפי זה דין חדש דיועיל הולכת הנאה לגבי איסור דמעשה נסים שיהיה מותר ליהנות מהם, ואם כן יש לומר בפשוט דאז בעת שנעשה הנס בשמן בודאי עשו הציבור עצה זו שהוליכו הנאתו לים המלח ונעשה על ידי זה מותר בהנאה והוי שפיר ממשקה ישראל וזה פשוט. ולפי זה יתיישב גם קושית הכלי חמדה הנ"ל דאיך יצאו בשמן הזה הניתוסף על ידי נס מצות הדלקה הרי

בעינן שהשמן יהיה משל ציבור וכאן היה השמן של גבוה, ולפי הנ"ל מיושב. דהרי בע"כ אנו מוכרחים לומר דהוליכו הנאה בעד השמן דאל"ה היה פסול למנורה משום דלא הוי ממשקה ישראל, וכיון שבאנו לזה שפיר מיקרי השמן משל ציבור דהרי קנו אותו במה שהוליכו הנאתו מעות ערך שיווי השמן, ועל ידי זה קנו אותו שיהיה מותר להם בהנאה ועל ידי זה נעשה שלהם, ומיושבים ב' הקושיות בחדא מחתא בעזה"י והבן כי קצרתי.

ומה מאד חדאי נפשאי דדברינו אלו נעימות יתנו בביאור דברי רש"י ז"ל בתענית (דף כד) דסתרי אהדדי, דשם (כד ע"א) גבי בתו של אליעזר איש בירתא שאמר לה הרי הן הקדש עליך, פירש רש"י דמעשה נסים הוא ואסור ליהנות ממעשה נסים וכו' משמע מדבריו ז"ל דהוי איסור גמור ושם (כד ע"ב), גבי רב מרי דהוה קאים אגודא דנהר פפי חזי למלאכי דאידמי לאינשי וכו' אתי כולי עלמא למיזבן אמר להו מהא לא תיזבנון דמעשי נסים הוא ופירש רש"י, וכל מה דאפשר להתרחק ממעשה נסים יותר טוב ונכון ע"כ. משמע מדבריו אלו דרק הרחקה יתירה אית דבבר ולא איסור גמור בהיפך ממה שכתב לעיל (ע"א) וכבר עמד בדברי רש"י אלו בספר יד דוד בתענית שם, אכן לפי דרכינו הנ"ל נכונים דברי רש"י ז"ל בטו"ט. דבשלמא שם גבי

בתו של אליעזר איש בירתא שהיתה עניה ולא היה בידה להוליך הנאה בעד החטים שנתהוו על ידי נס רק רצתה ליהנות בחנם מהם ובאופן כזה באמת איסור גמור יש ליהנות ממעשה נסים וכדאמר לה אביה הרי הן הקדש עליך שפיר פירש"י ואיסור ליהנות ממעשה נסים דבאופן זה איסור גמור יש ליהנות, אכן בעמוד ב שם גבי רב מרי היה המעשה שהביאו המלאכים הסמידי ולא נתנו בחינם רק לקחו מעות עבור זה וכדאיתא שם הלשון אתי כולי עלמא למיזבן וברש"י שם ד"ה דסמידי כתב והן עצמן מוכרין אותו עיי"ש. וכיון שהם רצו לתת להמלאכים מעות בעד המעשה נסים הוי כהולכת הנאה ולא רצו ליהנות בחנם דלא היו מרויחים כלל מהמעשה נסים באופן הזה, ובכהאי גוונא כבר ביארנו דאין איסור ליהנות ממעשה נסים ואם כן היה מותר להם באמת ליהנות רק רב מרי לרוב חסידותו החמיר עליהם ואמר מהא לא תזבנו דהרי מכל מקום הדבר מעשה נסים הוא ולכך פירש"י וכל מה דאפשר להתרחק ממעשה נסים יותר טוב ונכון דאיסור גמור באמת לא היה בכאן כיון שרצו לשלם מעות בעד הסמידי והוי כהולכת הנאה ורק רב מרי החמיר עליהם משום דטוב להתרחק והבן כי זה נקודה נפלאה בדברי רש"י בעזה"י.

ובזה יובן גוף ענין הנס שהיה שם, דבאמת לכאורה יפלא מדוע נעשה להם באופן הזה שיצטרכו לשלם מעות להמלאכים עבור זה וכי מאתו יתברך יבצר לעשות להם הנס באופן שלא יצטרכו לשלם מעות, וביותר יפלא וכי המלאכים צריכין למעות וכל הענין מחוסר הבנה, אכן לפי דברינו יונעם הדבר דהשי"ת המציא להם במכוון באופן הזה כדי שיוכלו ליהנות מהמעשה נסים בהיתר גמור ולא יהיה על זה האיסור דאין נהנין ממעשה נסים דאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים ובפרט במידי דאכילה כמבואר בתוספות שבת (יב:), והם כיון שזכו לנס כזה שהמלאכים והיו צדיקים ולזה המציא להם שיצטרכו לשלם מעות עבור המעשה נסים דזה הוי כהולכת הנאה ובאופן כזה יהיה להם הדבר היתר גמור וכנ"ל, ולא יבוא להם שום תקלה אך רב מרי לגודל חסידותו החמיר עליהם גם באופן הזה ולא הניח אותם לקנות והבן כי הענין ישר ומתוקן תלי"ת.

ו. ואעורר עוד דמה שביארתי לעיל באריכות דאף היכא דאין עצם הויית הדבר על ידי נס יש מאין רק דנמשך לנו בסיבה נסיית גם כן הוי בכלל מעשה נסים ואסור ליהנות ממנו, ראיתי כעת בספר שנות חיים להגאון מהרש"ק (תשובה קכב) שכתב להיפך דבאמת היכא דגוף הדבר הוא טבעי ולא נתהווה על ידי

נס יש מאין רק דנמשך לנו על ידי נס לא הוי בכלל מעשי נסים והביא סמוכין לזה מדברי הר"ן בנדרים (דף מט.) על מה דאיתא שם בגמרא אלא הכי קאמר אי לא מיקרב פומא להכי ליקרב וכתב הר"ן וקריבה בעלמא ליתא בכלל אין כל חדש, ע"כ. אם כן חזינן כיון דהפתח גופא כבר נברא ורק אקרובי פתחא להכא לא הוי בכלל דבר חדש ומעשי נסים ומותר ליהנות ממנו עכ"ד. וביאר שם בזה דברי הש"ס בתענית (ה.) בדרך נפלא, עיי"ש בדבריו באריכות. אך לענ"ד יש לומר דהגאון מהרש"ק לשיטתו אזיל במה שכתב בספרו ספר החיים [בהלכות חנוכה שהבאתי לעיל] לחדש דהא דאסור ליהנות ממעשה נסים היינו רק מגוף חפץ הניסיי, אבל מותר למכור חפץ הניסיי וליהנות מדמיו ומתרץ שם בזה מה דקשה גם כן בנס דאלישע האיך היתה אשת עובדיה נהנית מהשמן שנתהוה לה על ידי נס הרי אין נהנין ממעשה נסים, אלא ודאי משום דהיא היתה מוכרת השמן כנזכר בקרא שם (מלכים ב, ד) דאמר לה הנביא לכי מכרי את השמן ולא היה לה הנאה מגוף השמן ובכהאי גוונא אין איסור ליהנות ממעשה נסים עכ"ד. ומוכח מדבריו אלו דסבירא ליה דאיסור דאין נהנין ממעשה נסים הוא על גוף החפץ יען שמונח עליו קדושה וחשיבות, ולכך אסור ליהנות רק מגוף החפץ אבל

מדמיו על ידי מכירה שפיר אין איסור ליהנות. [דאם נאמר דסבירא ליה דאין האיסור על גוף החפץ רק האיסור עלינו שלא נרויח ונהנה מהמעשה נסים אם כן מה נפקא מינה לנו בין אם נהנה מגוף החפץ או נהנה רק מדמיו סוף סוף נהנה הוא מהמעשה נסים ואסור ליהנות]. והנה כבר כתבנו לעיל דאם נאמר דהאיסור הוא על גוף חפץ הניסיי ולא עלינו, אז אסור ליהנות רק היכא שגוף הדבר נתהווה על ידי נס דאז שפיר יוצדק לומר שהחפץ גופא אסור כיון שגוף החפץ דבר ניסיי, אבל היכא שגוף החפץ לא נתהווה על ידי נס דלא שייך לומר שיש חשיבות בגוף החפץ כיון שאין גוף החפץ דבר ניסיי בכהאי גוונא מותר ליהנות ואם כן כיון שמוכח מדבריו בספר החיים הנ"ל דסבירא ליה דהאיסור דמעשה נסים הוא על גוף החפץ שפיר לשיטתיה אזיל כאן בספרו שנות חיים שכתב דהיכא דאין עצם הויית הדבר על ידי נס מותר ליהנות ולא הוי בכלל מעשה נסים וזה ברור בדעת הגאון מהרש"ק.

אך בגוף דבריו בספר החיים הנ"ל במכתה"ג ועפר אני תחת כפות רגליו, לענ"ד ברור דלא כדבריו ז"ל חוץ ממה שהוכחתי לעיל מש"ס תענית (כד.) דאין איסור דמעשה נסים על גוף החפץ רק עלינו, וממילא דאין חילוק בין אם נהנה מגוף חפץ

הניסיי ובין אם נהנה מדמיו דבכל אנפין אסור דסוף סוף יש לנו הנאה ממעשה נסים דעוד יותר מוכח כן מדברי הש"ס בתענית (כד.) הנ"ל, ממה שאמר אליעזר איש בירתא לבתו בעת שנעשה לו הנס העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל ואי כדעת הגאון מהרש"ק דאם אין נהנין מגוף חפץ הניסיי רק מדמיו אין איסור אם כן הרי היה לה עצה שתמכור החטים שנתהוו בנס ותהנה מדמיהם, ותוכל על ידי זה ליהנות מכל החיטים ומדוע אמר לה שאין לה בהן אלא כאחד מעניי ישראל, אלא ודאי דאף אם היתה מוכרת החטים היה אסור לה ליהנות מדמיהם ולכך אמר לה דאין לה בהן אלא כאחד מעניי ישראל וזה ראייה ברורה, דלא כדברי הגאון מהרש"ק. ואחת היא שקשה לי בדברי הש"ס בתענית שם דכיון דר"א קנה חטים בעד זוז ומזה ניתוסף ונתמלא אוצר גדול כנוצר שם בגמרא ולפי דברי הספר החיים שהבאתי בראש דברינו דהיכא דניתוסף על ידי ברכה יש לומר קמא קמא בטל במה שנמצא מקודם דלא הוי מעשה נסים, ואם כן הרי הכא היה ממש כן שנמצא חטים בעד זוז ועל זה נתוסף ואם כן הוי בגדר ברכה ונצרך לומר דקמא קמא שניתוסף בטל בהחטים שהיו

שם מקודם בעד הזוז שקנה ומדוע אסר לה ליהנות ואמר הרי הן הקדש עליך וצ"ע.

ובגוף הדבר שכתבתי דאף היכא דאין עצם הויית הדבר על ידי נס רק שנמשך לנו על ידי נס גם כן הוי בכלל מעשה נסים ואסור ליהנות, אף דהשנות חיים כתב להיפך כמו שכתבתי לעיל מצאתי לי בעזה"י תנא דמסייע ה"ה קדוש ה' מכובד בספר הקדוש בני יששכר במאמרי חודש אדר (מאמר ו, אות יא) על הפסוק ובבזה לא שלחו את ידם כתב הטעם, משום דאין נהנין ממעשי נסים עכדה"ק. ומוכח בפירוש מדעתו הקדושה דסבירא ליה דאף היכא דגוף הדבר טבעי רק דנמצא לנו על ידי נס גם כן אסור ליהנות ממנו דהוי בכלל מעשה נסים, דהרי שם הביזה בעצם היה רכוש וחפצים טבעיים ולא נתהוו על ידי נס רק דנמצא ליד ישראל על ידי נס ואפילו הכי לא רצו ליהנות מהביזה משום דאין נהנין ממעשה נסים וזה ממש כדברי ושמחתי מאוד שכיונתי לדעת גדול וקדוש הבני יששכר זי"ע.

ז. ועל פי זה נראה לי לבאר מה דמצינו גבי אאע"ה שלא רצה ליהנות מרכוש סדום ועמורה שהציל, ואמר למלך סדום אם אקח מחוט ועד שרוך נעל אף דעל פי דין היה הרכוש שלו דהרי המציל מזוטו של ים הרי זה שלו וכמו כן אברהם הציל אחר

שהם נתייאשו בודאי, ואם כן היה הכל שלו ולא הוי גם בכלל שונא מתנות יחיה וכמו שכתב האור החיים בשם, ומדוע באמת לא רצה ליהנות, אך על פי דברי הבני יששכר הנ"ל, דלכך לא רצו ישראל אז בימי מרדכי ליהנות מהביזה אף דהביזה בעצם לא היה דברים נסים רק משום דבא לידם על ידי נס דנו בזה דהוי בכלל מעשה נסים דאסור ליהנות מהם, וכמו כן הכא דן אברהם אבינו ברכוש שהציל משום שהוא נצח המלחמה בדרך נס כמו שכתב ברש"י בפרשת לך לך שאליעזר לבדו היה עמו ואעפ"כ עמד נגד מלכים אדירים שהוא דבר היוצא מן הטבע, ואם כן בא לו הרכוש בדרך נס הוי בכלל מעשה נסים דאסור ליהנות מהם ולכך לא רצה ליהנות אף דבאמת היה הכל שלו, ולכן באמת לא החזיר למלך סדום רק חלקו אבל חלק גבוה לא החזיר רק נתן מעשר למלכי צדק כדכתיב בקרא ויתן לו מעשר מכל דהא באמת היה שלו והיה מחויב ליתן מזה מעשר ורק הוא לא רצה ליהנות משום דאין נהנין ממעשה נסים וזה נכון בעזה"י. אך יש להעיר לפי מה שכתב הרד"ק במלכים (ב, ד) בנס דאלישע בשם תוספתא וזה לשונו: וכד איתרחיש לה האי ניסא אמרה ליה לנביא אית לי עישור מהאי מישחא או לא אמר לה דמן נס הוא ואין צריך לעשר עכ"ל. ונשמע מזה דבר חדש מאוד

דדבר הבא על ידי נס פטור ממעשר וכבר האריך בדברי הרד"ק אלו בשו"ת בית יצחק (יור"ד סימן פד) בדברים ערבים, ולפי זה האידן נתן אאע"ה מעשר מהרכוש שבא לידו על ידי נס הרי דבר הבא על ידי נס פטור ממעשר אך אחר העיון הדבר נכון, דטעם הדבר דמה שבא על ידי נס פטור ממעשר כתב בבית יצחק שם בשם ספר נחלת בנימין משום דעיקר ענין מעשר הוא שהדבר צריך תיקון זה להתעשר וכך גזרה התורה ואם כן דבר ניסיי בודאי אין צריך שום תיקון כדאיתא בש"ס סנהדרין (דף נט:), אין דבר רע יורד מן השמים, ולכך פטור ממעשר עכ"ד. ואם כן זה ניחא רק היכא שגוף הדבר נתהווה על ידי נס מן השמים או יש לומר שפיר אין דבר רע יורד מן השמים, אכן בכהאי גוונא דהיה אצל אאע"ה דגוף הרכוש היה דברים טבעיים ולא ירדו מן השמים רק דבאו לידו בסיבת נס לא שייך לומר דאין צריך תיקון משום דאין דבר רע יורד מן השמים ושיהיו פטורים ממעשר על ידי זה דהרי לא ירדו משמים כלל ולכך באמת היו חייבים במעשר וכן עשה אאע"ה ויתן לו מעשר מכל, אך לענין ליהנות מזה, דכבר כתבנו לעיל דאין נפקא מינה בין אם נתהווה על ידי נס בעצם וירד הדבר מן השמים או דגוף הדבר טבעי

ובא לנו בסיבת נס, דבכל אנפין אסור ליהנות לכך לא רצה אאע"ה ליהנות והבן.

ועל פי דברי הבית יצחק הנ"ל בביאור דברי הרד"ק דלכך דבר הנתהוה על ידי נס פטור ממעשר משום דדבר ניסי יורד מן השמים ואין דבר רע יורד מן השמים ולכך אין צריך תיקון להתעשר, העירני ידי"נ הבחור הגדול בתורה כמר מרדכי יודא לובארט יחיה מקוטנא ליישב הקושיא המפורסמת מאדמו"ר רשכבה"ג מבעלזא זי"ע ועכ"י בש"ס שבת (דף לג:), גבי רשב"י בעת שהיה במערה איברי ליה חרובא ועינא דמיא ואכל מזה, והקשה, דאיך אכל תיכף מאותו אילן חרוב בעת שנברא לו הרי קודם ג' שנים הוי ערלה דאסור באכילה, עכ"ק. ולהנ"ל יש ליישב לפי מה שאמרו בזוה"ק קדושים (דף פז), דענין שצריכין להמתין באילן ג' שנות ערלה הוא משום דהאילן צריך תיקון זה וקודם שעברו עליו ג' שנים לא נתקן עדיין שיהיה ראוי לאכול ממנו, עיין בזוה"ק שם באורך. והוי כמו ענין מעשר שהוא גם כן לתיקון התבואה ואם כן לפי דברי הרד"ק הנ"ל דדבר הנתהוה על ידי נס פטור ממעשר משום דאין צריך תיקון דאין דבר רע יורד מן השמים וכמו שהסביר הבית יצחק, אם כן גם הכא דהאי חרובא נתהוה על ידי נס, בודאי דלא היה מחויב בערלה [שהיא

גם כן לתיקון כמו שכתב בזה"ק], דדבר שנתהוה על ידי נס אין צריך לתיקון כלל ושפיר היה מותר לו לאכול תיקף מהאי חרובא ומיושב קושית מרן הקדוש זי"ע מבעלזא עכ"ד ידידי הנ"ל, ויפה אמר. [ובגוף דברי הש"ס שם בשבת (לג:), אין להקשות דהאין נהנה רשב"י מהאי חרובא הרי היה מעשי נסים, זה אין קושיא כלל כיון דשם היה פיקוח נפש שירא לצאת לחוץ מאימת המלכות כנזכר שם בגמרא ואם לא היה אוכל ממה שנברא לו שם במערה על ידי נס היה מת ברעב ואם כן הוי פיקוח נפש ממש ולצורך פיקוח נפש הותרו אפילו איסורים חמורים ומכל שכן הא דאין נהנין ממעשה נסים].

ואגב אעיר בדברי הבית יצחק שם שכתב עוד טעם על דברי הרד"ק מדוע דבר הנתהוה על ידי נס פטור ממעשר והוא על פי דברי התוספות תענית (ח:): דדבר הנתהוה על ידי נס הוי הפקר והפקר פטור ממעשר, ומסתפק לפי זה אם דבר הנתהוה על ידי נס חייב במתנות כיון דהוי הפקר, וכתב דאם זכתה לו חצירו קודם שחיטה חייב דתו לא הוי הפקר, עיי"ש. ולענ"ד כיון דאסור ליהנות ממעשי נסים אם כן הוי מעשה נסים איסור הנאה, ואיסור הנאה לכמה שיטות לא מיקרי שלו ואם כן מה מועיל זה שזכתה לו חצירו כיון דלא מיקרי שלו בודאי דאין חייב

במתנות [והא לא קשיא דכיון דמעשי נסים אסורים באכילה אם כן איך יאכלו הכהנים המתנות הלא אסורין המה מצד מעשה נסים, דשפיר יהיו הכהנים מותרים ליהנות מהם על פי דברי הגבורת ארי שהבאתי לעיל דאחרים שלא נעשה בזכותם מותרין ליהנות, ואם כן הכא דהנס נעשה לבעל הבית שפיר מותר הכהן ליהנות ועוד יותר לפי מה שחידשנו לעיל דכהנים מותרין ליהנות ממעשי נסים בודאי דאין קושיא כלל והבן] ויש לפלפל בזה ואכ"מ, עוד כתב שם הבית יצחק להעיר גבי אשה הצרפית שאליהו אמר לה עשי לי עוגה קטנה ואיתא במדרש שציוה לה להפריש חלה והאיך היה בשם העיסה מחויבת בחלה הרי כיון ששרה שם נס וברכה כנוזכר בקרא שם ודבר הנתהוה על ידי נס פטור ממעשר וכן מחלה לפי דברי הרד"ק, ותירץ, דאפשר דמהאי טעמא אמר אליה עשי לי עוגה קטנה בראשונה קודם שתשרה הברכה כדי שתוכל להפריש חלה, דאחר כך שתשרה הברכה באמת יהיה פטור מחלה, עכ"ד. וראיתי בספר מרכבת המשנה על המכילתא בפרשת בא על הפסוק ויאפו את הבצק כתב להקשות דהאיך לקחה האשה חלה מהעוגה קטנה הרי לא הוי בהעוגה קטנה שיעור שיתחייב בחלה, ותירץ, דביחד עם מה ששרתה הברכה היה כשיעור וצרפה זה לשיעור,

עדה"ק. ודבריו צ"ע דאם יצטרף מה ששרתה הברכה אם כן אדרבה פטור לגמרי מחלה על פי דברי הרד"ק הנ"ל דדבר שנתהווה על ידי ברכה פטור ממעשר, וגם דברי הבית יצחק הנ"ל שכתב דלקחה מהעוגה קודם ששרתה הברכה גם כן צריך עיון כמו שתמה במרכבת המשנה דהרי בהעוגה לא היה שיעור שיתחייב בחלה וכל זה צריך עיון לעת עתה ובאתי רק להעיר.

וראיתי במכילתא שם בפרשת בא על הפסוק הנ"ל איתא, נס גדול נעשה להם בחררה שאכלו ממנה, עד ירידת המן, ולכאורה כיון דזה היה על ידי נס שהספיק להם כל כך המצות שאפו במצרים עד ירידת המן ואם כן האיך היו מותרין ליהנות מזה האין נהנין ממעשי נסים, אך יש לומר דשם היה בגדר ברכה שנתוסף על המצות שהיה להם והספיק עד ירידת המן ובכחאי גוונא יש לומר קמא קמא שניתוסף בטל למה שהיה מקודם דלא הוי מעשה נסים ושפיר היה מותר להם ליהנות וכמו שהבאתי לעיל דברי ספר החיים שתירץ כן קושיא בנס חנוכה והבן.

ח. **והנה** לעיל הבאתי קושית החיד"א זצ"ל בספרו מדבר קדמות דאיך היו ישראל מותרין ליהנות מהמן הרי היה מעשי נסים, ותירץ דכיון דהשי"ת ציוה להם לאכול והוי על פי הדיבור

לכך היו מותרין ליהנות, עכדה"ק. ובזה אמרתי פרפת נאה דהנה ראיתי בשו"ת חדות יעקב להגאון מלאסק ז"ל (בסימן כו), מובא שם תשובת הגה"ק מגור שליט"א ורצה שם לחדש דבמן דכתיב לא תותירו ממנו עד בוקר אם עברו והותירו אותו הנותר היה אסור באכילה משום לא תאכלו כל תועבה דכל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל [ויותר חידוש מצאתי בשו"ת מהרי"א הלוי (סימן קט) שכתב דבמדבר היו כל הכלים של ישראל צריכין הגעלה בכל יום דכיון שבישלו בהם המן ואם כן בכל יום הבליעה של יום אתמול הוא נותר ואסור באכילה, עכ"ד, עיי"ש]. וכעין זה נסתפק המנ"ח (מצוה רט"ו) לענין נותר דאם הותר יהיה אסור בלאו דלא תאכלו כל תועבה, עיי"ש. והגאון בעל חדות יעקב שם תמה עליו מתוספות חולין (קטו. ד"ה חורש) דמשום הכי מעשי שבת אין ניכר שעושה בשבת וכל שאין תועבה משום דבמעשה שבת אין ניכר שעושה בשבת וכל שאין ניכר התועבה לא שייך לאסור משום לא תאכלו כל תועבה ואם כן גם הכא לא ניכר במן שהותירו אותו, ולא שייך לאוסרו משום לא תאכלו כל תועבה, עכ"ד הגאון בחדות יעקב עיי"ש. ולענ"ד להצדיק גוף חידושו של הגה"ק מגור שליט"א דאם הותר מהמן אותו הנותר אסור באכילה, אך לא מטעמיה דלא תאכלו

כל תועבה, [דז"א כמו שתמה הגאון בחדות יעקב הנ"ל],
 ושעמא חדתא קאמינא והוא על פי דברי החיד"א הנ"ל דבאמת
 קשה האיך היו ישראל מותרין בכלל ליהנות מהמן הרי אין נהנין
 ממעשי נסים, ועיקר התירוץ הוא דהיה על פי הדיבור שהשי"ת
 ציוה להם לאכול ועל כן היו מותרין, וכל זה יתכן רק במן של
 אותו יום דציוה להם השי"ת לאכלו אז שפיר היו מותרין ליהנות
 ממנו ואל הוי בזה האיסור דאין נהנין ממעשי נסים, אכן במן
 שהותירו על יום מחר דמן כזה לא ציוה ה' לאכול אדרבה ציוה
 שלא להותיר לאכול ביום מחר, ואם כן שוב אהדריה לאיסורא
 קמא דאין נהנין ממעשי נסים דלא שייך הכא התירוץ דהיה על
 פי הדיבור, דהרי בזה אדרבה על פי הדיבור היה שלא להותיר
 מהיום לאכול למחר, ונמצא דשפיר יוצדק דין הנ"ל דאם הותר
 מהמן אותו הנותר אסור באכילה מטעם דאהדרינהו לאיסורא
 קמא דאין נהנין ממעשי נסים והבן כי זה נחמד בעזה"ת.

ולכאורה יש להעיר על דברינו אלה מהא דאיבעיא לן בש"ס
 חולין (יד.), אברי בשר נחירה שהיה להם לישראל בכניסתן
 לארץ ישראל אי נאמר הואיל והותרו כבר פעם אחת איברים
 אלו במדבר דהיה מותר להם אז בשר נחירה הותרו גם כעת
 בכניסתן לארץ ישראל, או לא, ועיין ברא"ש שם דנפקא מינה

לענין מי שנדר מאיזה דבר והיה לו מאותו המין כבר הותר לו קודם שנדר אי נאמר הואיל ואותו המין כבר הותר לו קודם שנדר יותר לו גם כעת לאחר שנדר ועיין בנובי"ת (חזור"ד סימן ס"ד) מה שפלפל שם בדברי הרא"ש אלו בארוכה. ולפי זה לכאורה גם בנידון דידן יש לומר, דכיון דאותו המין שהותירו כבר היה מותר פעם אחת באותו יום שנפל משום דאז היה באמת על פי הדיבור לאכלו ולא היה שייך אז האיסור דאין נהנין ממעשי נסים, אם כן גם בהותירו אותו למחר אף דכעת לא שייך ההיתר דעל פי הדיבור וכנ"ל, מכל מקום כיון שאותו המין כבר הותר פעם אחת שוב יהיה מותר גם כעת. אך אחר העיון דברינו צודקים ואין שום דמיון נידון דידן להא דחולין הנ"ל, דבשלמא שם דהאיסור דבשר נחירה הוא על גוף הבשר והאיברים אם כן שפיר שייך לומר כיון דאותן האיברים כבר היה עליהם פעם אחת חלות היתר במדבר לא שייך כעת לומר שיתהפכו לאיסור כמובן, אבל בנידון דידן דכבר ביררנו לעיל דאיסור דאין נהנין ממעשי נסים אינו על גוף החפץ רק האיסור עלינו שלא נהנה, ואם כן מה אכפת לנו דביום אתמול היה המן מותר, ביום אתמול דהיה על פי הדיבור ולא היה שייך בו האיסור דאין נהנין ממעשי נסים שפיר היה מותר וכעת שהותירו אותו למחר דלא

היה על פי הדיבור שוב אסור ליהנות ממנו, כיון דבחפץ גופא לא נעשה שום שינוי דגוף החפץ גם כעת מותר הוא רק דביום אתמול בעת שלא היה נותר והיה על פי הדיבור יש עלינו האיסור דמעשה נסים, ואם כן לא שייך הכא לומר כיון דאישתרי פעם אחת אישתרי גם כעת, ושפיר יש לאוסרו וכל זה ישר בסברא בעזה"י ודברינו הנ"ל צודקים והבן.

ומצאתי בסה"ק בני יששכר במאמרי חודש אב (מאמר א, אות י) מביא שם דבר חדש בשם ספר עיקרי הד"ט וזה לשונו: בעיה"ק ירושלים נהגו שלא לאכול בשר מראש חודש אב עד התענית, ואם נשאר לו ממה ש קנה לצורך שבת וראש חודש שמע בשם הרב מהר"א יצחקי שהיה אוכל משיוורי שבת וראש חודש והביא ראיה לזה מש"ס חולין (דף יד) הנ"ל שיש סברא לומר כיון שהאיברים היו כבר פעם אחת היתר במדבר יותרו גם כעת בזמן איסורן בכניסתן לארץ, וכיוצא בזה הכא כיון שהבשר כבר היה היתר בשבת קודש או בראש חודש דאז מותר לאכול בשר יהיה מותר גם בחול, עכ"ד ספר עיקרי הד"ט. והבני יששכר שם דחה ראיה זו עיי"ש בדבריו הקדושים. ופלא בעיני ולא זכיתי להבין דעת קדושים מדוע לא הרגישו דבפשוט אין שום דמיון דין זה להא דחולין כמ"ש לעיל, דשם בחולין

דהאיסור דבשר נחירה הוא על האברים גופא אם כן שפיר יש לומר כיון דאותן האיברים כבר היה עליהם חלות היתר אי אפשר לומר שיתהפכו כעת לאיסור, אבל אכילת בשר בט' ימים הכי האיסור על הבשר הלא הבשר היתר הוא רק דבימים אלו אין אנו רשאים לאכול בשר ואם כן אין נפקא מינה כלל אם נשתייר משיורי שבת וראש חודש, אף דבשבת היה מותר לנו מכל מקום כעת באמת אסור לנו לאכול כיון דבגוף הבשר לא נעשה שום שינוי דגם עכשיו היתר הוא ורק עכשיו בחול אסור לנו לאכול בשר וז"ב ואמת.

ט. ובגוף קושית החיד"א הנ"ל, דאיך היו מותרין ישראל ליהנות מהמן הרי אין נהנין ממעשי נסים, נלענ"ד ליישב על פי דברי הגבורת ארי שהבאתי לעיל דהא דאסור ליהנות ממעשה נסים זה רק למי שנעשה בשבילו ובזכותו דאז שייך טעמא דמנכין מזכיותיו אבל לאחרים שלא נעשה בזכותם שפיר מותרין ליהנות ואם כן לפי מה דמבואר דתענית (דף ט.), דהמן היה בזכות משה אם כן שפיר היו כל ישראל מותרין ליהנות מהמן דהרי לא היה בזכותן רק בזכות משה, ולא שייך לאסור מצד מעשה נסים, וממשה גופא לא קשה האיך נהנה מהמן הרי היה בזכותו ובכהאי גוונא אסור ליהנות דיש לומר דאולי גבי משה

לא שייך לומר דמנכין לו מזכויותיו דנפיש זכותיה טובא כדאיתא בתענית שם ועיין עבודה זרה (דף ח.), שאני משה דרב גובריה, ומיושב קושיית החיד"א, וזה נכון.

י. ובעוסקי בענין זה אכתוב מה שנסתפקתי אי לצורך מצוה מותרין ליהנות ממעשי נסים. והנה זה פשוט בעיני דבמצוה שאין בה הנאת הגוף רק הנאת המצוה דשפיר מותרין ליהנות לצורך המצוה מדברים שנתהוו בנס דמצוות לאו ליהנות ניתנו, וניקה למשל, ד' מינים שנמצאו לנו על ידי מעשה נסים שפיר מותרין ליטול אותם ולצאת בהן ידי חובת מצות לולב, דאין בנטילתן שום הנאת הגוף רק הנאת המצוה גופא ומצוות לאו ליהנות ניתנו, וכעין זה מצינו בש"ס מעילה (יב.), דאיתא שם ערבה של הקדש לא נהנין ולא מועלין, רבי אלעזר ברבי צדוק אומר נוהגין היו הזקנים שהיו נותנים אותם בלולביהם, ועיי"ש בתוספות דהטעם דראב"צ משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו [ועיין במנחת חינוך מצוה שכ"ד מביא שהר"מ בפרק ה מהלכות מעילה פירש פירוש אחר במשנה שם ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ], אך יש לעורר מטעמים אחרים דלא נוכל לצאת ידי חובה בד' מינים שנתהוו על ידי מעשי נסים ראשית יש לומר כיון דבקרא כתיב פרי עץ הדר וכפות תמרים, ואם כן לולב או

אתרוג שנתהוו על ידי מעשה נסים מן השמים, אף דלולב ואתרוג מיקרי, מכל מקום פרי עץ וכפות תמרים לא הוי כיון דאין הוייתן מעץ ומתמר, רק הוייתן על ידי נס מן השמים וכמו שהבאתי לעיל הקושיא בשמן דנס חנוכה האך היו יוצאין בו כיון דבעינן שמן זית ושמן שבא על ידי נס מן השמים אף דשמן מיקרי מכל מקום שמן זית לא הוי דאין הוייתו מזית רק מן השמים, כמו כן יש לומר הכא, ואין יוצאין ידי חובת המצוה בזה. שנית יש לומר, כיון דגבי מצות לולב בעינן לכם משלכם, כדאיתא בש"ס סוכה בפרק לולב הגזול, ואם כן לולב שנתהווה על ידי מעשי נסים כיון דמעשי נסים אסורים בהנאה ולכמה שיטות איסור הנאה לא מיקרי שלו כמו שכתבתי לעיל, ואם כן לא הוי משלכם, ואינו יכול לצאת בו ידי חובה, אך בזה עדיין יש לדון ולומר כיון דלצורך מצוה מותרין ליהנות ממעשי נסים וכמש"ל אם כן שפיר חשוב לגבי המצוה גופא שלו ומיקרו משלכם, וכעין זה בתוספות בבא מציעא (דף מח. בד"ה עושה מעשה עמך), דאף דלכל מילי הוי כעושה מעשה עמך מכל מקום להא מילתא גופא מיקרי אינו עושה מעשה עמך, עיי"ש בדבריהם. וכמו כן הכא, אף דלשאר מילי מעשי נסים לא מיקרי שלו כיון דאסורים בהנאה, מכל מקום לצורך המצוה גופא

דמותרין ליהנות ממעשי נסים שפיר מיקרי שלו, ושפיר יש לומר דיוצאים ידי חובת מצות לולב בנתהוה על ידי נס וראיה לדברי אלה ממה שנסתפק במשנה למלך בפרק ה מהלכות אישות הלכה יט אם מקדש אשה באתרוג שמצד עצמותו אינו שוה פרוטה רק בשביל מצותו שוה פרוטה אם מקודשת (ועיין בספר יד המלך על הרמב"ם ובנובי"ת חאה"ע סימן ק"כ בענין זה בארוכה) ונראה פשוט מדעתו ז"ל דמצות אתרוג שפיר יוצאים אף באתרוג כזה שאין שוה פרוטה רק למצותו רק עיקר הספק אם יכולין לקדש בו אשה כיון דלשאר דברים אינו שוה פרוטה, ולכאורה צריך לומר אף דלמצותו שוה פרוטה, מכל מקום כיון דלשאר דברים אינו שוה פרוטה מדוע יוצאים באתרוג כזה ידי חובת המצוה הרי כיון דאינו שוה פרוטה בעצם רק מפאת המצוה לשיטת רש"י בסוכה (כז). דפחות משוה פרוטה לא הוי לכם, ואם כן הכא דהאתרוג אינו שוה בעצם פרוטה לא הוי לכם, ועיין במג"ח מצוה שכ"ה מה שהרעיש לענין ערבה כיון דאינו שוה פרוטה האין יוצאים בה לשיטת רש"י הנ"ל, אלא ודאי כמו שכתבתי דכיון דלצורך המצוה אתרוג הזה שוה פרוטה אף דבעצם אינו שוה פרוטה על כן לגבי המצוה על כל פנים שפיר הוי לכם וזה ברור בסברא.

וכמו כן בנידון דידן דמעשי נסים אף דלענין שאר דברים
 אסורים ליהנות מהאחרוג שנתהוה בנס ולא מיקרי שלו, מכל
 מקום כיון דלצורך מצוה מותרין ליהנות מיקרי על כל פנים לגבי
 המצוה שלו, ושפיר יש לומר דיוצאים ידי חובה בד' מינים
 שנתהוו על ידי נס, ויש לפלפל בזה הרבה ובאתי רק להעיר]. אך
 עיקר הספק הוא במצוה שיש בה הנאת הגוף גם כן כגון מצה אי
 מותרין לאכול מצה כזו שנתהוה על ידי נס ולקיים בה מצות
 מצה [ולפי דברי הרשב"א הנודעים דסבירא ליה דאף במצוה
 דאיכא בה הנאת הגוף אמרינן מצוות לאו ליהנות פשיטא
 דמותרין לצאת ידי חובה במצוה כזו]. כן נסתפקתי מכבר, אחר
 כך מצאתי בספר הנפלא רסיסי לילה להגה"ק מהר"ץ הכהן
 זצ"ל מלובלין בקונטרס דברי חלומות (אות ו') כתב בפשיטות
 דלצורך מצוה מותרין ליהנות ממעשי נסים אף במצוה דאית בה
 הנאת הגוף ומתרג' שם בזה הא דאיתא בש"ס סנהדרין (דף
 סה:), רבי חנינא ורבי אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקו
 בספר יצירה ומיברו להו עגלא תלתא ואכלו ליה. ולכאורה קשה
 דהאיך אכלו ממה שנברא להם על ידי ספר יצירה הרי הוי
 מעשה נסים דאסור ליהנות מהם, אך כיון דהם היו עניים ולא

היה להם בשר אחר לצורך שבת קודש רק זה אם כן הוי לצורך מצוה ולצורך מצוה מותרין ליהנות ממעשי נסים, עכדה"ק, עיי"ש. ומפורש בדה"ק דלצורך מצוה שפיר מותרין ליהנות ממעשי נסים ונפשט ספק הנ"ל.

יא. ועל פי דברי הרסיסי לילה הנ"ל, דנראה מדעתו ז"ל דמה שנברא על ידי ספר יצירה הוי גם כן בכלל מעשי נסים ואסור ליהנות מזה, נראה לי לבאר הא דאיתא שם בש"ס סנהדרין (סה:), רבא ברא גברא שדריה לקמיה דרבי זירא אמר ליה מחברייא את תוב לעפרך, עיי"ש. והנה זקניי החכם צבי בתשובותיו סימן צ"ג הביא מדברי הש"ס אלו ראייה דאדם הנוצר על ידי ספר יצירה אין יוכלין לצרפו לעשרה דאי יוכלין לצרפו לעשרה אם כן יש בו תועלת ולא היה רבי זירא הורגו במה שאמר לו תוב לעפרך, עכ"ד. אך עדיין יוקשה דהרי יש בו שאר תועלת לשמש בני אדם וכדומה ואם כן שוב היה אסור לרבי זירא להורגו אף דאין איסור דשפיכות דמים בהריגתו כמו שכתב בחכם צבי שם, מכל מקום הוי הדבר בגדר בל תשחית כיון שיש בו תועלת וכן כתב שם באמת בספר רסיסי לילה הנ"ל, אכן לפי הנ"ל דמה שנברא בספר יצירה הוי מעשה נסים ואסור ליהנות ממנו, ואם כן כיון שהאדם שברא רבא בספר

יצירה היה מעשי נסים, היה אסור להשתמש עמו וליהנות מתשמישו דאין נהנין ממעשי נסים, ושפיר לא היה בו שום תועלת ולכך היה מותר לרבי זירא להורגו ואמר לו טוב לעפרך והבן כי זה דבר נכון וחדש בעזה"ת.

יב. ובגוף דברי הגה"ק מהרצ"ך הנ"ל דפשיטא ליה דלצורך מצוה שפיר מותרין ליהנות ממעשי נסים לכאורה יש להביא ראיה להיפך מש"ס תענית (כה.) גבי רחב"ד דנתחלף לביתו כלי של שמן בכלי של חומץ והדליקה ממנו אור לשבת אמר לה מאי איכפת לך מי שיאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק, תנא היה הולך ודולק כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה, ופירש רש"י, שהביאו ממנו אור להבדלה הדליק ממנו נר אחר ליהנות בו ונר של מעשה נסים כיבה כי היכי דעבד רב יהודא (לעיל דף כד:), בחלא דהוה סמידא, עכ"ל רש"י, עיי"ש. הרי אף דשם היו צריכין הנר להבדלה דהוא צורך מצוה, מכל מקום לא רצו ליהנות מאותו הנר משום דאין נהנין ממעשי נסים, רק הדליקו ממנו נר אחר ומוכח לכאורה שלא כדברי הגה"ק הנ"ל, רק דאף לצורך מצוה אסורין ליהנות ממעשי נסים. אכן אחר העיון דבריו נכונים ואדרבה מגמרא זו ראיה לדעה"ק, דהנה לכאורה צריך להבין בגוף הנס שהיה בשם שדלק כל

השבת והרי עיקר נר בשבת הוא משום שלום בית שיהנו לאורו ובפרט בעת הסעודה [כמבואר בשבת (דף כה:), ועיין בהגהות הב"ח שם] והאיך היתה בתו של רחב"ד מותרת ליהנות מהנר שדלק על ידי נס, אלא ודאי כדברי הגה"ק הנ"ל דלצורך מצוה אין שום איסור ליהנות ולכך בנר שבת דהוי מצוה שפיר היתה מותרת ליהנות, אך כל זה בשבת שלא היה עצה אחרת דלא היו יכולין להדליק נר אחר שפיר היו מותרין ליהנות, אכן במוצאי שבת דהיה עצה אחרת דלא היו יכולין להדליק נר אחר שפיר היה מותרין ליהנות, אכן במוצאי שבת דהיה עצה להדליק נר אחר ולא היו מוכרחין ליהנות מהנר שדלק על ידי נס שפיר עשו כן ולא רצו ליהנות מנר שדלק על ידי נס במקום שאין צורך, וזה ברור וראיה לדברי הגה"ק הנ"ל.

ובזה ידוקדקו גם דברי רש"י הנ"ל אף במה שסיים שם כי היכי דעביד ר"י לעיל בחלא דהוה סמידא, וצריך להבין מדוע הוצרך להבין דמיון מהא דר"י הרי היה יכול לפרש בקיצור משום דאין נהנים ממעשי נסים, ולפי מה שכתבתי מובנים דברי רש"י ז"ל בטוב דכיון דבאמת על פי הדין היה מותר ליהנות כאן מנר הניסיי כיון דהוי צורך מצות הבדלה ורק דהם רצו להתרחק ממעשי נסים הדליקו נר אחר ואם כן עשו כמו שעשה ר"י לעיל

בחלא דהוה סמידא, דגם שם היה באמת מותר על פי דין ליהנות וכמו שהארכנו לעיל (אות ה') ורק דהוא החמיר עליהם משום דטוב להתרחק ממעשי נסים שלא ליהנות מהם אף במקום דמותר על פי דין וכמו שפירש רש"י בשם. כמו כן הכא עשו כן שהדליקו נר אחר ולא רצו ליהנות מנר הניסיי אף דעל פי דין היה מותר להם ליהנות כיון דהיה לצורך מצות הבדלה, משום דטוב להתרחק ממעשי נסים, וזה נכון.

יג. וראיתי בספרי האחרונים שנסתפקו אם מותר לעשות מלאכה בשבת על ידי פעולה ניסיית, אי בכהאי גוונא נחשבת למלאכה או לא, והנה בחתם סופר בחלק ששי (בסימן כ"ט) מביא בשם השל"ה לתרץ הקושיא לשיטת האומרים דמרע"ה מת בשבת ואם כן האיך נפרנס הא דאיתא במדרש רבה דבאותו יום שמת כתב י"ג ספרי תורות, והרי כיון דהיה אז שבת איך כתב בשבת, ותירץ השל"ה, דכתב בהשבעת הקולמוס ולא בידו ממש ועיי"ש בחת"ס. ונראה מזה דמלאכה על ידי פעולה ניסיית לא חשיבא מלאכה לענין שבת והסברא פשוטה לדעת דכיון דבשבת עיקר הקפדיא שיהיה גופו מושבת ולא על עצם תכלית המלאכה כידוע סברת הבית מאיר לענין שליחות ואם כן מלאכה על ידי פעולה ניסיית אף דהמלאכה נעשית גם באופן

הזה בשלימות כמו שעשאה בפועל מכל מקום כיון שגופו שבת ולא עשה כלל מלאכה בפועל ידיו לא נחשבת מלאכה לענין שבת וז"ב. וכשפלפלתי בזה עם ש"ב הרב הגאון החריק המפורסם מוה"ר מרדכי אריה האבערמאן שליט"א שהיה רב בויען, בהיותו כעת במדינתנו בין הגולים גולי וויען, אמר לי שיש להעיר מדברי רש"י תענית (דף יט. ד"ה אפילו בשביעית), כל שעה צריכין לשתייה ואעפ"י שהגשמים מועילין לקרקע בשביעית עיי"ש. דמבואר מדבריו דאי לאו דכוונתו משום צורך שתיה היה אסור להתריע על גשמים בשביעית משום דמועילים להקרקע, הרי דגם בכהאי גוונא דנעשה על ידי תפילה שייך איסור מלאכה בשביעית, ומוכח לכאורה מדברי רש"י אלו דאף על ידי פעולה רוחנית כמו תפילה הוי גם כן מלאכה לגבי שביעית, אך אחר העיון נראה דאין כוונת דברי רש"י דעל ידי תפילה הוי כעושה מלאכה בשביעית רק כונתו מצד המצות עשה שיש גבי שביעית דתשמטנה ונטשתה, היינו שיזניח הקרקע מבלי שיהיה לו שום עסק בה וכאילו אינה שלו דשמיטה הוא ענין הפקר והזנחה כמו שכתב הרמב"ם בספר המצוות מצות עשה דשביעית, ואם מתפלל על הגשמים בשביעית בשביל הקרקע הוי כמבטל מצות עשה דנטשתה,

דהרי מראה בזה שמתפלל בשביל הקרקע שיש לו עסק עמה ודעתו עליה זה תורף כונת רש"י והבן ואם כן שוב אין שום ראייה מדבריו דעל ידי פעולה רוחניות כמו תפלה תחשב מלאכה, עכ"ד ודפח"ח.

ומצאתי בעזה"י ראייה לדברי השל"ה הנ"ל דמותרין לעשות בשבת מלאכה על ידי פעולה ניסית דלא חשיב מלאכה לענין שבת, מירושלמי מפורש ביומא (פרק ח, סוף הלכה ה), דאיתא שם רבי יודין דכפר אמי פריס גולתיה אגדישא ונורא ערקאמיניה, עי"ש. הרי דרבי יודין כיבה האש על ידי פעולה נסית בשבת ומפורש דבכהאי גוונא לא חשיב מלאכה לענין שבת וזה ראייה ברורה וכל האחרונים שפלפלו בזה לא הזכירו דברי ירושלמי אלו מקום הניחו לי בעזה"י.

זה מה שהעלתה מצודתי בענין זה דאין נהנין ממעשה נסים שלא נתבאר עוד כל הצורך בדברי האחרונים ובעזה"י ביארתי כל הענינים השייכים לזה וישמע חכם ויוסף לקח, ולחיבת הקודש אני מדפיס פה המכתב אשר השגתי מכ"ק הרב הגאון הקדוש אספקלריא המאירה תפארת ישראל כקש"ת מרנא ורבנא משה שליט"א אדמו"ר מבאיאן אור תורתו זורחת בק' קראקא נשיא

שלטון הרוחני של ישיבה"ק יח"ל אחרי שהיה הקונטרס הנוכחי למראה עיניו הגדולים וזל"ק:

ב"ה אור ליום ג' פרשת נח תרצ"ט
לכבוד ידידי הב' כהלכה התורני המצויין חריף ובקי צורבא
מרבנן מתלמידי יח"ל
כמר יוסף שאלל נ"י

אחרי דרך מבוא השלום, הקונטרס עם חידושי תורתך לנכון הגיעוני במועדו, אולם לא נפניתי עד עתה לעיין במ מפאת המון טרדותי, ועכשיו אצלתי לי פנאי לעיין בדבריך ומאוד הוטבו בעיני כי המה דברים נכונים וישרים למוצאי דעת ויסודתם על אדני השכל הוטבעו, ותוכו רצוף בקיאות הרבה, ואני מברך שתזכה להגביר חיילים ביתרון הכשיר חכמה בלימוד תורה"ק מתוך מנוחת הדעת באין מפריע.

ומה שהבאתי בקונטרסך בשם דודך הרב הגאון מסאמבור נ"י מהגמ' פסחים מ"ח יצא מוקצה שאין איסורו מגופו משם רק ראיה דאף בדבר האסור מדרבנן והוא איסור מגופו אין מקריבין אותו על גבי המזבח משום ממשקה ישראל, וכן מבואר בירושלמי סוכה פרק ד שהמים והיין המגולים פסולים לגבי

מזבח אף שאין איסור מהתורה, אבל הפירוש בדברי הגמרא שם אין דעתי נוחה לפרש דתליא אם הוא איסור חפצא או לא אולם צריכין אנו לבוא לדברי הרשב"א יבמות קי"ד שם מבואר דדבר האסור רק מדרבנן ואין איסורו מגופו ורק איסורא דיומא רביעא עליו אז חזיא לקטנים לאכול וממילא מערבין בו אף לגדול, וכן לענין ממשקה ישראל כיון דאיסורו רק מדרבנן ואין איסורו מגופו ממילא חזיא לקטנים והוי ממשקה ישראל על פי שיטת התוספות זבחים (פח. ד"ה המדומע) דאף אם רק חזיא לסוג אחד מאנשים הוי בכלל ממשקה ישראל ובזה עולה יפה הפירוש בדברי הגמרא שם ואי מוקצה דאורייתא הוא מה לי איסורו מגופו מה לי איסורו על ידי דבר אחר כיון דדבר האסור מדאורייתא לא חזיא אף לקטנים.

ומה שהבאת לענין אין נהנין ממעשה נסים בשם הגבורות ארי דזה קאי רק לאותו האיש שנעשה בזכותו הנס אבל לאחרים שריא, יש קצת סעד לזה מדברי התוספות תענית (ח:), דדבר הנתרבה על ידי ברכה לא הוי של בעלים והוי הפקר ומרומז בדברי הגמרא תענית (כד.), הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל.

ומה שהבאת הקושיא בשם הגאון"ק מבעלזא זצ"ל משבת ל"ג שנברא לרשב"י במערה חרובא, והאיך אכל ממנו תיכף הרי היה שנות ערלה. לדידי לא קשה כל כך כיון דנברא בדרך נס לא היה בגדר ונטעתם לכם, וגדולה מזו מבואר בירושלמי ערלה דשקיל וטרי אם הנוטע זית בשביל שמן למנורה הוה בכלל ונטעתם לכם אף דהנטיעה היה בידי אדם, ומסיק דזה הוי בכלל ונטעתם לכם אבל כשנברא בדרך נס ולא היו בו כלל תפיסת ידי אדם בודאי לא הוי בכלל ונטעתם.

ומה שהבאת בשם הגאון"ק מגור שליט"א לענין אם הותר מהמן למחרתו אם היה שרי באכילה אם הוה בכלל לא תאכלו כל תועבה, והדבר תליא בהא אם עיקר מה שהקפידה התורה"ק הוא רק שלא יותיר למחרתו וממילא אם עבר והותיר מותר לאכול, ולא הוי בכלל לא תאכלו כל תועבה כיון דהוה רק דבר הבא מכח המתועב ודמיא לחוסם וחורש, או עיקר שהקפידה התורה"ק שלא לאכול חוץ לזמן וכפי המבואר בשיטה מקובצת שעל הגליון בדפוס ווילנא בזבחים ל"ו ומביא שם בשם הר"פ דלא תותירו הכונה שיאכל אותו בזמנו ומחשבת נותר הוי בכלל לא תאכלו כל תועבה כיון שאוכל הדבר המתועב, ומה שהעיר מתוספות חולין קט"ו דצריך להיות ניכר התועבה, דברי

התוספות קאי רק במקום שלא נזכר איסור על האכילה ורק האיסור הוא שנעבד בו דבר המתועבה והיה בכלל לא תאכלו כל תועבה, אבל במן דכתיב לא תותירו אם נפרש שכונת התוה"ק שיאכל בזמנו וממילא נמצא שלא לאכול חוץ לזמנו כמבואר בשיטה מקובצת שם, והוה איסור ככל איסורים שבתורה ואין צריך להיות ניכר התועבה וזולת זה נוכל לומר דממילא ניכר התיעוב על ידי הרמת תולעים והבאישה כרשום בתוה"ק ולא שמעו כו'.

דברי ידידך הדו"ש תורתך וטובך המברכך בכל הטוב

משה במו"ה שלום יוסף זצ"ל

והנה במו"ש הגה"ק הנ"ל ליישב קושית מרן הקדוש זי"ע מבעלזא בש"ס שבת (ל"ג) דהאיך היה מותר לרשב"י לאכול מאותו אילן חרוב שנברא לו שם במערה הרי צריכין להמתין ג' שנות ערלה, ועל זה תירץ דכיון דאותו אילן לא נטעו אדם רק נתהוה בדרך נס, אם כן לא הוי בגדר ונטעתם דכתיב גבי ערלה ופטור מערלה, עכדה"ק. ולכאורה יש לעורר על זה מהא דאיתא בירושלמי ערלה (פרק א, הלכה ב), דאילן העולה מאליו חייב בערלה, אם כן אנו רואים דלא בעינן לענין חיוב ערלה נטיעת אדם כלל דגם אילן העולה מאליו חייב בערלה, אך באמת דה"ק

נכונים, דלעיל בירושלמי שם (הלכה א), מוקמינן הא דאיתא במשנה הנ"ל דאילן שעלה מאליו חייב זה רק כשעלה מאליו במקום יישוב דשם דרך שיעלה מאליו דמסתמא על ידי עבודת האדמה שעבדו שם מתחלה עלה כמו שכתב הש"ך (ביור"ד סימן רצ"ד ס"ק ל"ד) אבל אם עלה מאליו במקום חרשין [היינו במקום שאינו מהיישוב] פטור מערלה, ופירש מהר"א פולדא שם דהן אמת דלא בעינן לענין חיוב ערלה נטיעת אדם, מכל מקום בעינן כדרך נטיעה ובמקום שאינו מהיישוב אינו כדרך נטיעה ולכך פטור, עכ"ד. ואם כן שפיר מובנים דברי הגה"ק הנ"ל, דכאן ברשב"י שעלה האילן במערה שלא היה מקום יישוב ובכהאי גוונא אילן העולה מאליו פטור דלא הוי כדרך נטיעה וכן פסק הרמב"ם בפרק י מהלכות מע"ש ונטע רבעי עיי"ש. ושפיר היה מותר לו לרשב"י לאכול מאות האילן והבן.

ולמלאות הגליון אכתוב מה שיש לעורר עוד מש"ס שבת (דף קנ:), במעשה דחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגודרה ונזכר שישבת הוא ונמנע ולא גדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנו היה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, ע"כ. ולכאורה קשה האיך היה מותר לו לאותו חסיד להתפרנס מאותו הצלף הרי היה מעשי נסים ואין נהנין ממעשי נסים אך

לפמ"ש לעיל באריכות דעיקר דאין נהנין ממעשי נסים הוא משום דמנכין מזכיותיו בעלמא דאתי דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואם כן לפי מה שכתבתי בשם המהרש"א דאף דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום בעד זהירות מצוה לפנין משורת הדין נותנין שכר גם בהאי עלמא ואם כן הכא בהאי חסיד שנעשה לו הנס בשביל שלא רצה לגדור הפרצה יען שבא לו המחשבה לגודרה בשבת, אף דעל פי דין אין איסור בזה והיה מותר לו לגודרה, אך הוא לרוב חסידותו החמיר על עצמו לפנין משורת הדין, ובכהאי גוונא נותנין לו שכר אף בהאי עלמא, ואם כן לא שייך בזה לומר מנכין לו מזכיותיו כמובן ולכך היה מותר לו ליהנות מאות הצלף וזה נכון, ודו"ק כי קצרת.

והנני הכו"ח ומסיים מעין הפתיחה בתפילה להשי"ת
שיעזור לי ללמוד וללמד שבתני בבית ה' לאורך ימים אכי"ר
יוסף שאלל

מכתבי תורה **מאת החברים הי"ו**

מכתב מאת רב אחאי וחיבאי הגאון רבי אברהם יקותיאל אוהב ציון
שליט"א

רב ומו"ץ בעיה"ק טבריא ומוח"ס זכר עשה שו"ת יעלת חן ועו"ס

לכבוד רב אחאי גאון מהר"ר יוסף חיים שליט"א.

הנני להשתתף בפטיט"י פטפוטי דאורייתא טבין לכבוד רשב"י.

הנה ידוע דרשב"י הוא תיקון חטא אדם הראשון, וכמדומה
שהדברים מורגשים בסוגיא דרשב"י המפורסמת בשבת גל ע"ב ע"כ
אמרתי להעלות הדברים על הכתב.

שבת לג ע"ב. אזל הוא ובריה טישו בי מדרשא. כל יומא הוה מיייתי להו
דביתהו ריפתא וכוזא דמויא וכרכי. כי תקיף גזירתא, אמר ליה לבריה
נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן. מבואר שהיתה
כאן כעין קללת [בראשית ג, טז] ואל אישך תשוקתך והוא ימשול
בך, וז"ס שאמר נשים דעת"ן קלה רמז לחטא עץ הדעת.

אזלו טישו במערתא. היפך מה שהיה לאדם הראשון קודם החטא
עולם ומלואו לפניו והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומביאין לו יין
המשומר בענביו מששת ימי בראשית.

איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא. לרמוז על [בראשית ב, י] ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

והוּו משלחי מנייהו, והוּו יתבי עד צואריהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצללו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו. מבואר שהיו ערומים בתוך עפר המערה, כעין דכתיב [בראשית ב, כה] ויהיו שניהם ערומים.

איתבו תריסר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר: מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה, נפקו. אליהו עלה בסערה השמימה ולא נתפס בו קליפת קללת מות הנובעת מן החטא, והוא שבא להודיע על תיקון הענין.

חזו אינשי דקא כרבי וזרעי, אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהן - מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חיזרו למערתכם! הדור אזול. כיון שהגיעו למדרגת אדה"ר קודם החטא ממילא תו אי"צ לעבוד ולטרוח כי הכל בא מאליו ע"י עשיית רצון ה' וע"כ הקפידו על אלו החורשים וזורעים כיון שעסק זה בטל הוא לרום דרגתם. והיינו דארשב"י בברכות [לה ע"ב] בזמן שישראל עושים רש"מ מלאכתן נעשית ע"י אחרים.

איתיבו תריסר ירחי שתא. אמרי משפט רשעים בגיהנם - שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפקו, כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר - הוה מסי רבי שמעון. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה. רשב"י היה עוצר עצמו מן ההקפדה, כעין מ"ש בנדה [טז ע"ב] ג' הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן, ראה להלן הרחבה ע"ז.

בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא, ורהיט בין השמשות. אמרו ליה הני למה לך אמר להו לכבוד שבת ותיסגי לך בחד, חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור. אמר ליה לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל יתיב דעתייהו. ידוע הדבר דאדה"ר ביום ו' חטא ע' סדר המאורע בסנהדרין [לח ע"ב] וכתב הרב בני יששכר דכל החושים נפשגמו בחטא הע"ד חוץ מחוש הריח, שהרי כתוב נחמד למראה וטוב למאכל ותקח מפריז וכו', ומבואר שכל החושים הראיה והטעם והמישוש נפגמו אך הריח הוא נשאר טהור. [ריח גימטריא טהרה]. והיינו דראו ביום ו' שלוקח הדסים שיש בהם ריח טוב שהוא רמז לכפרת עוון של חטא עה"ד, ויבואר עפמ"כ ר"צ מלובלין דיום שבת הוא תיקון לחטא אדה"ר, נמצא כל ישראל שותפים בזה ומאירים לכל השבוע ע"י שבת. והיינו דאמר ליה אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, שזה לעומת לעבדה ולשמרה של אדה"ר.

נדה טז סע"ב. אמר רשב"י ג' הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן. צ"ב הלא משנאיך ה' אשנא. וע' מהרש"א וערוך לנר ויעב"ץ. וד' מהרש"א צ"ב כמ"ש הערול"נ שם. גם מה שכתב הגאון יעב"ץ דהקב"ה שונאן כשעושין כן בקבע ואיני אוהבן קאי על מי שעושה כן גם דרך עראי, הוא דוחק הנראה לעין, וחזיתיה למרן הגר"ד קוק שליט"א בס' באר חפורה שרים (עמוד רמו) שכ' ליישב קושיא זו בתרי אנפי. ע"ש בדפח"ח. ויש לתרץ עוד בס"ד, דשנאה של רשב"י עלולה להזיק עי' שבת (לב ע"ב) ומעילה (יז ע"ב) ובתוס' שם כתבו דרשב"י נוח לכעוס ומקפיד בדבר מועט הוא ע"ש.

ובזה מדויק לשון הגמ' ואני איני אוהבן משמע רק הוא דשאר אינשי צריכים לשנא ג"כ. וכדפירשו מעין זה הא דאיתא בקידושין (פב ע"א) אמר ר' נהוראי "מניח אני" כל אומנות שבעולם, ואיני מלמד את בני אלא תורה וכו'. הגם דאיתא בקידושין (כט ע"א) שחייב אדם ללמד את בנו אומנות. ותירצו דדינא דמתני' נאמר בכלליות, אבל מי שרואה שיש בבנו חשקות לעסוק בתורה יומם ולילה והיא אומנתו, בודאי שאי"צ ללמדו אומנות, וז"ש "מניח אני" ולא אמר הוראה כללית לכל איש ישראל. וכן מבואר בפני יהושע ועוד רבים. וע"ע במהרש"א (קידושין שם, ד"ה לעולם). בשו"ת שארית יעקב (וילנא תרנ"ה, בפתיחה). עי"ש. וע"ע בחידושי חת"ס (ב"ב כא ע"א, ד"ה בתינוקות). ובביאור הלכה (סי' שו, ד"ה וללמדו). ולהגר"ח קנייבסקי שליט"א בספר שיח השדה ח"ג (קידושין פב ע"א) ודו"ק.

בגדר איסור "לא תתן להם חן"

ברכות ח ע"ב. תניא אמר ר"ע בג' דברים אוהב אני את המדיים וכו'. וכיו"ב לקמיה אמר ר"ג בג' דברים אוהב אני את הפרסיים. וצ"ב היכי לא חיישי לאיסור לא תחנם, שביארוהו חז"ל (ע"ז כ ע"א) לא תתן להם חן. ונראה דהאי איסורא דוקא במשבח ללא תועלת כההיא דאמר רב שם אסור לאדם שיאמר כמה נאה עכו"ם זו, לא כן הכא שהשבח על מעשיהם הוא לתועלת שילמדו אחרים גם הם איך לנהוג בעניני ד"א וצניעות וכיו"ב. ובירושלמי ע"ז (פ"א ה"ט) איתא, מעשה ברבן גמליאל שהיה מטייל בהר הבית וראה אשה אחת גויה ובירך עליה וכו'. ולא כן א"ר זעורה וכו' בשם רבי יוחנן לא תחנם לא תתן עליהם חן. מה אמר אבסקנטה [פירוש, וכי חלק לה כבוד מיוחד], לא אמר אלא ברוך שכך לו בריות נאות בעולמו, שכן ראה אפי' חמור נאה או גמל נאה סוס נאה אומר ברוך שכך לו בריות נאות בעולמו. ע"כ. והעובדא על ר"ג תואמת לעובדא דהכא שמצינו ג"כ ששיבח ר"ג את הפרסיים, ויסוד אחד לשני העובדות דכל שאינו מכוין לשבח את הגוי, ומטרתו היא לתועלת אחרת כגון לשבח את השי"ת או ללמוד מוסר איך לנהוג בענינים מסויימים, שפיר דמי ולית ביה משום ל"ת. [ובבבלי שם הגירסא רשב"ג בהאי עובדא, וע"ש כמה שינויים. ועמש"כ מהרמב"ח בשו"ת קול גדול (סי' ט). ובברכ"י (סי' רכה סק"י). ואכמ"ל].

ב. ויש להרחיב הענין בהקדים מ"ש בקידושין (לא ע"א) בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב ואם, א"ל צאו וראו מה עשה עכו"ם

אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו וכו'. הרי ששבח בזה את הגוי.
 [ויתכן דכיון שכבר מת ל"ש ביה לא תחנם שכבר ביארו הראשונים
 שהחשש בזה שמא ילמוד ממעשיו כמ"ש הרמב"ם (פ"י מעכו"ם
 ה"ד). וע"ע בס' החינוך (מצוה תכא) שהרחיב לשונו בזה. וכ"כ
 מהר"א פאלאג'י בס' פדה את אברהם (מע' ל אות ג). וכ"כ לצדד
 בס' עלי ורדים (סוטה מב ע"ב). וצע"ע]. והנראה בזה כעין הנ"ל
 דכונתו בזה צאו וראו מה עשה גוי, ותדונו בזה מק"ו כמה ראוי הדבר
 להיות אצל האומה הישראלית שהיא הנבחרת. וכן שמעתי מהגאון
 הנורא מהר"ד קוק שליט"א. והיינו דמסיים רבי חנינא בקידושין שם,
 ומה מי שאינו מצווה ועושה כך, מצווה ועושה עאכו"ל וכו'. והבן.
 שו"ר שכ"כ הגרי"ח בס' בן יהוידע דמ"ש ר"ג ור"ע אוהב אני היינו
 שיש לישראל לעשות ק"ו ולא לשבח הגויים היתה מטרתם. [עוד כ',
 ליישב דבמכוון אמרו דבריהם במנין, בו תרמוז כי בשלשה דברים
 גרידא הוא שיש לשבחן ותו לא, דבשאר דברים גריעי נינהו, ונמצא
 שבאו לידי גנותן בזה]. וכיו"ב כתב הגר"ח פאלאג'י בשו"ת נשמת כל
 חי (ח"א סי' נה). ע"ש. והכי מסיק ג"כ בס' "טוב ראי" בסוגיין. וכ"כ
 מדנפשיה ידי"נ הרה"ג שמאי גרוס בס' "משא בני קהת" על הר"מ
 (הל' ע"ז שם).

ג. ובעומק הדברים נראה, שיש הבדל בין אם בדברי השבח בא
 לשבח את האדם המדובר, או שבא לשבח את המעשה שעושה
 האדם המדובר, והכא בודאי שלא באו לשבח את הגויים רק את

המעשה שנעשה על ידיהם שמשובח הוא ויש לעשותו בכל מקום, והוא שאמרו בג' דברים אוהב אני וכו', ולא אמר ח"ו אוהב אני את המדיים, שבזה יש נתינת חן גמורה עליהם, רק אמר שבג"ד יש לו אהבה לאותם הדברים ולא לפועליהם ח"ו, ומה שאמר את המדיים היינו את דברי המדיים ומעשיהם המפורטים. וכצ"ל בהיהא דדמא בן נתינה. זכר לדבר מ"ש בעירובין (ק סע"ב) אלמלא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול וגזל מנמלה. ואטו יש בזה שבח לנמלה עצמה, הלא אין שייכות כלל לשבח את עצם הנמלה כי איננה בעלת דעת לעורר אצלה רגש העצלות והזריזות וכיו"ב. וכן משחז"ל הוי עז כנמר וקל כנשר אטו ראו בזה שבח לאותם חיות. וע"כ השבח הוא לדבר הנפעל על ידם, שהקב"ה נתן בהם תכונות אלו בכדי שנלמד לעשותם. וק"ל. וזה ג"כ שורש ד' הגמ' בע"ז דכיון שמשבח את השי"ת על היופי שנתן בבריותיו לית לן בה. וכ"כ בקיצור בס' משנת שלמה (ע"ז כ ע"א). ובס' שמטה כמצותה (שער א, פ"י אות ח). וע"ש.

ד. ובשו"ת נשמת כל חי שם צידד לומר דהמשבח אומה שלמה, אינו בכלל לא תתן להם חן, כיון דהחשש שמא ילמוד ממעשיהם, וזה ל"ש כלפי אומה שלמה שיכרות אהבה עמהם. ע"כ. וכן צידד מודנפשיה בס' ברכת אברהם ארלנגר (שבת לג ע"ב), וסיים מילה בצל"ע לדינא. ולפע"ד חידוש זה צע"ג, דמה בכך שאינו יכול לכרות ברית אהבה עם אומה שלמה, הלא בכלל מאתים מנה ויכול לכרות

ברית עכ"פ עם כמה מהם, ואפי' בחד מינייהו סגי, ואדרבה יש להסתכל על ענין לאידך גיסא, דכשמשבח חד מינייהו עדיין יש מרחק ביניהם, דסו"ס אותו אחד שייך לאומה שפלה ובטיל ברובא, לא כן היכא דכולם אהובים אצלו ע"י השבח שמשבחן, הרי שבזה נקל בעיניו יותר להתחבר לכל אחד מהם כשיפגש עמו באיזהו מקומן. ואטו דוקא אם יתחבר עם כולם הוא דאיכא חששא. ומצאתי בס' טוב ראי בסוגיין שעלה על דעתו ליישב ג"כ דבאומה לא יאסר ד"ז, ושעפי"ז ניחא ההיא דשבת (לג ע"ב) כמה נאים מעשיה של אומה זו וכו'. ושוב דחי לה דהא קרא כתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם, וזה ברור דכריתת ברית קאי על אומה וא"כ דוחק לומר דלא תחנם דקאי עליה בוא"ו החיבור לא נאמר באופן שמשבח אומה. ע"ש. וגם מהסברא הנ"ל יש להעיר בזה. וכן מבואר מדברי הגר"א בחידושיו לשבת שם דס"ל דגם על אומה איתמר האי איסורא, וכאשר העיר לנכון בשו"ת ציץ אליעזר חט"ו (סי' מז אות ב). וע' דע"ת למהרש"ם (יו"ד סו"ס קנא).

ה. וע"ד הקושיא מההיא דשבת ששבח ר"י את הרומיים, הנה כבר ביארנו לעיל בס"ד שורש האיסור ולפי"ז לקמ"ד, כי ר' יהודה אמר התם כמה נאים "מעשיה" של אומה זו, נמצא שלא שבח את בני אותה אומה רק את מעשיהם. ורשב"י חלק עליו דגם תוכן המעשים אין בו ענין חיובי כלל, כי כונת העושה משפיעה על הדבר הנעשה על ידו וכיון שכונתם לרעה היתה אין מה לשבח את אותו מעשה. ובס'

שפת אמת מגור שם העיר בזה, וכ' ליישב דר"י אמר בלשון תימה כמה נאין וכו'. אכן פשטות הדברים אינה כן כלל, דלפי דבריו לא הי"צ רשב"י להעיר על דבריו דשון נינהו. וי"ל בדוחק דלהוסיף בגנותם אתי. מה גם דאמר' שם שנתנו פרס לר"י על ששבח את אומתן. וגם זה י"ל בדוחק עצום. ומצאתי בס' מאור ישראל שם שהב"ד השפ"א וכתב שאינו מחוור, ושוב כתב, ולי נראה ליישב שדוקא לשבח לאיש גוי פרטי אסור אבל אומה אשר עם ישראל חוסים בצלה וע"י שבח שמשבחים אותה בפני ישראל על מעשיה יהיו מתפללים בשלומה של המלכות שפיר דמי וכו'. ע"כ. ודבר זה נתן לשמוע דלא באנו להיתר כללי בכל אופן שמשבח אומה כ"א לצורך תפלה. ודו"ק. ועמש"כ ליישב בחי' הגר"א שם. ועמש"כ בס' טבעת המלך על הרמב"ם שם.

ו. לאור האמור נשאלתי במי שמשבח גוי נאה על יופיו ותוכ"ד אומר ימ"ש וכיו"ב ממין קללה שבזה מראה את ריחוקו מעליו לגמרי, האם בזה מסיר מעליו את דלא תחנם. ולכאורה לפמשנ"ת לעיל יש לומר דבכה"ג כיון שמגלה דעתו שאינו משבח את הגוי עצמו אלא את יופיו גרידא שרי. אכן מקום יש לחלק בין השוין דעד כאן איירינן בשבח "מעשיהם" של גויים כגון צניעותן או בנינים שעשו וכיו"ב, דזה הותר כיון דהשבח על הפעולה גרידא ולא על פועלה, לא כן הכא שמשבח את יופיו נמצא דגברא הוא דמשבח והלא גוי הוא והדרין לאיסורא, ודוקא אם מכין לשבח את השי"ת שברא בעולמו

כדבר הזה בזה הדרי' לכללא דמשבח ענין חיצוני ולא את בעל הדבר, וכן מבואר בע"ז שם ונפסק להלכה בשו"ע יו"ד (סי' קנא סי"ד). ע"ש. לא כן היכא שאין בכונתו לשבח את השי"ת, פסיק רישא הוא שמשבח את עצם הגוי. ובזה שמקללו אח"כ אינו מוכרח כלל שמבטל האיסור כי התורה אסרה לשבח וקעבר אאיסורא, ומה שהוסיף קללה אולי בזה מיעט את התקרבותו אל הגוי אך עדיין יש בלבו צד שבח על מהות הגוי, ודומה הוא לאדם האומר על מאכל כי הוא מתוק לחיך אך יש בו נזק לבריאות, דסו"ס יש בו שבח מצד מה שאמר שהוא מתוק. ודו"ק.

כה דברי אח רחוק בלב קרוב
אברהם יקותיאל אוהב ציון, טבריה

**מכתב מאת ידידי וחביבי הרה"ג רבי משה יוחאי רו שליט"א
בעמח"ס תפארת הברית תפארת הפדיון וש"א"ס**

בס"ד

אור לארבעה עשר בניסן התשע"ג, פעיה"ק ירושלם ת"ו

כבוד ידיד נפשי הרב הגאון הנעלה, חריף ובקי טובא, ריח"א
דאפרסמונא טבא, חובר חיבורים מחוכם, נבון וחכם, רב ספר'א, רבי
יוסף חיים אוהב ציון שליט"א, מח"ס "עתה באתי" ושאר ספרים
רבים ונכבדים

אחדשה"ט וש"ת באה"ר

שמחתי הבוקר לשמוע מכת"ר כי עומד הוא להעלות על מכבש
הדפוס חיבור יקר על מעלת יום הגדול ל"ג לעומר - יומא דהילולא
רבה דבוצינא קדישא רבי שמעון בר יוחאי זיע"א. ולעשות רצון
צדיק אצרך בזה כמה גרגירים בפסטיא דאורייתא בעניני רשב"י ול"ג
לעומר.

א. בשבת (לג:) בעובדא דרשב"י זיע"א: אתא אליהו קם אפתחא
דמערתא. כתב הגאון יעב"ץ וז"ל: מה שלא נכנס אצלם להודיעם
בהדיא חייש דילמא סברי שד הוא, שהרי מפני כך אין נכנסים
לחורבה, אבל שמע קל גברא בדברא משתמשים בו בבת קול
כדאיתא במגילה (ג.). עכ"ד. ויש להקשות דהלא בזוה"ק (זו"ח
פרשת כי תבוא, ובהקדמת תיקוני הזוהר) מפורש שהיה אליהו בא
אצלם פעמיים בכל יום ומלמדם רזי תורה וא"כ מדוע יסברו שהוא

שד, כיון שרגילים בו. ובלאו הכי קשה למה לא בא להודיעם במפורש שהגיע זמנם לצאת, רק עמד מאחורי המערה והודיע על מות הקיסר בכדי שיבינו הם מעצמם שהגיע העת. וצ"ע. ומקדמת דנא (סיון תשס"ב) שלחתי שאלה זו (שעל היעב"ץ) למוה"ר הגר"מ מאוזו שליט"א וכה השיבני: היעב"ץ כותב לפי הפשט ולא לפי הזוהר. עכ"ל.

ועתה עולה על דעתי בס"ד ליישב תירוץ חדש, דיתכן דאליהו ידע ממתיתבא דרקיעא שרשב"י ובנו צריכים לישב במערה י"ג שנים בגזרת עליון, רק כיון שמת הקיסר שבעטיו נכנסו למערה, עלה על דעתו של אליהו הנביא דאולי נתמתקה הגזרה ויכולים הם לצאת, אולם כיון שלא הורו לו משמיא במפורש לומר שיצאו, לכך רק הודיע על מות הקיסר [ומה שאמר: ובטיל גזרתיה, י"ל דלא אמרו בפירוש שנתבטלה הגזירה, רק אפשר שהיה החוק שכשמת אחד מהם בטלה הגזירה תומ"י, כמ"ש בתענית כט. וברש"י מגילה טו:], ואמר שרשב"י יחליט בדעתו כיצד לנהוג. ואכן רשב"י יצא ולבסוף הוכרח לחזור לשנה נוספת להשלים הגזרה דמעיקרא.

ואל תתמה היאך אליהו שהוא מלאך לא ידע מהו רצון העליון, ל"ק, דכבר אמרו בזוה"ק (וירא דק"א): דמלאכי לא ידעי בהאי עלמא "אלא מה דאתמסר להו למנדע" וכו', כגון כל אלין מלין דזמין קב"ה לאיתא על עלמא, ומ"ט בגין דקב"ה אעבר כרוזא בכלהו רקיעין בההיא מלה דזמין לאיתא על עלמא. ע"כ. [וע"ש בהגהות החיד"א]. אבל מה שלא הוכרו בשמים אינם יודעים, ולפיכך לא ידע

אליהו אם להודיע לרשב"י במפורש, ועשה זאת בעקיפין. וכיו"ב מצינו במציעא (פה:) שהודיע לרבי על כח תפלתו של רבי חייא ובניו, אף על פי שהיה הדבר בסוד, והלקוהו על כך שיתין פולסי דנורא.

וראיתי להגרי"ח זיע"א בספר בן יהודע (שם) שעמד בשאלה זו, ותירץ על יסוד הנזכר בדרך אחרת, ובהיות שהספר מצוי לא אאריך בהעתקת לשונו הטהור. ע"ש. וע"ע בהקדמת ספר כרם רבנן ח"א מ"ש ליישב בזה בדרך נפלאה.

ב. אודות שאלתו של הגה"ק מהרי"ד זצ"ל מבעלזא והמפרשים (שהביא כת"ר בעמוד לג) דהיאך אכלו רשב"י ור"א מאילן החרובים טרם שעברו עליו שנות ערלה, וכת"ר הביא כמה וכמה תירוצים בדרכים שונות. אוסיפה בזה כמה גרגירים.

מש"כ בתירוץ א' דדבר המתהווה מן השמים אין בו חששות איסור, ראה לאאמו"ר הגאון רבי אלעזר רז שליט"א בספר פרי עץ הדר ח"ד (פ"ו הערה 12) כמה חילוקים בזה, ועפ"י המבואר שם יש לפרש בדרכים נוספות.

ומש"כ בתירוץ ו' ליישב עפ"י מ"ש היראים (סימן קפד) דאילן העולה מאליו חייב רק משום מראית העין ורשב"י לא חייש בעלמא למראית העין, כדאיתא בחולין (מא: ברש"י ובתוספות). הנה בדרך זו כתב ליישב גם הגאון המופלא רבי ראובן מרגליות בספר שערי זהר (שבת לג: ד"ה איתרחיש) והוסיף דכל החשש הוא רק היכא דאפשר במראית העין, אבל כשאי אפשר מבואר בירושלמי חלה

(פ"ד ה"ה) דלא חשו למראית העין בספינה, וכ"ש ברשב"י ור"א בריה דלא ידעו דוכתייהו כל אפילו בני ביתם, א"כ אין משום מראית העין ושפיר הותר להם לאכול מיד. וביחוד לפימ"ש הש"ע יו"ד (סימן רצד סכ"ז) שהעולה מאליו במקום טרשים פטור [והוא כתירוצו הרביעי של כת"ר]. עכת"ד.

ומ"ש בתירוצ' ז' דחרובין אינם מאכל אדם כלל לפי שהם כחרבות לגוף. ע"כ. הנה זה יתרץ רק על החרובים, אבל עדיין יקשה על מה שאכלו תמורים שהיו גדלים באילן בשבתות. וכמ"ש רבנו הכהן הגדול מאזמיר בספר מדרש תלפיות (ערך חרוב) משם מהר"מ גלאנטי קבלה איש מפי איש עד רשב"י שאילן החרובים נהפך בכל ערב שבת לאילן של תמרים, והיו אוכלים בשבת תמרים. ע"ש. דבזה אי אפשר לתרץ שאינם מאכל אדם, ועל כרחין כתירוצים אחרים.

ג. אודות מה שהעיר רבנו הגדול מהר"א פאלאג'י בהוכיח אברהם (פי"ז, שהביא כת"ר) דהיאך אליהו תלמידו של משה והרי ביניהם כמה דורות. ותירץ מה שתירץ. הנה ברעיא מהימנא (צו דכ"ז): איתא בזה"ל: אנת הוא רעיא מהימנא דאתמר בך משה קבל תורה מסיני "ומתמן ואילך כללו תלמידים אינון דילך מן יהושע עד סוף כל דרין" וכו', תלמיד בקי דילך מאן הוא וכו' אליהו, דאיהו תלמיד חבר. ע"כ. ואמנם רש"י בסוטה (יג.) אהא דאמרו שם אליהו תלמידו של משה, פירש: ולא שלמד תורה מפיו אלא תורתו של משה למדו לאליהו. ע"כ. ולפי סיום דברי הזוהר יתיישב טפי.

וחפץ ה' בידו יצלח להגדיל תורה ולהאדירה מתוך הרחבת הדעת
במנוחת שלום ושלוחה והשקט ובטח, ירום ונשא וגבה מאד. אכ"ר.

כנפש הכו"ח ידידו עוז

משה יוחאי רז

בלאאמו"ר הגאון רבי אלעזר רז שליט"א

מכתב מאת ידידי הרה"ג רן יוסף חיים מסעוד אבוהצירא
שליט"א
מה"ס מרי"ח ניהוח עפולה

הרה"ג רן יוסף חיים מסעוד אבוהצירא שליט"א
מה"ס מרי"ח ניהוח
עפולה

בזכות שמוחה רשב"י על מעשי אומה הרשעה זכה לכל המעלות
בספר בשבילי התלמוד (על ברכות, זרעים, מועד) מאת הרה"ג שמוחה
בונם ליבערמאן זצוק"ל כתב על מסכת שבת ל"ג ע"ב, וז"ל: במעשה
דרשב"י דיתבי ר' יהודה [הוא ר"י בר אלעאי ראש המדברים בכל
מקום] ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי יהודה בן גרים גביהו, פתח ר'
יהודה ואמר כמה נאים מעשיהם של אומה זו וכו', ר' יוסי שתק נענה
רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמון.

נראה שבוזה שרשב"י מוחה על מה שישבחו מעשיהם של גוים ואמרינן
בערכין (יד ע"א) אסור לאדם שיאמר כמה נאה כנעני זה, ובפרט אומה
הרשעה שהחריבה את בית מקדשינו. בשכר זה זכה לכל מעלתו
הרמה שע"י דבריו הוצרך לברוח למערה ושם למד סתרי תורה ותיקן
העולם ופוטרו מן הדין, עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: למדנו מדברי קודשו, שכאשר האדם מוחה על
רשעותם של הרשעים ולא חושש מפניהם זוכה לכל הטובות
שבעולם, וע"י כן מתקדש שם שמים ברבים.

ועיין בספר המידות רבי נחמן מברסלב זצוק"ל וזיע"א שכתב [בערך טלטול חלק ב' א], וז"ל: על ידי הטלטול זוכין לשם טוב, עכ"ל. ולפי דברי קודשו אפשר לומר שגם זכה רשב"י למעלתו הרמה ושמו הטוב לדורות עולם ע"י שהיה בגלות י"ג שנים, ועל כן זכה לכל המעלה הנפלאה.

מה היתה טענת רשב"י על יהודה בן גרים והרי לכאורה רצה לפרסם מה דעת התורה האמיתית בקשר לאומה הרשעה

בספר בשבילי התלמוד (על ברכות, זרעים, מועד) מאת הרה"ג שמחה בונם ליבערמאן זצוק"ל כתב על מסכת שבת ל"ג ע"ב, וז"ל: הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג. רש"י פירש שלא סיפר הדברים להדיא למלכות אלא סיפר הדברים לתלמידיו או לאביו ואמו ולא להשמיעם למלכות ונשמעו על ידו למלכות. ובתוס' גרים ר' יהודה בן גרים, מדאמרינן במועד קטן (ט ע"א) כי הוּוּ מיפטרי ר' יהודה בן גרים ור"ש בן חלפתא מרשב"י א"ל לבריה אנשים הללו אנשי צורה הם זיל גבייהו דליברכוך, מכלל דגברא רבא היה.

ולכאורה א"כ למה כשחזר רשב"י וחזייה ליהודה בן גרים אמר עדיין יש לזה בעולם שהוא לשון טענה, הגם שתוס' כתבו דלא גרסינן עשאו גל של עצמות אלא נח נפשיה, מ"מ גם הלשון עדיין יש לזה בעולם הוא לשון כעס, ובפרט לרש"י שסיפר רק לתלמידיו הרי היה זה בודאי לצורך לימוד דעת רשב"י ומה טענת רשב"י נגדו, וכי מפני שגרם

וסיבב בדיבורו את כל הצער והיה שלא בכוונה, אמר עליו כך והיה ראוי לעונש.

ואולי י"ל שאם היה מעביר דבריו בדרך לימוד לחוד לא היה יוצא מכשול כזה כשאר הלכות ולא היו נשמעים למלכות, אך הוא סיפר זאת בדרך חידוש גדול דעת רשב"י מימלא נשמע עד בית המלך. עוד אפשר שכוונת רשב"י עדיין יש לזה בעולם היינו שיש עדיין מי שמלמד זכות על הרומיים והדבר מחזק כוחם, ואם זאת רצה לבטל ולסלק, עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: עוד יש לתרץ בזה שטענת רשב"י על רבי יהודה בן גרים היה שכאשר גדולי ישראל יושבים לדבר ביניהם ואדם אחר שומע את דבריהם אין לך לפרסם את כל מה שגדולי ישראל אמרו כשישבו ביניהם, כי אם היו רוצים לומר זאת לעם לא היו יושבים ביניהם לבדם אלא היו אומרים את זה בריש גלי לכל העם, ואם כן מי הוא אותו אחד שיהיה שופרם של גדולי ישראל בלא רשותם ויעביר את דבריהם ללא רשותם.

בענין העץ חרובין שאכלו ממנו רשב"י ובנו מדוע אין בזה דין ערלה בספר "מורפסין איגרי" (ויקרא, עמו' ריט-רכב) בפרשת אמור הובא על הפסוק "שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל" (יט, כג). במסכת שבת (לג ע"ב) מספרת הגמרא, שרבי שמעון בר יוחאי ובנו ניזונו מעץ חרובים שצמח בהגיעם למערה.

בוצינא קדישא ❖ מכתבי תורה

רעג

וקשה: הלא בשלוש השנים הראשונות הפירות אסורים משום ערלה, שנאמר "שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל"?
א"ה ריחמ"א, ואמרתי בס"ד ללקט בקצרה את התירוצים שהובאו שם:

- א. לדעת הרמב"ם אילן העולה מאליו ברשות הרבים פטור מערלה (מע"ש י', ה). (הגרא"ל שטיינמן והגר"ח קנייבסקי).
- ב. גם לחולקים על הרמב"ם הנ"ל וסוברים שברה"ר חייב, מ"מ באילן שעולה במקום טרשים שאין דרך בני אדם לזרוע פטור מערלה, וע"כ האילן דרשב"י גדל במקום טרשים. (מאת הנ"ל).
- ג. יתכן שאילן זה לא ינק מהאדמה כלל, ובנס עשה פירותיו. ואף אם נאמר שינק מן הקרקע, מאחר שהקרקע לא התשתנתה ולא ניתן לזרוע, אין זה נקרא יניקה מן הארץ (דרך אמונה מע"ש י', ו).
- ד. אילן שהועבר בגושיו מחו"ל אין בו דין ערלה, וכן אילן דרשב"י הגיע מן השמים מושלם בגושיו וע"כ היה פטור מערלה, והיה כאילן ישן (שם).
- ה. אילן דרשב"י נברא בדרך נס ועל נס אין חיוב ערלה, וכן יש להוסיף שערלה היא סוג של טומאה ואין טומאה יורד מן השמים. (הרה"ג גמליאל הכהן רבינביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך").
- ו. חרובים אינם מאכל אדם ועל כן אין בהם דין ערלה. (הרב משה יחזקאל).
- ז. יתכן שהאילן נעקר ממקום אחר שהיה נטוע כמה שנים, ובא מערה דרך נס עם גוש אדמה סביבו, ובאופן שהיה ניכר שכבר עברו עליו שנות הערלה. (הרה"ג גמליאל הכהן רבינביץ).

- ח. בתוספתא (ערלה א, ד) מבואר שאילן שהקדישו ונטעו אינו אסור בערלה, ואילן דרשב"י שנברא בנס הרי הוא כאילן שהקדישו קודם שננטעו, שכן רשב"י ובנו זכו בו מידיו של הקב"ה, ועל כן אין איסור ערלה. (הנ"ל בשם הרב יהונתן וינר).
- ט. החרוב נקרא פרי רק משישרשרו, (עיין ברכות לו ע"ב וברש"י), וא"כ רשב"י אכל קודם שהיה בגדר פרי, וא"כ לא אסור משום ערלה. (הנ"ל בשם הנ"ל). א"ה ריחמ"א אך תירוץ זה קשה דא"כ יוצא שרשב"י אכל וקטף מהפרי רק תקופה מסוימת בשנה. וצ"ע.
- י. אילן זה הגיע למערה ונברא שם שנים רבות קודם שהגיע רשב"י ובנו לשם והיה ניכר שכבר עבר עליו שנות ערלה. ועיי"ש מה שהוסיף. (הנ"ל בשם הנ"ל).
- יא. היה מותר להם מטעם פיקוח נפש, שכן לא היה להם מאכל אחר, ואין בזה משום טמטום הלב (ועיין חתם סופר תורת משה פר' ואתחנן דף טז ע"ב, ומשך חכמה דברים ו, יא, שנחלקו בזה). (הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א).
- יב. אין ערלה נוהג אלא בכרם שלם ולא באילן אחד למאן דאמר כרם רבעי (ועיין רש"י סוטה מג ע"ב ד"ה קלא). (הרב הנ"ל בשם הרה"ג אשר אנשיל שוורץ).
- יג. א"ה ריחמ"א, עוד עלה בדעתי תירוץ מחודש דיתכן שהיה להם אוכל עד ג' שנים לנטיעת האילן ורק אז הסתפקו ממנו, אבל לא ראיתי לזה רמז באף מקום וכתבתי רק על מנת להגדיל תורה ולהאדירה.

**מכתב מאת ידידי הבה"ח רבי אהרן שליו שליט"א
בעמח"ס "אש תמיד" ושא"ס אשר עמו בכתובים**

בס"ד

ר"ח אייר התשע"ג לפ"ג

ירושלים עיה"ק תובב"א

כבוד ידידנו הגאון המופלג ספרא רבה ויקירא לישראל כמהר"ר ר' יוסף חיים אוהב ציון שליט"א, שמחה נפלה בליבי על אשר כת"ר הרמזה שליט"א, עלה ובא בדברות שנויות ובתוספות כתובה, בהדפסת חיבורו בוצינא קדישא על עניני ל"ג במדוב"ת, יזכה ה' להגדיל תורה ולהאדירה בנחת ושמחה וכט"ס אמכי"ר ולבקשת כת"ר שליט"א הנני מצרף כאן בס"ד ד"ת מעניני דיומא, מתוך חיבורי בכ"י משחת שמן הסובב על עניני רשב"י והמסתעף.

בביאור הענין שנקרא ר"ש רשב"י או בר יוחאי ע"ש אביו

הנה יש בנותן טע'ם לבאר, על מה ולמה מצינו בכמה מקומות שהיה נקרא רשב"י על שם אביו "בר יוחאי" וכההיא דשבת (לג ע"ב), וביותר ראיתי שנתקשה על הדבר הגה"ק הריא"ז מרגליות בתחילת ספרו ביאור השיר בר יוחאי, ממאי דאיתא במדרש (שוח"ט מזמור ד ובפרש"י שם), עד מה כבודי אתם מכלימים אותו וקורין אותי בן ישי, כמה דאת אמר ראיתי את בן ישי וכו' ולית ליה שם (בתמיה) עי"ש, והאמת דהמעין שם יראה דדוד בא עליהם בטענה הזאת מכיון שתדיר היו מבזין אותו בדברים, וע"כ התלונן כנגדם דוד על הדבר הזה

ג"כ, וא"כ י"ל ששאני שם שכל קריאתם ע"ש אביו תדיר היתה לגנות, וכן ראיתי בביאור הקדמון יבקש רצון על מדרש שוח"ט שכתב לבאר דהגנות היא, דהגם שהיה דוד אדם מפורסם מ"מ מחמת שלא החשיבוהו שונאיו וכדליתא בעלמא כלל ע"כ קראהו תדיר על שם אביו עי"ש, אולם הנראה שגם ענין זה תלוי, דלפעמים אדרבה יהיה לאדם שבח בקריאתו ע"ש אביו ודהגם שהוא יהיה אדם גדול בפני עצמו, מ"מ במקום שאביו אדם גדול ומופלג, יש כבוד לאדם במה שמתכבד בקריאתו ע"ש אביו ודו"ק.

ושו"ר שכבר עמד בזה מופה"ד מהר"ח פלאג'י זצ"ל, בספריו הכתוב לחיים על התהילים (פרק ב), ובהקדמת שו"ת חקקי לב (ח"א), והביא שכפשוטותו דהבן ישי שהיו קוראים אותו שונאיו של דוד היה לגנאי כ"כ הרב בעל הכלים (שמואל א סי' כ), והרד"ק (שמואל א סי' כב), והגר"ח פלאג'י נתקשה שם בדבר, מהא דאמרינן בש"ס דסנהדרין (קא ע"ב), בהא דקאמר הקב"ה לירבעם חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בג"ע וכו', הרי דקב"ה קרי לדוד בן ישי סתם ושהמשמעות שם היא לכבוד ותפארת, וכתב שע"כ י"ל שבלשון הזאת יש בה תרי אנפי ומשמעות, ופעמים שתהיה משמעותה לכבוד ותפארת ואהבה וחשיבה, ופעמים שתהיה מחמת שנאה (וכגון שאינו יכול להזכירו בפיו מחמת שנאה ומזכיר את שם אביו) עי"ש.

עוד בטעם חשיבות האדם להקרות ע"ש אביו

וכדמות זה ראיתי גם לגה"ק מהרח"א שפירא ממונקאטש בספר דברי תורה (מהדורה ז, או' לג), שגם הנ"ר עמד בדבר וכתב, דמה שהיה נזכר

בשם אביו הכוונה היא לטובה בכדי שלא יקראו לרבו בשמו גם שלא בפניו ע"כ קראו בשם אביו בלבד, ומה שהיה נקרא גם ר' יהושע בן לוי בכ"מ בש"ס בר ליואי (כתובות ע"ז ע"ב, סנהדרין צח ע"ב), לכבוד אביו היה נקרא כך ע"ש, וכע"ז ראיתי גם לגאון ר' שמעון סופר בריה דהחת"ס, בשו"ת מכתב סופר (ח"ב בדרושים, דרוש כז לל"ג בעומר) שגם עמד בענין ודרך שם לבאר, דמה שהיו נקראים כך ע"ש אביהם בא ללמדך טעם לשבח שלא שינו מדרכי אבותיהם מאומה ע"כ היו נקראים לזבח על שם אבותיהם ע"ש, וכיסוד דבריהם כבר ראיתי שכתב כן המהר"א אזולאי בספר אור החמה (ח"א דף ד, והבי"ד הריא"ז מרגליות שם) בזה"ל, בר יוחאי כך עיקר הצדיקים בהווא עלמא, לחדש מעלת אביהם וחופתם כענין פנות אתר לבר לואי עכ"ד, ושור"לגר"א פלאג'י בספר והוכיח אברהם (דרוש לל"ג בעומר, הנדפס בס"ס בוצינא קדישא מהדו"ק עמ' מ) שכתב משם ספר בן יוחאי, דמה שהיה אליהו הנביא קורא לרשב"י ע"ש אביו ולא בשמו ממש זהו, דמחמת שהיה לאליהו דין של תלמיד לרשב"י ומכיון שכך היה אסור לו לקרוא לו בפניו בשמו (והאמת שחידוש הוא שמשוה לאליהו הנביא דינא דתלמיד קמי רשב"י ועמש"כ בדבר בוהוכיח אברהם שם עוד).

בענין שמות החכמים הקרויים ע"ש אביהם

והאמת שלבר מרשב"י וריב"ל כן מצינו לרוב שהיו החכמים נקראים ע"ש אביהם והזכיר כאן מקצתם בס"ד, רבי יוחנן נתכנה בר נפחא על שם אביו בסנהדרין (צו ע"ב, ועי' ברש"י שם), וכו"ש בן לקיש שנתכנה

בר לקישא בב"מ (פה ע"ב), בן זומא ובן עזאי נקראו ע"ש אביהם בכל התלמוד (וע"ע הוריות ב ע"ב), ר"י בן קרחא נתכנה קרחא על שם אביו ר' עקיבא שהיה קרח [לשיטת רש"י, ומ"מ ע"י בתו"ס שבת (קנ ע"א), ובפסחים (קיב ע"א), ובבכורות (נח ע"א), ובב"ב (קיג ע"א)], אביי כונה כיליל על שם אביו [ע"י רש"י זבחים (ק"ח ע"ב), ולמהר"ח פלאגי' בספר כל החיים (מער' א או' ה), ולעתים נחמני על שם רבו רבה בר נחמני שגידלו וע"י רש"י גיטין (לד רע"א, וכתובות (סה ע"א), ובהגהות יעב"ץ (הוריות יד ע"א)], וכרבה בר בר חנה שנתכנה על שם אביו ועמש"כ בזה באורך בספר הליכות אלי (כללי ב או' קנא)], וככלל היה עוד נראה לומר, דכל החכמים הנקראים "בן, ובר" וכגון ר' שמעון בן גמליאל וכו' היה קרואים כן על שם אביהם, [והנראה שגם ר' יהודה בן בתירא היה קרוי כן על שם אביו ולא על שם מקומו, והגם שמצינו שבתירא הוא שם מקום בפסחים (סו ע"א), הרי ר"י מקומו היה בנציבין וכמבואר להדיא בפסחים (ג ע"ב), ובסנהדרין (לב ע"ב), וביבמות (קב ע"א) ודו"ק].

רשב"י היה חפץ להקרות ע"ש אביו מחמת שעסק אביו בגמ"ה, ועוד

בביאור הדבר

וכ"ר עוד לגאון ממונקאטש בספרו שער יששכר (מאמר גל עיני או יט), שכתב עוד שם לתת טעם לדבר, דמכיון שרשב"י עסק כל ימיו בתורה ולא בטלה לרגע, וכדברי הש"ס בשבת (יא ע"א), ולא היה ספק בידו לעסוק כ"כ בגמילות חסדים כאביו, דאילו אביו שהיה מקורב למלכות (וכמבואר בפסחים קיב ע"א) מסתבר שעסק הרבה בגמילות

חסד, ע"כ לגודל השלימות שיתאחדו אצלו עסק התורה והגמ"ח, ע"כ היה חפץ שיקראהו על שם אביו יוחאי ועמש"כ לבאר בדבר עוד, ועפי"ד נראה עוד נראה לבאר דמכיון שבשעה שהיה ר"ע בבית האסורים ובא לפניו רשב"י שילמדו תורה ולא רצה ר"ע ללמדו, אמר לו רשב"י שימסור אותו לאביו יוחאי וכמבואר כ"ז בפסחים שם, וע"כ מכיון שנתרצה ר"ע ללמד תורה לרשב"י וכ"ז היה בזכות אביו יוחאי, לכן בשביל זכות זאת נקרא רשב"י ע"ש אביו, והגם שלמד לפני כן תורה קמי דר"ע וכמבואר להדיא ביבמות (סב ע"ב) י"ל דמכיון ששם מסר ר"ע את עצמו טפי, ע"כ זכה רשב"י לקבל ממנו ריבוי גדול של תורה והוראה ע"כ החזיק לאביו טובא עה"ד הזה ודו"ק.

בדברי רשב"י שקאמר לר"ע שאם לא ילמדנו תורה ימסרנו למלכות

ובגמרא דפסחים דאמרינן שם, שרשב"י בא לפני ר"ע שהיה אסור בבית האסורים ואמר לו רבי למדני תורה וסירב ר"ע ללמדו, ור"ש אמר לו שאם לא ילמדנו תורה יאמר דבר זה לאביו יוחאי וימסרנו למלכות ע"ש, ורבים תמהו מאוד בדבר איך התנא האלוקי רשב"י יאיים כך על רבו שלימדו תורה רבות ויאמר לו שימסרנו למלכות.

וראיתי להגאון משמלוי הי"ד [הוב"ד בספר מידות דרשב"י לגה"ק ריא"ז מרגליות (או' קכט), וע"ע בספר אגרות לחם שלמה (עמ' רי)], שכתב לבאר הדברים בהקדים עפי"ד הש"ס בשבת (ל ע"ב), שבטרם הלימוד היו פותחים במילי דבדיחותא, וביאר הרב הדבר עפי' המבואר בספרי המהר"ל שהעיון בתורה בעומק מבטל הדביקות, וא"כ ה"ה גם בהיפוך שהדביקות הגדולה מבטלת את עיון התורה, וע"כ הנה

התנאים והאמוראים הקדושים היו תמיד בדביקות גדולה עד שלא יכלו להעמיק העיון בלמוד רק ע"י מילתא דבדיחותא הורידו א"ע קצת מהדביקות הגדולה למען יהיו יכולים להעמיק וללמוד בעיון, ואח"כ בשעת הלמוד היו עוד צריכין ליראה כדי להחליש הדביקות והאהבה ובכדי להעמיק יותר וזהו שאמרינן שם ולבסוף יתיב באימתא, והנה רע"ק שהיה יושב בבית האסורים בדביקות גדולה והיה מוכן למסור נפשו לה' כמו שאמר כל ימי הייתי מצטער על זה, על כן מגודל הדביקות לא היה יכול להוריד א"ע ללמוד תורה לרשב"י, ע"כ קאמר לו רשב"י מילתא דבדיחותא שיאמר לאביו שימסרנו למלכות, שהוא דבר המביא לידי גיחוך ושחוק, חדא שיאמר כן לאביו הצדיק וימסרנו למלכות, ועוד מה יש לו למוסרו למלכות בשעה שרע"ק כבר נתון ומסור בידם, ואמר כ"ז למען למען להחליש ולקרר את רבו רע"ק מגודל הדביקות הנוראה שהיתה לו בכדי שילמד עמו וז"כ בזה ודו"ק עי"ש, וכדבריו כן ראיתי שביאר גם בשער יששכר (מאמר גל עיני או יט) עיש"ב.

עוד בביאור הדבר שהיה נקרא כן, ע"ד בן עמרם דרשב"י ניצוץ משה
ועוד בטעם הדבר שהיה נקרא ר"ש בר יוחאי, כתב לבאר שם הרב שער יששכר, דמכיון דרשב"י היה ניצוץ משה רבינו ע"ה, ומשה רבינו גם היה נקרא בן עמרם (ב"ר נד, ו), והטעם שהיה חפץ להקרות כך זהו מחמת הענוה שהיתה בו, ע"כ גם רשב"י שהיה ניצוץ ממנו נקרא ג"כ כן על שם אביו עי"ש, ובענין רשב"י ניצוץ משה דבר זה בא מבית מדרשו של האר"י הח' בספר שער הגלגולים (פרק סד), והרמ"ע

מפאנו בספרו גלגולי נשמות (מער' פ או' קטז) כה כתב, משה רבינו ע"ה ואחיה השלוני ורשב"י וזכריה הנביא הכהן מניצוץ אחד ע"כ, וע"ע בספר בעמק המלך (דף סג א), ובספר חסד לאברהם אזולאי (נהר כה), ובספר מאיר עין (או' תקעח), ודורשי רשומות אמרו משה גמטרייא לג בעומר וכמש"כ הרב שער יששכר (שם או' כ), ובמה שהאריך בכל זה ובהשוות שיש בניהם הגה"ק הריא"ז מרגליות בספר הלולא דרשב"י, ועי' במ"ש והביא את דבריהם ידידנו הרה"ג רמ"ש רביע שליט"א בספר עיר וקדיש (סי' ח) עי"ש, ובפרט שיבואר הדבר שפיר עוד דגם ר"ע רבו דרשב"י הוה ג"כ נשמת משה רע"ה, וכמש"כ בזה במק"א בארוכה וע"ע בהקדמת חיבורי אש המערכה (עמ' טו) ודו"ק, והנה מהטעם דרשב"י נשמת משה רבינו ע"ה יש למצוא מזה סמך למנהג צפת ת"ו שנהגו להכניס וללוות ביום זה ס"ת בשירים ומחולות [ועמש"כ בשו"ת קרן לדוד (סי' קיט או' ב) ודו"ק], ודייקא תורת משה (שקרויה על שמו וכדאמרינן בנדרים לח ע"א) וביום הילולא דרשב"י ודו"ק, וע"כ גם היום הזה מסוגל מאוד להשיג התורה שבע"פ וכמש"כ ר' צדוק הכהן מלובלין בספר פרי צדיק (מאמרי ל"ג בעומר סוף או' א), והבי"ד ידידנו הגרי"ח אוהב ציון שליט"א בספר בוצינא קדישא (מהדו"ק עמ' כג), וע"ע לגר"א פלאגי' בספר והוכיח אברהם (בדרוש לל"ג בעומר, הנדפס בס"ס בוצינא קדישא מהדו"ק עמ' מז), ועוד ידועים דברי הרב שער יששכר (מאמר גל עיני או' כ), שכתב שיום ל"ג בעומר בגימטרייא משה, וגם שיחול לעולם תמיד באותו

יום בשבוע שיחול בו ד' דחו"מ סוכות אושפיזא דמשה רעיא מהימנא עי"ש ודו"ק בכל זה.

הטעם שר' שמעון בר יוחאי נקרא רשב"י ופעמים ר"ש

והנה נודע בשערים חידושו של הרב בר יוחאי שכתב לחדש שכ"מ שקרוי רשב"י בשם ר' שמעון דסתם ר"ש הוא רשב"י וכמבואר ברש"י (שבועות ב סע"א), כ"ז היה קודם שנכנס למערה, אבל לאחר שיצא מן המערה קרוי הוא בשמו המלא רשב"י והבי"ד הגאון מהר"ח הכהן מטריפולי בספר לב שומע (מעור' ש או' א), וע"ע בשולי הסכמת מרן הגר"ע יוסף שליט"א לספר משנת דראב"י עי"ש, ולכאורה יש להעיר דדבר זה אינו יתיישב על מכונו מכמה מקומות בש"ס, דחדא בפשיטות י"ל מההיא דכתובות (סב ע"ב), דר"ח בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הילוליה דר"ש בן יוחאי וכו', והרי התם נקרא בשמו המלא בן יוחאי ובודאי שהיה כן לפני שנכנס למערה, ויש להביא לזה עוד ראיה ברורה מהא דאמרינן במו"ק (י ע"א), דר"י ור' יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי ר' שמעון בר יוחאי וכו', ובתר הכי אמר רשב"י לבריה שבני אדם הללו אנשים של צורה הם זיל לגביהון דליברכוך, וקשה דאך יתכן שקאמר לו אביו שילך לר"י בן גרים דהא בשבת (לד ע"א), אמרינן דלאחר שיצא רשב"י מהמערה וראה את ר"י בן גרים עשהו גל של עצמות (ועי' היטב בתו"ס שם ד"ה ה"ג), ובפשטות י"ל שאותו מעשה דהוה במו"ק היה קודם שנכנס רשב"י למערה ובהווא דשבת היה זה לאחר שיצא מהמערה, ולכאורה אי כדבריהם שכ"מ שמוזכר רשב"י הוא לאחר שיצא מהמערה קשיא טובא מכאן, ועוד יש

להוכיח כן שפיר מהא דקאמר רשב"י בפסחים (ק"ב ע"א), לרבו ר"ע שאם לא ילמדנו תורה יאמר לאביו יוחאי וימסרנו למלכות, ושם מוזכר ר"ש בשמו המלא רשב"י, והרי התם בודאי דעד שנכנס רשב"י למערה ויצא עבר כבר זמן טובא, וכבר נהרג רבו ר"ע (ויש להוכיח דבר זה בעליל), וע"ע בתו"ס שבת (יא ע"א ד"ה כגון) דקרי ליה לר"ש רשב"י בעודו בתוך המערה (ואולי מ"מ מהא י"ל), וא"כ ע"כ צ"ל דדבר זה אינו מוכרח כלל ודו"ק, ונכפלו הדברים גם בחיבורי אש המערכה (עמ' יד בהערה).

היכן מצינו שרשב"י נסמך בשמן המשחה

והנה הפייט האלוקי ר"ש לביא בפיוטו המפורסם בר יוחאי המדבר בשבח רשב"י משורר כך, בר יוחאי שמן משחת קודש נמשחת וכו', ולפום ריהטא יש לתמוה על הדבר דהיכן מצינו שרשב"י נמשח בשמן הקודש היינו שמן המשחה, והנראה לבאר דכוונת הפייט לפי פשוטו דשמן משחת קודש קאי על החכמה הגדולה והאלוקית שרשב"י זכה לטפס ולהגיע אליה, וכידוע שהשמן רומז לחכמה (מנחות פה ע"ב), וע"כ מחמת שהיתה לו לרשב"י חשקות עצומה להגיע אל החכמה האלוקית הזאת ומסר את נפשו עליה הועיל לו הקב"ה והיה לו לעזר כנגדו ומשח אותו ממנה, וע"ד אומרים כמים הפנים אל הפנים שהתורה מחזרת על לומדה וכדפרש"י בסנהדרין (צט ע"ב) וביבמות (ק"ז ע"א, וע"ע כע"ז תו"ס פסחים ק"ג רע"ב), וא"כ זהו נמשחת היינו שלא רק שע"י מסירות נפשו הגיע לשערי חכמה, אלא גם זכה שנמשח מאיתו יתברך ושחזרה אחריו התורה וחכמתה, ודו"ק.

יבאר ע"ד משה בחינת אהרן

והנראה לבאר עוד עפי"ד הרמ"ק בספר אור יקר על הזוהר (חי"א דף ח) שכתב בזה"ל, החלק הרביעי הוא הנקרא צדיק עומד בפרץ כאהרן שהלך ותפס במלאך המות כדפי' בפסוק ויעמוד בין המתים ובין החיים, וכדוד שראה את המלאך ששלח את ידו עמד בתפלה לפניו ולא נחבא, וכיוצא ר' שמעון שלא היה ירא ממנו מפני שאין לו יכולת להשטין על אלו וכיוצא בהם, ור' שמעון לא החזיק לחברים על מדה זאת ולכך ציוה שיסתירו עצמם ואם נראה מסוגייתא זו דשמעין דרבי שמעון נסתר עימם היינו לעסוק עם תלמידיו בתורה ע"כ, והבי"ד ידידנו הגרמ"ש רביע שליט"א בספר עיר וקדיש (עמ' פב), וע"כ הנשמע מהכא דהוה ביה ברשב"י בחינתו של אהרן הכהן, וכתב שעפי"ז מבואר שפיר דיום הלילא דילה יוצא ובא בספירת הוד שבהוד שכידוע זוהי בחינת אהרן ודמכיון שאחוזו הא בהא, ועוד ביאר דעפי"ז מובן מדוע טיהר את העיר טבריא לכהנים, ושעשה שלום בעיר צידון, ושעוד הדברים יתבארו כפתור ופרח עפי"ד מרנא ורבנא החת"ס בדרשותיו (דרוש לחנוכה דף סו ע"ב) שכתב, שלע"ל יחנוכו את ביהמ"ק השלישי מיום ר"ח עד ל"ג בעומר עי"ש, והנראה עוד לבאר הדבר על הידוע שיום ל"ג יש בו הארת ובחינת יוה"כ וכמש"כ באורך החת"ס בדרושים (דף פ), דל"ג בעומר במילואו גמטרייתא זקן שהוא עת רצון בחינת יוה"כ עי"ש, ושור"ר בספר בוצינא קדישא (מהדו"ק עמ' כא), שהביא מש"כ הגר"י אייבשיץ ביערות דבש (ח"ב דרוש יא), שיום ל"ג בעומר מסוגל לתשובה וזכות רשב"י מסייעת

להבא להטהר, והוסיף לתת בזה רמז נחמד הרב מברניב בספרו אורה ושמחה (או כח) שכן, שמעו"ן ב"ר יוחא"י עולה בגמטריא יב"ן וש"ב ורפ"א ל"ו עי"ש, וכידוע דיומו ובחינתו של אהרן הוא יוה"כ וע"כ אחוזים דייקא זה בזה כך, ואולי עפי"ז יובן נמי מנהג ישראל תורה ללמוד תיקוני הזוהר בחודש אלול, דבחינת רשב"י מסוגלת לתשובה ודו"ק.

יבאר עוד הדבר דהוא ע"ד שמסר רשב"י א"ע כזית

וכן ראיתי גם לגר"ח א שפירא ממונקאטש בספר שער יששכר (מאמר גל עיני או' יד), שעמד בדבר וכתב לבאר, דמכיון שרשב"י לא רצה בשפ"א להתערב בעמים ואפילו בדיבור מליצת זכות עליהם ועל כל מה שעשו טובה לעולם אמר, שלצורך עצמם תיקנהו וכמבואר כ"ז בשבת (לג ע"ב), ומחמת שדבר בגנותם ברח למערה ושם קנה הודו והדרו, והגם לאחר שיצא מהמערה ופגש ליהודה בן גרים העניש אותו וזהו שלא נשא פנים גם לגדולי הדור כיהודה בן גרים דהוה גברא רבה הוה וכמ"כ התו"ס שם, שמכאן נראה כח אש קדושתו שלא רצה להחניף לעכו"ם בכל דהוא, וידועים דברי המדרש רבה (סדר תצוה ושה"ש פ"א, ב), שכל המשקין מתערבין זב"ז והשמן אינו מתערב אלא עומד כך וישראל אינם מתערבים עם העכו"ם, וזהו מעלת רשב"י שלא רצה להתערב בלימוד זכות עליהם כנ"ל וכענין השמן, וע"ע משכ"ב הריא"ז מרגליות בביאור השיר שם.

הרבנות שהיה ברשב"י יותר מחבריו

והנראה עוד לבאר בכוננת הפייט שיש רבותא ברשב"י טפי מחבריו, דבאמת מלבד הטעם ההגון שרשב"י הוה בחינת ונשמת משה רבינו ע"ה מה שלא היה ונמצא אצל חבריו כלל, עוד נראה לבאר דיומא ההילולא היחיד כמעט שמצינו שיש בו צהלה ושמחה מרובה בשיר וכלי זמר ובהדלקה מרובה בכל מושבות בני ישראל ובפרט באתרא קדישא מירון מקום מנוחתו זיע"א, שלא מצינו כדבר הזה עוד כלל, ע"כ זהו השמן ששון מחבריו, היינו השמחה וההדלקה המרובה ובשמן ביום הילולא דיליה ודו"ק, וע"ע לגאון ממונקאטש בספר שער יששכר (מאמר גל עיני או' טז), ולריא"ז מרגליות בביאור השיר מש"כ לבאר דברי הפייט באופ"א עי"ש.

בטעם ששמחים שמחה מרובה ביום הילולא דרשב"י מה שלא מצינו

בשום מקום

ויש לתת טעם לשמחה זאת מה עושה ביום שנלקח מן העולם, והא כמה וכמה מאורות גדולים יש שאדרבה ביום שנלקחו מן העולם צמים ומתענים בהם כז' באדר וכו' (וע"ע בשו"ע או"ח סי' תק"פ), והנראה לתת טעם לדבר ודבהקדים באמת שיש לתמוה טובא, מכיון שרשב"י אחוז בנשמת משה רבינו ע"ה, א"כ מדוע נשתנו הילל'א הזאת הא מהא, והנראה לבאר הדבר עפ"ד הגמרא בשבת (קלח סע"ב) דאמרינן, דכשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה ודרשו שם שעתידה תורה שתשתכח מישראל, עמד שם רשב"י כנגדם ודרש שלא תשכח מפי זרעו והגם שהיו שם קיבוץ גדול של חכמים וסופרים וכדאמרינן

שם שדרשו כן בכרם ביבנה (וכדפרש"י שם שהיו יושבים שורות שורות ככרם), ואף שדרשו הם ע"ז מקראות גמורים אפה"כ רשב"י לא הסכים בזה עימהם, וא"כ נמצא שזכות רשב"י היא בבחינה מסוימת יותר ממושה רבינו ודהגם שמרע"ה הנחיל את התורה, הרי תהיה עתידה לבסוף להשתכח, וזכות רשב"י שעמד ע"ז שלא תשתכח מזרעו הועילה שלא נשתכחה התורה מכלל ישראל, וע"כ דייקא ביומו עושים הילולא רבתי וגדולה, ושור"ר כדברים האלו להגאון ממונקאטש בספר שער יששכר (מאמר גל עיני או' כג), וזתו"ד שם, מה שעושים ל"ג בעומר יום פטירת רשב"י יום שמחות ולעומת זה ביום ז' אדר שהוא יום פטירת רשב"י רבינו הוא יום תענית כדאיתא בטוש"ע (או"ח סי' תקפ) והרבה דברים נאמרו בזה.

ובשם גדול אחד אחר ראיתי טעם החילוק כי לאשר עיקר השמחה הוא ע"י התורה פקודי ה' ישרים משמחי לב ומכלל הן אתה שומע לאו, וביום פטירת משה רבינו שע"י סיבה זו נשתכחו ג' מאות הלכות ע"י אבלם אחרי משה (תמורה טז ע"א) ע"כ הוא יום תענית, משא"כ בפטירת רשב"י שגילה סודות הרבה כל האדרא זוטא ביום פטירתו ועי"ז השמחה וחדוה שנתגלו הני רזין עילאין ביום ההוא, ע"כ הוא ל"ג בעומר יום שמחות, ויש להוסיף עוד תבלין כי בפטירת משה רבינו דרז"ל וברש"י (פר' וילך), עה"כ בן מאה שנים היום לא הולך עוד לצאת ולבא, מלמד שנסתתמו ממנו מעינות החכמה באותו יום הסתלקותו ע"כ זהו התענית על העדר התורה להתגלות אז, משא"כ

בל"ג בעומר שנתגלה התורה וחכמת האמת הוא יום שמחות וכנ"ל ע"כ ודפח"ח.

במה שהיה בו בטוח רשב"י שלא תשתכח תורה מישראל

וע"ד הדרוש נראה לבאר בס"ד דהכוח של רשב"י למימר שלא תשתכח התורה מכלל ישראל, על פי הידוע שהשכחה מגיעה מהקלי' והטומאה וכידוע זה מהספרים הקדושים וכמש"כ הגר"ח פלאג'י בספר נפש כל חי (מער' ש או' מב, ובספרו עמודי חיים דף קלג בנדמ"ח, ובשא"ס) בשם המגיד מקוניץ, וע"ע להגאון הלמדן ר' אברהם ניסים אשכנזי בספר נאה להודות (על התהילים פרק קג), ועוד האריכו בזה טובא בספרים וכנודע, והרי רשב"י חיבר את ספר הזוהר שסגולתו היא לטהר את הנפש ולזככה, וע"כ נמצא שהקורא והלומד בספר הזוהר מקדש את נפשו ומטהרה מכל סיג וטומאה, ממילא יוצא שיזכור את לימודו ולא ישכחו, ומשה"כ יובן מדוע דייקא רשב"י הוא דקאמר הכי ודנאה לו להשתעוי כך, ומ"מ להבנת משך דברי הש"ס שם בהא דקאמר רשב"י אלא שלא ימצאו הלכה ומשנה ברורה במקום אחד, ר"ל דאף שהעוסק בספר הזוהר זוכה לטהרה ולזכרון, אבל כ"ז כשעוסק בד בבד בגופי תורה דאם לא כן שיעסוק מ"מ גם בד בבד בגופי תורה מנין יהיה לו הלכה ומשנה ברורה במקום אחד ודו"ק.

עוד יבאר שבשמחת הילולת רשב"י יש השפעות גדולות של רחמים

לעולם

ועוד נראה לבאר ע"פ הידוע ומלא מהספרים הקדושים שיומא דהילולא דרשב"י ביום הבהיר ל"ג בעומר יש בעולם השפעות נוראות

של ישועה ורחמים וגאולה ועי' באורך בספרים בוצינא קדישא (מהדו"ק מאמר מעלות וסגולות היום), ועיר וקדיש (סי' כ עמ' קד), מה שקיבצו ואספו כל דברי המדברים במעלת היום הגדול הזה, וע"ע לריא"ז מרגליות בביאור השיר (עמ' ז), ולגר"א ממונקאטש בספר שער יששכר (מאמר גל עיני או' כב), ושם (או' כה), ביאר עפיה"ד במעלת היום הגדול את דברי הש"ס (ברכות ט ע"א), דכדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ושלא מצינו לשון כזאת על שום תנא או אמורא עי"ש, והיינו מהטעם הזה שמצינו דוקא אצל רשב"י ביום הילולא דיליה השפעות נוראות, שמחים וצוהלים בו טובא, וידוע דבר המנהג שנוהגים ללמוד מס' שבועות מפסח עד שבועות מכיון שיש בה מ"ט דף, ואמר החת"ס (והובא בספר מנהגי רבותינו והליכותיהם על רבינו החת"ס עיני ל"ג בעומר), לרמוז דשם בדף לד אמרינן התם מחכו עליה במערבא, וקאמר דהחוכא דאיתא במערבא הרמוז בדף לד (כי המסכת מתחלת בדף ב), היינו יומא ל"ג בעומר עי"ש.

יה"ר שזכות הרשב"י תגן עליכם ועלינו ועל כל ישראל אלף המגן בבני חיי ומזוני אמכי"ר.

אכ"ד ידידו הצעיר אהרון י' שליו יצ"ו

כאן המקום להודות לכת"ר הי"ו אשר עזר לי בהגהת הספר הנוכחי, יהי רצון שיזכה לבנות בית נאמן בישראל שתול על אדני התורה והיראה בנים ובנות אושר ועושר וכל טוב סלה, בברכה ידידו המחבר.